มหาวิทยาลัย
กรุงเทพธนบุรี
Bangkokthonburi University

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ACADEMIC JOURNAL BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY

ภาพ ใต้ถุน โดย นิวัฒน์ ชูทวน

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม - ธันวาคม 2560 (6 เดือน)
Vol.6 No.2 July - December 2017
ISSN. 2286-6590

สร้างปัญญา พัฒนาคน ฝึกฝนคุณธรรม BUILD INTELLECT, MAN, MORALS

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ACADEMIC JOURNAL BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY

ISSN.2286-6590 ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2560

เจ้าของวารสาร

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
เลขที่ 16/10 หมู่ 2 ถนนทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา
เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170
โทรศัพท์ (02) - 8006800 - 5 โทรสาร (02) - 8006806

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่บทความวิจัยหรือบทความวิชาการที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ ด้านมนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้องของคณาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนนักวิชาการอิสระ เพื่อนำไปสู่ประโยชน์ต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ โดยครอบคลุมสาขาวิชานิติศาสตร์ ดุริยางคศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ รัฐศาสตร์ ด้านการเมือง การปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ ด้านการตลาด การจัดการ บัญชี การเงินการธนาคาร ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจต่างประเทศ การจัดการโลจิสติกส์ ศึกษาศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีการศึกษา การบริหารการศึกษา หลักสูตรและการสอน การศึกษาปฐมวัย และนิเทศศาสตร์ ด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์และศิลปะการแสดง เป็นต้น

นโนบายการพิจารณาบทความ

* บทความทุกเรื่องในวารสารฉบับนี้ได้รับการพิจารณาประเมินคุณภาพทางวิชาการก่อนการตีพิมพ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ตามสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายในหรือภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ
* บทความและแนวคิดใดๆ ที่พิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน
* บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น หากตรวจสอบพบว่ามีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว
* กองบรรณาธิการวารสารไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกเพื่อการพัฒนาเชิงวิชาการ แต่ต้องได้รับการอ้างอิงอย่างถูกต้อง

คณะที่ปรึกษา

กำหนดการตีพิมพ์ ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
เลขที่ 16/10 หมู่ 2 ถนนทวีวัฒนา แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10170 โทรศัพท์ (02) 8006800 - 5 โทรสาร (02) 8006806

พิมพ์เมื่อ : มิถุนายน 2560

จำนวน : 500 เล่ม

ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความฉบับนี้

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เป็นวารสารที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ โดยมุ่งส่งเสริมให้นักวิชาการ อาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านงานวิจัยซึ่งเป็นศาสตร์ของการแตกแขนงองค์ความรู้ อันเกิดจากการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลอย่างถี่ถ้วน ที่ผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณแล้ว จำนวน 19 เรื่อง โดยมีเนื้อหาสาระครอบคลุมในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อนึ่ง วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ฉบับที่ 6 เล่มที่ 2 นี้ ในท้ายเล่มได้ลงแบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณานำลงตีพิมพ์และรูปแบบการเขียนบทความ ที่ได้แก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ท้ายนี้ขอขอบคุณผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาบทความ ที่ปรึกษาภายในและภายนอกทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความ จนทำให้วารสารวิชาการเล่มนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิชาการฉบับนี้ จะตอบสนองความต้องการและเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่สนใจทุกท่าน

ดร.เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

สารบัญ

หน้า

สารบัญ

สารบัญ

หน้า

แนวคิดการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์ในยุคโลกไร้พรมแดน เพื่อรองรับ "สังคม 5.0"

Ethical Concepts for Human Development, Era of Borderless World to support "Society 5.0"

อุไรรัตน์ สิงหนาท
Urairat Singhanat
สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
E-mail: urrsing@gmail.com

บทคัดย่อ

สังคมโลกปัจจุบันเป็นโลกออนไลน์ยุคดิจิตัลที่คลาคล่ำด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารขั้นสูงที่มีประสิทธิภาพ หลากหลายรูปแบบ หลายช่องทาง และหลากหลายเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งส่งผลให้เกิดสภาวะโลกไร้พรมแดนและโลกาภิวัฒน์ นอกจากข้อดีในแง่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและข่าวเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ครอบคลุม และทันใจทันเวลา ยังมีประโยชน์ในด้านโอกาสทางธุรกิจ ในขณะเดียวกันก็เสี่ยงต่อปัญหา วิกฤตการณ์ และภัยคุกคามต่างๆมากขึ้นด้วยทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค อาทิ ปัญหาอาชญากร ปัญหาการละเมิดสิทธิ ไปจนถึงสงคราม ซึ่งสภาวะของ "สังคม 4.0" ที่เป็นสังคมอุตสาหกรรมรองรับด้วยนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่เน้นการเพิ่มคุณค่าเชิงเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม และวางกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าสูงสู่ความยั่งยืน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12-15 ได้รองรับนโยบาย "Thailand 4.0" อย่างต่อเนื่อง 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ส่วนประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะญี่ปุ่น มีการคาดการณ์ถึงแนวโน้มสภาพสังคมยุคต่อไปและมีนโยบายรองรับ "สังคม 5.0" กันแล้ว ซึ่งในไทยมีการเสนอแนวคิด "ประเทศไทย 5.0" โดยศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี มีเป้าหมายคือการอยู่ร่วมกันในสังคมสันติสุขทุกระดับอย่างยั่งยืน โดยการใช้จินตนาการหรือจินตภาพในการสร้าง "จิตสำนึกใหญ่" และ"สัมพันธภาพใหม่" ที่ทุกส่วนทุกระดับสัมพันธ์กันแบบองค์รวม คือต้องพัฒนาร่วมกันไปทั้ง 4 มิติและ 12 องค์ประกอบ คือมิติทางกาย ใจ สังคม และปัญญาซึ่งเน้นไปที่องค์ประกอบ ด้าน "อิทธิปัญญา" และอื่นๆ อาทิ สติ สันติภาพและสันติวิธี เมตตา และสัมมาชีพ เป็นต้น

แผนพัฒนาสังคมโลกในยุค "สังคม 5.0" ยึดการทรัพยากรมนุษย์เป็นทุนทรัพย์ที่มีคุณค่าสูงสุด เพราะจะทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างโลกดิจิตัลกับโลกทางกายภาพอย่างยั่งยืน และเพื่อรองรับสังคมสันติสุขตาม "ประเทศไทย 5.0" ดังนั้นการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งจะต้องพิจารณาแนวคิด หลักการและศาสตร์ต่างๆให้ครอบคลุมและมุ่งประสิทธิผลทั้งเชิงนามธรรมและรูปธรรม คือ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์ ที่ประกอบด้วยการพัฒนาทางกายร่วมด้วย โดยเฉพาะศาสตร์ที่นักจิตวิทยาค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างสมองมนุษย์กับพฤติกรรมจริยธรรมที่เรียกว่า "จริยธรรมทางสมอง" และถูกใช้เป็นศาสตร์นวัตกรรมในการศึกษามนุษย์ด้านจิตวิทยามานานกว่าหนึ่งทศวรรษแล้ว

ที่นำมาพิจารณาด้วย ส่วนแนวคิดหลักการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมด้านจริยธรรมมนุษย์ จริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ ประกอบด้วย ทฤษฎีทางจริยศาสตร์และจริยธรรม หลักศาสนา/ศีลธรรม จารีตประเพณี และหลักกฎหมาย การพัฒนาจริยธรรมบุคคลและจริยธรรมวิชาชีพควรเน้นทักษะเกี่ยวกับการตัดสินใจด้วยตนเองโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์ในระดับวิชาชีพเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ซึ่งจะรองรับและนำสู่สังคมสันติสุขที่ยั่งยืนได้ทุกยุคสมัย

คำสำคัญ: จริยธรรม, สังคม 5.0, ประเทศไทย 5.0, จิตสำนึกใหญ่, สัมพันธภาพใหม่, อิทธิปัญญา, จริยธรรมทางสมอง

ABSTRACT

Current world society is the digital online world which plenty of high technological online communications. These technologies are very effective, variety of models, routes and social networks which caused borderless world and globalization. Beside advantages of information accessibility, prompt and real time, also meet coverage and increase business opportunities. Simultaneously, it increases negative results of problems, crisis and harms both personal or micro level and macro level such as crimes, infringement and war. "Society 4.0" is industrial society supported by "Thailand 4.0" policy which emphasizes of innovation and value-added economy and increases main capital by sustainable strategic framework of human resource development. Thailand National Economic and Social Development Plans of 12th-15th, continuously 20 years (2560-2579 BE.) will support for "Thailand 4.0" policy. And other countries especially Japan launched policy for "Society 5.0" which is estimated trends in the next society. "Thailand 5.0" was developed and presented by Professor Dr. Prawase Wasi which target is peaceful and happiness society in all levels of societies forever. By developing of great imagination to produce "Great Conscious Mind" and "The New Relationship", then, develop holistic relationships between whole parts of 4 dimensions and 12 factors. Four dimensions composes of physical, mind, social and intellectual or "Intellectual to Success" and others such as consciousness, peace and peaceful, mercy and honest livelihood etc.

According to global development plans which attached to human resource development as maximum value resource which causes sustention linking between digital world and physical world. For supporting to peace and happiness society of "Society 5.0", human moral development is necessity. Coverage considerations of related concepts, theories, principles and knowledge affect to successful development both concrete and concept results. These bioethical concepts and theories include knowledge discovered by psychologists, the relation between human brain and ethic behaviors called “Neuroethics” which was innovation science in psychological study in human for decade Concepts and principles related to moral development and professional code of ethics are ethical theories, principles of religious and moral, traditional conducts and laws. Human development of ethical level and professional ethical behaviors should focus on skills of self-moral judgment and moral reasoning. Development of human professional ethics will be the development of human resource which could support and lead to sustainable peaceful and happiness society forever.

Keywords: Ethic, Society 5.0, Thailand 5.0, Great conscious mind, New relationship, Intellect for successful, Neuroethics

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ที่เป็นยุคโลกาภิวัฒน์ จากสภาวะโลกไร้พรมแดน โดยเฉพาะด้านการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Online social media) ที่ผู้คนทุกภูมิภาคของโลก สามารถสร้างและมีปฏิสัมพันธ์เชื่อมต่อถึงกันได้อย่างรวดเร็วโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องบุคคล เวลา และสถานที่ มีการสื่อสาร การรับรู้ติดตามข้อมูลข่าวสารหลากหลายทั้งจากบุคคลที่คุ้นเคยจนถึงผู้ที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนเลย แต่รับเป็นเพื่อนกันจากเพจ เฟส ไลน์ทั้งแบบส่วนตัวและแบบกลุ่ม เป็นต้น รูปแบบสื่อที่นิยมใช้คือสื่อภาษาท่าทางเป็นโพสต์ข้อความ ภาพถ่าย คลิปวิดีโอ การโทรศัพท์เจรจากันด้วยเสียงและภาพแบบ real time การนำเสนอเหตุการณ์/ events การจัดรายการถ่ายทอดสัญญาณเสียงและ/หรือภาพสด (Live) ผ่านสื่อออนไลน์ และจานรับสัญญาณดาวเทียม รวมทั้งการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สนใจได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเก่า ตำรา ข่าว บทความ ไฟล์สื่อสิ่งพิมพ์หนังสือในลักษณะ e-book ผลงานวิจัย ข้อมูลจากเพจ เว็บไซต์ อาทิ วิกิพีเดีย/ Wikipedia คลิปวิดีโอใน YouTube ข้อมูลหรือสัญญาณสดจาก Facebook และ Instragram เป็นต้น

การสื่อสารแบบรวดเร็วและหลากรูปแบบการติดต่อสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์กันนี้ ไม่จำกัดเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มคนในชุมชนเท่านั้น แต่ยังมีการติดต่อสื่อสารกันในเชิงธุรกิจ ตั้งแต่ระหว่างบุคลากร ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบอาชีพ ผู้ประกอบการร้านค้า บริษัท องค์กร ทั้งภาครัฐเอกชนในทุกภูมิภาคของโลก มีการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภคหรือผู้รับบริการ บุคลากรทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ในหลายกรณีจึงเกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ อาทิ การโพสต์หรือแชร์ส่งต่อข้อมูลหรือภาพส่วนตัวที่ไม่เหมาะสมของผู้มีชื่อเสียง ดารา ผู้ตาย เป็นต้น มีกรณีการใส่ร้ายป้ายสี การหมิ่นประมาท การนำฐานข้อมูลไปใช้ในเชิงธุรกิจ การเอารัดเอาเปรียบ การแข่งขันกันในเชิงธุรกิจ มีการเข้าถึงและขโมยข้อมูลจากบัญชีส่วนตัวและ/หรือของหน่วยงานองค์กรรัฐและเอกชน การปลอมแปลงหลอกลวงจากกลุ่มมิจฉาชีพผ่านสื่อสังคมออนไลน์และเครื่องมือสื่อสารในรูปแบบต่างๆ จะเห็นได้ว่าการสื่อสารในสังคมโลกยุคดิจิตัลนอกจากจะให้

คุณประโยชน์ในด้านความชัดเจนจากคลิป ภาพ และข้อมูลประกอบ ยังมีความครอบคลุม การเข้าถึงง่ายและรวดเร็วแบบ real time และมีข้อดีอีก เช่น การเกิดกลุ่มสังคมและเครือข่ายออนไลน์ การเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารและการกระจายข่าวสารได้ในพริบตา และอื่นๆ แล้ว ก็มีโอกาสเกิดผลเสียหรือปัญหาเชิงจริยธรรมทั้งในระดับบุคคลและมหภาคตามมาได้ เช่น การละเมิดสิทธิผู้อื่น การประพฤติผิดศีลธรรมและกฎหมาย การเอารัดเอาเปรียบ การไม่รับผิดชอบ

ต่อผู้บริโภค และความไม่โปร่งใสในการดำเนินธุรกิจ เป็นต้น ปัญหาที่เกิดจากสภาพสังคมโลกไร้พรมแดนยังเกิดผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม นอกเหนือจากปัญหาจริยธรรมทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับโลกอย่างยากจะหลีกเลี่ยง หากผู้ใช้เทคโนโลยีขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบ

บทความนี้ต้องการนำเสนอแนวทางการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์ยุคโลกเทคโนโลยีขั้นสูงแบบดิจิตัลไร้พรมแดน ที่กำลังเกิดปัญหา ความเสี่ยง ภัยคุกคาม ตลอดจนวิกฤตอารยธรรมที่ส่งผลต่อโครงสร้างสังคมโลก อาทิ เครือข่ายสังคม ผู้สูงอายุ ผู้บริโภค รูปแบบธุรกิจแนวใหม่ที่ทุกคนอาจเป็นได้ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค นั่นคือยุค “สังคม 4.0 และ 5.0” ที่กำลังจะตามมา โดยนำเป้าหมายแนวนโยบายของรัฐและแนวคิดนักวิชาการไทยเรื่อง “ไทยแลนด์ 4.0” และ “ประเทศไทย 5.0” ที่ต่างเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรด้านทุนมนุษย์ให้เกิดคุณค่า เป็นอารยชนที่สามารถอยู่ร่วมกันในสภาวะพลวัตรโลกได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี มีจิตสำนึก เกื้อกูลกัน สามารถใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะเป็นรากฐานสังคมและนำสังคมสู่ความปรารถนาสูงสุดของมนุษย์คือ “**สังคมสันติสุข**” อย่างยั่งยืน ผู้เขียนจึงได้เสนอการนำแนวคิดหลักการด้านคุณธรรมจริยธรรมมาพิจารณาเป็นแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านจริยธรรมวิชาชีพด้วย คือเน้นแนวคิดที่ควรใช้พัฒนาทักษะการตัดสินใจด้วยตนเองและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

โลกระยะเปลี่ยนผ่านสู่ศตวรรษที่ 21 กับนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0”

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ระบุว่าประเทศไทยต้องเผชิญกับแรงกดดัน ความเสี่ยง และความท้าทายมากขึ้นภายใต้สถานการณ์กระแสโลกาภิวัฒน์ที่เข้มข้นขึ้น คือสภาวะโลกไร้พรมแดน จากการเคลื่อนย้ายประชากร แหล่งเงินทุน องค์ความรู้ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สินค้า ผลิตภัณฑ์และการบริการ ได้อย่างเสรี เกิดการแข่งขันเชิงธุรกิจในตลาดโลก การกีดกันทางการค้าที่รุนแรงขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการรวมตัวหรือความร่วมมือกันในเชิงเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ และกลุ่มหรือโซนประเทศต่างๆ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีที่เข้มข้นขึ้น เกิดประเทศเศรษฐกิจใหม่ ที่มีความเข้มแข็งและมีขีดความสามารถในการแข่งขันเชิงธุรกิจเพิ่มขึ้น สามารถดึงดูดการลงทุนข้ามประเทศได้มากขึ้น จากปัจจัยด้านแรงงานราคาถูก และมีการเพิ่มมาตรการต่างๆที่เอื้อต่อความร่วมมือทางธุรกิจ อาทิ จีน อินเดีย ประเทศละตินอเมริกา เวียตนาม เป็นต้น

นอกจากนั้นการพัฒนาการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้สังคมโลกมีความเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น เกิดความเสี่ยงต่อภัยคุกคาม อาทิ การก่อการร้าย การระบาดของโรคในมนุษย์และสัตว์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 4)

ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติไทย 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ในการพัฒนาประเทศไทยตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) ได้กำหนดเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ชาติไว้ในด้านความมั่นคง มั่งคั่ง และประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เป็นต้นมา โดยมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาคุณภาพในด้านต่างๆ คือ คุณภาพคน คุณภาพการศึกษา คุณภาพบริการสาธารณะ และบริการสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 3) ซึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้มุ่งเน้นการ “เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ” โดยตั้งเป้าหมายให้คนไทยมีงานทำอย่างถ้วนทั่ว สร้างอาชีพสร้างรายได้ที่มั่นคง ให้ความสำคัญกับสตรี ผู้ด้อยโอกาส และแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมาย เพื่อสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้าในสังคม และมีหลักประกันในชีวิต ทั้งนี้เพื่อการสร้างและวางรากฐานสังคมไทยให้เกิดความอยู่ดีมีสุข โดย “**ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง**” เป็นแรงงานรวมถึงผู้ประกอบการที่มีศักยภาพสูงพร้อมรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เสริมสร้างองค์กรธรรมาภิบาล ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Productive Manpower) ตามนโยบายเร่งด่วนของกระทรวงแรงงาน (อดุลย์ แสงสิงแก้ว, 2560)

การขับเคลื่อนประเทศไทย ไปสู่การเป็น ”**ประเทศในโลกที่หนึ่ง**” (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560: 8) โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามโมเดลไทยแลนด์ 4.0 สู่ “**ความมั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืน**” โดยเน้นความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็น “**ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า**” (Value - Based Economy) ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ จะเกิดจากการรวมตัวและแตกตัวของปัจจัย (Domains) ต่างๆของโลกในระยะเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นการเคลื่อนจากโลกในยุคศตวรรษที่ 20 มาสู่โลกในยุคศตวรรษที่ 21 ก่อให้เกิดทั้งชุดของโอกาส ภัยคุกคาม เงื่อนไขและข้อจำกัดใหม่ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถชุดใหม่ของมนุษย์ที่แตกต่างไปจากเดิมมาก

ในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคปฏิรูปอุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) นั้น มีวาระแห่งชาติ ในวาระที่ 1 คือ การเตรียม “**คนไทย 4.0**” เพื่อก้าวสู่โลกที่หนึ่ง เป็น**การยกระดับคุณค่ามนุษย์** เปรียบเสมือนการตระเตรียมเมล็ดพันธุ์ใหม่ ด้วยการบ่มเพาะคนไทยให้เป็น “**มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21**” ควบคู่ไปกับการพัฒนาให้เกิด “**คนไทย 4.0 สู่โลกที่หนึ่ง**” (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560: 16) คนไทยที่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 หมายถึงคนไทยที่มีปัญญาเฉียบแหลม (Head) มีทักษะที่เห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) ส่วนการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการเตรียมคนไทย 4.0 สู่โลกที่หนึ่ง ซึ่งจะครอบคลุมการปรับเปลี่ยนใน 4 มิติดังต่อไปนี้

• เปลี่ยนจากคนไทยที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำกัด เป็นคนไทยที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะสูง เป็นการปรับเปลี่ยนในด้านต่างๆ คือ

• เปลี่ยนจากคนไทยที่มองเน้นประโยชน์

ส่วนตนหรือกลุ่มพวกพ้อง มาเป็นคนไทยที่มีจิตสาธารณะ มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม

• เปลี่ยนจากคนไทยแบบ “Thai Thai” มาเป็นคนไทยแบบ “Global Thai” คือคนไทยที่สามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีได้ในเวทีสากล

• เปลี่ยนจากคนไทยที่เป็น “Analog Thai” มาเป็นคนไทยที่เป็น “Digital Thai”

กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว จะเป็นหัวใจสำคัญในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ “**สังคมไทย 4.0**” นั่นคือ **สังคมที่มีความหวัง** (Hope) **สังคมที่เปี่ยมสุข** (Happiness) และ **สังคมที่มีความสมานฉันท์ (Harmony)** ในที่สุด ((กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560: 21)

กระทรวงแรงงานได้จัดทำกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ที่**เชื่อมโยง**กับกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ในอีก 20 ปีข้างหน้า คือ ทรัพยากรมนุษย์มีคุณค่าสูงสู่ความยั่งยืน โดยแบ่งระยะดำเนินการเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์เป็น 4 ช่วง ๆ ละ 5 ปี ดังนี้ (อดุลย์ แสงสิงแก้ว, 2560: 3)

ช่วงที่ 1- Productive Manpower (พ.ศ. 2560-2564) เป็นช่วงของการวางรากฐานด้านแรงงานให้เป็นมาตรฐานสากล

ช่วงที่ 2- Innovative Workforce (พ.ศ. 2565-2569) เป็นช่วงของการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นประชากรของโลก (Global Citizen)

ช่วงที่3- Creative Workforce (พ.ศ. 2570-2574) เป็นช่วงของการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การทำงาน

ช่วงที่ 4- Brain Power (พ.ศ. 2575-2579) เป็นช่วงของการเข้าสู่สังคมการทำงานแห่งปัญญา

การเปลี่ยนแปลงของชุดวัฒนธรรมใหม่ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่จะเกิดขึ้นใน 4 มิติ คือ (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560:5)

1) วัฒนธรรมของการดำรงอยู่
2) วัฒนธรรมของการดำเนินธุรกิจ
3) วัฒนธรรมของการทำงาน
4) วัฒนธรรมของการเรียนรู้

ชุดของวัฒนธรรมชุดใหม่นี้ ช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตให้อยู่รอดในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะเกิดจากพลังของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Power of Shared Knowledge) ไม่ใช่พลังจากองค์ความรู้ (Power of Knowledge) โดยตรงดังเช่นในศตวรรษที่ผ่านมา โดยในยุคศตวรรษที่ 21 การให้ได้มาซึ่งความรู้ (Producing Knowledge) นั้นยังไม่เพียงพอ ต้องมีสิ่งที่สำคัญที่ควบคู่กันไปก็คือการสร้างความหมายและนัยแห่งองค์ความรู้นั้น (Producing Meaning)

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนวิธีคิดไปแล้ว คือโลกในยุคดิจิตอล เอื้อต่อบริษัทเล็กๆ ประเภท SMEs และ Startups 0t มีโอกาสมากขึ้นจากปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

• Open Innovation Economy เกิดกระแสของนวัตกรรมแบบเปิด ผ่านหลักคิดว่าด้วย NEA

N : Nobody owns ไม่มีใครเป็นเจ้าของที่แท้จริง

E : Everybody can use it ทุกคนสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ได้

A : Anybody can improve it ใครๆ ก็สามารถเข้าไปแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ ตัวอย่างในสื่อออนไลน์ เช่น เพจวิกิพีเดีย

ลักษณะธุรกิจเกิดใหม่ในยุคโลกไร้พรมแดน

• ธุรกิจภายใต้แนวคิด Sharing Economy อาทิ UBER, Airbnb (Online market places), Co-Working Space เป็นต้น

• ธุรกิจภายใต้ Do It Yourselves Economy (DIY) จากนี้ไป ผู้ผลิต/Maker และผู้ซื้อ/ Buyer เริ่มแยกออกจากกันไม่ได้เด็ดขาดเหมือนในอดีต จึงเกิดคำว่า “Prosumer” ขึ้นมา กล่าวคือ ผู้บริโภคสามารถเป็นได้ทั้งผู้ผลิต/ Producer และผู้บริโภค/ Consumer ด้วยในเวลาเดียวกัน

ดังนั้น การทำธุรกิจในศตวรรษที่ 21 เริ่มจากการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่า ผ่านนวัตกรรมในผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมในกระบวนการผลิต และนวัตกรรมเชิงธุรกิจเป็นสำคัญ

สมัยก่อน มนุษย์เราจะทำกิจกรรมหลักคือ ทำงาน พักผ่อน จับจ่ายซื้อของ และ ท่องเที่ยว โดยใช้เวลาแต่ละช่วงเป็นเรื่องๆ ไป แต่ปัจจุบันนี้ดิจิตอลเทคโนโลยี ทำให้,มนุษย์สามารถทำกิจกรรมหลายๆอย่างได้ในเวลาเดียวกัน(Multiplexing) การเชื่อมโยงต่อกันเป็นเครือข่ายจะมีมากขึ้น การทำงานในลักษณะงานที่ต้องมีการประสานและร่วมมือกันมากขึ้น และมีลักษณะของการแลกเปลี่ยนแบ่งปันกันมากขึ้น งานในลักษณะงานประจำ หรือRoutine Job จะค่อยๆลดน้อยถอยลง และจะค่อยๆถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์และเทคโนโลยีในทิศทางของยุคอุตสาหกรรม 4.0 แต่งานในลักษณะ Non Routine Job จะทวีความสำคัญมากขึ้น (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560: 6)

สังคมสันติสุข: ประเทศไทย 5.0/ Thailand 5.0

ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เน้นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี เนื่องจากประเทศไทยกำลังเริ่มเข้าสู่ยุคสังคม 4.0 ทั้งระบบ ซึ่งจะส่งผลไปสู่การเจริญเติบโตที่ต้องเป็นการพัฒนาแบบ inclusive growth ดังนั้น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) คงต้องปรับยุทธศาสตร์ให้สังคมไทยรองรับกับสังคมยุค 5.0 ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตควบคู่กันไปด้วย (วิชัย พยัคฆโส, 2559) ขณะนี้ในหลายประเทศ โดยเฉพาะญี่ปุ่น (Keidanren, 2016) ได้ออกนโยบายเพื่อรองรับ “สังคม 5.0” แล้ว โดยได้เตือนประชากรญี่ปุ่นว่า อุตสาหกรรม 4.0 ที่เกิดขึ้นจะกระทบกับคุณภาพชีวิตของประชากร ซึ่งนโยบาย “สังคม 5.0” ของญี่ปุ่นเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน รองรับสังคมผู้สูงอายุ และพัฒนากลุ่มสตรีให้มีบทบาทในสังคมมากขึ้น โดยตั้งเป้าว่าทุกคนจะต้องมีชีวิตที่มั่นคงปลอดภัย และสามารถใช้ชีวิตได้ตามปรารถนา ทั้งนี้เทคโนโลยีการสื่อสาร/ ICT กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในการปฏิวัติสังคมโลก เพื่อเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษยชาติต่อไป สังคมยุค 5.0 จะเต็มไปด้วยหุ่นยนต์ นวัตกรรม และปัญญาประดิษฐ์/ AI ซึ่งคนในสังคมจะต้องปรับตัวไปสู่ยุค”**สังคม 5.0**” ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขไปด้วย (วิชัย พยัคฆโส. 2559)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ประเวศ วะสี (2560: 3-6) ได้กล่าวว่า สิ่งสูงสุดของความเป็นมนุษย์ คือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างคนกับคน และคนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจเรียกว่าสังคมสันติสุข และ **ประเทศไทย 5.0 คือประเทศที่เป็นสังคมสันติสุข** เพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นใหม่ร่วมกันว่า สังคมสันติสุขคือสิ่งสูงสุด (Sumum Bonum) ในโลกใบนี้

โดยให้ความเห็นว่า (ประเวศ วะสี, 2560: 10-12) ในยุค 4.0 เทคโนโลยีแห่งยุคคือดิจิทัล ซึ่งเทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือในการพัฒนาไม่ใช่เป้าหมายของสภาวะสังคมที่พึงปรารถนา และ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีศักยภาพสูงสุดกว่าสัตว์อื่น จึงควรสร้าง “**จินตนาการ**” หรือความฝันอันยิ่งใหญ่ร่วมกันรวมทั้ง ”**จิตสำนึกใหญ่และสัมพันธภาพใหม่.**“ ที่เป็นไปเพื่อการอยู่ร่วมกัน (Living Together) อย่างสมดุลและสันติสุข อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์เป็นตัวตั้ง จะไม่นำไปสู่ความขัดแย้ง ความเหลื่อมล้ำ ความรุนแรง สงคราม และวิกฤติอารยธรรมในทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม และศีลธรรม นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยให้เป้าหมายการพัฒนาเทคโนโลยีในยุคไทยแลนด์ 4.0 ให้ถูกทิศถูกทางเข้ารูปเข้ารอยมากขึ้น เพราะการอยู่ร่วมกันด้วยความสุข ต้องการมากกว่าเทคโนโลยี

ซึ่งศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี (2560: 7-8) ได้อธิบายถึง “**จินตนาการ**” ที่เป็นจินตภาพสังคมสันติสุข เป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และ “**จินตนาการใหญ่**” ว่าเป็นสิ่งที่ควรใช้นำไปสู่ทิศทางเป้าหมาย เพื่อการเกิดพลังแห่งอนาคตที่จะดึงฉันทะวิริยะอย่างแรง**กล้า**ในการแสวงหาและสร้างความรู้ให้ปฏิบัติได้จริงทำให้สำเร็จลงได้ นั่นคือการมีพลังแห่งอนาคตที่จะช่วยให้ไทยหลุดพ้นจากกับดักและวิกฤตการณ์ของปัญหาที่สะสมมาแต่อดีต ท่านยังได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่าง ”**จิตสำนึกใหญ่**” ที่ต่างจาก “**จิตสำนึกเล็ก**” ในด้านการเข้าถึงความเป็นหนึ่งเดียวของทั้งหมด จิตใจจะเป็นอิสระ และมีสุขแบบลึกล้ำ เกิดมิตรภาพต่อสรรพสิ่ง เป็นไปเพื่อความสุขและการอยู่ร่วมกันต่อไปสู่ “สัมพันธภาพใหม่” ในขณะที่จิตสำนึกเล็กจะมีความรู้สึกที่เอาตนเองเป็นที่ตั้ง หรืออัตตาสูง จะนำสู่ความขัดแย้ง ความทุกข์ ความรุนแรงที่ไม่เป็นไปเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขส่วน “**สัมพันธภาพใหม่**” เป็นสัมพันธภาพเชิงกัลยาณมิตรที่เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) อันนำสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตัวคน มิตรภาพ พลัง และความสุข ดุจการบรรลุนิพพาน ในขณะที่ “**สัมพันธภาพเก่า**” เป็นสัมพันธภาพเชิงอำนาจหรือสัมพันธภาพในแนวดิ่งจากบนลงล่าง เช่น ครูกับนักเรียน นายกับลูกน้อง ที่อาจก่อให้เกิดความบีบคั้น ความขัดแย้ง การเรียนรู้ระหว่างกันน้อย ไม่เป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาและความสุข ซึ่งอาจเรียกว่า **เป็นการปฏิวัติจิตสำนึก** (Consciousness Revolution) **และการปฏิวัติสัมพันธภาพ** (Associational Revolution)

จินตภาพสังคมสันติสุข มี 6 ระดับ คือระดับครอบครัว ชุมชน องค์กร ท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก (World community) ทุกส่วนทุกระดับจะมีคุณสมบัติใหม่บังเกิดขึ้นแม้ว่าจะประกอบไปด้วยส่วนย่อยที่ไม่ต่างกัน เช่น ท้องถิ่นสันติสุขกับประเทศสันติสุข และตามหลักการสัมพันธภาพแบบองค์รวม แต่ทุกส่วนทุกระดับจะมีส่วนส่งผลกระทบถึงองค์รวมและส่งผลถึงกันได้หมด คือมีการรวมตัวกันร่วมคิดร่วมทำ เอื้ออาทรช่วยเหลือร่วมมือกัน มีการจัดการความขัดแย้งให้อยู่ร่วมกันแบบสันติสุข ในการเสริมสร้างสังคมสันติสุขมี 4 มิติ คือ กาย ใจ สังคม ปัญญา และอีก 12 องค์ประกอบที่เชื่อมโยงอยู่ในกันและกัน อาทิ สุนทรียธรรมคือการเข้าถึงความงามทางจิตใจและการปฏิบัติที่ดี อิทธิปัญญา หมายถึงภูมิปัญญาในการจัดการให้เกิดความสำเร็จ ตามกรอบแนวคิดด้านล่าง

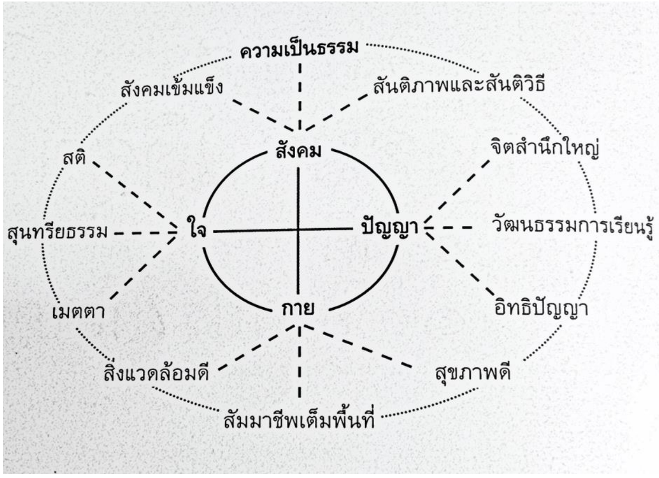

ภาพที่ 1 การพัฒนา 4 มิติ 12 องค์ประกอบเสริมสร้างสังคมสันติสุข (ประเวศ วะสี, 2560: 26)

แนวคิดเกี่ยวกับไทยแลนด์ 5.0 นี้ได้รับการตอบรับจากคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ โดยนายแพทย์สุวิทย์ วิบูลย์ผลประเสริฐ กรรมการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพแห่งชาติ ภายใต้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ได้แถลงผลการประชุม คณะกรรมการฯ ครั้งที่ 3/2560 เกี่ยวกับแนวคิด "ประเทศไทย 5.0" ของศาสตราจารย์ นพ.ประเวศ วะสี ว่า เป็นเรื่องของ "**จิตวิวัฒน์**" ซึ่งเป็นหัวใจหรือคีย์เวิร์ด (keyword) สำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทย สามารถเดินหน้าได้อย่างยั่งยืนแท้จริง ซึ่งจะทำได้ก็ต้องเปลี่ยนวิธีคิดของคนไทยใหม่ (New Paradigm) อันเป็นเรื่องสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560)

แนวคิดหลักการในการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์ที่รองรับ "สังคม 5.0"

ตามเป้าหมาย "สังคม 5.0" คือสังคมแห่งสันติสุข การพัฒนาทุนมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรหลักที่สำคัญ มีศักยภาพสูง มีคุณค่าและศักดิ์ศรี สามารถร่วมกันสร้างสังคมแห่งความสงบสุขสันติได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องพัฒนาจริยธรรมในมนุษย์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตควบคู่ไปกับการจัดการและการทำงานท่ามกลางสภาวะโลกไร้พรมแดนที่แวดล้อมไปด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง สภาวะโลกที่เป็นพลวัตรนับแต่ยุคโบราณ มนุษย์ได้ใช้ "ปัญญา" (Intellect) ในการดำรงชีวิต สร้างสรรค์และแก้ปัญหาต่างๆ จนสังคมโลกมีวิวัฒนาการก้าวหน้ามาเป็นลำดับ) "ปัญญา" ยังมีนัยในเชิงคุณภาพหรือคุณค่า โดยมนุษย์มักจะใช้ปัญญาควบคู่กับ "**สติ**" (consciousness) หรือ "**ความ รู้สึกผิดชอบชั่วดี**" (inwit, conscience) (พัทรา ผดุงสุนทรารักษ์. ม.ป.ป.:10) ซึ่งยังมีคุณลักษณะสำคัญอื่นๆอีก ที่อารยชนพึงมีคือ "**สุนทรียภาพ**" (Aesthetics) ที่จะช่วยให้มนุษย์เกิดแรงบันดาลใจถึงจินตภาพที่งดงาม และความสุขในการดำเนินชีวิต และ "**จริยธรรมในตัวบุคคล**" (Ethic) ซึ่งหมายถึง ความดีที่จะช่วยควบคุมไม่ให้มนุษย์เอารัดเอาเปรียบ เบียดเบียนกัน เคารพให้เกียรติกัน และมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ทำให้มนุษย์เกิดแรงจูงใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามบทบาท

หน้าที่ในสังคม สร้างสรรค์องค์ความรู้และความดี ให้ผสมผสานกลมกลืนกันอย่างงดงาม มีชีวิตชีวา เป็นที่ยอมรับและร่วมกันปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง จนบูรณาการสืบทอดกันมาเป็น "**ศิลปวัฒนธรรม**" (Art and Culture) และเกิดสังคมแห่งอารยธรรม ในที่สุด (พัทรา ผดุงสุนทรารักษ์. ม.ป.ป.: 1-2)

การพัฒนาจริยธรรมทางสมอง

สมองมนุษย์ (Human Brain) มีความเกี่ยวข้องกับปัญญา ความฉลาด ศีลธรรม และจริยธรรม เนื่องจากสมองเป็นอวัยวะที่มีการทำงานของร่วมกันของระบบประสาทสมอง มีเซลล์ประสาทนับล้านที่ส่งกระแสผ่านเส้นใยประสาท สมองมีการทำงานและเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก การแสดงออกและพฤติกรรมมนุษย์หลายอย่าง โดยเฉพาะการรับรู้ (Sensory) การสั่งการและการเคลื่อนไหว (Motor) เช่น การรับความรู้สึกสัมผัส การสั่งการให้แขนขาขยับ เป็นต้น รวมทั้งการทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติ (Autonomic nervous system/ ANS) สมองมีสองซีกคือซีกซ้ายและขวา ซึ่งในสมอง มีส่วนที่เรียกว่า Cerebral Cortex แต่ละซีกเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของสมองที่แตกต่างกัน อาทิ การพัฒนาสติปัญญา/ ความฉลาด(Intelligent) การใช้ความคิดวิเคราะห์เชิงนามธรรม และการวางแผน จะเกี่ยวข้องกับการทำงานของสมองซีกซ้าย ส่วนการใช้จินตนาการ (Imagination) ความคิดสร้างสรรค์ ความสุขความพอใจ และการแสดงออกทางอารมณ์ เกี่ยวข้องกับการทำงานของสมองซีกขวา สมองจึงเป็นแหล่งผลิตความคิดและปัญญา (พัทรา ผดุงสุนทรารักษ์. ม.ป.ป.: 18) เว็บไซต์กรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต, 2550) มีบทความเกี่ยวกับการศึกษาองค์ความรู้เรื่อง "จริยธรรมทางสมอง" (Neuroethics) ระบุว่าเริ่มต้นที่สหรัฐอเมริกา ซึ่งความรู้ด้านจริยธรรมทางสมอง ได้ถูกนำไปใช้เป็นนวัตกรรมใหม่กว่าหนึ่งทศวรรษแล้ว คือใช้ในการศึกษาทางจิตวิทยาที่สัมพันธ์กับวิทยาศาสตร์ด้านจิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมจริยธรรมบุคคลกับการทำงานของสมอง ซึ่งนักจิตวิทยาสามารถยืนยันการทำงานที่ผิดปกติของ**สมองส่วนอะมิกดาลา (Amygdala)** กับปฏิกิริยาอัตโนมัติที่เกิดขึ้นกับสมองส่วนนี้ เช่น การสแกนใบหน้าคนที่มีสีผิวขาวและดำกับการแสดงออกทางอารมณ์ในบุคคลที่มีความรู้สึกเหยียดสีผิว และผลการตรวจพบความสัมพันธ์ของพฤติกรรมจริยธรรมบุคคลกับการทำงานของสมองนี้มีความสอดคล้องกับผลการทดสอบทางจิตวิทยา (psychological test) ในระดับจิตไร้สำนึก นอกจากการทำงานของสมองส่วนอะมิกดาลา ซึ่งเป็นสมองส่วนที่อยู่ด้านบนใกล้กับสมองส่วนกลาง มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกในด้านศีลธรรมจริยธรรมแล้ว จากการศึกษาทางคลีนิกยังพบว่าการรับรู้ทางจริยธรรม การตัดสินใจและพฤติกรรมความรุนแรง มีความสัมพันธ์กับการทำงานของสมองส่วนหน้า (Frontal lobe) ในส่วน Prefrontal cortex ด้วย (Brenda Patoine, 2006) ดังนั้นในการพัฒนาจริยธรรมในมนุษย์ ปัจจุบันจึงมีการพัฒนาและฝึกการทำงานของสมองด้วย เช่น การฝึกสมองสองด้าน

แนวคิดหลักการทางจริยศาสตร์และจริยธรรมที่ต้องใช้พิจารณาในการพัฒนาจริยธรรมมนุษย์ ประกอบด้วย หลักคุณธรรม (Virtue) สากล หลักจริยธรรมในมนุษย์ (Bioethical principle) แนวคิดทฤษฏีทางจริยศาสตร์ (Ethical theory) หลักศีลธรรม (Moral) จารีตประเพณี (Tradition) และกฎหมาย (Laws) ระเบียบข้อบังคับ (Rules)

ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลจริยธรรมของบุคลากร สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

หลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนา จัดเป็น "จริยธรรมเชิงบวก" ด้านประโยชน์สุข (Happiness) ที่ถือเป็นจุดหมายสำคัญทำให้เกิดความสำเร็จและความสุขในชีวิตมนุษย์ หาใช่ทรัพย์สิน ยศ และอำนาจไม่ พระพุทธศาสนาถือว่า สังคมเป็นสื่อกลางที่จะช่วยให้ทุกคนมีโอกาสอันเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเอง และการเข้าถึงประโยชน์สุขจะเป็นไปได้มากที่สุด หลักจริยธรรมจึงถูกนำมาใช้เพื่อเอื้อต่อการไปถึงจุดหมายดังกล่าว หลักคำสอนในพุทธศาสนายึดถือตามหลักธรรมที่เป็นความจริง อันไม่มีข้อจำกัดในกาลหรือห้วงเวลา กล่าวคือ หลักคุณธรรมศีลธรรมในเรื่องความกรุณา ความเมตตา ความสามัคคี สังคหะ และปัญญา เพราะคำสอนเหล่านี้มีมากว่า 2,500 ปีแล้ว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2540: 7)

การเป็นคนสมบูรณ์แบบ (Ideal person) หรือมนุษย์ที่สมบรูณ์จัดเป็นสมาชิกโลกที่มีคุณค่าอย่างแท้จริง ถือเป็นคนเต็มคน จะสามารถนำหมู่ชนและสังคมไปสู่สันติสุข ประกอบไปด้วยคุณสมบัติตามสัปปุริสธรรม 7 (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2540: 15) ได้แก่ การรู้หลักและรู้จักเหตุ การรู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล การรู้ตนและรู้จักตนเอง การรู้ประมาณ การรู้ชุมชน และการรู้บุคคล การรู้และตระหนักในเรื่องเหล่านี้ จะทำให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุขและเกิดสัมฤทธิผลของงานได้ในที่สุด

ตามแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมในตัวบุคคล (Moral Development Theory) ของโคลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg, 1958) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน และได้รัยอิทธิพลมาจากแนวคิดของนักจิตวิทยาชาวสวิตเซอร์แลนด์คือเพียเจท์ (Jean Piaget, 1932) ซึ่งศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเด็นจริยธรรม (Moral Dilemma) แล้วเสนอทางเลือกให้ตัดสินใจโดยผู้ตอบต้องใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมประกอบ และได้สรุปเป็นแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมบุคคลว่า บุคคลในวัยต่างๆ จะเกิดการพัฒนาจริยธรรมในด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไปสู่ระดับขั้นต่างๆได้ ซึ่งประกอบด้วยสามระดับหลัก (และยังแบ่งเป็นระดับย่อยได้เป็น 6 ระดับ) คือระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-Conventional level) ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional level) และระดับหลังกฎเกณฑ์ (Post-Conventional level) ซึ่งบุคคลควรมีการพัฒนาไปสู่ระดับที่สามอันเป็นสูงสุด เพราะเป็นระดับที่สามารถเลือกตัดสินใจได้ด้วยตนเอง จากการทดลองของโคล์เบิร์ก พบว่ากลุ่มระดับจริยธรรมระดับนี้ จะใช้หลักการด้านการเคารพสิทธิ (Right) และความเป็นธรรม (Justice) เป็นหลักสำคัญในการตัดสินใจเพื่อเลือกทางเลือกในการกระทำ ดังนั้นบุคคลในระดับพัฒนาการหลังกฎเกณฑ์นี้ จึงมีความเคารพต่อตนเอง สามารถรักษาคำมั่นสัญญาหรือคำปฏิญาณได้ อาทิ การมีพิธีปฏิญาณตนของบัณฑิตในวิชาชีพต่างๆในพิธีประสาทปริญญาบัตรก่อนที่จะออกไปสู่สังคม เพื่อให้บัณฑิตมีความมุ่งมั่นปฏิบัติวิชาชีพให้ได้มาตรฐานและรับผิดชอบต่อวิชาชีพ การปฏิญาณหรืออาชีวปฏิญาณนี้มีมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ ที่ฮิปโครติสเป็นผู้ริเริ่มในวิชาชีพแพทย์ก่อน ซึ่งเรียกกันว่า "Hippocrates' s Oath" และบุคคลที่มีการพัฒนาระดับจริยธรรมในขั้นหลังกฎเกณฑ์นี้ ยังสามารถเข้าใจและใช้หลักอุดมคติสาก(Conscience Orientation) ในการตัดสินใจและใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่อประเด็นจริยธรรม (Ethical Dilemma) ที่ซับซ้อนได้ อาทิ ประเด็นการรักษาความลับของ

ฐานข้อมูลลูกค้า ประเด็นการบอกความจริงต่อผู้ป่วยและญาติ ประเด็นการให้ความเป็นธรรมในการรับบริการแก่ผู้รับบริการ เป็นต้น เหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (Professional Code of Ethic) ส่วนจริยธรรมในระดับผู้บริหาร องค์กรหรือหน่วยงานที่สำคัญคือการยึดหลักธรรมาภิบาล (Good governance) และในหลายวิชาชีพเริ่มมีการคำนึงถึงประเด็นจริยธรรมในวิชาชีพและความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ทำให้เกิดองค์ความรู้ด้านนี้ขึ้น อาทิ เศรษฐจริยธรรม จริยธรรมทางธุรกิจ จริยธรรมในงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ งาน/กิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม/ Corporate Social Responsibility/ CSR เป็นต้น

แนวคิดหลักการที่สามารถนำมาพิจารณาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพได้ ยังมีอีกหลายแนวคิดทฤษฎี อาทิ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมที่พัฒนาโดยศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน แนวคิดทฤษฎีทางจริยศาสตร์ต่างๆ ตัวอย่างที่ผู้เขียนนำไปประยุกต์ใช้ ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจริยธรรมวิชาชีพสาธารณสุข กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่สี่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี คือการพัฒนาทักษะการตัดสินใจเชิงจริยธรรม โดยการตั้งสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นจริยธรรมวิชาชีพ (Moral dilemmas) ที่พบบ่อยๆในวิชาชีพ คือ การรักษาความลับของผู้ป่วย (Confidentiality) การบอกความจริงแก่ผู้ป่วยและญาติ (Veracity) และการปกปิดบิดข้อมูล (Conceal information) เป็นต้น ผู้เรียนจะต้องฝึกใช้ขั้นตอนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการวิเคราะห์ประเด็นตามโจทย์ที่กำหนดให้ เพื่อกำหนดทางเลือกต่างๆในการตัดสินใจ อาทิ การตัดสินใจว่าจะปกปิดข้อมูลของผู้ป่วยสูงอายุที่ผลตรวจพบว่าเป็นมะเร็งระยะสุดท้ายตามที่ญาติร้องขอหรือไม่ ในการกำหนดทางเลือกโดยยึดหลักการด้านจริยธรรมสากลในการให้บริการสุขภาพ คือ หลักการด้านการเคารพสิทธิผู้รับบริการ (Autonomy) หลักการด้านหลีกเลี่ยงอันตรายหรือผลเสียที่จะเกิดขึ้น (Non-maleficience) หลักการด้านประโยชน์สูงสุด (Beneficience) และหลักการด้านความยุติธรรม/ความเสมอภาค (Justice) และจากตัวเลือกในการตัดสินใจที่กำหนดขึ้น เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตัดสินใจไม่บอกผู้ป่วยว่าตรวจพบโรคร้าย นักศึกษาจะต้องหัดวิเคราะห์ว่าการตัดสินใจเลือกทางเลือกนี้เป็นการใช้เหตุผลใดเป็นเกณฑ์ตามแนวคิดทฤษฎีทางจริยศาสตร์ เช่น การที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตัดสินใจไม่แจ้งแก่ผู้ป่วยหากผู้ป่วยถามถึงผลตรวจ โดยให้เหตุผลเพราะไม่ต้องการให้ผู้ป่วยและญาติกังวล ว่าหากผู้ป่วยทราบและยังรับไม่ได้ อาจมีอาการซึมเศร้าและทรุดหนักได้ แต่ถ้าผู้ป่วยยังไม่ทราบก็จะเกิดประโยชน์สุขแก่คนหมู่มาก คือ ความสบายใจหรือลดกังวลทั้งผู้ป่วยและญาติ หรือใช้หลักมหสุขหรือประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ตามแนวคิดทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของมิลล์ (John Stuart Mills, 1806-1873) และยึดหลักการหลีกเลี่ยงอันตรายที่จะเกิดกับผู้ป่วย (Non-maleficience) คือเกรงว่าหากผู้ป่วยทราบแล้วรับไม่ได้ อาจมีอาการทรุดลง แต่ในขณะเดียวกัน ก็เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิผู้ป่วยในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของตนเองตามหลักการด้านการเคารพสิทธิผู้รับบริการ (Autonomy) เป็นต้น

สรุป

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาสังคมโลกในยุคดิจิตัลที่เกิดการสื่อสารไร้พรมแดนให้เป็นสังคมสันติสุข

และสามารถรองรับนโยบายประเทศคือไทยแลนด์ 4.0 ที่เน้นเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาประเทศ และไทยแลนด์ 5.0 ที่เน้นการปฏิวัติจิตสำนึก และสัมพันธภาพแนวใหม่ เพื่อนำสู่สังคมสันติสุขอย่างยั่งยืนคือ “สังคม 5.0. ซึ่งทั้งสองรูปแบบ/โมเดล เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีปัญญาและทักษะในการลดและจัดการกับปัญหา วิกฤตการณ์ และภาวะเสี่ยงต่างๆ ให้เกิดประสิทธิผล ทำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้ในสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และนำไปสู่สังคมสันติสุขที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

ส่วนการพัฒนาจริยธรรมในมนุษย์โดยเฉพาะการพัฒนาจริยธรรมในการทำงานหรือจริยธรรมวิชาชีพ ต้องใช้แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาให้ครบด้าน อาทิ หลักศีลธรรม หลักกฎหมาย แนวคิดทฤษฎีทางจริยศาสตร์จริยธรรม การพัฒนาสมองในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่วนทักษะสำคัญที่ควรพัฒนาคือทักษะในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมด้วยตนเอง และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งควรพัฒนาในบุคลากรทุกระดับ โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาชีพ บุคลากรองค์กรต่างๆ เป็นต้น เพราะจะทำให้เกิดทุนมนุษย์ที่มีคุณค่าและศักยภาพที่สามารถรองรับเป้าหมาย “สังคม 5.0” ได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต (2550). **บทความด้านสุขภาพจิต: นวัตกรรมวิทยาศาสตร์ สมอง.** [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์], สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2560, สืบค้นจากเว็บไซต์กรมสุขภาพจิต https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=1051

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, (2560). **พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน.** [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์], สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2560, สืบค้นจากเว็บไซต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา: http://www.libarts.up.ac.th/ v2/img/Thailand-4.0.pdf

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔**, [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2560, สืบค้นจากเว็บไซต์ คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: ttps://goo.gl/r5s6cc

ประเวศ วะสี (2560). **ประเทศไทย ๕,๐.** (พิมพ์ครั้งที่ 1), เอกสารประกอบการปาฐกถาพิเศษในงานมหกรรมสมุนไพรแห่งชาติ และการประชุมวิชาการประจำปีการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือกแห่งชาติ ครั้งที่ 14. นนทบุรี: กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.

พรพิมล วรดิลก (2560). **การพัฒนาคุณภาพจริยธรรมภายใต้บริบทประเทศไทย 4.0.** [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์], สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2560. สืบค้นจากเว็บไซต์กองการเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์. https://goo.gl/UAtQpb

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). **ธรรมนูญชีวิต : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม.** นครปฐม: ม.ป.ท.

พัทรา บำรุงสุนทรารักษ์. (ม.ป.ป.), **0000142 Aesthetics Intellect and Ethics สุนทรียภาพ ปัญญาและจริยธรรม.** [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์], สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2560. สืบค้นจากเว็บไซต์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

วิชัย พยัคฆโส, (2559). สยามรัฐผลัดใบ : ประเทศไทย 4.0 สะท้อนผลลัพธ์สู่สังคม 5.0. [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์], สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2560. สืบค้นจากเว็บไซต์สยามรัฐออนไลน์. https://www.siamrath.co.th/n/3954

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, กลุ่มงานสื่อสารสังคม. (2560), บอร์ดภูมิปัญญาท้องถิ่นฯ วางกลไกเชิงรุก เกาะติดการพัฒนาภูมิปัญญาสุขภาพไทย. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2560. สืบค้นจากเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. https://www.nationalhealth.or.th/node/1964

อดุลย์ แสงสิงแก้ว (2560). **นโยบายเน้นหนักประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561.** ม.ป.ท.: กระทรวงแรงงาน.

Brenda Patione, (2006). The Prefrontal Cortex and Frontal Lobe Disorders: An Interview with Jordan Grafman, Ph.D.. Retrieved October 25, 2017, from http://www.dana.org/ Publications/ReportDetails.aspx?id=44153

Keidanren (Japan Business Federation), (2016). Toward realization of the new economy and society : Reform of the economy and society by the deepening of “Society 5.0”. Retrieved October 22, 2017, from http://www.keidanren.or.jp/en/policy/2016/029_outline.pdf

Naagarazan, (2006). Textbook on Professional Ethics and Human Values. Retrieved October 25, 2017, from **https://goo.gl/5X4zfj**

Naagarazan, (2006). Textbook on Professional Ethics and Human Values. Retrieved October 25, 2017, from https://goo.gl/5X4zfj

Steven S. Coughlin, (2012). **How Many Principles for Public Health Ethics?.** Retrieved November 25, 2017, from https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2804997

รูปแบบและโครงสร้างการปกครองเปรียบเทียบไทยกับเมียนมาร์

The Structural Model of Government Comparison Between Thailand and Myanmar

วัชรินทร์ อินทพรหม
Wacharin Intaprom
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
e-mail : pong9889@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบและโครงสร้างการปกครองเปรียบเทียบระหว่างไทยกับเมียนมาร์ เนื่องจากทั้ง 2 ประเทศมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากในรูปแบบและโครงสร้างการปกครองทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น ดังนั้นบทความนี้จึงเป็นการศึกษาเปรียบเทียบการปกครองที่อยู่บนพื้นฐานของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของทั้ง 2 ประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ฉบับปี พ.ศ.2551 ผลการศึกษาพบว่า การปกครองของไทยกับเมียนมาร์เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาแต่มีความเป็นเผด็จการที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญคล้ายๆ กัน เช่น รัฐธรรมนูญไทย 2560 ใน 5 ปีแรก สมาชิกวุฒิสภามาจากการสรรหาทั้งหมด และรัฐธรรมนูญเมียนมาร์ กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง 168 คน และอีก 56 คน เป็นทหารคือผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้แต่งตั้ง ซึ่งจะเห็นว่ารัฐธรรมนูญของทั้ง 2 ประเทศนั้นมีลักษณะของการศูนย์รวมของอำนาจอยู่กับกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น ด้านความแตกต่างของโครงสร้างการปกครอง คือ เมียนมาร์ไม่มีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหมือนไทย เนื่องจากเมียนมาร์มีชาติพันธุ์ที่หลายหลาย ซึ่งบางเผ่าพันธุ์ไม่ได้ยอมรับการปกครองของพม่า ดังนั้นหากให้รัฐต่าง ๆ ปกครองตนเองตามหลักของการปกครองท้องถิ่นที่มีอิสระในการปกครองตนเองมาก อาจจะทำให้เกิดการแยกประเทศของรัฐของชนส่วนน้อยได้

คำสำคัญ : การเมืองเปรียบเทียบ รูปแบบและโครงสร้างทางการเมือง ไทย-เมียนมาร์

ABSTRACT

This article has the purpose to present the governing pattern and structure in comparison between Thailand and Myanmar as the two countries govern themselves similarly by the democracy system but they are significantly different in term of the governing pattern and structure both in national level and local level. Therefore, this article is a comparison study of the governments based on the present constitutions of both countries that are the constitution of Thailand, 2017 and the constitution of the republic of Myanmar, 2008. The result of the study found that the administration of Thailand and Myanmar are democratic by the system of parliament but still there is authoritarianism hidden in the details of the constitution in a comparable way. For an example, the constitution of Thailand, 2017, in the first 5 years, all senators come from nomination and the constitution of Myanmar in year 2008 states that the 168 senators come from election and the rest of 56 senators are soldiers by the appointment of the supreme commander. This can show that the constitutions of both countries have the characteristic that centralizes the power only in some group of people. For the difference of the governmental structure, Myanmar does not have the distribution of power to local governmental organization as in Thailand because Myanmar has many ethnic groups by which some of them do not accept Myanmar administration. Therefore, if each state is permitted to be governeditself by the principle of local governing that gives a lot of freedom in self-administration, this can cause division in the country by the states of ethnic minorities.

Keywords: Comparative politics, political structure and model, Thailand-Myanmar

บทนำ

ระบอบการปกครองในโลกมี 2 ระบอบคือ การปกครองระบอบประชาธิปไตย และระบอบเผด็จการ โดยทั้ง 2 ระบอบนี้จะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน ด้านระบอบเผด็จการ เป็นระบบการปกครองที่ตรงข้ามกับระบอบประชาธิปไตย คือ ผู้ปกครองจะมีอำนาจสูงสุดในการปกครอง โดยไม่สนใจสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นการได้มาของการเป็นผู้นำในระบอบเผด็จการมักจะเกิดจากการปฏิวัติหรือรัฐประหาร ความแตกต่างระหว่างระบอบประชาธิปไตยกับระบอบเผด็จการอาจจะสะท้อนถึงความทันสมัย (Modernization) ของประเทศนั้นด้วย โดย Huntington (1993) เชื่อว่าประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะมีความทันสมัยกว่าประเทศที่ปกครองในระบอบเผด็จการ แต่แนวคิดของ Huntington (1993) ก็ไม่ได้เป็นจริงเสมอไป เพราะปัจจุบันประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยบางประเทศไม่ได้มีความทันสมัยมากกว่าประเทศที่ปกครองในระบอบเผด็จการ และ

อาจให้เสรีภาพแก่ประชาชนในบางด้าน เช่น ด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจน้อยกว่าประเทศที่ปกครองในระบอบเผด็จการ เช่นตัวอย่างประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ ที่มีการปกครองในระบอบต่าง ๆ ที่หลากหลายและแตกต่างกันหลายรูปแบบ และมีความทันสมัยที่แตกต่างกันทั้งที่มีปกครองประเทศในระบอบเหมือนกัน

ประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมี 7 ประเทศ คือ ไทย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ พม่า และกัมพูชา ปกครองในระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์ มี 2 ประเทศ คือ เวียดนาม และลาว และปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (เผด็จการ) มี 1 ประเทศ คือ บรูไน กลุ่มประเทศอาเซียนที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าทั้ง 7 ประเทศจะมีความเหมือนในระบอบ แต่ก็มีความแตกต่างในรูปแบบและโครงสร้างของการปกครอง แต่ความเหมือนบนความแตกต่างนี้ยังไม่ปรากฏถึงการศึกษาเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่าง ดังกล่าว ทั้งที่ประเทศในกลุ่มอาเซียน 10 ประเทศได้ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เมื่อปลายปี พ.ศ.2558 ในบทความนี้จึงขอนำเสนอการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและโครงสร้างการปกครองระหว่างไทยกับเมียนมาร์ เนื่องจากทั้ง 2 ประเทศมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเหมือนกัน และมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมาไม่นานเหมือนกัน โดยประเทศไทยมีการทำรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เวลา 16:30 น. โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ และมีการประชามติผ่านรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ.2559 ในวันอาทิตย์ที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 และจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ.2560 ในวันพฤหัสบดีที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 นี้ ส่วนประเทศเมียนมาร์มีการเลือกตั้งครั้งล่าสุด วันอาทิตย์ที่ 8 พฤศจิกายน 2558 ภายใต้รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.2551 ซึ่งเชื่อว่าเป็นการเลือกตั้งที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดหลังจากมีรัฐบาลทหารปกครองมายาวนาน ซึ่งเหตุการณ์ของทั้ง 2 ประเทศดังกล่าว ส่งผลต่อการเปลี่ยนทางการเมืองทั้ง 2 ประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้นบทความนี้จึงเป็นการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและโครงสร้างการปกครองระหว่างไทยกับเมียนมาร์บนพื้นฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจการเมืองการปกครองของประเทศเพื่อนบ้านต่อไป

เนื้อหา

ปลายปี พ.ศ. 2558 ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน แต่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในประเทศสมาชิกด้วยกันยังมีอยู่น้อยมาก โดยเฉพาะสมาชิกที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย เช่น ประเทศเมียนมาร์ แต่ด้วยความแตกต่างทั้งทางด้านรูปแบบและโครงสร้างการปกครอง วัฒนธรรมทางการเมือง และระดับของการกระจายอำนาจ ทำให้รูปแบบการปกครองของเมียนมาร์ เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ดังนั้นบทความนี้ จึงขอนำเสนอรูปแบบและโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบระหว่างไทยกับเมียนมาร์ เพื่อให้มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยผู้เขียนขอนำเสนอดังต่อไปนี้

1. รูปแบบและโครงสร้างการปกครองของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยพระมหากษัตริย์มิได้ทรงใช้อำนาจในการปกครองประเทศ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจอธิปไตยทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ คือ พระองค์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติเพื่อออกกฎหมายบังคับใช้แก่ประชาชนผ่านทางรัฐสภาและทรงใช้อำนาจบริหารในการปกครองประเทศผ่านทางคณะรัฐมนตรี โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะ รวมทั้งทรงใช้อำนาจตุลาการอันเป็นอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีต่าง ๆ ผ่านทางศาล

อำนาจอธิปไตยสามารถแบ่งออกเป็นอำนาจย่อย 3 อำนาจ ดังนี้

1. อำนาจนิติบัญญัติ เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางและเครื่องมือในการบริหารประเทศ เสนอชื่อบุคคลเป็นนายกรัฐมนตรีควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลตามที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา รวมทั้งตรวจสอบติดตามผลการปฏิบัติงานของรัฐบาล และให้ความเห็นชอบในกิจกรรมสำคัญของประเทศตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

2. อำนาจบริหาร ใช้ผ่านทางคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นคณะบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารประเทศ อำนาจหน้าที่ คือ กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน รักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อย เพื่อให้ประชาชนดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ควบคุมข้าราชการประจำให้นำนโยบายไปปฏิบัติให้บังเกิดผล ประสานงานกับกระทรวงต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องไปในทางเดียวกันออกมติต่าง ๆ เพื่อให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ถือปฏิบัติ

3. อำนาจตุลาการ เป็นอำนาจของศาลทุกประเภท ที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีความต่าง ๆ เพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนในชาติ เช่น ศาลปกครอง ศาลอาญา เป็นต้น

การแบ่งอำนาจการปกครองและการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทย ดังภาพที่ 1

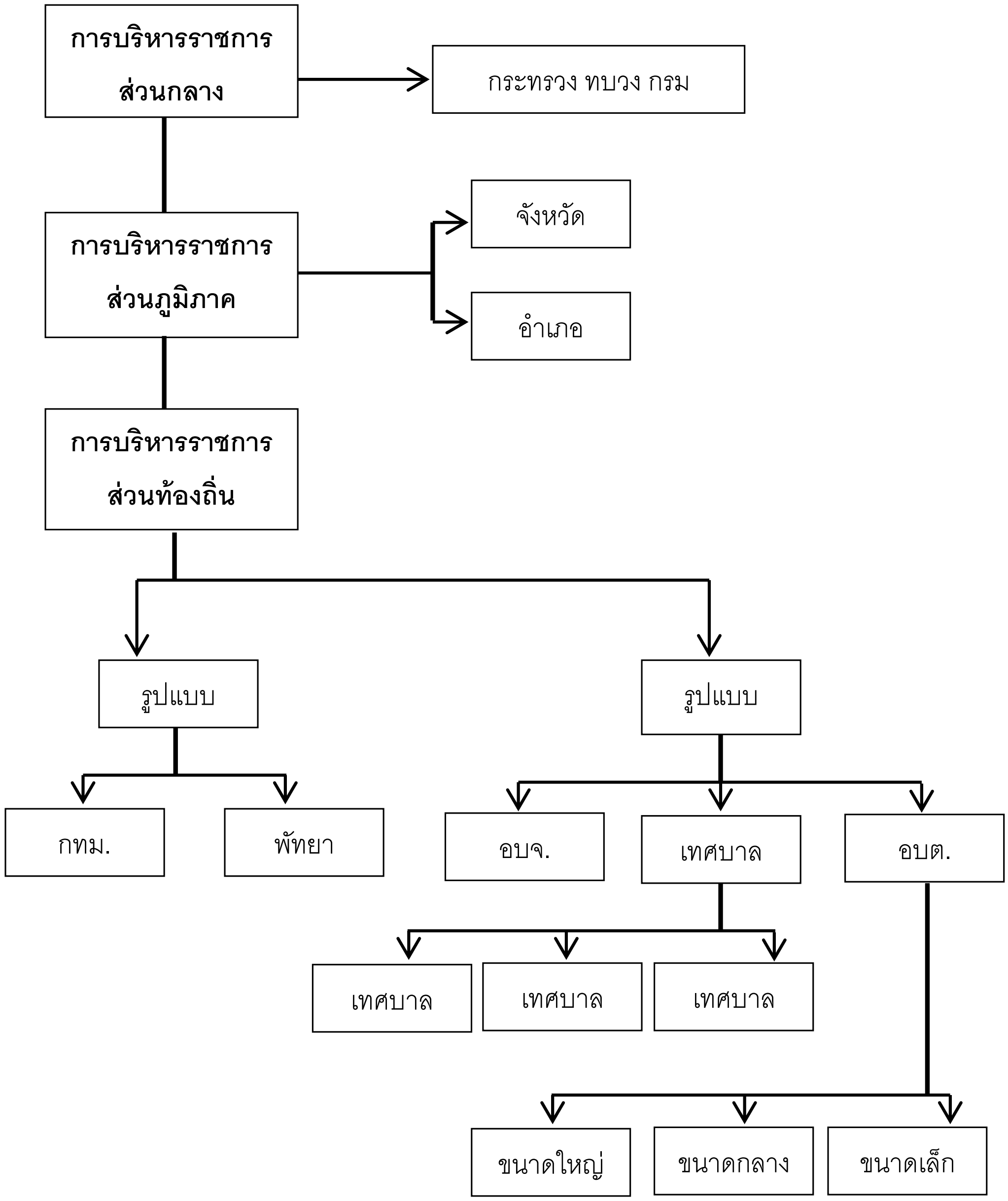

ภาพที่ 1 การแบ่งอำนาจการปกครองและการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทย
ที่มา: วัชรินทร์ อิทพรหม (2559)

การบริหารราชการแผ่นดินไทยและการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การบริหารราชการส่วนกลาง การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง กำหนดให้มีส่วนราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวง กรม

2. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคในปัจจุบัน คือ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

3. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีอยู่ 2 ระบบ คือ 1) ระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด และ 2) ระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

โครงสร้างการบริหารจัดการขององค์กรปกครองท้องถิ่น ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่น หรือ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจาการเลือกตั้ง โดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

2. รูปแบบและโครงสร้างการปกครองของประเทศเมียนมาร์

รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ฉบับปี พ.ศ.2551 กำหนดให้ประเทศเมียนมาร์มีรูปแบบการปกครองแบบสาธารณรัฐ โดยมีรัฐสภาซึ่งประกอบด้วย 2 สภา คือ 1) สภาระดับชาติหรือสภาสหภาพ(Pyidaungsu Hluttaw) ประกอบ 2 สภา คือ สภาประชาชน (Pyithu Hluttaw) กับสภาชาติพันธ์ (Amyotha Hluttaw) และ 2) สภาท้องถิ่น มี 2 ชื่อตามเขตหรือรัฐ คือสภาภาค (Region Hluttaw) หรือ สภารัฐ (State Hlutaw) ซึ่งสมาชิกทั้ง 3 สภามาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม และอีกส่วนหนึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยทหาร โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้ารัฐบาล (ไม่มีนายกรัฐมนตรี) (ผณิตา ไชยศร, 2556)

ระบบการเมืองของเมียนมาร์เป็นรูปแบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาเช่นเดียวกับประเทศไทย ศูนย์กลางอำนาจการปกครองของประเทศเมียนมาร์อยู่ที่รัฐบาลกลาง เป็นตัวแทนของประเทศในการดำเนินความสัมพันธ์กันประเทศอื่น และมีหน้าที่ดูแลเรื่องสำคัญๆ เช่น การคลังการป้องกันประเทศ ความมั่นคง เป็นต้น ขณะที่สภาท้องถิ่นจะทำหน้าที่นิติบัญญัติ รับนโยบายจากส่วนกลาง และรับเรื่องปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่

โครงสร้างการเมืองการปกครองของเมียนมาร์

โครงสร้างการเมืองการปกครองของเมียนมาร์แบ่งเป็น 3 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารประกอบด้วยหัวหน้ารัฐบาล คือ ประธานาธิบดี เป็นผู้เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือบุคคลทั่วไปเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงต่างประธานาธิบดีเป็นผู้นำสูงสุด มาจากการลงคะแนนเสียงของสมาชิกสภาระดับชาติหรือสภาสหภาพ (Pyidaungsu Hluttaw)ดำรงตำแหน่งสมัยละ 5 ปี และไม่เกิน 2 สมัย

2. ฝ่ายนิติบัญญัติ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ สภาระดับชาติหรือสภาสหภาพ กับ สภาท้องถิ่น โดยสมาชิกสภาทั้ง 2 ระดับ มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน ร้อยละ 75 (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) และมีสมาชิกสภาที่มาจากแต่งตั้งจากทหารประจำการ ร้อยละ 75

2.1 สภาระดับชาติหรือสภาสหภาพ (Pyidaungsu Hluttaw) ประกอบด้วย สภาประชาชน (Pyithu Hluttaw) กับ สภาชาติพันธ์ (Amyotha Hluttaw)

สภาประชาชน มีสมาชิกสภาไม่เกิน 440 ที่นั่ง มาจากการเลือกตั้งในแต่ละอำเภอๆ ละ 1 ที่นั่ง ไม่เกิน 330 อำเภอ และอีกไม่เกิน 110 ที่นั่ง เป็นทหารที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแต่งตั้ง

สภาชาติพันธ์ มีสมาชิกสภาไม่เกิน 224 ที่นั่ง มาจากการเลือกตั้งของแต่ละเขตหรือรัฐ 14 แห่ง ๆ 12 ที่นั่ง รวมสมาชิกสภาจากพื้นที่ปกครองตนเองด้วยพื้นที่ละ1 ที่นั่งด้วย รวมกันไม่เกิน 168 ที่นั่ง และอีกไม่เกิน 56 ที่นั่ง เป็นทหารที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแต่งตั้ง

2.2 สภาท้องถิ่น มี 2 ชื่อตามเขตหรือรัฐ คือสภาภาค (Region Hluttaw) หรือ สภารัฐ (State Hlutaw) มีสมาชิกสภาท้องถิ่นรวมกัน จากเขตหรือรัฐ 14 แห่ง จำนวน 885 ที่นั่ง มีสมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งในแต่ละอำเภอๆละ 2 ที่นั่ง โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่ละเขตหรือรัฐ มีจำนวนแตกต่างกันไป ตามจำนวนอำเภอของเขตหรือรัฐ ถ้าในเขตหรือรัฐนั้นมีชนกลุ่มน้อยเผ่าอื่นที่จำนวนถึงร้อยละ 0.1 ของประชากรทั่วประเทศ ก็จะได้เพิ่มอีก 1 ที่นั่ง ปัจจุบัน (ค.ศ.2017) สมาชิกสภาท้องถิ่นมีจำนวน 665 ที่นั่ง ส่วนอีก 220 ที่นั่ง เป็นทหารคือผู้บัญชาการ ทหารสูงสุดแต่งตั้ง

3. ฝ่ายตุลาการ ประกอบด้วย ศาลฎีกา ศาลสูงประจำรัฐหรือเขตและศาลลำดับรองในทุกระดับ โดยประธานาธิบดี เป็นผู้แต่งตั้งผู้พิพากษาศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของรัฐสภา

การแบ่งอำนาจการปกครองและการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

การแบ่งอำนาจการปกครองและการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การปกครองส่วนกลางประกอบด้วย กระทรวง 36 กระทรวง กรม และกองต่างๆ

2. การปกครองส่วนภูมิภาค แบ่งหน่วยการปกครอง (ตั้งแต่เล็กไปหาใหญ่) หมู่บ้าน (Village) ชุมชนเมือง (Ward) ตำบล (Village-Tract, Town) อำเภอ (Township) จังหวัด (District) เขต/รัฐ (Region/State) ประกอบด้วย 7 รัฐ (States) คือ รัฐชิน รัฐกะฉิ่น รัฐกะเหรี่ยง รัฐกะยา รัฐมอญ รัฐยะไข่ และรัฐฉานหรือไทใหญ่กับ 7 เขต (Regions) คือ อิรวดี พะโค มาเกว มัณฑะเลย์ สะกาย ตะนาวศรี และย่างกุ้ง และ 1 พื้นที่ดินแดนแห่งสหภาพ (Union Territories) คือ เนปยีดอ

การแบ่งอำนาจการปกครองและการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของเมียนมาร์ในปัจจุบัน ดังภาพที่ 2

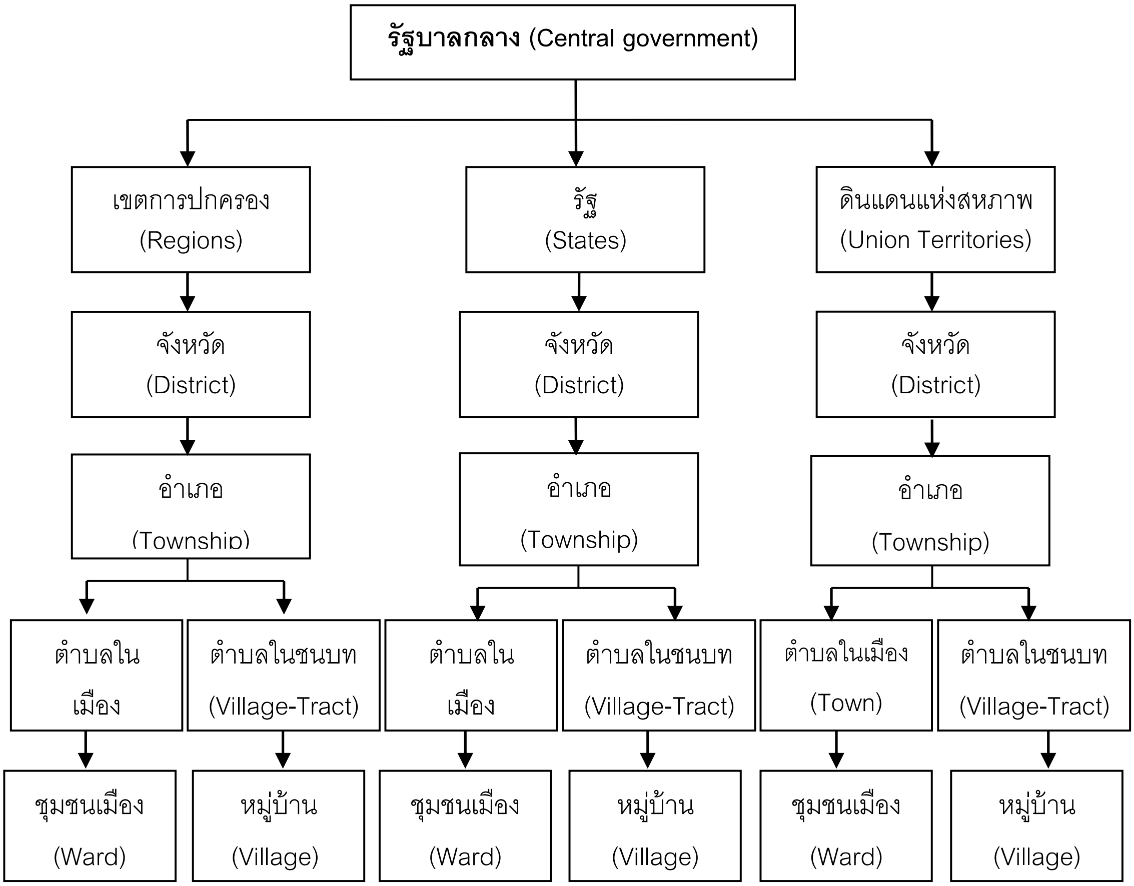

ภาพที่ 2 การแบ่งอำนาจการปกครองและการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของเมียนมาร์

3. เปรียบเทียบรูปแบบและโครงสร้างระหว่างไทยกับเมียนมาร์

3.1 เปรียบเทียบรูปแบบแลโครงสร้างระหว่างไทยกับเมียนมาร์

การเปรียบเทียบรูปแบบและโครงสร้างระหว่างไทยกับเมียนมาร์ในภาพรวมเป็นการเปรียบเทียบรูปแบบการปกครอง ระบบการเมือง โครงสร้างการเมืองการปกครอง หัวหน้ารัฐบาล (ฝ่ายบริหาร) องค์ประกอบฝ่ายนิติบัญญัติ การแบ่งอำนาจการปกครอง โครงสร้างการปกครองส่วนกลาง และโครงสร้างการปกครองส่วนภูมิภาค

รูปแบบการปกครองเปรียบเทียบระหว่างไทยกับเมียนมาร์ พบว่า มีรูปแบบรัฐเดี่ยวเหมือนกัน แต่ประเทศเมียนมาร์แบ่งเขตการปกครองเป็น 14 เขต/รัฐ คล้ายการแบ่งแบบสหพันธรัฐ แต่ทั้ง 14 เขต/รัฐ นั้นไม่มีอำนาจในการปกครองตนเองเหมือนกับสหพันธรัฐ มีเพียงอำนาจนิติบัญญัติที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเท่านั้น

ระบบการเมืองเปรียบเทียบระหว่างไทยกับเมียนมาร์เหมือนกันคือใช้ระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา โดยโครงสร้างการเมืองการปกครองแบ่งเป็น 3 ฝ่ายเหมือนกัน ประกอบด้วยฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ

ข้อแตกต่างกันของระบบการเมือง คือไทยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ส่วนเมียนมาร์มีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้าฝ่ายบริหาร

องค์ประกอบฝ่ายนิติบัญญัติ เปรียบเทียบระหว่างไทยกับเมียนมาร์ พบว่ามีสมาชิกสภา 2 กลุ่มเหมือนกัน คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กับ สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) จะแตกต่างกันที่จำนวนสมาชิก ที่มา และระยะเวลาดำรงตำแหน่งของสามาชิก ดังนี้

1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของไทยตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 มีจำนวน 500 คนมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเมียนมาร์ มีจำนวน 440 คน มาจากการเลือกตั้งของประชาชนมีระยะเวลาดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี

2. สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ของไทยตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ในระยะแรกมีจำนวน 250 คน จากการสรรหาทั้งหมดระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 5 ปี และในระยะที่ 2 จำนวน 200 คน จากการให้ผู้สมัคร ส.ว. ทุกกลุ่มอาชีพเลือกกันเอง ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 5 ปี ส่วนสมาชิกวุฒิสภาของเมียนมาร์ มีจำนวน 224 คน โดยมาจากการเลือกตั้งของแต่ละเขตหรือรัฐ 14 แห่งๆ 12 ที่นั่ง รวมสมาชิกสภาจากพื้นที่ปกครองตนเองด้วยพื้นที่ละ 1 ที่นั่งด้วย รวมกันไม่เกิน168 ที่นั่ง และอีกไม่เกิน 56 ที่นั่ง เป็นทหารที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแต่งตั้ง มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี

ข้อแตกต่างกันของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) คือ เมียนมาร์มีสภาท้องถิ่นที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติในระดับ เขตหรือรัฐ มีสมาชิกสภาท้องถิ่นจำนวน 885 คน จากเขตหรือรัฐ 14 แห่ง มาจากการเลือกตั้งในแต่ละอำเภอจำนวน 665 คน ส่วนอีก 220 คน เป็นทหารที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแต่งตั้ง

การแบ่งอำนาจการปกครอง เปรียบเทียบระหว่างไทยกับเมียนมาร์มีความแตกต่างกัน คือ ประเทศไทยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ส่วนเมียนมาร์แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลาง กับส่วนภูมิภาค

โครงสร้างการปกครองส่วนภูมิภาค มีความคล้ายคลึงกันแต่จะแตกต่างกันในระดับสูงสุดของส่วนภูมิภาค กล่าวคือโครงสร้างการปกครองส่วนภูมิภาคของไทยกับเมียนมาร์มีหมู่บ้านเป็นหน่วยย่อยของการปกครองส่วนภูมิภาคที่เล็กที่สุดเหมือนกัน มีตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นหน่วยย่อยที่ใหญ่ถัดขึ้นมา แต่ในเมียนมาร์มีเขต/รัฐ ที่รวมกันหลายๆ จังหวัดเป็นหน่วยใหญ่สุดของการปกครองส่วนภูมิภาค

การเปรียบเทียบรูปแบบและโครงสร้างระหว่างไทยกับเมียนมาร์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบรูปแบบและโครงสร้างระหว่างไทยกับเมียนมาร์

รูปแบบและโครงสร้าง	ไทย	เมียนมาร์
1. รูปแบบการปกครอง	รัฐเดี่ยว	รัฐเดี่ยว
2. ระบบการเมือง	ประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา	ประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา
3 โครงสร้างการปกครอง	3 ฝ่าย (บริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ)	3 ฝ่าย(บริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ)
4. ประมุข	พระมหากษัตริย์	ประธานาธิบดี
5. หัวหน้ารัฐบาล (ฝ่ายบริหาร)	นายกรัฐมนตรี	ประธานาธิบดี
6. องค์ประกอบฝ่ายนิติบัญญัติ	1. สภาผู้แทนราษฎร จำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี 2. วุฒิสภา แบ่งเป็น 2 ระยะ 2.1 จำนวน 250 คน จากการสรรหาทั้งหมด วาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี 2.2 จำนวน 200 คน จากการให้ผู้สมัคร ส.ว. ทุกกลุ่มอาชีพเลือกกันเอง ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง 5 ปี	1. สภาผู้แทนราษฎร จำนวน 440 คน มาจากการเลือกตั้งของประชาชนมีระยะเวลาดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี 2. จำนวน 224 คน มาจากการเลือกตั้ง 168 คน และอีก 56 คน เป็นทหารที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแต่งตั้ง วาระดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี
7. สภานิติบัญญัติระดับภูมิภาค	ไม่มี	สมาชิกจำนวน 885 คน มาจากการเลือกตั้งในแต่ละอำเภอจำนวน 665 คน อีก 220 คน เป็นทหารที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแต่งตั้ง
8. การแบ่งอำนาจการปกครอง	แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิน	แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค
9. โครงสร้างการปกครองส่วนภูมิภาค	จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน	เขต/รัฐ จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน
10. โครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิน	กรุงเทพมหานคร พัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล	ไม่มี

ความเหมือนของรูปแบบ การปกครองของไทยกับเมียนมาร์ คือ ความเป็นเผด็จการที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญเหมือนกัน แม้ว่าจะปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาเหมือนกัน แต่ระดับความเป็นเผด็จการนั้นมีความชัดเจนในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือองค์ประกอบฝ่ายนิติบัญญัติของทั้ง 2 ประเทศมีความเป็นเผด็จการสูง กล่าวคือ รัฐธรรมนูญไทย 2560 ใน 5 ปีแรก สมาชิกวุฒิสภามาจากการสรรหาทั้งหมด และรัฐธรรมนูญเมียนมาร์ปีฉบับปี พ.ศ.2551 สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง 168 คน และอีก 56 คน เป็นทหารที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแต่งตั้ง ซึ่งจะเห็นว่ารัฐธรรมนูญของทั้ง 2 ประเทศนั้นมีเนื้อหาสาระคล้ายกันคือศูนย์รวมของอำนาจอยู่กับกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น เนื่องจากการเขียนรัฐธรรมนูญของทั้ง 2 ประเทศ เกิดจากการต่อสู้กันเฉพาะภายในกลุ่มชนชั้นนำบางส่วนเท่านั้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญตามลัทธิรัฐธรรมนูญนิยม (Bellamy, 2007) แม้ว่าในอดีตจะเห็นว่ารัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตย แต่ในปัจจุบันลัทธิรัฐธรรมนูญนิยมกลับมองว่ารัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือที่จะนำมาใช้วางโครงสร้างสถาบันทางการเมืองการปกครอง กำหนดแหล่งที่มาของอำนาจ การเข้าสู่อำนาจ และการใช้อำนาจของผู้ปกครองในทุก ๆ ระบอบการปกครอง (McIlwain, 1977) โดยมิได้จำกัดอยู่แต่เพียงระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันนี้รัฐทุกรัฐในโลกไม่ว่าจะเป็นประเทศเสรประชาธิปไตยหรือไม่ ต่างก็ล้วนแล้วแต่ยึดรูปแบบการปกครองของระบอบรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) ทั้งสิ้น กล่าวคือ ทุก ๆ รัฐต่างก็มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการจัดวางอำนาจและโครงสร้างทางการเมืองของประเทศนั้น ๆ (เสน่ห์ จามริก, 2540) นั่นหมายความว่าการมีรัฐธรรมนูญไม่ได้หมายความว่าประเทศนั้นจะเป็นประเทศเสรีประชาธิปไตย

ความแตกต่างโครงสร้างการปกครอง คือ เมียนมาร์ไม่มีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้การกระจายความทันสมัยสู่ชนบทยังมีน้อย เหตุผลสำคัญเมียนมาร์ยังไม่มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้นคือความมั่นคงของประเทศ เนื่องจากเมียนมาร์มีชาติพันธุ์ที่หลายหลาย โดยสองในสามเป็นชาวพม่า และอีกหนึ่งในสามเป็นชนส่วนน้อยหลายเผ่าพันธุ์ มี 7 รัฐ คือ กะเหรี่ยง คะยา ฉาน กะฉิ่น ฉิ่น ยะไข่ และมอญ ซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในรัฐชนบทห่างไกล และบางเผ่าพันธุ์ไม่ได้ยอมรับการปกครองของพม่า มีกองกำลังติดอาวุธเป็นของตนเองด้วย ดังนั้นหากให้รัฐต่างๆ ปกครองตนเองตามหลักของการปกครองท้องถิ่น ที่มีอิสระในการปกครองตนเอง อาจจะนำไปสู่การแยกประเทศของรัฐเหล่านั้นได้ เนื่องจากหลักสำคัญของการปกครองท้องถิ่นคือการได้รับอำนาจอิสระที่ปราศจากการควบคุมจากส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้การบริหารท้องถิ่นยังอยู่ใต้บทบังคับด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศอยู่ ไม่ใช่ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปัตย์ (Montagu, 1984) และข้อเสียของการกระจาย อำนาจ ถ้ากระจายอำนาจมากเกินไปอาจเป็นอันตรายต่อเอกภาพในการปกครองประเทศและความมั่นคงของประเทศได้ (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2550)

สรุป

เปรียบเทียบรูปแบบการปกครองของไทยกับเมียนมาร์ เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา แต่มีความเป็นเผด็จการที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญเหมือนกัน ด้านความแตกต่างของโครงสร้างการปกครอง คือ เมียนมาร์ไม่มีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหมือนไทย เนื่องจากเมียนมาร์มีชาติพันธุ์ที่หลายหลาย ซึ่งบางเผ่าพันธุ์ไม่ได้ยอมรับการปกครองของพม่า ดังนั้นหากให้รัฐต่าง ๆ ปกครองตนเองตามหลักของการปกครองท้องถิ่น ที่มีอิสระในการปกครองตนเองมาก อาจจะทำให้เกิดการแยกประเทศของรัฐของชนส่วนน้อยได้

ข้อเสนอแนะ

รูปแบบและโครงสร้างการปกครองของแต่ละประเทศไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบที่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม การเมือง และสภาพแวดล้อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น ประเทศไทยในยุคที่มีความขัดแย้งทางความคิดอย่างรุนแรง จำเป็นต้องใช้รูปแบบการปกครองที่เป็นเผด็จการ เพื่อยุติปัญหาความรุนแรง และประเทศพม่าที่มีกลุ่มชาติพันธ์ที่หลากหลายและต่อต้านรัฐบาลกระจายอยู่ทั่วประเทศ จึงไม่ควรมีการกระจายอำนาจในช่วงนี้ เพื่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐ เป็นต้น

บรรณานุกรม

ผณิตา ไชยศร. (2556). **ระบบการปกครองท้องถิ่นประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.** สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2560, จากwww.ratchakitcha.soc.go.th h/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF.

วัชรินทร์ อินทพรหม และคณะ. (2558). รูปแบบ และโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบไทยกับเวียดนาม. **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 10(1), 188-205.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2550). **กฎหมายการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท.

เสน่ห์ จามริก. (2540). **การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

Bellamy, Richard. (2007). **Political constitutionalism: a republican defense of the constitutionality of democracy.** London: Gower House.

McIlwain, Charles Howard. (1977). **Constitutionalism, ancient and modern.** London: Cornell University Press.

Montagu, Harris G. (1984). **Comparative Local Government.** Great Britain: William Brendon and Son.

Samuel P. Huntington. (1993). The Clash of Civilization. **Foreign Affairs Summer.** 72(3), 22-49.

กฎหมายภาษีอากร ศึกษากรณี การวางแผนภาษีอากร

Law of Taxation : The case study of Tax Planning

สามารถ ปรมานิติวิ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

e-mail : cansamart@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวางแผนภาษีอากร เป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมไว้ล่วงหน้าเพื่อสิทธิประโยชน์ในอนาคตเกี่ยวกับรายการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางภาษีอากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อป้องกันและแก้ปัญหามิให้เกิดปัญหาทางภาษีอากรไม่ว่าประการใดๆ โดยมุ่งหมายให้การเสียภาษีอากรและการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรของผู้ประกอบการเป็นไปโดยถูกต้องและครบถ้วนตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้และจะเป็นผลให้จำนวนภาษีอากรที่ต้องเสียนั้นเป็นประหยัดที่สุดหรือมีจำนวนน้อยที่สุด รวมทั้งการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร โดยไม่อาศัยการปฏิบัติการใดๆ อันเป็นการหลีกเลี่ยงและหลบหนีภาษีอากร ทั้งนี้การวางแผนทางภาษีเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการกำหนดเป็นนโยบายทางด้านภาษีอากรที่ชัดเจน ทั้งๆที่กรมสรรพากรได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากรอย่างมากมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญและเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการวางแผนภาษีของผู้ประกอบกิจการ วัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาถึงสาเหตุและปัญหาจากการดำเนินธุรกิจที่ไม่มีการวางแผนการทางภาษีอากร รวมทั้งศึกษาหาแนวทางในการวางแผนภาษีอากร (Tax Planning) และหาแนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนภาษีอากรสำหรับผู้ประกอบการว่าจะมีแนวทางและวิธีการนำมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับกิจการ ตลอดจน สามารถนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินงานได้ในอนาคตอย่างไร จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการได้มีการบันทึกบัญชีอย่างผิดพลาด บางกรณีก็ไม่เป็นตามหลักการบัญชีและหลักการภาษีอากร รวมทั้งการขาดนโยบายในการวางแผนภาษีอากร และไม่ได้นำสิทธิประโยชน์ในด้านการลดหย่อนทางภาษีอากรมาใช้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องแบกรับต้นทุนการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากรที่สูง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการวางแผนภาษีอากรที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการมีการบริหารงานและเสียภาษีอากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มีการวางแผนภาษีอากรในการดำเนินธุรกิจซึ่งส่วนใหญ่การวางแผนภาษีมุ่งเน้นไปใน การจัดให้มีกระบวนการวางแผนภาษี ในกิจการ กระบวนการจ่ายเงินต่างๆทั้งด้านรายรับและรายจ่าย การวางแผนภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับรายได้ของกิจการ หน้าที่ทางภาษีอากร อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังพบอีกว่า ภายหลังที่ธุรกิจขนาดใหญ่ได้มีการวางแผนภาษี อากรและเลือกใช้วิธีวางแผนภาษีอากรประเด็นต่าง ๆแล้วโดยการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี รวมทั้งมีการวางแผน

เพื่อใช้สิทธิประโยชน์ที่หน่วยงานราชการจัดให้ ทำให้การวางแผนภาษีอากรมีประสิทธิผลทำให้กิจการมีการเสียภาษีที่ถูกต้อง ครบถ้วน และมีการบริหารจัดการและการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

คำสำคัญ : **กฎหมายภาษีอากร**, การวางแผนภาษีอากร

ABSTRACT

Tax planning is a prescriptive approach to future benefits for financial transactions related to tax issues, both short-term and long-term. In order to prevent and solve problems without any tax problems. The objective is to ensure that the taxation and taxation of the operator is accurate and complete according to criterion, method and conditions prescribed by law and will result in the amount of taxation that is wasted or the smallest number. Including the use of tax benefits without any action to avoid and escape tax.

In addition, tax planning is something that most entrepreneurs have not defined as a clear tax policy. In spite of the fact that the Department of Revenue has promoted and promoted many tax benefits. Therefore, the researcher sees the importance and considers that it is necessary for the tax plan of the entrepreneur. The objective is to study the causes and problems of business without tax planning. Also, study the tax planning system and find out the best way to plan taxation for the entrepreneur that the best practices and methods can be applied to the business. How does the business plan work in the future? Some cases do not follow the principles of accounting and taxation. Including lack of policy in tax planning it does not bring benefits in terms of tax reduction. As a result, operators have to bear high costs of compliance with tax laws.

The objective of this research is to study tax planning as an important factor that will help entrepreneurs to effectively manage and pay tax.

The research found that most of large businesses have tax planning in their business. Most of the tax planning focuses on the process of tax planning in the business process of payment in both income and expenses. Tax planning related to the revenue of the business. However, this research also found that later large businesses have planned a tax, duty and tax Planning then use tax incentives. It also plans to use the benefits that government agencies provide the effective tax planning enables taxpayers to make accurate, complete, and legal properly administered tax returns.

Keywords: Law of Taxation, Tax Planning

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวางแผนภาษีอากรเป็นการดำเนินการโดยการกำหนดวิธีปฏิบัติในการใช้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ทางภาษีไว้ล่วงหน้าเพื่อให้บริษัท หรือผู้ประกอบการที่มีหน้าที่เสียภาษีได้เตรียมการเสียภาษีอากรให้น้อยลงโดยถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้การวางแผนภาษีอากรยังหมายถึงการจัดการธุรกิจหรือการงานส่วนตัวเพื่อช่วยให้เสียภาษีน้อยที่สุดด้วย และหลักเกณฑ์ของการเสียภาษีอากร จะส่งผลให้บริษัทและผู้ประกอบการมีต้นทุนในการดำเนินธุรกิจที่ต่ำลง ทำให้เกิดการได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจอันเป็นเป้าหมายสำคัญยิ่งของภาคเอกชนผู้ประกอบการจึงนำกลยุทธ์ต่างๆ มาใช้ในการวางแผนภาษีเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายทางภาษีอากรให้น้อยที่สุด ทั้งที่มีเจตนา เช่น การใช้ดินแดนเพื่อหลบเลี่ยงภาษี (Tax Haven) หรือทั้งที่ไม่มีเจตนาโดยหลักวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่จะส่งผลทำให้ค่าใช้จ่ายทางภาษีอากรลดลง การวางแผนภาษีอากรจะคำนึงถึงกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน คือ การรายงานกำไรทางบัญชีมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการแสดงผลการดำเนินงานที่แท้จริงและฐานะทางการเงินของบริษัท โดยวิธีการจัดทำงบการเงินจะจัดทำตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ซึ่งรับรู้รายการตามเกณฑ์คงค้าง ใน ขณะที่การรายงานกำไรทางภาษีเพื่อตอบสนองการจัดเก็บภาษีอากรของภาครัฐบาล โดยในการคำนวณกำไรสุทธิทางภาษีจะต้องปฏิบัติตามประมวลรัษฎากรและรับรู้รายการตามเกณฑ์สิทธิ ทำให้มีความแตกต่างหรือความไม่สอดคล้องกันขึ้น ระหว่างมาตรฐานการรายงานทางการเงินและหลักกฎหมายทางภาษีอากร จึงเป็นสาเหตุให้ผู้ประกอบการต่างๆ พยายามบริหารกำไรทางบัญชี ให้เพิ่มขึ้นและทำให้กำไรทางภาษีลดลงในรอบระยะเวลาบัญชี เดียวกัน เพื่อทำให้การชำระภาษีอากรน้อยลง ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการทางบัญชี กับหลักเกณฑ์ทางภาษีในประเทศไทย มีความสัมพันธ์กันมาก ดังนั้นวัตถุประสงค์เบื้องต้นในการจัดทำรายงานทางการเงินจะทำ เพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษี ซึ่งเป็น สาเหตุให้ผู้ประกอบการมีแรงจูงใจในการบริหารรายงานการเงิน เพื่อให้ค่าใช้จ่ายภาษีลดลง นอกจากนั้นการบังคับใช้กฎหมายของไทยไม่เข้มงวดจึงอาจเป็นสาเหตุให้มีการวางแผนภาษีที่จะหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีภาษีอากรได้อย่างสะดวกและง่ายขึ้น

ภาษีอากรเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการที่จะต้องเอาใจใส่ มีภาษีอากรหลายประเภทที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นภาษเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ อากรแสตมป์ ภาษีศุลกากร ภาษีสรรพสามิต ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือน และ ที่ดิน หรือภาษีบำรุงท้องที่ ผู้ประกอบธุรกิจไม่เพียงแต่ต้องรู้รายละเอียดของภาษีแต่ละประเภท แต่ควรรู้วิธีการวางแผนภาษอากรด้วย ภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยทั่วไปจัดเก็บจากกำไรสุทธิที่ได้จากกิจการหรือเนื่องจากกิจการ ที่กระทำในรอบระยะเวลาบัญชีจัดเป็นภาษีทางตรง ซึ่งเป็นภาระภาษีที่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วน นิติบุคคลต้องชำระและปฏิบัติตามเงื่อนไขให้ถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขของกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อ ป้องกันมิให้เกิดปัญหาและความเสียหายต่อธุรกิจ แต่เนื่องจากภาษีเงินได้นิติบุคคลมีหลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไขและอัตราตลอดจนแนวทางปฏิบัติที่ค่อนข้างจะยุ่งยากซับซ้อนทั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับรายได้และรายจ่าย หลักเกณฑ์ การตีราคาทรัพย์สิน หนี้สิน การวางแผนภาษเงินได้นิติบุคคลก็เป็น สิ่งสำคัญส่วนหนึ่งในการวางแผนภาษีอากร ซึ่งวัตถุประสงค์ของการ

วางแผนภาษีอากร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเสียภาษีอากรที่ผิดพลาด ช่วยทำให้ไม่ต้องเสียภาษีอากร หรือเสียภาษีอากรน้อยลงโดยไม่ผิดกฎหมาย ช่วยลดต้นทุนการดำเนินกิจการหรือเพิ่มกำไร โดยการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร ทำให้ผู้ประกอบการทราบต้นทุนที่ชัดเจนอันจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดราคาสินค้า หรือค่าบริการได้ถูกต้อง เพื่อแข่งขันกับผู้ประกอบการอื่นได้ ทำให้ผู้เสียภาษีอากรไม่ต้องกังวลกับการถูกตรวจสอบและประเมินภาษีอากรจากเจ้าพนักงานประเมิน บางครั้งผู้ประกอบการไม่ทราบว่ารายจ่ายทางบัญชีที่ไม่สามารถเป็นรายจ่ายทางภาษีอากรได้มีเพิ่มขึ้น มีรายรับที่ได้รับยกเว้นภาษีอากรลดลงหรือไม่มี หรือมีรายจ่ายที่สามารถหักเป็นรายจ่ายได้เพิ่มขึ้นทางภาษีอากรน้อยลง เมื่อได้มีการสอบถามถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากทางฝ่ายบริหาร ทราบว่าการดำเนินการต่าง ๆ ทางด้านบัญชีและการคำนวณภาษีอากรนั้นได้มอบหมายให้ทางฝ่ายบัญชีของผู้ประกอบการเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งทางฝ่ายผู้บริหารไม่ทราบถึงประเด็นที่เกิดขึ้น และเมื่อได้ดำเนินการสอบถามทางฝ่ายบัญชี ก็ได้คำตอบว่าดำเนินการตามความรู้ทางด้านบัญชีและกฎหมายภาษีอากรที่ตนเองทราบ และไม่ได้พิจารณา หรือตระหนักถึงประเด็นเรื่องความไม่สอดคล้องของตัวเลขกำไรสุทธิและภาษีเงินได้หรืออัตราภาษีที่แท้จริง ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงการวางแผนภาษีอากรของผู้ประกอบธุรกิจในส่วนที่เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับภาษเงินได้ต่างๆ ได้แก่การคำนวณกำไรสุทธิเพื่อการเสียภาษีเงินได้ เงื่อนไขเกี่ยวกับรายได้และรายจ่าย ซึ่งจะนำมาพิจารณาวางแผนเพื่อช่วยให้การเสียภาษีอากรและการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากรของผู้ประกอบการเป็นไปโดยถูกต้องและครบถ้วนตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายภาษีอากร

การวางแผนภาษีอากรเป็นงานส่วนหนึ่งในการประกอบธุรกิจ เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการทางภาษีอากร ทั้งนี้การวางแผนภาษีอากรจะต้องกระทำก่อนเริ่มต้นประกอบธุรกิจ ในระหว่างการประกอบธุรกิจ และแม้จะเลิกประกอบธุรกิจแล้วก็ต้องมีการวางแผนภาษีอากรด้วย นอกจากนี้ในการทำนิติกรรมสัญญาหรือธุรกรรม การงานใดๆ ก็ต้องมีการวางแผนภาษีอากรเช่นเดียวกัน การวางแผนภาษีอากรจึงไม่จำกัดเฉพาะกรณีที่มีการประกอบธุรกิจเท่านั้น การวางแผนภาษีอากรจึงเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของบุคคลด้วยเช่นเดียวกันการวางแผนภาษีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทุกธุรกิจของผู้ประกอบการ เนื่องจากว่าการวางแผนภาษีอากรที่มีประสิทธิภาพสามารถทำให้ผู้ประกอบการสามารถปฏิบัติงานด้านภาษีอากรได้อย่างถูกต้อง และทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายทางด้านภาษีอากร การชำระภาษีอากรมีความถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมาย จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงวิธีการวางแผนภาษีที่ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบธุรกิจสามารถเลือกใช้และคำนึงประสิทธิผลของการวางแผนภาษีอากร เพื่อให้ทราบวิธีการวางแผนภาษีที่เหมาะสม ซึ่งจะสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบธุรกิจทั่วไปได้

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาเพื่อหาผลกระทบของนโยบายการวางแผนภาษีอากรของกรมสรรพากรต่อการพัฒนาประเทศไทย เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาผลกระทบของนโยบายการวางแผนภาษีอากรต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และศึกษาถึงปัญหาต่างๆของระบบการวางแผนภาษีอากรที่มีอยู่ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนเพื่อนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการศึกษานี้เผยแพร่เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายทางด้านการวางแผนภาษีอากร อัน

จะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่านโยบายการวางแผนภาษีอากรมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ภาษีอากรมีผลกระทบในการกำหนดรายจ่ายของรัฐบาลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการออมทรัพย์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือส่งเสริมและคุ้มครองกิจการอุตสาหกรรม เป็น เครื่องมือเสริมสร้างการค้าระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ส่วนปัญหาของระบบภาษีอากร ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมีสาเหตุ ดังนี้ โครงสร้างภาษีอากรที่มีลักษณะเป็นระบบเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไป ปัญหาภาษีอากรที่เก็บได้ยังมีระดับต่ำ เพราะมีช่องโหว่ และการหลีกเลี่ยงภาษีและสาเหตุอื่น ๆ ภาษีอากรส่วนใหญ่เป็นภาษีทางอ้อมมากกว่าภาษีทางตรง มีความไม่เป็นธรรมของภาษีอากร นโยบายการลดภาษีเงินได้เพื่อช่วยส่งเสริมความ เจริญเติมโตของระบบเศรษฐกิจ และปัญหาในด้านกฎหมายและระเบียบปฏิบัติภาษีอากร

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่มีระดับความสำคัญมากที่สุดและมากรองลงมาที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน ได้แก่ ด้านตัวบทกฎหมายที่มีเป็นจำนวนมากและมีความซับซ้อนทำให้ยากต่อการตีความและปฏิบัติตาม ด้านการปฏิบัติงานเกี่ยวกับรายจ่ายไม่ตรงรอบระยะเวลาบัญชีรายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการส่วนตัว รายจ่ายซึ่งพิสูจน์ไม่ได้ว่า ใครเป็นผู้รับ และด้านบุคลากรที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ขาดการ ฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ทางด้านภาษีอากรอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ศึกษาได้วางแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาษีอากรให้ทันต่อเหตุการณ์เพื่อที่การวางแนวทางการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับรายจ่ายดังกล่าวให้ถูกต้อง และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพพร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรโดยการจัดให้ มีการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนวางแผน ภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเพื่อให้บริษัทสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัททางด้านภาษีอากรควบคู่ไปกับการสร้างผลกำไรเพื่อให้การเสียภาษีอากรเป็นไปโดยถูกต้องครบถ้วน ตามทีกฎหมายกำหนดบัญญัติไว้ ดังนั้นในการวางแผนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจตัวบทกฎหมายอย่างชัดเจนถูกต้องไม่หลงลืม ประเด็นใดประเด็นหนึ่งในตัวบทกฎหมายภาษีอากร นอกจากนี้ควรศึกษาคำพิพากษา และข้อหารือของกรมสรรพากร ประกอบการวางแผนภาษีให้รัดกุมครบถ้วน และจำนวนเงิน ภาษีอากรที่ต้องเสียนั้นต้องประหยัดที่สุดเพื่อขจัดปัญหาในการเสียภาษีอากรทีอาจเกิดขึ้นในทุกกรณี เพราะภาษีอากรมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขทีเกี่ยวข้องเป็นอันมาก การวางแผนภาษีอากรจึงเป็นตัวกำหนดทิศทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องให้แก่ธุรกิจของผู้ประกอบการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจมีขึ้นในอนาคตจากการถูกกรมสรรพากรเรียกตรวจสอบและประเมินภาษีอากร อันจะส่งผลให้ผู้ประกอบการมีรายจ่ายเกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิดนั่นคือเบี้ยปรับ หรือเงินเพิ่ม การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสูงสุดในการวางแผนภาษีอากรผู้วางแผนภาษีอากรจะต้องศึกษา ข้อกฎหมายทีจะทำให้กิจการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสูงสุด โดยการกำหนดทางเลือกในการนำเงื่อนไขทางกฎหมายมาใช้ให้กิจการได้รับประโยชน์สูงสุดและถูกต้องตามกฎหมาย

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การวางแผนภาษีอากรสอดคล้องกับแนวคิดลักษณะธุรกิจของผู้ประกอบการว่าจะมีการวางแผนภาษีอากรในกิจการขนาดใหญ่และธุรกิจระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าผู้ประกอบธุรกิจต่างๆ ในท้องถิ่นก็ได้มีการวางแผนภาษีอากรในหลายระดับ สมควรที่ผู้กำกับดูแลภาษีอากรทั้งภาครัฐบาลและเอกชน คือ ผู้สอบบัญชีภาษีอากร ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต กรมสรรพากร จะต้องศึกษารูปแบบของธุรกิจ และรูปแบบการวางแผนภาษีอากรเพื่อปรับให้เข้ากับรูปแบบของธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน การจัดเก็บภาษีอากรจะต้องอยู่ภายใต้หลักการทางภาษีอากร เพื่อให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีอากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในการจัดเก็บอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย โดยมีแนวทางในการจัดเก็บภาษีอากร คือ

1. รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการออกกฎหมาย ข้อบังคับในการจัดเก็บภาษี

อากรเกี่ยวกับการวางแผนภาษีอากร เพื่อไม่ให้เกิดการหลีกเลี่ยง และหลบหนีภาษีอากร ทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรเป็นจำนวนมหาศาล

1. รัฐบาลควรดูแลการจัดเก็บภาษีอากรให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เร่งขยายฐานภาษีอากรโดยการดึงผู้ที่อยู่นอกระบบภาษีอากรให้เข้ามาอยู่ในระบบอย่างถูกต้องครบถ้วน เพื่อมิให้เกิดการได้เปรียบ และเสียเปรียบในด้านต้นทุนทางภาษีอากร ระหว่างธุรกิจที่มีการวางแผนภาษีอากรอย่างถูกต้องตามกฎหมาย กับธุรกิจที่มีการหลีกเลี่ยงและหลบหนีภาษีอากรโดยทุจริต

2. รัฐบาลควรเพิ่มบทลงโทษกับธุรกิจที่มีการหลีกเลี่ยงและหลบหนีภาษีอากรโดยทุจริตให้สูงขึ้น เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด และไม่เป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นกระทำความผิดตาม

3. รัฐบาลควรศึกษาแนวทางของกฎหมายภาษีอากรของ ประเทศอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการวางแผนภาษีอากรของผู้ประกอบธุรกิจ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน เพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนภาษีอากร เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงและหลบหนีภาษีอากรโดยทุจริตของประเทศไทย ซึ่งมิใช่เป็นเพียงการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ให้ครอบคลุม แต่จำเป็นต้องศึกษามาตรการใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมให้มีการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย แนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อการประหยัดภาษีสูงสุด นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงการวางแผนภาษีอากรทุกปี เพื่อให้ทันเหตุการณ์ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถใช้ สิทธิประโยชน์อย่างครบถ้วนจากการดำเนินกิจการ รวมทั้งควรทำให้ผู้บริหารตระหนักและ เห็นความสำคัญของการวางแผนภาษีอากรเพื่อให้การวางแผนภาษีของผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

บรรณานุกรม

เกรีกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม.(2529) การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, .

ชัยสิทธิ ตราชูธรรม.(2559) คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

รัตนา สายคณิต และพุทธกาล รัชธร.(2549) เศรษฐศาสตร์การจัดการระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

พรพิมล สันติมณีรัตน์.(2539) เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: มปท,

พนิต ธีรภาพวงศ์.(2550) ภาษีบริษัทข้ามชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน,

ธนภณ (เพริศพิบูลย์) แก้วสถิตย์.(2546) คำอธิบายภาษีเงินได้ระหว่างประเทศและหลักการทั่วไป ของอนุสัญญา ภาษีซ้อน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชวนพิมพ์,

เวทางค์ พ่วงทรัพย์ และคณะ.(2556) โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนากองทุนเพื่อการลงทุนระหว่างประเทศของรัฐ.กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง,

สุเมธ ศิริคุณโชติ. (2554).กฎหมายภาษีอากรระหว่างประเทศ. พิมพค์ร้ังที่3. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

สมคิด บางโม (2556). ภาษีอากรธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิทยพัฒน์

, เสาวคนธ์ มีแสง และจิตรา ณิศะนันท์. (2551) การหลบเลี่ยงภาษีระหว่างประเทศ (ตอนที่ 2) สรรพากรสาส์น. .

สมจินต์ สันถวรักษ์.(2554) เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิทยานิพนธ์

เกริก ฉัตรวิรุฬห์.(2537) มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการตั้งราคาโอนของบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมยา ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัธรรมศาสตร์,

จำรัส แหยมสร้อยทอง.(2530), การป้องกันการหลีกเลี่ยงและการหนีภาษีเงินได้นิติบุคคลของบรรษัทข้ามชาติโดย วิธีการตั้งราคาโอน. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์,

วสุ สรรกำเนิด.(2552) การตราบทบัญญัติเพื่อป้องกันการหลบหลีกภาษีอากรจากการทำสัญญา. นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายภาษีอากร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศันลิยา ศิริทศ.(2546) ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้จากบริษัทโฮลดิ้ง (Holding Company) ในประเทศไทย. นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริธร แสงจันทร์.(2554) ปัญหาภาษีเงินได้ระหว่างประเทศเกี่ยวกับเงินปันผล. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต .กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์,

สุพัตรา อนันตพงศ์.(2538) ปัญหาการหลบหลีกและการหนีภาษีของบริษัทข้ามชาติ. วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

สุวินัย วัฒนาการ.(2555) การกำหนดราคาโอนสำหรับธุรกรรมบริการภายในกลุ่มบริษัท. นิติศาสตรมหาบัณฑิต . กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

Angharad Miller and Lynne Oats. Principles of International Taxation. Barry Larking, International Tax Glossary (2001) BEPS Action 6: Preventing the Granting of Treaty

Barry Larking. International Tax Glosssary 4th edition. (Amsterdam: IBFD Publication BV. 2001)p.351.

Benefits in Inappropriate Circumstances Countering Offshore Tax Evasion, , Overview of OECD's Work on International Tax Evasion , September 28, 2009, OECD Centre for Tax Policy and Administration. Common Reporting Standard, Standard for

Automatic Exchange of Financial Account Information. James, S. and Nobes, C., The economics of Taxation (Prentice Hall International Ltd., UK, 1992)

เวปไซต์

http://www.eprints.utcc.ac.Th/ 2742/2/2742 fulltext.pdf. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2560

http://www.research.rmutt.ac.th/wp-content/uploads/2011/08/.pdf สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2560

http://www.ba.mju.ac.th/arl/back_office/file_research/abspatcha55_.pdf. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2560

http://www.dpu.ac.th/dpurc/assets/uploads/magazine/44afjo5oa2g4oo4gc.pdf สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2560

กระบวนการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ ของสปาไทยสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย

Cross-Cultural learning process of Thai spa Uniqueness and Identity for Russian Customers in Moscow City Russian Fedderation.

ประทุม วงศ์สวัสดิ์*, เทิดชาย ช่วยบำรุง
Pratoom Wongsawasdi*, Therdchai Choibamroong
สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการแบบบูรณาการ คณะการจัดการการท่องเที่ยว
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
***ผู้นิพนธ์หลัก** e-mail : pratoomred@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย สำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย 2. ศึกษาวิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย สำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย 3. ศึกษาความต้องการกระบวนการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทยสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย 4. เพื่อสร้างกระบวนการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาด้านเอกลักษณ์การใช้บริการสปาไทยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.852 สำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก จำนวน 403 ตัวอย่าง โดยมีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและแบบโควต้า และการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาด้านอัตลักษณ์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการโดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 20 แห่ง

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโกเข้าใจในเอกลักษณ์ของสปาไทย ครบถ้วนอันได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และเอกลักษณ์ไทยที่อยู่ในตัวคนไทย โดยพบอีกว่า ผู้มีประสบการณ์การใช้สปาไทยในเมืองไทยและในมอสโก มีความเข้าใจในเอกลักษณ์ของสปาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซีย เข้าใจวิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการ สปาไทย ค่าเฉลี่ย 4.53 ระดับมากที่สุด ทั้งก่อน ระหว่าง และหลัง การรับบริการ โดยผ่านแหล่งการเรียนรู้ 4 แหล่งคือ บุคคล สื่อในสปา สถานที่และการตกแต่งในสปา รวมทั้งกิจกรรม โดยพบอีกว่าช่วงอายุ การศึกษา รายได้ ประสบการณ์ การใช้สปามีความแตกกันอย่างมีนัยสำคัญ โดย ช่วงอายุ 41-60 ปี การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และรายได้มากกว่า 200,000 รูเบิล/เดือน มีการเรียนรู้ได้มากที่สุด ในส่วนความต้องการกระบวนการ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทยโดยผ่านขั้นตอนก่อน ระหว่างและหลังการรับบริการ และแหล่งการเรียนรู้ทั้ง 4 แหล่งที่มีเอกลักษณ์ของสปาไทยอย่างครบถ้วน โดยพบอีกว่ากลุ่มผู้บริโภคมีความต้องการให้พนักงานสามารถพูดภาษารัสเซียได้ ส่วนในเรื่องการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้บริโภคชาวรัสเซีย มีดังนี้

กระบวนการก่อนการรับบริการ ประกอบด้วย ป้ายสถานประกอบการแบบไทย การตกแต่งภายในสถานประกอบการแบบไทย ภาพวาดและจิตรกรรมแบบไทย (โบรชัวร์) เครื่องดื่มสมุนไพรไทยและลูกอมสมุนไพรไทย กลิ่นสมุนไพรไทยในห้องโถง เสียงดนตรีไทย การเปลี่ยนเสื้อผ้าและรองเท้า พนักงานต้อนรับพูดภาษารัสเซีย และพนักงานต้อนรับเป็นคนรัสเซีย กระบวนการระหว่างการรับบริการ ประกอบด้วยการตกแต่งภายในห้องนวดแบบไทย กลิ่นสมุนไพรไทยในห้องนวด การไหว้ครูก่อนนวดแบบไทย การนวดแบบไทย (ราชสำนักและเชลยศักดิ์) พนักงานนวดเป็นคนไทยแต่งเครื่องแบบไทย การลงน้ำหนักการนวดเพื่อเน้นการเอาอก เอาใจ พนักงานให้ข้อมูลระหว่างนวดด้วยกริยาท่าทาง และพนักงานคนไทยพูดภาษารัสเซียได้

กระบวนการหลังการรับบริการ ประกอบด้วย การตกแต่งภายในแบบไทย เครื่องดื่มสมุนไพรไทยและลูกอมสมุนไพรไทย กลิ่นสมุนไพรไทยในห้องโถง เสียงดนตรีไทย การเปลี่ยนเสื้อผ้าและรองเท้า พนักงานต้อนรับให้ข้อมูลหลังการนวด และการกล่าวคำอำลาและขอบคุณ เป็นภาษารัสเซีย

คำสำคัญ : เอกลักษณ์, อัตลักษณ์, สปาไทย

ABSTRACT

The objectives of this dissertation were 1. To study Thai Spa uniqueness and identity for Russian customers in Moscow city, Russian Federation, 2. To study how to create the Cross-Cultural learning process of Thai Spa uniqueness for Russian customers in Moscow City, Russian Federation, 3. To study the need of cross-cultural learning process of Thai Spa uniqueness for Russian customers in Moscow City, Russian Federation, and 4. To create The Cross-Cultural learning process of Thai Spa uniqueness and identity for Russian customers in Moscow city, Russian Federation.

This research was conducted using mixed methods. The quantitative research aimed to study the uniqueness using a questionnaire with the reliability of 0.852 as tool with 403 Russian customers. The samples were selected by purposive and quota sampling methods. The qualitative aspect focused on the identity by collecting data through in-depth interviews with 20 Thai spa entrepreneurs in Moscow City. It was found that Russian customers in Moscow City understood the uniqueness of Thai Spa in all five aspects: sight, taste, smell, sound, touch and Thai people habit uniqueness. It was also found that those with experience using Thai spa in Thailand and in Moscow had different understanding of the Thai spa uniqueness with statistical significance. It was found that Russian customers had highest level of their understandings (Mean 4.53) about how to process from 4 sources of learning: From people, media in spa, place, envelopment decoration and activities and create cross-cultural learning experience in Thai spa uniqueness before, during, and after service. It was also found that the sample with different age, educational level, income, and spa prior experience had different understandings with a statistical significance with those aged 41-60 years old, higher education, and income of more than 200,000 Rubles / month had highest level of learning. It was found that the Russian customers in Moscow City had a need for a Cross-Cultural learning process in Thai spa uniqueness through before, during, and after service from four sources of learning and with the Russian context the need for staff to speak Russian and need Russian Administrator. The researcher has proposed the creation of learning process that would be appropriate to the context of the Russian customers as follows:

Before service, there should be Thai style signage, interior decoration with Thai style painting and architecture (brochure), Thai herbal drinks and Thai herbal candy, Thai herbal aroma in the hall, Thai Music, clothes and shoes changing, Russian speaking receptionist and Russian Administrator.

During service, there should be Thai herbal aroma in the massage room, Thai spirits worshipping and Thai traditional massage (royal and national pattern) Thai therapist wearing Thai uniforms, hard massaging to focus on paying close attention and the therapist providing information during massage with verbal gestures and Thai staff able to speak Russian.

After service, there should be Thai interior decoration, Thai herbal drinks and Thai herbal candy, Thai herbal aroma in the hall, Thai Music, clothes and shoes changing, the receptionist providing information by documents or brochure and say goodbye and thank you in Russian language.

Keywords: Thai Spa Uniqueness, Thai Spa Identity.

บทนำ

ปัจจุบัน Thailand 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หัวใจหลักของนโยบาย คือ การเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม โดยส่วนหนึ่งของนโยบายมุ่งเน้นในการส่งเสริมธุรกิจเกี่ยวกับด้านสปา และผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพอย่างเข้มแข็ง ธุรกิจสปาไทยนับเป็นหนึ่งในธุรกิจของอุตสาหกรรมการบริการที่สามารถสร้างการผลิต สร้างงาน และสร้างรายได้ให้ประเทศอีกทางหนึ่ง จากข้อมูลศูนย์วิจัยกสิกรไทย พบว่าในภาพรวมของธุรกิจสปาไทยมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 14 คิดเป็นมูลค่ารวมถึง 20,000 ล้านบาท นอกจากนี้ปัจจุบันธุรกิจ สปาไทยยังมีแนวโน้มในการขยายตัวไปสู่ธุรกิจสปาของโลกถึงร้อยละ 44 โดยเฉพาะกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก โดยเฉพาะประเทศรัสเซีย มีความนิยมต่อสปาไทยเป็นอันดับหนึ่งของโลก และในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ พ.ศ.2553 ถึง พ.ศ.2558 มีนักท่องเที่ยวชาวรัสเซียมาเยือนประเทศไทยสูงถึง 4,000,000 คน นักท่องเที่ยวชาวรัสเซียถือได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มสำคัญที่สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศไทย เฉลี่ยวันละ 4,620 บาท ต่อคน (กรมการท่องเที่ยว, 2558) อีกทั้งชาวรัสเซียยังมีอุปนิสัยโดยรวมชอบสันทนาการดูแลตัวเอง และมีความชื่นชอบการใช้บริการสปาไทย นวดไทย รวมทั้งใช้ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทย จากปัจจัยดังกล่าวทำให้นักท่องเที่ยว ชาวรัสเซียบางส่วนมองเห็นโอกาสในเชิงธุรกิจจึงได้นำธุรกิจสปาไทยกลับไปดำเนินกิจการยังรัสเซียอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในกรุงมอสโก

ในปี พ.ศ.2557 ประเทศรัสเซีย มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ 4.3 เศรษฐกิจเติบโตเป็นอันดับ 9 ของโลก รัสเซียยังเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีนักท่องเที่ยวต่างชาติ และชาวรัสเซียเข้าท่องเที่ยวยังกรุงมอสโกมากขึ้น จากปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่เปิดโอกาสและสนับสนุนให้เกิดธุรกิจสปาไทยที่เติบโตอย่างรวดเร็วในกรุงมอสโก ในการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัย พบว่า ธุรกิจสปาไทยในกรุงมอสโกมีความหลากหลายในการนำเสนอเอกลักษณ์ของสปาไทยทั้งในด้าน รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส ทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจของผู้ประกอบการบางแห่ง พบว่าการแต่งเครื่องแบบพนักงานไม่เหมาะสม สื่อไปในเชิงเพศพาณิชย์ และการตกแต่งรูปภาพพระพุทธรูปเศียรพระในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม มีการบิดเบือนถึงเอกลักษณ์สปาไทยอย่างชัดเจน โดยบางแห่งป้ายสถานประกอบการเป็นแบบไทยแต่การตกแต่งภายใน สิ่งแวดล้อมทั้งคนและสถานที่ไม่สื่อถึงเอกลักษณ์สปาไทยโดยสิ้นเชิง และการสื่อสารวัฒนธรรมไทยที่คาดเคลื่อนไปจากเดิม เช่น มีการสาดน้ำสงกรานต์ เพราะความเข้าใจผิดในการสื่อสารความเป็นไทย ความเป็นเอกลักษณ์ของสปาไทยต้องมีการใช้น้ำเป็นองค์ประกอบหลักในการบำบัด

การสัมผัส คือ การนวด ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการให้บริการธุรกิจสปา ในสปาบางแห่งใช้เท้าเหยียบต้นคอ และบริเวณใกล้ศีรษะ ซึ่งถือว่ายังขาดทักษะที่ถูกต้องตามแบบแผนการนวดไทยจึงนำไปสู่การรับรู้และเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อผู้บริโภคชาวรัสเซียที่มาใช้บริการสปาไทย การสื่อสารและการรับรู้เช่นนี้ บ่งชี้ให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้สปาไทยนั้นยังขาดความเหมาะสม ในสถานประกอบการบางแห่งเรื่อง “รส” นั้นพบว่าบางแห่งมีการให้บริการเครื่องดื่มสมุนไพร เช่น น้ำขิงที่รสชาติเผ็ดร้อนมากเกินไป เรื่อง “กลิ่น” สถานประกอบการบางแห่งมีการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของสารเคมี และใช้การบูรในการให้ความหมายของกลิ่นอโรมาซึ่งถือว่าทำให้เกิด

ความเข้าใจที่ผิดต่อผู้บริโภค เรื่อง “เสียง” สถานประกอบการบางแห่งมีการเปิดเพลงไทยแท้โบราณ ซึ่งมีจังหวะและทำนองที่หนักหน่วงและขาดความผ่อนคลาย นอกจากนี้สถานประกอบการบางแห่งยังมีการว่าจ้างพนักงานต่างชาติ เช่น ฟิลิปปินส์ เวียดนาม อินโดนีเซีย เพื่อลดต้นทุนซึ่งส่งผลกระทบในมุมกว้างในการนำเสนอเอกลักษณ์ไทยดั้งเดิม รวมถึงการดำเนินธุรกิจสปาไทยของผู้ประกอบการไทยโดยตรง อีกทั้งชาวไทยและชาวรัสเซียนั้นมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน ดังนั้นจึงพบปัญหา ในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบันมีคนไทยประกอบอาชีพนวดแผนไทยมากกว่า 500 คน จากสถิติของสถานเอกอัครราชทูตไทยในกรุงมอสโก (2557) มีสถานบริการสปาไทย เฉพาะในเขตกรุงมอสโก มากกว่า 100 แห่ง เช่น ไทยภัทราสปา เซเว่นคัลเลอร์สปา ซึ่งมีสาขามากกว่า 27 แห่ง ไทยสปา มีสาขา 13 แห่ง และธุรกิจสปาอื่น ๆ ที่ผู้ประกอบการเป็นคนไทย อาทิเช่น รอยัลไทย ไทยมัณตรา สาลินี สปานวดไทย ไทยมาสเตอร์ ซึ่งมีการเปิดในสถานที่ประกอบการต่าง ๆ เช่น ในโรงแรม สถานเสริมความงาม สถานที่ ออกกำลังกาย สถานีรถไฟใต้ดิน สนามบิน ห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ โรงพยาบาล คลินิก ในอพาร์ทเม้น และในอาคารพาณิชย์ เป็นต้น

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษากระบวนการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้าเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของ สปาไทยสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย เพื่อให้มีความเหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซีย และนำไปสู่การพัฒนารูปแบบธุรกิจสปาไทยให้เป็นที่ยอมรับ สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคชาวรัสเซีย รวมทั้งช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของวัฒนธรรมไทยที่กำลังพัฒนาอุตสาหกรรมบริการกลุ่มธุรกิจสปาไทยให้มีมาตรฐานในระดับนานาชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเอกลักษณ์สปาไทย ในมุมมองผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซียและอัตลักษณ์ของสปาไทย ในมุมมองของผู้ประกอบการสปาในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย
2. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการ สปาไทยสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย
3. เพื่อศึกษาความต้องการกระบวนการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทยสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย
4. เพื่อสร้างกระบวนการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ในสปาไทยสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโกที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของสปาไทยแตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโกที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมการบริการสปาไทยด้านเอกลักษณ์แตกต่างกัน
3. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโกที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการกระบวนการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก

1.2 กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจสปาไทยใน กรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย

2. ด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ (1) เอกลักษณ์สปาไทย (2) วิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย (3) ความต้องการกระบวนการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้าเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย

3. ด้านระยะเวลาในการดำเนินงานการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาเริ่มดำเนินการวิจัยตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม 2558 ถึง 31 มีนาคม 2560 รวมระยะเวลา 24 เดือน

4. ด้านพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ขอบเขตการวิจัยสปาไทยในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย

แนวคิด ทฤษฎีในการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีเรื่องวัฒนธรรม

Horton & Hunt (1980) ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมการจำแนกวัฒนธรรมในทางสังคมวิทยาได้แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) วัฒนธรรมทางวัตถุ (Tangible Culture) ได้แก่ วัตถุอันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ เช่น ถ้วยชาม จาน ช้อน ส้อม อาคาร เป็นต้น ตลอดจนผลในทางศิลปกรรมของมนุษย์ เช่นภาพวาด รูปปั้น เป็นต้น

2) วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Inangible Culture) ได้แก่ แบบแผนแห่งพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อ ภาษา ศีลธรรม ปรัชญาและกฎหมายตามสากล

Tapp (2002) ได้มีคำถามสมัยใหม่เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่เปลี่ยนถ่ายไปสู่คำถามเกี่ยวกับเอกลักษณ์ การศึกษาทางวัฒนธรรมและทฤษฎีทางสังคมจำนวนมากที่เจาะลึกในประเด็นคำถามเกี่ยวกับเอกลักษณ์

จากวรรณกรรมที่ได้ศึกษา วัฒนธรรมมีส่วนสำคัญที่เป็นตัวสร้างให้เกิดอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ไทย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มหรือบุคคลล้วนมีอยู่ในสังคมและช่วงเวลาที่แตกต่างกัน มีการถ่ายทอดต่อกันมา การแสดงความเป็นอัตลักษณ์มีการใช้สัญลักษณ์ ภูมิปัญญา แนวคิดมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จำเป็นต้องผ่ากระบวนการการเรียนรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งควาต้องการทางด้านวัฒนธรรม โดยมี 2 ปัจจัยที่สามารถเห็นเด่นชัดคือวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ (Tangible Culture) ได้แก่ วัตถุอันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ เช่น ถ้วยชาม จาน ช้อน ส้อม อาคาร เป็นต้น และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Intangible Culture) ได้แก่ แบบแผนแห่งพฤติกรรม ความคิด ความ เชื่อ ภาษา ศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งแสดงความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสังคม โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรม คือ กระบวนการเรียนรู้สู่ความต้องการทางเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ในสังคมนั้น ๆ เพื่อระบุความเป็นตัวตนในกลุ่มวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดไม่ใช่อยู่นิ่งตลอดไป ในการวิจัยนี้เป็นการวิจัยระหว่างกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียกับสปาไทยในกรุงมอสโก ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างทางวัฒนธรรมกันอย่างมาก ทั้งสถานที่ เพศ เชื้อชาติ ประวัติศาสตร์ การแสดงออกเกี่ยวกับการเป็นชายหรือหญิง ความเชื่อทางศาสนา จึงมีกระบวนการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม จะได้กล่าว

ต่อไปในการศึกษาวรรณกรรมในหัวข้อแนวคิดและทฤษฎีการรับรู้และกระบวนการเรียนรู้ข้าวัฒนธรรมต่อไป

2. แนวคิดและทฤษฎีการรับรู้

Nunnally and Bernstein (1994) กล่าวถึงการรับรู้ เป็นการแปลหรือการตีความการสัมผัสที่ได้รับ ออกมาเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายอันเป็นที่รู้จักและเข้าใจกัน และในการแปลหรือตีความหมายของการสัมผัสนั้น จำเป็นที่จะต้องใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิม หากคนเราไม่มีความรู้เดิมหรือลืมเรื่องนั้น ๆ ไปก็จะไม่มีการรับรู้สิ่งนั้น ๆ จะมีก็เพียงแต่การสัมผัสกับสิ่งเร้าเท่านั้น

ลักขณา (2530) และ วิภาพร (2546) ให้ความหมายว่า การรับรู้ คือการแสดงออกทางความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในจิตใจของแต่ละบุคคลอันเนื่องมาจากการตีความโดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นตัวช่วย นอกจากนี้ การรับรู้ (Perception) ยังเป็นกระบวนการที่มีตั้งแต่ระดับง่ายสุดถึงซับซ้อนที่สุด ซึ่งตีความสิ่งเร้าจากการรับสัมผัสต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องอาศัยการเรียนการคิดและประสบการณ์เดิม

จุฑามาศ สิทธิขวา (2542) กล่าวว่า กระบวนการรับรู้จำเป็นต้องอาศัยการตีความและผลจากการตีความนี้ก็จะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตอบสนองของแก่บุคคลแต่ละบุคคล

3. แนวคิดและทฤษฎีเรื่องกระบวนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

Byram (1997) กล่าวถึงความสำคัญในการเรียนรู้วัฒนธรรมของต่างชาติต่อการทำธุรกิจว่า “การเรียนรู้วัฒนธรรมต่างชาติเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างคุณค่าในการสื่อสารและต่อรองทางธุรกิจ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมต่างชาติมากพอกับวัฒนธรรมของตนเอง การเข้าใจในวัฒนธรรมจะช่วยให้เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นดีขึ้นด้วย”

Gudykunst and Kim (2003) ชี้ให้เห็นว่าการเข้าใจคน ๆ หนึ่งจากวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ มีการรับรู้ตีความและแสดงออกอย่างไรนั้นจะต้องเข้าใจอิทธิพล 4 อย่าง คือ

1) อิทธิพลทางวัฒนธรรม (Culture Influence) คือ การมองวัฒนธรรมในวงกว้างในด้านค่านิยมและโลกทัศน์ (World View) สิ่งที่สะสมจากประสบการณ์

2) อิทธิพลทางวัฒนธรรมสังคม (Socioculture Influence) เป็นการมองวัฒนธรรมในระดับแคบลงมา คือ การเข้าใจว่าคน ๆ นั้นเป็นกลุ่มคนไหนในสังคม เช่น เพศ อายุ อาชีพ ชาติพันธุ์ ฯลฯ ซึ่งคนแต่ละกลุ่มสังคมจะมีวัฒนธรรมย่อย (Sub-Culture) แตกต่างกัน โดยมองรวมถึงบทบาทและความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกกำหนดมาและความคาดหวังต่อพฤติกรรมการแสดงออกของกลุ่มนั้น ๆ ในสังคม

3) อิทธิพลทางวัฒนธรรมจิตวิทยา (Psychocultural Influence) คือ การเข้าใจในกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใจตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นรูปแบบความคิด ทัศนคติ การรับรู้ รวมถึงกระบวนการแยกประเภท/จัดกลุ่ม(Categorization) ภายในความคิดของบุคคลแต่ละวัฒนธรรม

4) อิทธิพลทางสภาพแวดล้อม (Environment Influence) คือ การศึกษาถึงผลของสภาพแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมไม่ว่าจะเป็นภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ฯลฯ

Samovar and Porter (2004) กล่าวว่า วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันมากที่สุดคือวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันออก อย่างไรก็ดีในวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันออกยังมีความหลากหลายภายในวัฒนธรรมนั้น ประเทศแถบเอเชียโดยมากจะวัฒนธรรมที่คล้ายกัน

กรอบความคิดในการวิจัย

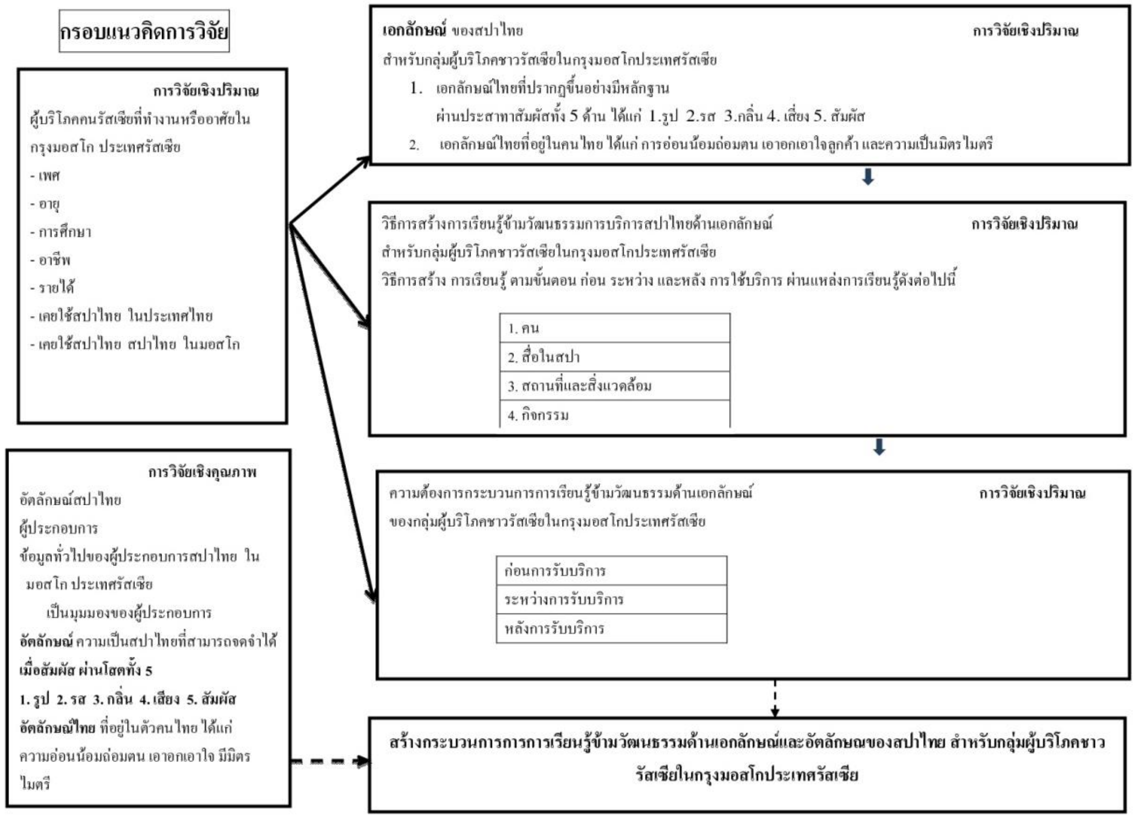

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณศึกษาด้านเอกลักษณ์การใช้บริการ สปาไทย เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก จำนวน 403 ตัวอย่าง โดยมีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และแบบโควตา (Quota Sampling) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม 0.852 การใช้แบบสอบถามในการวิจัยมีผู้ช่วยชาวรัสเซียที่สามารถพูดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษสอบถามกับผู้บริโภคโดยให้ทำการสอบถามในประเด็นต่าง ๆ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปตารางเพื่ออธิบายปัจจัยทางด้านลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบสถิติไคสแควร์ t-test และสถิติ One-way ANOVA (F- test) ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม ถ้ามีความแตกต่างจะเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้LSD (Least Significant Difference) และการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาด้านอัตลักษณ์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการ โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 20 แห่ง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลคือผู้ประกอบการสปาไทยในกรุงมอสโกประเทศรัสเซีย หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

กับการบริหารกิจการ สปาที่มีการตกแต่งแบบไทย และมีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น โดยแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยมีลักษณะเป็น คำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาในการวิเคราะห์อัตลักษณ์ของสปาไทยตามมุมมองของผู้ประกอบการธุรกิจสปาไทยในกรุงมอสโกด้าน รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และ อัตลักษณ์ที่อยู่ในตัวคนไทยของธุรกิจสปาไทย เพื่อนำผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการวิจัยเชิงคุณภาพมาจัดทำเป็นตัวแบบที่เรียกว่ากระบวนการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และ อัตลักษณ์ในสปาไทย

ผลการวิจัย

1. เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของ สปาไทย สำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41–60 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 100,001–200,000 รูเบิล ประสบการณ์การใช้สปาส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ สปาในเมืองไทยมาก่อน และประสบการณ์การใช้สปาในมอสโกส่วนใหญ่มาใช้เป็นครั้งแรก

ในส่วนของความคิดเห็นด้านเอกลักษณ์ของสปาไทยสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย พบว่า

1) ปัจจัยด้านรูป กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเอกลักษณ์ของสปาไทยด้านรูปทุกด้าน ได้แก่ ป้ายและทางเข้าสถานประกอบการ การตกแต่งภายในสถานประกอบการแบบไทย เครื่องแต่งกายพนักงาน ภาพวาดและจิตรกรรมแบบไทย ยกเว้น เครื่องเรือนไทย ไม่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ไทยส่วนผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า การออกแบบและตกแต่งในส่วนของทางเข้าสปา และป้ายชื่อสถานประกอบการ รวมถึงการแต่งกายของพนักงานต้อนรับ พนักงานให้บริการข้อมูลลูกค้าด้วยชุดไทยหรือผ้าไทยและเลือกใช้เครื่องเรือน หรือเฟอร์นิเจอร์แบบไทยเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของธุรกิจสปาไทย

2) ปัจจัยด้านรส กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเอกลักษณ์ของสปาไทยด้านรสทุกด้าน ได้แก่ เครื่องดื่มสมุนไพรไทย และลูกอมสมุนไพร ยกเว้น ขนมไทยที่วางให้บริการจุดต่าง ๆ ไม่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ไทย และผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าการบริการลูกค้าด้วยขนมไทย และน้ำสมุนไพรไทย สะท้อนอัตลักษณ์ของสปาไทยได้

3) ปัจจัยด้านกลิ่น กลุ่มผู้บริโภค มีความเข้าใจในเอกลักษณ์ของสปาไทยด้านกลิ่นทั้งหมด อันประกอบด้วย กลิ่นสมุนไพรไทยในห้องโถง ห้องนวด กลิ่นสมุนไพรไทยจากเครื่องดื่มและจากผลิตภัณฑ์สปา และผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า กลิ่นของสมุนไพรไทยที่ใช้ประกอบในการนวด หรือในผลิตภัณฑ์สปา เช่น ลูกประคบ ซึ่งเป็น อัตลักษณ์ที่มีความชัดเจน รวมถึงการใช้กลิ่นสมุนไพรไทยในพื้นที่โถง หรือที่รับรองที่พักผ่อนหลังบริการ

4) ปัจจัยด้านเสียง กลุ่มผู้บริโภค มีความเข้าใจในเอกลักษณ์ของสปาไทยด้านเสียงทั้งหมด อันประกอบด้วย เสียงดนตรีไทย เสียงการกล่าวต้อนรับทักทายภาษาไทย “สวัสดี” และเสียงการกล่าวคำอำลาขอบคุณภาษาไทย “ขอบคุณ” และผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า การเปิดเพลงบรรเลงเป็นเพลงไทย หรือดนตรีไทย เป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของธุรกิจสปาไทย รวมถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น การกล่าวสวัสดีหรือขอบคุณเป็นภาษาไทย

5) ปัจจัยด้านสัมผัส กลุ่มผู้บริโภค มีความเข้าใจในเอกลักษณ์ของสปาไทยด้านสัมผัสทั้งหมด อันประกอบด้วย พนักงานบริการเป็นคนไทย และรูปแบบการนวดแบบไทย (ราชสำนัก เชลยศักดิ์) และประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า การให้บริการนวด

แก่ลูกค้า ซึ่งทั้งรูปแบบของการนวด และน้ำหนักมีความเป็นอัตลักษณ์ของสปาไทยทั้งหมด

6) ปัจจัยด้านเอกลักษณ์ไทยที่อยู่ในคนไทย กลุ่มผู้บริโภคมีความเข้าใจในเอกลักษณ์ของสปาไทยด้านเอกลักษณ์ไทยที่อยู่ในคนไทยทั้งหมด อันประกอบด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อลูกค้าของพนักงาน (การไหว้) การเอาอกใจลูกค้าของพนักงาน (การเปลี่ยนเสื้อผ้า, เปลี่ยนรองเท้า) และความเป็นมิตรต่อลูกค้าของพนักงาน (การกล่าวคำสวัสดี, การกล่าวคำขอบคุณและรอยยิ้ม) และผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า ความอ่อนน้อมถ่อมตนซึ่งสะท้อนออกมาจากกิริยามารยาท ในการต้อนรับการให้บริการทั้งการสื่อสาร (ให้ข้อมูล) และบริการนวด ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นมิตรในการให้บริการเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของสปาไทย

2. วิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการ สปาไทยสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ของระดับความคิดเห็นต่อวิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย ก่อนการรับบริการ

ปัจจัย	$\overline{X}$	$S.D.$	แปลผล
การเรียนรู้จากบุคคล			
1. พนักงานต้อนรับคนไทย	4.01	.420	มาก
การเรียนรู้จากสื่อในสปา			
2. ภาพวาดและ จิตกรรมแบบไทย (โบชัวร์ และเมนู แสดงภาพวาดเอกลักษณ์ สปาไทย)	4.10	.506	มาก
3. เครื่องเรือนไทย	2.16	.508	น้อย
การเรียนรู้จากสถานที่และการตกแต่งสปา			
4. ป้ายสถานประกอบการแสดงความเป็นไทย	4.71	.607	มากที่สุด
5. เครื่องดื่มสมุนไพรไทยในห้องโถง	4.02	.426	มาก
6. กลิ่นสมุนไพรไทยในห้องโถง	4.11	.513	มาก
7. เสียงดนตรีไทยในห้องโถง	4.10	.502	มาก
8. การตกแต่งภายในสถานประกอบการแสดงความเป็นไทย (เริ่มตั้งแต่ทางเข้าร้านที่ตกแต่งแบบไทย)	4.82	.556	มากที่สุด
การเรียนรู้จากกิจกรรม			
9. การเปลี่ยนเสื้อผ้าและรองเท้า	4.99	.121	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.32**	.397	**มาก**

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อวิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมก่อนการรับบริการมีการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การเรียนรู้ผ่านบุคคลคือ พนักงานต้อนรับเป็นคนไทย การเรียนรู้ผ่านสื่อในสปาคือ โบรชัวร์ที่ออกแบบในรูปแบบไทยและใบเมนูที่ออกแบบในรูปแบบไทย การเรียนรู้ผ่านสถานที่และตกแต่งสปาคือป้ายสถานประกอบแสดงความเป็นไทยและการตกแต่งภายในแบบไทยอยู่ในระดับมากที่สุด การเรียนรู้ผ่านการเรียนรู้จากกิจกรรมคือการเปลี่ยนเสื้อผ้าและรองเท้าอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

ตารางที่ 2 ภาพรวมแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับ ความคิดเห็นต่อวิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย ระหว่างการรับบริการ

ปัจจัย	$\overline{X}$	*S.D.*	**แปลผล**
การเรียนรู้จากบุคคล			
1. พนักงานนวดเป็นคนไทยใส่เครื่องแบบไทย	4.98	.140	มากที่สุด
การเรียนรู้จากสื่อในสปา			
2. พนักงานนวดให้ข้อมูลระหว่างการนวดโดยกิริยาท่าทาง	4.84	.364	มากที่สุด
การเรียนรู้จากสถานที่และการตกแต่งสปา			
3. การตกแต่งภายในห้องนวดแบบไทย	4.89	.448	มากที่สุด
4. กลิ่นสมุนไพรภายในห้องนวดแบบไทย	4.64	.574	มากที่สุด
5. เสียงดนตรีไทย	4.43	.640	มาก
การเรียนรู้จากกิจกรรม			
6. การไหว้ครูก่อนให้บริการนวด	4.99	.121	มากที่สุด
7. บริการการนวด	4.99	.121	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.79**	.227	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อวิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย ผลการวิจัยพบว่า ระหว่างการรับบริการ มีการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด อันประกอบด้วย การเรียนรู้ผ่านบุคคลคือ พนักงานนวดที่เป็นคนไทย การเรียนรู้ผ่านสื่อคือ พนักงานนวดให้ข้อมูลระหว่างการนวดโดยกิริยาท่าทาง การเรียนรู้ผ่านสถานที่และตกแต่งสปาคือ การตกแต่งภายในห้องนวดแบบไทยและกลิ่นสมุนไพรไทยในห้องนวดแบบไทยอยู่ในระดับมากที่สุด การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมคือ การนวดแบบไทย การลงน้ำหนัก มีความแรง การนวดเพื่อบำบัดแก้อาการเจ็บป่วย การนวดเพื่อความผ่อนคลาย ใช้เฉพาะมือในการนวด และใช้มือ เท้า ศอก ในการนวด และการไหว้ครูก่อนให้บริการนวดอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

ตารางที่ 3 ภาพรวมแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ของระดับ ความคิดเห็นต่อวิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย หลังการรับบริการ

ปัจจัย	$\overline{X}$	$S.D.$	**แปลผล**
การเรียนรู้จากบุคคล			
1. พนักงานต้อนรับเป็นคนไทย	4.03	.437	มาก
การเรียนรู้จากสื่อในสปา			
2. การให้ข้อมูลการปฏิบัติตัวหลังการนวดไทย	4.13	.521	มาก
การเรียนรู้จากสถานที่และการตกแต่งสปา			
3. การตกแต่งแบบไทยในส่วนห้องโถง	4.80	.572	มากที่สุด
4. เสียงดนตรีไทย	4.80	.566	มากที่สุด
การเรียนรู้จากกิจกรรม			
5. การเสิร์ฟอาหารว่างและการเสิร์ฟเครื่องดื่มสมุนไพร	4.79	.568	มากที่สุด
6. การเสิร์ฟขนมไทย	2.78	.569	ปานกลาง
7. เปลี่ยนเสื้อผ้า/รองเท้า	4.80	.568	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.70**	**.188**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อต่อวิธีการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย ผลการวิจัยพบว่าหลังการรับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ จะเห็นว่าให้พนักงานต้อนรับส่งลูกค้าเป็นคนไทยอยู่ในระดับมาก การเรียนรู้จากสื่อในสปาคือการให้ข้อมูลการปฏิบัติตัวหลังการนวดไทยอยู่ในระดับมาก และการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมคือ การเสิร์ฟขนมไทยอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความต้องการกระบวนการ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทยสำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย

ตารางที่ 4 ภาพรวมแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับ ความคิดเห็นต่อความต้องการเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย

ความคิดเห็นต่อความต้องการด้านเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย	X	S.D	**แปลผล**
ก่อนรับบริการ	3.91	.356	มาก
ระหว่างการเข้ารับบริการ	4.45	.157	มาก
หลังการเข้ารับบริการ	3.68	.385	มาก
ภาพรวม	4.01	0.27	มาก

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อความต้องการเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ( ) และเมื่อพิจารณาขั้นตอนการให้บริการ ก่อนการรับบริการ ระหว่างการรับบริการ และหลังการรับบริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อความต้องการเอกลักษณ์การให้บริการสปาไทย อยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน โดยขั้นตอนระหว่างการเข้ารับบริการมีความต้องการมากกว่าขั้นตอนอื่น (= 4.45, S.D. = .157)

4. กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ตามความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซีย ในกรุงมอสโก

1) ก่อนการรับบริการ ผู้ประกอบการสปาไทยในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย สามารถสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทยในด้านเอกลักษณ์ในตัวคนไทยได้ดังนี้ (1) การเรียนรู้จากบุคคล สามารถสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทยโดยพนักงานต้อนรับเป็นคนรัสเซีย พูดภาษารัสเซีย (2) การเรียนรู้จากสื่อในสปา โดยโบรชัวร์ที่ออกแบบในรูปแบบไทย และใบเมนูที่ออกแบบในรูปแบบไทย แต่ภาษาที่ใช้เป็นภาษารัสเซีย (3) การเรียนรู้จากสถานที่และการตกแต่งสปา โดยการตกแต่งภายในแบบไทย และกลิ่นสมุนไพรไทยในห้องโถง เสียงดนตรีไทย (4) การเรียนรู้จากกิจกรรม โดยการให้การต้อนรับของพนักงานที่รู้สึกอบอุ่นเหมือนครอบครัว พนักงานมีความเป็นกันเอง มีการเสิร์ฟชาสมุนไพรไทยก่อนการนวด การกล่าวคำต้อนรับ ทักทาย (สวัสดี) การเอาอกเอาใจโดยการช่วยเปลี่ยนเสื้อผ้าและรองเท้า

2) ระหว่างการรับบริการ ผู้ประกอบการสปาไทยในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย สามารถสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทยในด้านสัมผัส ด้านรูป ด้านเอกลักษณ์ในตัวคนไทย ด้านเสียง และด้านกลิ่น โดยมีวิธีการสร้างการเรียนรู้ดังนี้ (1) การเรียนรู้จากบุคคล สามารถสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทย โดยพนักงานนวดที่เป็นคนไทยใส่เครื่องแบบที่ตกแต่งด้วยผ้าลายไทย พนักงานพูดสื่อสารภาษารัสเซีย (2) การเรียนรู้จากสื่อในสปา โดยพนักงานนวดให้ข้อมูลเกี่ยวกับการนวด (3) การเรียนรู้จากสถานที่และการตกแต่งสปา โดยกลิ่นสมุนไพรไทยในผลิตภัณฑ์สปา และการตกแต่งภายในห้องนวด (4) การเรียนรู้จากกิจกรรม โดยการลงน้ำหนักการนวดมีความแรงแบบไทย การนวดเพื่อบำบัดแก้อาการ

เจ็บป่วย พนักงานต้อนรับมีความเอาอกเอาใจ การนวดเพื่อความผ่อนคลาย การใช้เฉพาะมือในการนวด และการใช้มือ เท้า ศอก ในการนวด มีการล้างเท้า และการไหว้ครูก่อนนวด

3) หลังการรับบริการ ผู้ประกอบการสปาไทยในกรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย สามารถสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทยในด้านเอกลักษณ์ในตัวคนไทย ด้านรส ด้านรูป ด้านเสียง และด้านกลิ่น โดยมีวิธีการสร้างการเรียนรู้ดังนี้ (1) การเรียนรู้จากบุคคล สามารถสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทยโดยต้องการให้พนักงานต้อนรับส่งท่าน (2) การเรียนรู้จากสื่อในสปา โดยการให้คำแนะนำหลังรับบริการโดยเอกสารสิ่งพิมพ์ (3) การเรียนรู้จากสถานที่และการตกแต่งสปา โดยห้องพักคอยหลังรับบริการตกแต่งแบบไทย ห้องพักคอยหลังรับบริการมีกลิ่นสมุนไพรไทย (4) การเรียนรู้จากกิจกรรม โดยการกล่าวคำลาและขอบคุณ เป็นภาษารัสเซีย เอาอกเอาใจ ผ้าเย็นหรือผ้าร้อนสำหรับเช็ดหน้า บริการเครื่องดื่มสมุนไพรไทยหลังการนวด และบริการอาหารว่างแบบไทย หลังการนวดและการเปลี่ยนเสื้อผ้า รองเท้า

นอกจากนี้ปัจจัยที่กลุ่มผู้บริโภคไม่เกิดการเรียนรู้ ไม่เข้าใจและไม่ต้องการต่อการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และ อัตลักษณ์ของผู้บริโภคชาวรัสเซียในกรุงมอสโก มีดังนี้

1) ก่อนกระบวนการการเรียนรู้ กิจกรรมที่ไม่มีผลต่อการสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทย ได้แก่ (1) การเรียนรู้จากบุคคลในการสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทยนั้น พนักงานต้อนรับไม่จำเป็นต้องเป็นคนไทยและพนักงานต้อนรับไม่จำเป็นต้องพูดภาษาไทย (2) การเรียนรู้จากสถานที่และการตกแต่งสปา ป้ายสถานประกอบการภาษาอังกฤษ และป้ายสถานประกอบการภาษาไทยไม่มีผลต่อการสร้างการเรียนรู้ (3) การเรียนรู้จากกิจกรรม การต้อนรับทักทายแบบสากลด้วยการจับมือ ไม่มีผลต่อการสร้างการเรียนรู้

2) ระหว่างกระบวนการการเรียนรู้ เสียงดนตรีไทยไม่มีผลต่อการสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทย

3) หลังกระบวนการการเรียนรู้ กิจกรรมที่ไม่มีผลต่อการสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทย ได้แก่ (1) การเรียนรู้จากบุคคลในการสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทยนั้นพนักงานนวดไม่จำเป็นต้องไปส่งลูกค้า (2) การเรียนรู้จากสื่อในสปา การให้คำแนะนำหลังรับบริการ โดยพนักงานไม่มีผลต่อการสร้างการเรียนรู้ (3) การเรียนรู้จากสถานที่และการตกแต่งสปา เครื่องเรือนไทยไม่มีผลต่อการสร้างการเรียนรู้ (4) การเรียนรู้จากกิจกรรม การกล่าวคำลาและขอบคุณ เป็นภาษาอังกฤษ การเสิร์ฟขนมไทยไม่มีผลต่อการเรียนรู้

อภิปรายผล

การอภิปรายผลกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย สำหรับกลุ่มผู้บริโภคชาวรัสเซีย ในกรุงมอสโกที่สร้างขึ้นจากผลการวิจัย ดังนี้

1. กระบวนการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒธรรมขั้นก่อนการเข้ารับบริการ ผลการวิจัยพบว่า ขั้นก่อนการเข้ารับบริการ สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทยในด้านเอกลักษณ์ในตัวคนไทย ด้านรูป ด้านเสียง ด้านกลิ่น และด้านรส ตามลำดับ โดยสร้างการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ผ่านสถานที่และการตกแต่งสปา ผ่านบุคคล และผ่านสื่อ ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะเมื่อผู้บริโภคเข้าสู่ภายในสถานประกอบการสปาไทย การให้บริการด้วยความเอาอกเอาใจและด้วยความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน มีอัธยาศัยไมตรี เป็นเอกลักษณ์ที่อยู่ในตัวคนไทย ซึ่งสามารถสร้างการเรียนรู้ได้ผ่านบุคคลคือพนักงานที่ให้บริการผ่านกิจกรรมการบริการ เช่น การเปลี่ยนเสื้อผ้า รองเท้าและการล้างเท้าให้ลูกค้าก่อนการรับบริการ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของสปาไทย โดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2558) ที่กล่าวถึงปัจจัยด้านบุคลากรให้บริการควรมีบุคลิกภาพและอุปนิสัยอ่อนน้อม สุภาพยิ้มแย้มแจ่มใสที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างดี ซึ่งบุคลิกภาพดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะของอัตลักษณ์สปาไทยตามแนวคิดไทยสัปปายะหรือไทยสบายซึ่งอธิบายถึง ความสบายที่ได้จากบุคคลรอบข้างที่รวมถึงความสะดวกสบายจากการได้รับการบริการจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและความมีน้ำใจจากผู้ให้บริการก็เป็นความสบายอีกประเภทหนึ่งด้วย แสดงถึงความเป็นมิตร อ่อนน้อมถ่อมตนของคนไทย (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงสาธารณสุข, 2554-2556) โดยลักษณะดังกล่าวเป็นผลมาจากจารีตประเพณีและวัฒนธรรมการต้อนรับขับสู้ด้วยความยินดีเต็มอกเต็มใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส การรับรองแขก การมีมารยาททที่ดีของเจ้าบ้าน ให้เกียรติกับแขกแปลกหน้า ซึ่งเมื่อนำอัตลักษณ์นี้มาใช้ในธุรกิจสปาไทย จึงเป็นที่สนใจและยอมรับในระดับสากล จนทำให้สปาไทยมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2546) สอดคล้องกับการวิจัยของ นาถฤดี มณีเนตร (2549: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ : กรณีศึกษาการนวดแผนไทยโดยผลการวิจัยพบว่า ลูกค้าชาวต่างประเทศมีความพึงพอใจในความยิ้มแย้มแจ่มใสและการต้อนรับดูแลและเอาใจใส่

นอกจากนี้ การตกแต่งหรือออกแบบสถานที่ให้บริการโดยใช้สถาปัตยกรรมแบบไทย เช่น การใช้เครื่องเรือนไทย ป้ายชื่อภาษาไทยหรือมีความเป็นไทยเป็นการสื่อสารเพื่อสร้างการเรียนรู้ผ่านสถานที่ให้บริการ สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการธุรกิจสปาไทย ที่กล่าวถึงการออกแบบสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยที่สร้างความรู้สึกที่ปรากฏแก่ประสาทสัมผัสด้าน รูป (Sight) คือ สิ่งที่เป็นภูมิทัศน์และภูมิสถาปัตย์บรรยากาศภายนอกโดยรอบ เช่น รูปแบบการตกแต่งสถานที่หรือสวน ต้นไม้ ดอกไม้ แต่งแต้มด้วยสีสันสวย ๆ นานาชนิด และผสมผสานกับพื้นที่น้ำเพื่อช่วยให้เกิดการผ่อนคลาย (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ISMED, 2554) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงสาธารณสุข (2554-2556) ยังได้กล่าวถึง อัตลักษณ์สปาไทย (Thai Spa Identity) ไทยสัปปายะ มีลักษณะความเป็นองค์รวมของความสบายหรือสภาพทั้ง 7 อย่างที่ทำให้เกิดความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต โดยด้านที่อยู่อาศัยอันสบาย ซึ่งได้แก่ สถาปัตยกรรมไทยอันเป็นมรดกที่มีคุณค่าและมีความหมายในตัวเองมีเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย เป็นภูมิทัศน์ที่สวยงาม เป็นศิลปะที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรม วิถีการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายแต่สง่างาม ไม่เพียงเท่านั้นทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยอันสบายยังหมายความรวมถึง สถานที่ที่ปลอดภัย สงบ ร่มรื่น และมีระบบสาธารณูปโภคที่ดีอีกด้วย นอกจากนี้การใช้สื่อสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏผ่านสถาปัตยกรรมไทย ตัวอักษร ภาษา รูปปั้นของตกแต่ง อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งเร้าที่กระตุ้น

ให้เกิดการเรียนรู้ขั้นแรกผ่านการมองเห็น ซึ่งทำให้ผู้บริโภคเกิดการตีความ เข้าใจ และเกิดการตัดสินใจได้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นและคงอยู่เป็นเวลานาน (Mishra, (2008 : 237) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิปปศิณี บาเรย์ (2555) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสปาในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวจีน กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต ซึ่งข้อค้นพบของวิจัยในครั้งนี้นำมาสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาธุรกิจสปาในประเทศไทยสาหรับนักท่องเที่ยวชาวจีน ประการหนึ่งคือการออกแบบตกแต่งสปา แบบไทย ดังนี้ การออกแบบและตกแต่งทางเข้าและป้ายต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่ผู้บริโภคชาวรัสเซียสามารถพบเห็นและนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย จึงมีความสำคัญเป็นอันดับแรกในกระบวนการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

นอกจากนี้ ในการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในกระบวนการก่อนเข้ารับบริการ จากผลการวิจัยยังพบว่า สามารถสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทยด้านเสียง ด้านกลิ่น และด้านรส ซึ่งอาศัยการสร้างการเรียนรู้ผ่านสถานที่ และผ่านสื่อในการให้บริการ กล่าวคือ เมื่อลูกค้าเข้าสู่ภายในสถานประกอบการสปาควรมีการสร้างบรรยายกาศโดยใช้เสียงเพลงบรรเลงหรือดนตรีไทย นอกจากนี้ยังสามารถใช้สื่อในการสร้างความเข้าใจแก่ลูกค้าได้ เช่นการอธิบายด้วยวาจา การให้สื่อรูปภาพ แผ่นพับ โบวชัวร์ การแต่งกาย การบริการเสิร์ฟเครื่องดื่มสมุนไพรในระหว่างรอถึงลำดับการให้บริการ ทั้งนี้เนื่องจากการใช้บริการของลูกค้าในการรับบริการแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 1-3 ชั่วโมง การผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ เพื่อสร้างการเรียนรู้จึงมีความสำคัญ อาทิ การออกแบบภายในที่สะท้อนเอกลักษณ์ไทย หรือสะท้อนแนวความคิดของผู้ดำเนินธุรกิจสปานั้น ๆ สิ่งที่เป็นไทย ได้แก่ พื้นไม้ หรือพื้นกระเบื้องดินเผา รวมถึงงานเฟอร์นิเจอร์ไม้ การตกแต่งผนัง โดยการนำเครื่องตกแต่งแบบไทย ๆ หรือผ้าไหมใส่กรอบ เครื่องจักสานที่นำมาประดับมุมห้อง เครื่องแบบพนักงาน ซึ่งต้องเน้นเอกลักษณ์ไทยโดยการนำลวดลายแบบไทย ๆ มาผสมผสานกับผ้าไทย การใช้ศาสตร์และศิลปะแห่งคันธบำบัด(Aromatherapy) ด้วยกลิ่นหอมและน้ำมันระเหยที่สกัดได้จากส่วนต่าง ๆ ของพืชสมุนไพรไทย การใช้ดนตรีไทยมีความไพเราะครบถ้วนของอรรถรสทั้ง เครื่องสาย ดีด สี ตี เป่า เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศให้สอดคล้องกลมกลืน รู้สึกผ่อนคลาย (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิปปศิณี บาเรย์ (2555) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสปาในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวจีน กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต ซึ่งข้อค้นพบของวิจัยในครั้งนี้นำมาสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาธุรกิจสปาในประเทศไทยสำหรับนักท่องเที่ยวชาวจีน คือ สปาควรมีการตกแต่งแบบไทย มีเครื่องดื่มต้อนรับที่มีเอกลักษณ์ สปาต้องมีกลิ่นหอม และควรมีเสียงเพลงที่สร้างเสริมบรรยากาศในการผ่อนคลาย

2. กระบวนการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒธรรมขั้นระหว่างการเข้ารับบริการ ผลการวิจัยพบว่า ขั้นระหว่างการเข้ารับบริการ สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของ สปาไทยด้านสัมผัส ด้านรูป ด้านเอกลักษณ์ในตัวคนไทย ด้านเสียง และด้านกลิ่นตามลำดับ โดยสร้างการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ผ่านบุคคลผ่านสถานที่และการตกแต่งสปา และผ่านสื่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในกระบวนการ

ระหว่างการให้บริการคือ การนวดสปา ซึ่งตามนิยามในการศึกษาครั้งนี้ การสร้างการรับรู้ในเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย ด้านการสัมผัสจะสามารถสร้างได้ในเฉพาะขั้นตอนระหว่างการให้บริการ โดยอาศัยการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมคือการนวด ซึ่งเอกลักษณ์ที่สำคัญของสปาไทยด้านการสัมผัสหรือการนวด คือรูปแบบของการนวดแบบไทย ทั้งแบบเฉลยศักดิ์และแบบราชสำนัก ซึ่งมีความแตกต่างกันในท่วงท่า ลักษณะการนวด และน้ำหนักในการนวด กล่าวคือ การนวดแบบเชลยศักดิ์ (Thai Traditional Massage) เป็นการนวดแบบสามัญชนใช้สองมือและส่วนอื่น ๆ ของร่างกายในการนวด เช่น เท้า ศอก การลงเข่า เป็นต้น โดยไม่ต้องใช้ยา เป็นท่านวดที่มีความเป็นอิสระ การนวดชนิดนี้ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน เป็นที่รู้จักแพร่หลายในสังคมไทย ส่วนการนวดแบบราชสำนัก (Royal Thai Massage) หมายถึงหมอนวดราชสำนักหรือหมอหลวง การนวดใช้เวลาสั้นแต่มีประสิทธิภาพสูง ท่าทางการนวดที่สุภาพเรียบร้อยและต้องมีการฝึกปรือฝีมือให้คล่อง มีเทคนิคการนวดที่เรียกว่า “หน่วง เน้น นิ่ง” การนวดแบบราชสำนักท่าทางต่าง ๆ ในการนวดจะได้รับการพัฒนาให้สุภาพและมักนวดด้วยนิ้วมือเท่านั้น เพื่อให้สามารถควบคุมน้ำหนักในการนวดไม่ให้มากเกินไป (เพ็ญนภา ทรัพย์เจริญและคนอื่น ๆ, 2550) ดังนั้น ด้วยเอกลักษณ์ของการนวดทั้งรูปแบบ และน้ำหนักการนวด จึงทำให้การนวดไทยเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย สอดคล้องกับข้อมูลของสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2546) ที่ว่า การนวดแผนไทยได้ขยายเป็นวงกว้างทำให้ชาวต่างชาติมีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้ และรับบริการนวดไทยในแต่ละด้านมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการนวดแบบราชสำนัก หรือนวดแบบเชลยศักดิ์ ด้วยความโดดเด่นของศิลปะการนวดแบบไทยและผลที่ได้รับจากการนวดที่ทำให้ระบบการหมุนเวียนเลือดลมดีขึ้น กล้ามเนื้อเส้นเอ็นผ่อนคลาย จึงทำให้นวดไทยเป็นที่นิยมในกลุ่มชาวต่างประเทศ การนวดไทยจึงถูกใส่ไว้ในเมนูการบริการในกลุ่มของเมนูนวดต่าง ๆ ในธุรกิจสปา และเมื่อนำมาจัดลงโปรแกรมขั้นตอนการให้บริการตามลำดับกับการรักษาสุขภาพด้วยสมุนไพรไทย ผสมผสานกับการนวดไทยก็จะได้รับผลดีเลิศที่สัมผัสและรู้สึกได้

นอกจากนี้ การใช้พนักงานนวดหรือพนักงานให้บริการที่เป็นคนไทยในการบริการนวด สามารถสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์สปาไทยด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านเอกลักษณ์ในตัวคนไทย โดยทั้งนี้เพราะลักษณะที่สำคัญของคนไทยที่ชาวต่างชาติยอมรับ คือ Power of The Thai Touch คือที่แฝงไว้ด้วยความนุ่มนวล อ่อนน้อม ถ่อมตน อ่อนโยน ดูแลทะนุถนอมและเอาใจใส่ทุกรายละเอียดจาก Spa Therapist (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ISMED, 2554) นอกจากนี้ การให้ข้อมูลหรือการพูดคุยในระหว่างการนวด หรือการทำสปาก็สามารถสร้างการเรียนรู้ในเอกลักษณ์และ อัตลักษณ์สปาไทยได้ สอดคล้องกับประเภทของแหล่งเรียนรู้ของ Nichols (1971 : 342) ที่อธิบายว่าแหล่งเรียนรู้สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู ปราชญ์ ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักการศึกษา นักวิจัย ผู้ประกอบการต่าง ๆ 2) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ เช่น โรงเรียน ห้องสมุด สถานประกอบการ ศาสนสถาน แปลงเกษตร สถานที่ทางธรรมชาติต่าง ๆ เป็นต้น 3) แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อสารสนเทศ และสื่อเทคโนโลยี เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทางคอมพิวเตอร์ ผลงานประดิษฐ์คิดค้น นวัตกรรมต่าง ๆ

เป็นต้น โดยพนักงานที่ให้บริการนวดหรือทำสปาจัดอยู่ในกลุ่มแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ซึ่งสามารถสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยการให้ความรู้ (Knowledge) และสร้างประสบการณ์ (Experience) ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้บริโภคได้ (Schiffman and Kanuk, 1994 : 201) การสร้างการเรียนรู้ด้านรูป โดยการออกแบบและตกแต่งภายในห้องนวดแบบไทย และการใช้เสียงเพลงบรรเลงในระหว่างการให้บริการ จะสามารถช่วยสร้างความผ่อนคลายให้กับลูกค้าได้ สอดคล้องกับกรอบและแนวคิดของเอกลักษณ์สปาไทย โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2554) ด้านเสียง ซึ่งอธิบายว่าดนตรีไทยมีความไพเราะครบถ้วนของอรรถรสทั้ง เครื่องสาย ดีด สี ตี เป่า ดนตรีไทยที่ใช้บรรเลงในสปาไทย ควรเป็นดนตรีของแต่ละท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศให้สอดคล้องกลมกลืนรู้สึกผ่อนคลายกับท่วงทำนอง โดยในแต่ละท้องถิ่นมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างทั้ง 4 ภาคที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย ในขั้นระหว่างการรับบริการที่สามารถสร้างได้ควบคู่กับการสัมผัส (การนวด) คือ การสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ด้านกลิ่น กล่าวคือ กลิ่นของผลิตภัณฑ์สปาที่ใช้ในระหว่างการนวด โดยการใช้ผลิตภัณฑ์สปาที่ทำมาจากสมุนไพรไทยก็จะสามารถสร้างการเรียนรู้ได้ ซึ่งจริยา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2553) ได้กล่าวถึงการกลยุทธ์ธุรกิจสปา ประการหนึ่งคือการค้นหาเอกลักษณ์ธุรกิจสปาของตัวเองให้เจอ แล้วจัดการนำเสนอให้โดดเด่น หมั่นย้ำจุดขายของร้านสปาของตนอยู่เสมอ โดยสมุนไพรไทยเป็นสิ่งหนึ่งที่มีชื่อเสียง การประยุกต์ศาสตร์ของสมุนไพรไทยมาใช้ในธุรกิจสปาสามารถทำให้เกิดการบำบัดนวด และรักษาด้วยสมุนไพร นอกจากนี้ การใช้ลูกประคบ การอบสมุนไพร การใช้เครื่องร่ำไทยสมุนไพรไทย ยังเป็นการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทยที่โดดเด่น โดยเน้นการใช้วิธีการธรรมชาติเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและกระทรวงสาธารณสุข, 2554-2556)

3. กระบวนการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒธรรมขั้นหลังการเข้ารับบริการ ผลการวิจัยพบว่า ขั้นหลังการเข้ารับบริการ สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทยด้านรูป ด้านเอกลักษณ์ในตัวคนไทย ด้านรสด้านรูป ด้านเสียง และด้านกลิ่นตามลำดับ โดยสร้างการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ผ่านสถานที่และการตกแต่งสปา ผ่านบุคคล และผ่านสื่อ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมหลักของผู้บริโภคหลังจากการใช้บริการสปาหรือการนวด คือ การพักเพื่อผ่อนคลายอิริยาบถ และรอกระบวนการหลังจากรับบริการ เช่น การชำระเงิน เป็นต้น ดังนั้นผลจากการศึกษาจึงพบว่า การให้บริการผ้าร้อนผ้าเย็น สำหรับการเช็ดหน้า เช็ดร่างกาย การพูดคุยเพื่อให้ข้อมูลระหว่างรอบริการต่อไป หรือการดูแลตัวเองหลังจากการใช้บริการแล้ว สามารถช่วยสร้างการเรียนรู้ด้านเอกลักษณ์ในตัวคนไทย จากการแสดงออกถึงความอ่อนน้อมในการให้บริการ ความเต็มใจในการให้บริการแก่ลูกค้า นอกจากนี้การออกแบบและการตกแต่งพื้นที่ในส่วนห้องพักคอยหลังการรับบริการแบบไทย รวมถึงอุปกรณ์เครื่องใช้เครื่องเรือนต่าง ๆ ซึ่งควรมีความเป็นไทย รวมถึงการบริการเครื่องดื่มสมุนไพร หรือขนม หรืออาหารว่าง ซึ่งการใช้ขนมไทย หรืออาหารว่างไทยก็จะสามารถสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์ด้านรสได้ด้วย ทั้งนี้ ในพื้นที่ส่วนพักคอยสามารถสร้างความผ่อนคลายให้กับลูกค้าด้วยการเปิดเพลงบรรเลงคลอ

รวมถึงการใช้กลิ่นของสมุนไพร หรือดอกไม้ เครื่องหอมไทยที่เหมาะสมได้ด้วย ซึ่งกระบวนการและกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้บริโภค จนเกิดเป็นการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้บริโภคของ Assael (1998 : 105) การเรียนรู้ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมา การเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ระดับ 1) ความรู้ (Knowledge) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่ได้รับความรู้จากบุคคลอื่น 2) ประสบการณ์ตรง (Direct Experience) เกิดจากสิ่งที่เราได้สัมผัส ได้พบเห็นมา และ 3) การเชื่อมโยง (Association) เป็นการโยงความคิดกับประสบการณ์ที่เคยได้พบเห็นมาก่อน หรือสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น หรือการบอกจากผู้อื่น นอกจากนี้การผสมผสานและการสื่อสารเอกลักษณ์และอัตลักษณ์อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่กระบวนการก่อนรับการบริการ ระหว่างรับการบริการ และหลังการรับการบริการยังช่วยย้ำเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (จริยา อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2553) ที่กล่าวว่าการย้ำอัตลักษณ์สามารถสื่อผ่านองค์ประกอบโดยรวมของร้านสปาทั้งหมด เช่น การนำวัฒนธรรมไทยเข้าไปผสมผสานกับองค์ประกอบในการนวด (Cultural Integration) แล้วสื่อผ่านชุดยูนิฟอร์มของพนักงานที่อาจใช้เป็นชุดไทย งานออกแบบอาคารให้เป็นทรงไทย งานตกแต่งภายในที่ สื่อถึงความเป็นไทยรวมไปถึงอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้สามารถสร้างประสบการณ์ความประทับใจ ความผูกพันให้เกิดขึ้นกับลูกค้าได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิปปศิณี บาเรย์ (2555) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสปาในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวจีนกรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต โดยผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนให้ความสำคัญต่อปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส ดั้งนั้นในสปาควรมีการตกแต่งสปาแบบไทย ภายในสปาต้องมีกลิ่นหอม มีความเงียบสงบ หรือมีการใช้เสียงเพลงที่สร้างเสริมบรรยากาศในการผ่อนคลาย บุคลากรในสปาควรได้รับการฝึกอบรมทั้งทางด้านวิชาการและการให้บริการมีกิริยามารยาทที่ดีและควรมีความเป็นมืออาชีพในการให้บริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย สำหรับผู้บริโภคชาวรัสเซีย ในกรุงมอสโก ในแต่ละขั้นตอน คือ ก่อนการรับบริการ ระหว่างการรับบริการ และหลังการรับบริการ สามารถสร้างการเรียนรู้ได้แตกต่างกันในแต่ละขั้นตอน สถานประกอบการจึงควรเลือกใช้อย่างเหมาะสม

2. การสร้างการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมด้านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย ควรมีความสอดคล้องกันในทุกขั้นตอนของการให้บริการ เช่น การตกแต่งด้วยสถาปัตยกรรมแบบไทย ควรมีการใช้ทั้งในขั้นก่อนการรับบริการ ระหว่างการรับบริการ และหลังการรับบริการ แต่อาจมีความมากน้อยแตกต่างกัน เช่นในขั้นระหว่างรับบริการ ซึ่งอาจมีรายละเอียดน้อยกว่าขั้นอื่น เนื่องจากจุดเน้นในการสร้างการเรียนรู้ควรอยู่ที่การบริการ

3. การกำหนดรูปแบบของการสื่อสารเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทย ผ่านสถานที่และการตกแต่งสปา บุคคล สื่อ และกิจกรรม ควรพิจารณาตามกลุ่มเป้าหมายของสถานประกอบการ

แต่ละแห่ง เนื่องจากผลการวิเคราะห์ความแตกต่างพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลบางด้านมีผลต่อความคิดเห็นและความต้องการเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสปาไทยที่แตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกำหนดตลาดเป้าหมายของธุรกิจสปา

4. ผู้ประกอบการธุรกิจสปาไทยควรใช้พนักงานที่เป็นคนไทย และควรมีการฝึกอบรมตามมาตรฐาน รวมถึงการสื่อสารด้วยภาษารัสเซีย หรืออย่างน้อยควรใช้พนักงานที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้

5. สถานประกอบการสปาไทย ควรมีการกำหนดขั้นตอนและกระบวนการให้บริการที่ชัดเจนเป็นลำดับ เพื่อให้พนักงานสามารถสื่อสาร และสร้างการเรียนรู้เอกลักษณ์และ อัตลักษณ์ของสปาไทยได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เช่น มีการกำหนดกิจกรรมในการต้อนรับลูกค้า ได้แก่ มีการไหว้กล่าวทักทายเป็นภาษาไทย เชิญลูกค้านั่ง เสิร์ฟเครื่องดื่มสมุนไพร สอบถามบริการ จัดเอกสารให้ลูกค้าพิจารณา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของธุรกิจสปาของกลุ่มประเทศที่มีลักษณะวัฒนธรรมใกล้เคียงกับไทย รวมถึงสปาตะวันตก เพื่อสร้างความแตกต่างอย่างชัดเจน

2. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจและความต้องการของผู้บริโภคที่มาใช้บริการสปาไทยในกรุงมอสโกในประเด็นเกี่ยวกับกิจกรรมการให้บริการต่าง ๆ ในสปา เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสปาไทยให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2554). ธุรกิจบริการ : สปาและนวดไทย Business services: Spa & Thai massage. กรุงเทพฯ: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.

กรมการท่องเที่ยว. (2558). สถิตินักท่องเที่ยวปี 2558. ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2559,จาก http://newdot2. samartmultimedia. com/home/details/11/221/24246

จริยา อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2553). กลยุทธ์ ธุรกิจและกลยุทธ์การตลาดของ ธุรกิจนวดแผนไทย กรณีศึกษา Health Land เอกมัย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

จุฑามาศ สิทธิขวา. (2542). ความต้องการ รับรู้ข่าวสารของผู้บริหาร อาจารย์ข้าราชการจากงานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. รายงาน การศึกษาค้นคว้าอิสระสาขาวิชา เทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

นาถฤดี มณีเนตร . (2549). การพัฒนาธุรกิจ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ : กรณีศึกษา การนวดแผนไทย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เพ็ญนภา ทรัพย์เจริญ และคนอื่น ๆ. (2550). คู่มือพื้นฐานความรู้สุขภาพ เศรษฐกิจพอเพียง. โครงการจัดตั้ง วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย และ การแพทย์ทางเลือก สถาบันพระบรมราชชนก : นนทบุรี

ลักขณา สริวัฒน์. (2530). จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิภาพร มาพบสุข. (2546) .จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สานักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

สถานเอกอัครราชทูตไทย กรุงมอสโก. (2554). โอกาสสปาและนวดแผนไทยในตลาด รัสเซีย. ค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2558, จาก http:// www. thaiembassymoscow.com

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อม. (2546). รายงานการศึกษาขั้น สุดท้าย (Final Report) การจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และ ขนาดย่อมรายสาขา: สปาและบริการสุขภาพ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2554). รายงานการศึกษาขั้นสุดท้าย (Final Report) การจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และ ขนาดย่อมรายสาขา. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม.

สิปปศิณี บาเรย์. (2555). ปัจจัยทาง การตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้ บริการสปาในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวจีน กรณีศึกษา จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภูเก็ต.

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและกระทรวงสาธารณสุข. (2554-2556). ค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2558, จาก http:// www.nesdb.go.th/ mainphp?filename =index

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม. (2558). ค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2559, จาก http://www.sme.go.th/th/index.php/data-alert/alert/report-smes-year/report- year/report-year-2558

Assael, H. (1998). Consumer behavior and marketing action (6 th ed.). Ohio: South Western College Publishing.

Byram,M. (1997). Teaching and assessing intercultural communicative competence. Clevedon : Multilingual Matters

Gudykunst, W.B., & Kim, Y. Y.(2003). Communicating with strangers (2 nd ed). Boston: McGraw Hill.

Koehler, M.J., & Mishra, P. (2008). Introducing TPCK. In AACTE Committee on Innovation and Technology (Ed.), The handbook of technological pedagogical content knowledge (TPCK) foreducators. NY: Routledge.

Nichols, Mark. (1971). "Community Resources for School" Encyclopedia of Education.

Nunnally, J. C.,and Bernstein, I. H. (1994). Psychometric Theory. New York: McGraw-Hill.

Paul B.Horton and Chester L. Hunt (1980). Sociology. (5th ed.). McGraw Hill.

Samovar, A. L., and Porter, E. R. (2004). Communication between cultures (5th ed.). London: Wadsworth Publishing.

Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (1994). Consumer behavior. (5th ed.). Englewood Cliffs, N. J. : Prentice-Hall.

Tapp, N. (2002). In defence of the archaic: A reconsideration of the 1950s ethnic classification project in China. Asian Ethnicity, 3(1), 63-84.

กลยุทธ์ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาด ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

The Strategy to increase product value of Mudmee Silk with the marketing in Nakonchaiburin

นิตยา โงกสูงเนิน,วรวิช โกวิทยากร, รัชดา ภักดียิ่ง
Nittaya Ngoksungnern, Vorawit Kowithayakorn ,Ratchada Phakdeeying
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: nit-taya2555@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจสภาพปัจจุบันการดำเนินการทางการตลาดในการเพิ่มมูลค่าของผ้าไหมมัดหมี่ ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินการทางการตลาดในการเพิ่มมูลค่าของผ้าไหมมัดหมี่ ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ 3)วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการทางการตลาดกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ 4) กำหนดกลยุทธ์การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการผ้าไหมมัดหมี่จำนวน 400 คน กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ จากต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ จำนวน 32 กลุ่ม สำนักงานพาณิชย์จังหวัด และ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ปัจจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ที่ใช้การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ คือ MARKETING STRATEGY METHODS NCBS ซึ่งมาจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis และการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ 7 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์ M (Managing 3 Ms) การจัดการการตลาด ได้แก่ Marketing 7Ps, Mckinsey's, Marketing 4Cs 2) กลยุทธ์ E (Evaluation)การประเมินผลประกอบการ เช่น กระบวนการผลิต การจัดจำหน่าย การให้บริการของพนักงานขาย 3) กลยุทธ์ T (Transit) การวางแผนส่งต่อ หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ทั้งทางตรงทางอ้อมเช่น สร้างเครือข่ายสังคมระหว่างลูกค้า พัฒนาช่องทางการจำหน่ายทางเว๊ปไซด์ให้ครอบคลุมความต้องการของลูกค้า 4) กลยุทธ์ H (Happiness) การมีความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับเช่นมีการให้บริการที่ดีดุจคนในครอบครัว และบริการหลังการขาย 5) กลยุทธ์ O (Opportunities) การมีโอกาสในการดำเนินธุรกิจ 6) กลยุทธ์ D (Design) การออกแบบผลิตภัณฑ์ 7) กลยุทธ์ S (Standard) การมีมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้กลยุทธ์ดังกล่าวสามารถนำไปใช้ได้จริงในพื้นที่จังหวัดนครชัยบุรินทร์ ซึ่งได้รับการยืนยัน ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ จากการสนทนากลุ่มผู้ผลิตและ

ผู้จำหน่าย โดยให้เพิ่มเติมเรื่องของภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งจะทำให้สามารถนำกลยุทธ์ไปดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ต่อไป

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาด, การเพิ่มมูลค่า, ผ้าไหมมัดหมี่, นครชัยบุรินทร์

ABSTRACT

The objective of this research study is 1) to survey the present status of marketing operation in increasing product value of Mudmee silk in the area of Nakhornchaiburin, 2) to study the present status of marketing operation in increasing product value of Mudmee silk in the area of Nakhornchaiburin, 3) to analyze the influential factors on marketing operation of the Mudmee silk producers on the area of Nakhornchaiburin, 4) to formulate a strategy for increasing the product value of Mudmee silk in the area of Nakhornchaiburin. The samples in this analysis include 400 silk customers, 32 groups of silk producers and distributors along the whole process of supply chain, and 8 individuals from Provincial Commercial Office and Provincial Community Development Office. The tools used in analysis are questionnaire, in-depth interview, and focus group. Statistics used in analysis are percentage, average, standard deviation. And factor analysis

research results show that the strategy used in ini=creasing product value of Mudmee silk in the area of Nakhornchaiburin is MARKETING STRATEGY METHODS NCBS, which came from SWOT Analysis and component analysis, 7 strategies which are 1) Strategy M - Managing 3Ms, marketing management including marketing 7Ps, McKinsey's, Marketing 4Cs. 2) Strategy E - Evaluation, performance evaluation such as production process, distribution, service of sales staff. 3) Strategy T - Transit, transit planning or product distribution both directly and indirectly such as creating a social network between customers, improving distribution channels online to cover the needs of customers. 4) Strategy H - Happiness, enforcing happiness in both sellers and customers by giving friendly service and providing after-sales service. 5) Strategy O - Opportunities, encouraging business opportunities. 6) Strategy D - Design, promoting product design. 7) Strategy S - Standard, maintaining product standards. Moreover, the mentioned strategies can actually be applied to use in real life in the area of Nakhornchaiburin, with affirmations, comments, and suggestions from the group discussion between producers and distributors that folk wisdom should be featured which can further increase the effectiveness of applying and performing such strategies.

Keyword: Market Strategy , increase product value, Mudmee Silk, Nakonchaiburin

บทนำ

ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมไทยและผลิตภัณฑ์ไหมไทยที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงมากแห่งหนึ่งของโลก การผลิตไหมมีขั้นตอนการผลิตที่ใช้แรงงานคนเป็นหลัก โดยเฉพาะแรงงานในชนบทและเป็นการสร้างรายได้ให้แรงงานไทยในชนบท ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของไทยเป็นเอกลักษณ์ไทยที่ได้รับการกล่าวขวัญมานานในด้านความงดงามของสีสัน และลวดลาย รวมถึงฝีมือการทอผ้าของคนไทยที่ได้รับการถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ของไทยนั้นต่างได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งจากชาวไทยและต่างประเทศ (วัฒนะ จูตะวิภาต, 2555)

ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผ้าไหมในปัจจุบันจึงเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องการสร้างเอกลักษณ์และภาพลักษณ์ตราสินค้า จึงนำไปสู่การสร้างความแตกต่างที่เกิดขึ้นในจิตใจ ให้ผู้บริโภครับรู้คุณค่าด้านความต่างทางสัญลักษณ์ มีเป็นความแตกต่างที่เป็นเอกลักษณ์และยากต่อการเลียนแบบ (อรทัย สายสะอาด อรสา อินทร์น้อย และสุดาพร ตังควนิช, 2556)

จากความโดดเด่นของภูมิปัญญาในเรื่องการทอผ้าไหมมัดหมี่ เป็นผ้าที่ทอให้เกิดลวดลายด้วยการมัดย้อม มัดหมี่ จะมีจุดเด่นที่ลวดลาย และลี

กลุ่มจังหวัดในภาคะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง(นครชัยบุรินทร์)เป็นกลุ่มงหวัดที่มีศักยภาพสูงในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ซึ่งมีการผลิต ตั้งแต่ต้นทาง กลางทางและปลายทาง ตั้งแต่ปลูกหม่อนไหมการแปรรูปการจำหน่ายรวมถึงการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์อย่างหลากหลายและมีมาตรฐาน เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ตรานกยูง พระราชทาน ผลิตภัณฑ์ไหมสามารถนำรายได้มาสู่ กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ในปี พ.ศ.2558 มีมูลค่า 5,593 ล้านบาทเพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีมูลค่า4,374.22 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.86และยังเป็นการยกระดับ ศักยภาพของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ไทยให้ก้าวไกล สู่สากล ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีในการเสริมสร้างฐานการผลิต การเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน โดยพัฒนาผู้ประกอบการ/เศรษฐกิจ ชุมชนด้วยการการพัฒนาศักยภาพการผลิตและแปรรูปไหมนครชัย บุรินทร์ ตั้งแต่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การผลิตเส้นไหมให้ได้มาตรฐาน กระบวนการทอและออกแบบลายผ้าโดยนำนวัตกรรมการฟอกไหมด้วยสารธรรมชาติ การแปรรูปผลิตภัณฑ์หม่อนและไหมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และการส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์ไหมรวมทั้งการ สนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้านวัฒนธรรมไหมเชื่อมโยงกับ ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เกิดรายได้ไปสู่ท้องถิ่นมากที่สุด(สำนักบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ,2559:153 -154)

ปัจจุบันมีผู้ผลิตผ้าไหมมัดหมี่เพิ่มมากขึ้นส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์การแข่งขันทางการตลาด จากการแข่งขันด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และราคามาสู่การแข่งขันด้านสัญลักษณ์จากความเป็นรูปธรรมมาสู่นามธรรม เนื่องจากเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีรูปลักษณ์หรือคุณสมบัติใกล้เคียงกันได้ง่ายขึ้นทำให้การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์เป็นไปได้ยากขึ้นทำให้ผู้ผลิตต้องปรับใช้กลยุทธ์การแข่งขันด้านราคาส่งผลให้ผู้ผลิตต้องประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ และกลายเป็นการแข่งขันเรื่องราคาที่ไม่มีจุดสิ้นสุด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะการศึกษากลยุทธ์ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการ

ตลาดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโอกาสทางการตลาดของผ้าไหมมัดหมี่ และเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาสทางการแข่งขันด้านการตลาดและส่งผลต่อความอยู่รอดในระยะยาวของกลุ่มผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันการดำเนินการทางการตลาดในการเพิ่มมูลค่าของผ้าไหมมัดหมี่ ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินการทางการตลาดในการเพิ่มมูลค่าของผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการทางการตลาดกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

4. กำหนดกลยุทธ์การเพิ่มมูลค่าผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) (Teddlie and Tashakkori, 2009) การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 32 ราย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 8 ราย มีแนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือช่วยในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Creswell, 2009) ร่วมกับการวิเคราะห์ SWOT Analysis ซึ่งจะทำให้นำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ในการเพิ่มมูลค่าผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาดหมี่ด้วยการตลาด ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาจากกลุ่มลูกค้าผู้ใช้ผ้าไหมมัดหมี่จำนวน 400 ราย (Yamane, 1973) และกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 32 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยที่พัฒนามาจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบูรณาการร่วมกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมี 2 ฉบับตามกลุ่มตัวอย่างที่จะ

เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวได้ผ่านการตรวจความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับพนักงานจำนวน 30 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งชุด 0.92 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพ (Cronbach, 1990) สามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด และใช้การวิเคราะห์ปัจจัย เพื่อให้ได้กรอบกลยุทธ์ในการเพิ่มมูลค่าผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

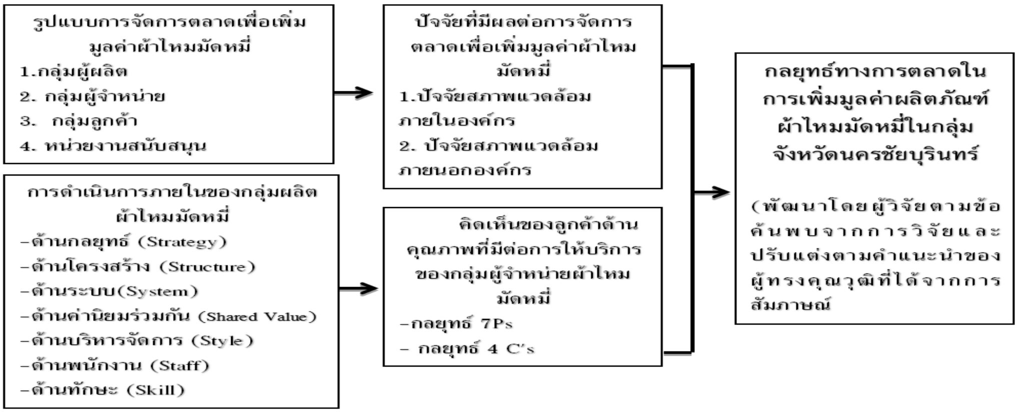

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์แบ่งเป็น 4ตอน ประกอบด้วย 1) **สำรวจสภาพปัจจุบันการดำเนินการทางการตลาดในการเพิ่มมูลค่าของผ้าไหมมัดหมี่ ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์** พบว่ากลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.6 ส่วนใหญ่มีอายุ 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.0 ซึ่งมีสถานภาพสมรสแล้วคิดเป็นร้อยละ 84.4และการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ถึงร้อยละ 68.8 มีความชำนาญและการศึกษาเรียนรู้ในเรื่องของผ้าไหมมัดหมี่ มากกว่า 7 ปี สูงถึงร้อยละ 84.4 โดยผลิตลวดลายประจำท้องถิ่นและลายประยุกต์แบบเก่ากับแบบใหม่ผสมกัน คิดเป็นร้อยละ 50.0 เท่ากัน โดยมียอดขายของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ เท่ากับ 1-2 ล้านบาทต่อปี คิดเป็น ร้อยละ 78.1 ดังตารางนี้

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ	11	34.4
ชาย	12	65.5
หญิง		
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	3	9.40
31-40 ปี	16	50.00
41-50 ปี	8	25.00

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
51-60 ปี	5	15.60
ตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	3	9.40
3.สถานภาพ		
โสด	4	12.50
สมรส	27	84.40
หม้าย/หย่า/แยก	1	3.10
4.ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	22	68.80
ปริญญาตรี	7	21.90
ปริญญาโท	3	9.40
5.ความชำนาญและการศึกษาเรียนรู้เร่องผ้าไหมมัดหมี่		
1-3 ปี	3	9.40
4-5 ปี	2	6.30
6-7 ปี	0	0.00
มากกว่า 7 ปี	27	84.40
6. ลวดลายของผ้าไหมมัดหมี่ที่ท่านนิยมผลิตและจัดจำหน่ายมากที่สุด		
ลายท้องถิ่น	16	50.00
ลายประยุกต์แบบเก่ากับแบบใหม่	16	50.00
7. ยอดขายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ต่อปี		
1-2 ล้านบาท	25	78.10
3-4 ล้านบาท	3	9.40
5-6 ล้านบาท	4	12.5

ในส่วนของการบริหารและการดำเนินงานภายในของกลุ่มผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ผู้วิจัยใช้แนวคิด Mckinsey: 7s ซึ่งเป็นหนึ่งในทฤษฎีการบริหาร (Peter and Waterman, 1982) ผลการศึกษาพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ด้านค่านิยมร่วม ($\bar{X}$ =3.85) รองลงมาได้แก่ด้านทักษะ ($\bar{X}$ =3.74) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ =3.43)ด้านพนักงาน ($\bar{X}$ =3.43) ด้านกลยุทธ์ ($\bar{X}$ =3.36)ด้านระบบ ($\bar{X}$ =3.33) โดยด้านที่มีค่าน้อยที่สุดได้แก่ ด้านโครงสร้าง ($\bar{X}$ =3.24) ในขณะที่สภาพการดำเนินงานทางการตลาด หรือ Marketing Mix: 7Ps พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ =4.14) รองลงมาได้แก่ด้านกระบวนการ ($\bar{X}$ =3.95) ด้านราคา ($\bar{X}$ =3.91) ด้านบุคคล ($\bar{X}$ =3.81) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}$ =3.79)ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ =3.54) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการส่งเสริมตลาด ($\bar{X}$ =2.68)

2) **ศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินการทางการตลาดในการเพิ่มมูลค่าของผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์**จากการสนทนากลุ่มในประเด็นการวิเคราะห์ SWOT Analysis ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ พบว่า (1) จุดแข็ง คือ ผ้าไหมมัดหมี่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นสำคัญของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ รวมทั้งมีฝีมือการทอผ้าที่มีความประณีต งดงาม สภาพของพื้นที่ในกลุ่มจังหวัดเหมาะแก่การผลิตผ้าไหมมัดหมี่ และมีหน่วยงานสนับสนุนและเครือข่ายทางสังคมกับกลุ่มต่างๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น (2) จุดอ่อน คือ ยังไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด ขาดการพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ไม่มีการนำความรู้ความเข้าใจด้านการตลาดมาปรับใช้ในการจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ ขาดการจัดการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการผลิตหรือการวางแผนการจัดจำหน่ายให้ดีเท่าที่ควร รวมทั้งการบริหารจัดการของบางกลุ่มจังหวัดยังขาดประสิทธิภาพในการติดต่อประสานงาน และขาดการประชาสัมพันธ์และโฆษณา เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า (3) โอกาส คือ หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ได้ขอความร่วมมือให้ข้าราชการและประชาชนสวมใส่ผ้าไหมมัดหมี่ในวันสำคัญต่างๆ รวมทั้งในปัจจุบันบริบทสังคมที่ให้ความสำคัญกับการตลาดแบบออนไลน์มากขึ้น ทำให้สามารถจำหน่ายสินค้าได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และ (4) อุปสรรค คือ การที่กลุ่มผู้ผลิตยังติดอยู่กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบเดิมๆ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ยังไม่ตอบสนองความต้องการของลูกค้ามากเท่าที่ควร รวมทั้งขาดการพัฒนาของระบบการค้าและการตลาดต่างๆ รวมทั้งที่มีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น

ลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.5 มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.8 มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 53.0 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 37.0 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ ร้อยละ 51.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 15,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.8 ในส่วนของพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าไหมมัดหมี่ พบว่า ซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ในราคา 1,001-2,000 บาทต่อผืน คิดเป็นร้อยละ 56.8 ส่วนใหญ่ไม่เจาะจงร้านจำหน่าย แต่จะเปรียบเทียบราคาก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ และไม่เจาะจงร้านจำหน่าย แต่จะเปรียบเทียบคุณภาพก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ คิดเป็นร้อยละ 32.3 เท่ากัน

และมีความคาดหวังต่ออายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ มากกว่า 3 ปี ถึงร้อยละ 75.2 และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่จากเหตุผลว่าช่วยส่งเสริมคนไทยอนุรักษ์วัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 52.0 และมีการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ เพื่อเป็นของฝาก ของที่ระลึก ของขวัญมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.7 ดังตารางนี้

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	122	30.50
หญิง	278	69.50
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	90	22.50
31-40 ปี	111	27.80
41-50 ปี	154	38.50
51-60 ปี	45	11.30
3. สถานภาพ		
โสด	174	43.50
สมรส	212	53.00
หม้าย/หย่า/แยก	14	3.50
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	123	30.80
ปริญญาตรี	148	37.00
ปริญญาโท	129	32.30
5. อาชีพ		
รับราชการ	206	51.50
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	25	6.30
พนักงานบริษัท	29	7.20
เจ้าของกิจการ	81	20.30
อื่นๆ(รับจ้าง/เกษตรกร)	59	14.80
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 15,000 บาท	137	34.30
15,000-30,000 บาท	167	41.80
ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป	96	24.00
7. ลักษณะการมาใช้บริการ		
ลูกค้าประจำ (คนกลาง)	55	13.80
ลูกค้าทั่วไป	345	86.20

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
8. จำนวนครั้งที่ไปใช้บริการที่ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่		
น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์	266	66.50
1-3 ครั้งต่อสัปดาห์	118	29.50
4-6 ครั้งต่อสัปดาห์	0	0.00
มากกว่า 6 ครั้ง ต่อสัปดาห์	16	4.00
9. ราคาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ที่ซื้อต่อผืน		
800-1,000 บาท	106	26.50
1,001-2,000 บาท	227	56.80
2,001-3,000 บาท	53	13.30
มากกว่า 3,000 บาท	14	3.50
10.วิธีการเลือกร้านจำหน่าย (แบรนด์)ในการเลือกซื้อ		
ไม่เจาะจงร้านจำหน่ายแต่จะเปรียบเทียบราคาก่อนตัดสินใจ	129	32.30
ไม่เจาะจงร้านแต่จะเปรียบเทียบรูปแบบก่อนตัดสินใจ	128	32.00
ไม่เจาะจงร้านแต่จะเปรียบเทียบคุณภาพก่อนตัดสินใจ	1.29	32.30
เจาะจงร้านจำหน่าย	14	3.40
11. ความคาดหวังต่ออายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่		
1 ปี	14	3.50
2 ปี	42	10.50
3 ปี	43	10.80
มากกว่า 3 ปี	301	75.20

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
12.เหตุผลที่ตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่		
ทนทานระบายอากาศได้ดี	24	6.00
ยี่ห้อ/ไลฟ์สไตล์และราคา	142	35.50
รักษาสิ่งแวดล้อม	26	6.5
ช่วยส่งเสริมคนไทยอนุรักษณ์วัฒนธรรม	208	52.00
13. ประเภทของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ที่นิยมซื้อ		
ผ้าฝ้าย	84	21.00
ผ้าไหม	316	79.00
14.ความรู้เรื่องเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่		
น้อยที่สุด	39	9.80
น้อย	113	28.20
ปานกลาง	162	40.50
มาก	69	17.30
มากที่สุด	17	4.20
15.การใช้ประโยชน์ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่		
เพื่อจำหน่ายต่อ	50	12.50
เพื่อเป็นของฝากของที่ระลึก/ของขวัญ	203	50.70
เพื่อเก็บสะสม	31	7.80
เพื่อใช้ในพิธีสำคัญต่าง ๆ	116	29.00

ด้านส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าไหมมัดหมี่ (Marketing Mix: 7Ps) พบว่าด้านที่มีค่าสูงสุดได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ =3.82) รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการ ($\bar{X}$ =3.77)ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 3.74) ด้านราคา ($\bar{X}$ =3.62)ด้านบุคคล ($\bar{X}$ =3.59) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 3.46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ =3.26) .

ความคิดของลูกค้าด้านส่วนผสมทางการตลาดที่มีต่อการให้บริการของกลุ่มผู้จำหน่ายที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าไหมมัดหมี่ของลูกค้า (Marketing Mix: 4C's) พบว่าด้านที่มีค่าสูงสุดได้แก่ ด้านความสะดวกในการซื้อ ($\bar{X}$ =3.87) รองลงมาได้แก่ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$ =3.81) ด้านความต้องการของผู้บริโภค ($\bar{X}$ =3.80)และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านต้นทุนของผู้บริโภค ($\bar{X}$ =3.71)

3) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการทางการตลาดกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis)

3.1 กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ ตัวแปรที่มีผลกระทบต่อการดำเนินการทางการตลาดของกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ที่สามารถสกัดออกมาได้ มีกลุ่มปัจจัยทั้งหมด 6 กลุ่มปัจจัย 27 ตัวแปร เมื่อนำมาตั้งชื่อตามตัวแปรส่วนใหญ่ที่อยู่ในกลุ่มปัจจัย มีรายละเอียด ดังนี้ กลุ่มปัจจัยที่ 1 ปัจจัยด้านการจัดการกลยุทธ์และการบริหาร (X1) มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จร้อยละ 21.78 กลุ่มปัจจัยที่ 2 ปัจจัยด้านการจัดการโครงสร้าง (X2) มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จ ร้อยละ 20.54 กลุ่มปัจจัยที่ 3 ปัจจัยด้านการจัดการระบบ (X3)มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จ ร้อยละ 15.07 กลุ่มปัจจัยที่ 4 ปัจจัยด้านการจัดการค่านิยมร่วมกัน (X4) มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จ ร้อยละ 11.62 กลุ่มปัจจัยที่ 5 ปัจจัยด้านการจัดการพนักงาน (X5) มีความสามารถ

อธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จ ร้อยละ 9.77 และ กลุ่มปัจจัยที่ 6 ปัจจัยด้านการจัดการทักษะ (X6) มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จ ร้อยละ 7.10 โดยปัจจัยที่สกัดมามีค่าความสามารถในการอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จในการดำเนินงานทางการตลาดของผู้ผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ร้อยละ 85.87 ซึ่งมีความน่าเชื่อถือค่อนข้างสูง (กัลยา วาณิชบัญชา, 2554)

3.2 กลุ่มลูกค้าผ้าไหมมัดหมี่ ผลการจัดกลุ่มปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพร้อมหรือความสำเร็จต่อการเลือกซื้อผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มลูกค้าที่ไปใช้บริการจากกลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่ายในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) พบว่า 38 ตัวแปรสามารถสกัดออกมาได้ทั้งหมด 7 กลุ่มปัจจัย ดังนี้คือ กลุ่มปัจจัยที่ 1 ปัจจัยด้านการจัดการผลิตภัณฑ์ (X1) มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จต่อการเลือกซื้อผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการจากกลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ร้อยละ 32.63 กลุ่มปัจจัยที่ 2 ปัจจัยด้านการจัดการราคา (X2) มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จ ร้อยละ 11.11 กลุ่มปัจจัยที่ 3 ปัจจัยด้านการจัดการสถานที่ (X3) มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จ ร้อยละ 7.73 กลุ่มปัจจัยที่ 4 ปัจจัยด้านการจัดการส่งเสริมการขาย (X4) มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จ ร้อยละ 6.03 กลุ่มปัจจัยที่ 5 ปัจจัยด้านการจัดการบุคคล (X5) มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จ ร้อยละ 5.61 กลุ่มปัจจัยที่ 6 ปัจจัยด้านการจัดการกระบวนการให้บริการ (X6) มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จ ร้อยละ 5.36 และกลุ่มปัจจัยที่ 7 ปัจจัยด้านการจัดการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (X7) มีความสามารถอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จ ร้อยละ 5.22 โดยปัจจัยที่สกัดมาได้มีค่าความสามารถในการอธิบายความพร้อมหรือความสำเร็จต่อการเลือกซื้อผ้าไหมมัดหมี่ของกลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการจากกลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ร้อยละ 73.69

4) กลยุทธ์ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

สำหรับแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ผู้วิจัยใช้แนวทางการจัดการที่ผสมผสานระหว่างกลยุทธ์ 7S (Mckinsey: 7S) และ กลยุทธ์ 7Ps (Marketing Mix: 7Ps) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการบริหารภายนอก ประกอบกับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการให้บริการของกลุ่มผู้จำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าไหมมัดหมี่ (Marketing Mix: 4C's) จึงเกิดกรอบกลยุทธ์ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ แบบ MARKETING STRATEGY METHODS NCBS จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ และจากการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย ได้แก่ จากต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้แทนจากสถาบันศึกษา เพื่อวิเคราะห์ SWOT Analysis และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาด โดยสามารถอธิบายเชิงพรรณนาได้ดังนี้

“กลยุทธ์ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์(MARKETING STRATEGY METHODS NCBS) ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ คือ1) **การจัดการการตลาด** (M = Managing 3Ms) ที่รอบคอบผ่าน 2) **การประเมินผลการประกอบการก่อน** (E = Evaluation) เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพของสถานประกอบการว่ามีจุดใดต้องแก้ไข เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น จากนั้นจึงทำ 3) **การวางแผนการส่งต่อผลิตภัณฑ์** (T = Transit) เพื่อให้มีประสิทธิภาพของการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ จำเป็นจะต้องมีการส่งต่อหลากหลายช่องทาง ทั้งทางตรง ทางอ้อม ในประเด็นดังกล่าวรวมถึงขั้นตอนประชาสัมพันธ์เพื่อให้ทราบถึงที่มาของผลิตภัณฑ์และคุณค่าในการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ เมื่อสินค้าผ่านการรับรู้เชิงคุณค่าต่อผู้บริโภคแล้ว ทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบการก็ 4)**มีความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ** (H = Happiness) โดยการนำเสนอผลิตภัณฑ์จำเป็นจะต้องพิจารณา 5)**การมีโอกาสในการดำเนินธุรกิจ** (O = Opportunities) เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายขึ้น และมี 6) **การออกแบบผลิตภัณฑ์** (D = Design) ให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิด 7)**มาตรฐานของผลิตภัณฑ์** (S = Standard) สำหรับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ได้แก่ จังหวัดนคร-ราชสีมา (N = Nakorn Ratchasima) จังหวัดชัยภูมิ (C = Chaiyaphum) จังหวัดบุรีรัมย์ (B = Buri Ram) และจังหวัดสุรินทร์ (S = Surin) โดยผู้ประกอบการต้องมีการดำเนินการตลาดตามกลยุทธ์ดังกล่าว รวมทั้งพัฒนาความสามารถในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัด หมี่ ให้มีหลากหลายช่องทางมากขึ้น ซึ่งจะทำให้มูลค่าของผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นได้จากการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาด” (ดังภาพ)

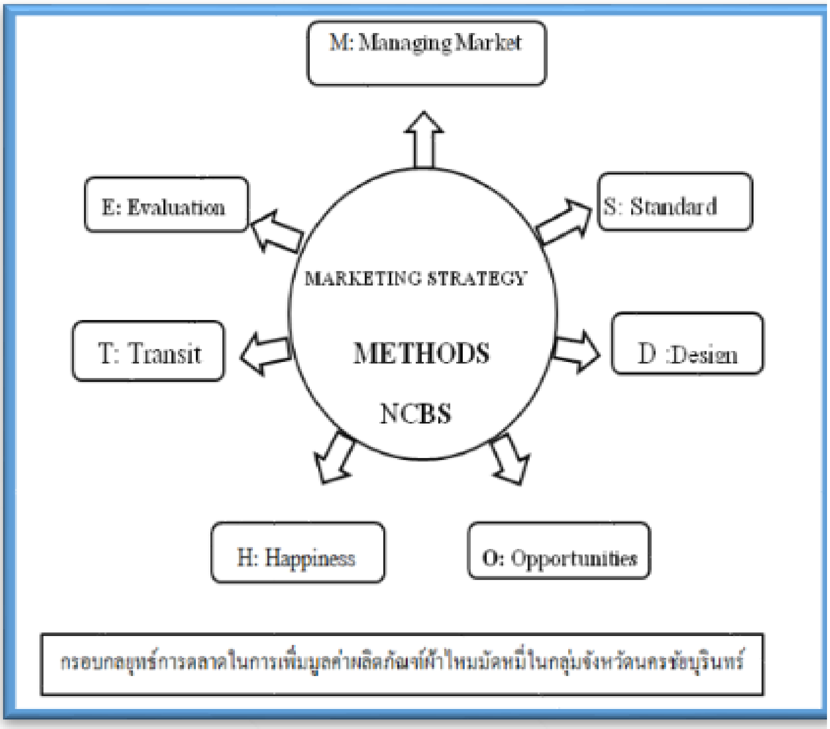

กรอบกลยุทธ์การตลาดในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์

อภิปรายผล

กลยุทธ์ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ด้วยการตลาดในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ (MARKETING STRATEGY METHODS : NCBS) ประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ดังนี้ คือ 1) การจัดการการตลาด (M = Managing 3Ms) ที่รอบคอบผ่าน 2)การประเมินผลการประกอบการก่อน (E = Evaluation) เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพของสถานประกอบการว่ามีจุดใดต้องแก้ไข เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น จากนั้นจึงทำ 3) การวางแผนการส่งต่อผลิตภัณฑ์ (T = Transit) เพื่อให้มีประสิทธิภาพของการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ จำเป็นจะต้องมีการส่งต่อหลากหลายช่องทาง ทั้งทางตรง ทางอ้อม ในประเด็นดังกล่าวรวมถึงขั้นตอนประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ทราบถึงที่มาของผลิตภัณฑ์และคุณค่าในการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ เมื่อสินค้าผ่านการรับรู้เชิงคุณค่าต่อผู้บริโภคแล้ว ทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบการ 4) มีความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ (H = Happiness) โดยการนำเสนอผลิตภัณฑ์จำเป็นจะต้องพิจารณา 5)การมีโอกาสในการดำเนินธุรกิจ (O = Opportunities) เพื่อให้ผลิตภัณฑ์สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายขึ้น และมี 6)การออกแบบผลิตภัณฑ์ (D = Design) ให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิด 7) มาตรฐานของผลิตภัณฑ์ (S = Standard) สำหรับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่ ในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ โดยผู้ประกอบการต้องมีการดำเนินการตลาดตามกลยุทธ์ดังกล่าว รวมทั้งพัฒนาความสามารถในการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัด หมี่ ให้มีหลากหลายช่องทางมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ บุษราคัม ป้อมทอง และศิริพร หงส์พันธุ์. (2558). ที่กล่าวว่า ผู้ผลิตควรที่จะควบคุมต้นทุนการผลิต ไม่ให้สูงจนเกินไป รวมถึงควรให้ความสำคัญกับช่องทางการจัดจำหน่ายและความต้องการของผู้บริโภค ตลอดจนพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งในด้านรูปแบบ และคุณภาพสินค้า และมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (2554) ที่พบว่าการผลิตผ้าไหม ควรมีอัตลักษณ์หลอมรวมกันเป็นหนึ่ง สะสมภูมิปัญญาบนฐานการผลิต ในการมัดหมี่ ควบเส้น ตีเกลียว ยกดอก และ ขิตที่มีคุณภาพ บรรจงทอและสรรสร้างลวดลายจนกลายเป็นแพรพรรณที่มีคุณค่าทางความงามอันแฝงไปด้วยภูมิปัญญาและประโยชน์ใช้สอย

ในด้านการสร้างเอกลักษณ์ และภาพลักษณ์ตราสินค้า จะนำไปสู่การสร้างความแตกต่างที่เกิดขึ้นในจิตใจ ให้ผู้บริโภครับรู้คุณค่าด้านความต่างทางสัญลักษณ์ เพราะคุณค่าเหล่านี้นั้นเป็นสิ่งที่เป็นของแต่ละความต่างเฉพาะตัว ต้องใช้เวลาสั่งสมเป็นเวลานานกว่าที่จะเข้าไปอยู่ในจิตใจผู้บริโภค เป็นความแตกต่างที่เป็นเอกลักษณ์ และยากต่อการเลียนแบบ (อรทัย สายสะอาด อรสา อินทร์น้อย และสุดาพร ตังควนิช, 2556)

ส่วนมุมมองของผู้บริโภคพบว่าควรให้ความสำคัญกับผู้บริโภคมากขึ้น (Lauterborn, 1990) โดยผู้ประกอบการต่างๆ ควรพัฒนาการส่งเสริมการขาย นั่นคือการ ลด แลก แจก แถม โดยที่ลูกค้าจะได้สิทธิพิเศษต่างๆ ในการซื้อสินค้า เพื่อกระตุ้นการขายให้มีมากขึ้น หรือมีการแจกรางวัลผ่านการเล่นเกม ชิงโชคต่างๆ เพื่อความสนุกและเพื่อให้ลูกค้ามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของทางร้านได้อีกด้วย (ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน), 2554)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การเสริมสร้างธุรกิจผ้าไหมมัดหมี่ ของกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ในปัจจุบันยังไม่มีความครอบคลุมมากเพียงพอในเรื่องของช่องทางในการ

สื่อสารการตลาด ส่วนใหญ่จะมีเพียงร้านค้าเท่านั้น ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการตลาดทางระบบอินเตอร์เน็ต เพื่อสร้างความสะดวกสบาย และยังเป็นการสร้างการรับรู้ให้กับลูกค้า อีกทั้งยังขยายตลาดสู่กลุ่มลูกค้าในพื้นที่อื่นๆ ได้อย่างง่ายดาย ผ่านการมีเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงควรเน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองต่อการนำไปใช้ และควรตั้งราคาในการจำหน่ายที่ไม่สูงจนเกินไป ซึ่งจากงานวิจัยช่วงราคาที่ผู้บริโภคนิยมซื้อมากที่สุดคือในช่วง 1001-2000 บาท

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรส่งเสริมการสร้างความร่วมมือกันระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งระดับอุดมศึกษา และอาชีวศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ-จังหวัด กรมหม่อนไหม หน่วยงานอุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจัดสรรงบประมาณ และส่งเสริมเครือข่ายการทำงานให้กับผู้ผลิต เพื่อให้ผู้ผลิตมีความสามารถที่จะขายสินค้าได้เองโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งจะทำให้ผู้ผลิตมีรายได้มากขึ้น และไม่ถูกกดราคา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาเพิ่มเติม ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่ แหล่งอื่นๆ เพิ่มเติม เนื่องจากในแต่ละพื้นที่ จะมีบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจผ้าไหมมัดหมี่ ที่ครบวงจรและยั่งยืนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และของประเทศไทยต่อไป

บรรณานุกรม

กัลยา วาณิชบัญชา. (2554). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ:บริษัท ธรรมสาร จำกัด.

บุษราคัม ป้อมทอง และ ศิริพร หงส์พันธุ์. (2556). การถ่ายทอดเทคโนโลยีการมัดย้อมสีธรรมชาติไหม และการเพิ่มมูลค่าไหมจากกาวไหม. นครราชสีมา: รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2554). การศึกษาอัตลักษณ์และสร้างแบรนด์ผ้าไหมกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์). ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

วัฒนะ จูตะวิภาต. (2555). ผ้าทอกับชีวิตคนไทย. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.

ศิริพร หงส์พันธุ์.(2558).สรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผ้าอีสานสู่สากลปี 2558. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชัยภูมิ.

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน). (2554). ผลการปฏิบัติงานที่สำคัญศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2554. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2558, จาก http://www. sacict.net/upload/pdf/sacict_masterwork_2554.pdf

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1.(2559). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง1 (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์) ระยะ 4 ปี พ.ศ.2561-2564 (รอบใหม่) รอบปี พ.ศ. 2561ฉบับปรับปรุง, 153-154.

อรทัย สายสะอาด อรสา อินทร์น้อย และสุดาพร ตังควนิช. (2556). ค่านิยม และพฤติกรรมการซื้อผ้าไหมของผู้บริโภคชาวไทยในจังหวัดอุบลราชธานี ชาวกัมพูชาในจังหวัดเสียมเรียบ และชาวลาวในเมืองชนะสมบูรณ์. วารสารศรีวนาลัยวิจัย, 4(7), 58-64.

Creswell, J.W., (2009). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 3rd Edition. Los Angeles: Sage Publications, Inc.

Cronbach, L.J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper & Row.

Lauterborn, B. (1990). New Marketing litany; Four P's passe; C-words take over. Advertising Age. Crain Communications, Inc.

Peter, Tomas J. & Robert H. Waterman, Jr. (1982). In Search of Excellence: Lessons from America's Best-Run Companies. New York: Harper & Row Publishers. p.10.

Teddlie, C and Tashakkori, A. (2009). Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences. California: SAGE Publications, Inc.

Yamane, Taro. 1973. Statistics: An Introductory Analysis. Third itio. Newyork : Harper and Row Publication.559.

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสาน: กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

Cross-Cultural Marriage of Women in the Northeast of Thailand: Case Study in Chaiyaphum Province.

พิทักษ์พงศ์ กางการ
Phitakphog Kangkarn
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
Ptk_10@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพวิถีชีวิตและสาเหตุการตัดสินใจแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสาน 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสาน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จากคู่สมรสที่สมัครใจ วิเคราะห์ข้อมูลแบบตีความแบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า

1. สาเหตุที่ส่งผลให้ผู้หญิงในชนบทอีสานของไทยตัดสินใจแต่งงานกับชาวต่างชาติ คือ การหลีกหนีความลำบาก และประสบการณ์ความรักที่ผิดหวังจากผู้ชายที่ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว รวมถึงความคาดหวังจากคนในชุมชนท้องถิ่นที่สนับสนุนให้ลูกหลานเห็นถึงข้อดีของการมีสามีเป็นชาวต่างชาติที่สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ ทำให้เกิดเป็นค่านิยมในปัจจุบัน

2. ผลกระทบทางสังคม ก่อให้เกิดครอบครัวที่มีคู่สมรสเพียงคนเดียว ลดอัตราการหย่าร้าง ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม รับผิดชอบครอบครัว มีวัฒนธรรมในการให้เกียรติผู้อาวุโสตามระบบเครือญาติ สามี/ภรรยามีสิทธิเท่าเทียม

คำสำคัญ : การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ชนบทอีสาน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study way of life and cause of decision for cross-culture marriages of rural woman in Northeast Thailand, 2) to study impact on cross-culture marriages of rural woman in Northeast Thailand. Qualitative research data were collected by observation without participation, participation observation, interviews and focus group from voluntary spouses in Chaiyaphum province. Data analysis was induction analysis. The research results were as follows.

1. Factors were affected Thai women in rural Northeast married to foreigners was to avoid hardships and disappointed in love with Thai husband which lack of responsibility including expectations from local people in their community that indicate the advantage of foreign husband can change living hood. So, cross-marriages of Thai woman is become value nowadays.

2. Impact on Society are becoming monogamy, decreasing divorce, accepting the cultural diversity, family responsibility, respect to Thai seniority culture and gender equality.

Keywords: cross-cultural marriages, rural Northeastern

บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมาในชุมชนชนบทอีสานการที่ชายและหญิงจะไปมีความสัมพันธ์กับชาวต่างชาติจนกระทั่งเกิดการแต่งงานกันระหว่างคนอีสานและชาวต่างชาติเป็นเรื่องที่ยากมากเนื่องจากสภาพชุมชนในสังคมชนบทไม่เอื้ออำนวยต่อการพบปะกันของชายหญิงซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันระบบการคมนาคมขนส่ง ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยวทำให้ชายหญิงมีโอกาสพบปะกันเรียนรู้ภาษาขนบธรรมเนียม ประเพณี จนกระทั่งเกิดการแต่งงานกันในที่สุด ปัจจุบันการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมจึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจนเริ่มจะกลายเป็นค่านิยมของสังคมชนบทในปัจจุบัน ทั้งยังดำรงอยู่และพัฒนาการมากขึ้นไปถึงทุกกลุ่มคนทั้งเขตเมืองและชนบท ในปัจจุบันชุมชนชนบทในภาคอีสานหาได้น้อยมากในหมู่บ้านที่ปลอดจากการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ในสมัยโบราณชายและหญิงในสังคมอีสานได้รับการขัดเกลาให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะเป็นสามี/ภรรยาที่ดี ถ้าเป็นหญิงจะอยู่กับเหย้าเฝ้าเรือนทำงานบ้านดูแลทุกสิ่งทุกอย่างภายในบ้านดูแลสมาชิกในครอบครัว จึงมีคำสอนที่ว่า” เป็นผู้หญิงต้องมีเรือนสามน้ำสี่ตีนผม ให้หล่ำเกลี้ยงตีนสิ่นให้ หล่ำเพียง” ซึ่งหมายความว่าสตรีในสังคมอีสานต้องประพฤติปฏิบัติตัวดี มีความเรียบร้อยทั้งการแต่งกายและความเป็นอยู่ในครัวเรือน ถ้าเป็นชายก็ให้มีคุณลักษณะของชายขอให้เป็นชายแท้คือมีความขยันขันแข็ง อดทน สู้ชีวิตในการประกอบอาชีพการงานต่างๆ

จังหวัดชัยภูมิ มีสถานที่ตั้งอยู่ทางภูมิศาสตร์ อยู่ภาคตะวันออกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย มีพรมแดนติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดลพบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ซึ่งราษฎรไปมาหาสู่กันได้ ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชนบทและประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก พอหมดฤดูเก็บเกี่ยวจะอพยพแรงงานไปทำงานในเมืองใหญ่ๆ และกรุงเทพมหานคร สถานการณ์ของจังหวัดชัยภูมิ ได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของสตรีชาวอีสานในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อเป็นข้อมูลเกี่ยวกับด้านสตรีที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมว่าเกิดจากสาเหตุอะไรบ้าง ผลกระทบเป็นอย่างไรบ้างซึ่งอาจมีด้านดีและไม่ดี ซึ่งจะนำมาเป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานของการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านสตรีที่มีหลากหลายมิติ อันอาจจะนำไปสู่แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการค้ามนุษย์ในระยะยาวและแนวทางในการคุ้มครอง สวัสดีภาพและหลักประกันในชีวิตของสตรีที่แต่งงานข้ามชาติดังกล่าวได้ในหลากหลายมิติโดยไม่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพและความเป็นมนุษย์ตามหลักสิทธิมนุษยชน สถานการณ์ได้สะท้อนให้เห็นการแต่งงานของหญิงอีสานเริ่มปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมที่จัดเจนมาก ซึ่งปัจจุบันหญิงอีสานได้สละภาพพจน์ของการอยู่กับเหย้าเฝ้าเรือนเป็นแม่บ้านอย่างเดียวไม่เพียงพอแล้วต้องออกจากบ้านทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชายอย่างเท่าเทียมกันออกหางานทำยังต่างถิ่นและเมืองใหญ่ทั้งการขายแรงงานและการให้บริการตามสถานที่ต่างๆที่ทำให้เกิดการมีรายได้เลี้ยงครอบครัว สถานการณ์เช่นนี้จึงมีโอกาสทางสังคมสูงที่กลุ่มผู้หญิงอีสานมีโอกาสได้พบกับชาวต่างชาติจากการแนะนำชักจูงจากญาติหรือเพื่อนฝูงให้รู้จักกันต่อๆไป การเรียนรู้ด้วยตนเองจากการพบปะกันทำให้เกิดการเรียนรู้กับนิสัยใจคอชาวต่างชาตินำไปสู่การแต่งงานกับชาวต่างชาติในที่สุด ดังที่บัวพันธ์ พรหมพักพิง: ได้สรุปผลวิจัยในประเด็นหนึ่งที่ว่า เส้นทางการเข้าสู่การแต่งงานข้ามชาติมีหลายเส้นทาง ได้แก่ การพบรักด้วยการนำพาของโชคชะตา การติดต่อผ่านเครือข่ายการไปทำงานต่างประเทศ การแสวงหาตามแหล่งท่องเที่ยว และการติดต่อผ่านเอเย่นต์ การแต่งงานกับชาวตะวันออก ส่วนใหญ่เกิดจากการพบรักด้วยการนำพาของโชคชะตา ส่วนการแต่งงานกับชาวตะวันตกส่วนใหญ่เป็นความตั้งใจที่จะแสวงหาสามี และมีการใช้ช่องทางหลายช่องทาง การวิจัยพบว่าหญิงที่เข้าสู่การแต่งงานแม้ว่าจะมีสภาพในการดำรงชีวิตที่ลำบาก แต่ก็ไม่ใช่กลุ่มคนที่จนที่สุดของชุมชน ภายหลังจากการเข้าสู่การแต่งงานได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรของครัวเรือนโดยเฉพาะทรัพยากรทางวัตถุ และการเปลี่ยนสถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเห็นได้ชัด กลุ่มผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันออก มีการช่วยเหลืองานส่วนรวมของชุมชน และการลงทุนปรับปรุงหรือสร้างบ้านใหม่ มากกว่าหญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันตก การแต่งงานกับชาวต่างชาติเป็นเรื่องที่ชุมชนให้การยอมรับและมิได้มีการกีดกันหรือมีทัศนะในทางลบต่อการแต่งงาน และผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ชุมชนไม่ค่อยพอใจกับการประพฤติตัวในบางด้าน อย่างเช่นการแต่งกายหรือการเล่นการพนันของหญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันตก กลุ่มผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันตกให้คุณค่าในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปัจเจก มากกว่ากลุ่มผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันออก ทั้งกลุ่มที่แต่งงานกับชาวตะวันตกและชาวตะวันออกต่างก็ยังดำรงความสัมพันธ์กับครัวเรือนและชุมชนอย่างดีต่อไป และในบางด้านพบว่า ความสัมพันธ์มีมากขึ้น (บัวพันธ์ พรหมพักพิงและคณะ,2548,น.

2) จังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดเล็กๆก็พบว่าคนไทยสมรสข้ามวัฒนธรรมอาศัยอยู่จำนวนมากและมีความหลากหลายอย่างมากสภาพความเป็นอยู่ในสังคมไทยก็ย่อมมี เปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อสังคม ผู้หญิงส่วนใหญ่ที่แต่งงานกับชาวต่างชาติส่วนใหญ่ จะอยู่ในช่วงวัยกลางคนมากกว่าวัยหนุ่มสาว ผู้วิจัยจึงเห็นควรทำวิจัยที่จะศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสาน: กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิเนื่องจากในปัจจุบันจังหวัดชัยภูมิ มีเขยฝรั่งมากขึ้นซึ่งจะพบเห็นตามหมู่บ้านต่างๆและเข้ามาประกอบอาชีพทั้งทางด้านเกษตรค้าขาย จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจะทำให้ทราบมุมมองในเรื่องการแต่งงานและสร้างความเข้าใจความรักของคู่ครองที่ต่างวัฒนธรรม นำไปสู่การปรับตัวและเจตคติของผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ เพื่อเป็นข้อมูลในการให้คำปรึกษาและแนะแนวทางต่อการมีชีวิตครบครัวอย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพวิถีชีวิตและสาเหตุการตัดสินใจแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสาน: กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสาน: กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research) โดยใช้การศึกษาแบบกรณีศึกษาคัดเลือกแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยจากคำแนะนำญาติพี่น้องเพื่อน หรือคนรู้จักที่ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะขออนุญาตก่อนเข้าไปสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้หญิงไทยที่แต่งงานหรือใช้ชีวิตคู่ร่วมกับชาวต่างชาติ และอาศัยอยู่ในจังหวัดชัยภูมิ โดยการลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive sampling) โดยผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยและแบ่งการวิจัยดังนี้

1. **การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร** (Documentary Study) ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารเฉพาะในส่วนที่มีการเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย และข้อมูลที่ได้รับการกล่าวถึงในการสัมภาษณ์

2. **การสัมภาษณ์** (Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structure In-depth Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามหัวข้อที่กำหนด แต่ละคนเสนอข้อมูลความรู้ ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของตน

3. **การเสวนากลุ่ม** (Focus Group) เป็นการเสวนากลุ่มตามหัวข้อที่กำหนด จากกลุ่มแต่ละคนเสนอข้อมูลความรู้ ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของตน แก่ผู้เข้าร่วมเสวนา มีวัตถุประสงค์ที่ให้ผู้เข้าเสวนานาได้ความรู้ความคิดที่แตกต่างหลายมุมมองในเรื่องเดียวกัน

4. **การประชุมแบบการระดมสมอง** (Brain Storming) เป็นการอภิปรายที่เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายทุกคนแสดงความคิดเห็น มีเสรีภาพทางด้านความคิด ใครพูดก่อนพูดหลังตามแต่โอกาสไม่มีการวิเคราะห์วิจารณ์ ตลอดเวลาจะจดบันทึกในกระดาษชาร์ทไวท์บอร์ด เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้เห็นร่วมกัน ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้รูปแบบการเสวนากลุ่มทั้งสองรูปแบบคละกันไปและรวบรวมจากข้อสรุปของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา จากการเสวนาโดยการบันทึกเสียงการนำเสนอ จากข้อสรุปที่เป็นเอกสารของผู้ร่วมเสวนากลุ่ม

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structure In-depth Interview) ศึกษาสภาพวิถีชีวิตและสาเหตุการตัดสินใจแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสานและศึกษาผลกระทบของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสาน โดยได้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องญาติพี่น้อง และผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ และการเสวนากลุ่ม (Focus Group)เป็นการเสวนากลุ่มตามหัวข้อที่กำหนด จากกลุ่มผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ได้มีการสำรวจชุมชนทั้งผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันออกไม่มีชุมชนที่แต่งงานกับชาวตะวันออก ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานชาวตะวันตก พบว่าผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวตะวันตก กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป และกระจุกตัวอยู่ในชุมชนเดียวกัน จำนวนประมาณ 15 คน แต่ละคนเสนอข้อมูลความรู้ ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของตน แก่ผู้เข้าร่วมเสวนา มีวัตถุประสงค์ที่ให้ผู้เข้าเสวนาได้ได้ความรู้ความคิดที่แตกต่างหลายมุมมองในเรื่องเดียวกัน การประชุมแบบการระดมสมอง (Brain Storming)เป็นการอภิปรายที่เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายทุกคนแสดงความคิดเห็น มีเสรีภาพทางด้านความคิด ใครพูดก่อนพูดหลังตามแต่โอกาสไม่มีการวิเคราะห์วิจารณ์ ตลอดเวลาจะจดบันทึกในกระดาษชาร์ท ไวท์บอร์ด เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้เห็นร่วมกันดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้รูปแบบการเสวนากลุ่มทั้งสองรูปแบบคละกันไปและรวบรวมจากข้อสรุปของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา จากการเสวนาโดยการบันทึกเสียงการนำเสนอ จากข้อสรุปที่เป็นเอกสารของผู้ร่วนเสวนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา สรุปบรรยายเนื้อหาด้วยวิธีเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบ (สุภางค์ จันทวานิช, 2546:น.144) โดยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลตามเครื่องมือที่จัดเก็บ สร้างระบบแยกเป็นหมวดหมู่ข้อมูลตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล บรรยายเนื้อหา พร้อมกับตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ข้อมูลมีความเป็นจริงและน่าเชื่อถือ

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็ตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎีเดนซิน (Denzin.1970:PP.218-230)

3. การเสวนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลที่ได้จากการประชุมแบบระดมสมอง ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ ทำการอธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์

ผลการวิจัย

1. สภาพชีวิตและสาเหตุของการตัดสินใจสมรสข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงอีสาน กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ คือ 1.ยกระดับตัวเองและครอบครัวของตนเองให้สูงขึ้น โอกาสที่พวกเขาเดินทางไปประกอบอาชีพยังต่างถิ่นหรือเมืองใหญ่ทำให้เขามีโอกาสพบปะชาวต่างชาติ ความผิดหวังในการแต่งงานกับคนไทยด้วยกัน เกิดการที่ต้องดิ้นรนไขว่คว้าหาโอกาสเพื่อที่จะมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม 2. ญาติพี่น้องในครอบครัวและชุมชนเพื่อนบ้านแต่งงานกับชาวต่างชาติบุตรหลานของพวกเขามีโอกาสอย่างมากต่อการที่จะเดินตามรอยของญาติพี่น้อง การมีโอกาสศึกษาต่อก็จะส่งบุตรหลานเข้าไปเรียนในเมือง หรือเมืองใหญ่หรือโรงเรียนที่มีโอกาสใกล้บ้าน สมาชิกในครอบครัวมีความ กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีแรงจูงใจไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จ สถานการณ์ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การค้า อุตสาหกรรม และการบริการประชากรเหล่านี้ ล้วนให้โอกาสในการพบปะคนต่างชาติและเกิดการเรียนรู้จนกระทั่งกลายเป็นความรัก ความพอใจนำมาสู่การแต่งงาน

2. ผลกระทบของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสานกรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ แบ่งเป็นผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ

ผลกระทบด้านบวก

1. **ด้านบุคคลและสถาบันครอบครัว** เป็นครอบครัวที่มีคู่สมรสเพียงคนเดียวรักเดียวซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่มีเพศสัมพันธ์นอกสมรส ไม่หย่าร้าง พอเพียงและพอใจในคู่ของตนเพียงคนเดียวและอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขมีโลกทัศน์กว้างยอมรับความแตกต่างของคู่สมรสและเรียนรู้ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีในโลก ลดอคติ ลดการแข่งขัน ลดการเหยียดสีผิวไม่แบ่งชนชั้นเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ปัญหาและความขัดแย้งย่อมลดลง สมาชิกของครอบครัวมีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนรักสามัคคี มีเอกภาพ ปราศจากการทะเลาะวิวาทและทำร้ายร่างกายกันและกัน ปราศจากอบายมุขและสิ่งเสพติดทั้งปวง มีแบบแผน มีเป้าหมาย

2. **ด้านสังคมวัฒนธรรม**เป็นชุมชน/สังคมที่มีค่านิยมมีสามี/ภรรยาได้เพียงคนเดียวเท่านั้น และรักซึ่งกันและกันปราศจากการทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายร่างกายและการหย่าร้าง สมาชิกในครอบครัว รักสามัคคี ดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันมีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตน

3. **ด้านสิ่งแวดล้อม** เป็นครอบครัวที่มีบรรยากาศแห่งความรักใคร่กลมเกลียว มีความอบอุ่น ความห่วงใยดูแลกันและกันของสมาชิก ปลอดอบายมุขและสิ่งเสพติด สมาชิก มีภูมิต้านทานที่ดี ส่งผลให้ชุมชน / สังคมเต็มไปด้วยมิตรภาพ ความรัก ความเอื้ออาทร ความห่วงใยกันและกันมีความเป็นพี่เป็นน้องกันในชุมชน/สังคม คอยดูแลช่วยเหลือให้กำลังและแบ่งปันกันสิ่งที่ดีให้แก่กันและชุมชน/สังคมแบบนี้ จึงเป็นเสมือนครอบครัวใหญ่ที่ก่อกำเนิดมาจากบิดา/มารดาคนเดียวกัน

ผลกระทบด้านลบ

1. **ด้านบุคคล** คู่สมรสต้องเรียนรู้และสร้างความเข้าใจพื้นฐานการอยู่ร่วมกันเริ่มจากตัวบุคคล มีเสรีภาพ จากนั้นมีคู่สมรสเพียงคนเดียว ไม่มีเพศสัมพันธ์นอกสมรส ไม่หย่าร้าง สืบทอดประเพณีของสังคม

2. **ด้านสังคมวัฒนธรรม** วัฒนธรรมการรับประทานอาหารไทยเปลี่ยนไปจากเดิมสามี/ภรรยา เป็นคนไทย จะรับประทานอาหารไทยที่มีรสจัดจ้าน แต่เมื่อสมรสกับชาวต่างชาติ วัฒนธรรม

การรับประทานอาหารไทยแบบเดิมได้เปลี่ยนไป วัฒนธรรมการให้เกียรติบิดา/มารดา บุพการี ญาติพี่น้องและผู้อาวุโสในระบบเครือญาติได้เลือนหายไปจากสังคมไทย เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันเปิดกว้างให้ทุกคนมีเสรีภาพในการดำเนินชีวิตอย่างอิสระมากขึ้น

3. **ด้านสิ่งแวดล้อมครอบครัว** มีการเรียนรู้และพัฒนาเพื่อสร้างกรอบแนวคิดใหม่ให้มีความเข้าใจ ทั้งการเคารพนับถือ การอยู่ร่วมกันเพื่อปรับมโนทัศน์กับสมาชิกในสังคมเดียวกัน

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่าสภาพชีวิตและสาเหตุของการตัดสินใจสมรสข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงอีสาน กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ที่เป็นภรรยาคู่สมรสข้ามวัฒนธรรมส่วนใหญ่ได้เรียนรู้ก็ได้ปรับให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตครอบครัวโดยต้องการยกระดับตัวเองและครอบครัวของตนเองให้สูงขึ้น สาเหตุการตัดสินใจแต่งงานข้ามวัฒนธรรมเป็นไปตามความคิด ความเชื่อว่า ผู้สมรสทุกคนต้องการมีคู่ที่ดี รักเดียว ซื่อสัตย์ ไม่มีเพศสัมพันธ์นอกสมรส ไม่หย่าร้างเป็นครอบครัวอบอุ่นแข็งแรง รักสามัคคี สังคมร่มเย็น สอดคล้องกับ จำนงค์ อดิวัฒนสิทธ์ และคณะ (2548,น.82 – 83) อธิบายว่าการสมรสแบบผัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) เป็นการสมรสที่กฎหมายและประเพณีอนุญาตให้ชายหรือหญิงมีคู่สมรสได้เพียงคนเดียวนิยมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่เจริญแล้ว ซึ่งเป็นความต้องการฝ่ายภายนอกของคู่สมรสทุกคนที่ประสงค์จะได้สิ่งต่าง ๆ มาเพื่อตอบสนองความต้องการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546,น. 436)

2. ผลกระทบของการสมรสข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสานเกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ

ผลกระทบด้านบวก

1. บุคคลและสถาบันครอบครัว

การมีคู่สมรสเพียงคนเดียวซื่อสัตย์ไม่หย่าร้างไม่ทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายปราศจากสิ่งเสพติดมีโลกทัศน์กว้างยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ ลดอคติ ลดการแข่งขัน การเหยียดสีผิวไม่แบ่งชนชั้น มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ จะเห็นได้ว่า แบบของการสมรสและครอบครัว สอดคล้องกับจำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2548, น. 82-83) อธิบายว่าเป็นการสมรสแบบผัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) เป็นการสมรสที่กฎหมาย และประเพณีอนุญาตให้ชายหรือหญิงมีคู่สมรสได้เพียงคนเดียว นิยมอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่เจริญแล้ว ซึ่งการสมรสและสร้างครอบครัว สอดคล้องกับจริยธรรมของทุกศาสนาที่สอนให้การสมรสมีคู่เพียงคนเดียวซื่อสัตย์ต่อกันไม่มีชู้ การนอกใจหรือมีคู่หลายคน

2. ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสภาพแวดล้อม

สังคมที่มีค่านิยมมีสามี/ภรรยาเพียงคนเดียวเท่านั้น ปราศจากการทะเลาะทำร้ายร่างกายและการหย่าร้าง รักสามัคคีดูแลเอาใจใส่กัน อยู่ร่วมกันอย่างสมานสามัคคีมีเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย เป็นแบบอย่างของการสร้างครอบครัวลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ประกอบด้วยสามชั่วอายุคน (Extended Family) สอดคล้องกับลักษณะครอบครัวที่ ทัศนีย์ ทองสว่าง (2549, หน้า 82 – 83) อธิบายว่าครอบครัวขยายคือครอบครัวเดี่ยวตั้งแต่ 2 ครอบครัวขึ้นไปรวมทั้งญาติพี่น้องอื่น ๆ ที่อาศัยรวมอยู่ด้วยสมาชิกส่งเสริมค่านิยมยกย่องคุณค่าความดี นับถือคนที่มีคุณธรรม ดำรงชีวิตอย่างพอเพียงตามอัตภาพ ขยัน ประหยัด มัธยัสถ์ เก็บออมวางแผน มีวัฒนธรรม การทำงานแบบทุ่มเท มุมานะมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา นอบน้อมให้เกียรติผู้อื่น

ขอบคุณผู้อื่น ที่ช่วยเหลือแม้เป็นบุคคลใกล้ชิดในครอบครัว เผยแพร่หลักการสร้างครอบครัวเข้มแข็งให้สังคมรู้จักอย่างแพร่หลายเพื่อเกิดสันติภาพโลกอย่างแท้จริง

ผลกระทบด้านลบ

การรับประทานอาหารไทยจากที่เคยมีรสชาติเข้มข้นจัดจ้าน กลับลดความจัดจ้านลง งดรับประทานอาหารพื้นเมืองบางชนิดที่รสจัดจ้านมีกลิ่นฉุนเพราะร่างกายรับไม่ได้ ในระยะยาวบุตร/ธิดา ที่เติบโตท่ามกลางสองวัฒนธรรมในรุ่นถัด ๆ ไปอาจไม่รู้จักและรสชาติอาหารพื้นเมืองแท้บางชนิดและรับประทานไม่เป็น หากไม่มีการสืบทอดผ่านสถาบันครอบครัวอาจเลือนหายไปในที่สุด วัฒนธรรมการขอคำปรึกษาจากบิดามารดาผู้ใหญ่ในการเลือกคู่ครองลดความสำคัญลง ซึ่งแตกต่างจากธรรมเนียมปฏิบัติของไทย ในอดีตถือว่าการเลือกคู่ครองเป็นเรื่องสำคัญต้องให้เกียรติขอคำแนะนำจากบิดา/มารดาก่อนที่จะตัดสินใจเลือกและหาคู่ให้ สังคมและวัฒนธรรมจะเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและสภาพจริง

3.1 ระดับบุคคล สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม คู่สมรสเรียนรู้ภาษาอังกฤษสื่อสารด้วยตนเองช่วงเริ่มต้นความสัมพันธ์ มีอาสาสมัครรุ่นพี่คอยแนะนำระยะแรกเรียนรู้ด้านกฎหมายการสมรสกับชาวต่างชาติเข้าใจเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านทัศนคติ ลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคู่สมรส สอดคล้องกับ มธุรส สว่างบำรุง (2542, น. 380) ที่กล่าวว่าผู้สมรสพยายามปรับตัวด้วยการเรียนรู้ภาษาเพื่อเกิดการประสานความกลมกลืนของตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมคือคู่สมรสข้ามวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสมโดยอย่างเหมาะสมโดยการจัดการกับความต้องการของตนเองกับความเป็นจริงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดข้อขัดแย้งระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการศึกษา

องค์กรต่างๆและสถาบันการศึกษาควรจัดให้มีการอบรมหลักสูตรระยะสั้นรู้หลักการสร้างครอบครัวที่ดี ก่อนเข้าสู่การสมรสและสร้างครอบครัวเพื่อช่วยกำหนดทิศทางการสร้างครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จ อบอุ่น เข็มแข็งและมีความสุขว่าควรทำอย่างไร เมื่อสมรสแล้วควรปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการครองรักอย่างยั่งยืนตลอดไปไม่หย่าร้าง

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการพัฒนา

1.ควรมีการเผยแพร่แนวคิดการสร้างครอบครัวที่ประสบผลสำเร็จให้รู้อย่างแพร่หลายทุกภาคส่วนจากหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานรัฐและเอกชน

2.มีองค์กรให้คำปรึกษาและช่วยเหลือคู่สมรสที่ประสบปัญหาครอบครัว

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาสภาพชีวิตการสมรสและแนวทางการปรับตัวในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของแต่ละเชื้อชาติอย่างเจาะจง เช่น เกาหลี ญี่ปุ่น ยุโรป ฯลฯ

3.2 ศึกษาแนวโน้มลักษณะวัฒนธรรมที่เกิดจากการสมรสข้ามวัฒนธรรม

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ. **ม่านแห่งอคติ: ความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับสถาบันสังคม.** กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพรส.2535

กฤษณา พันธุ์วานิช. **สามีนำเข้าสร้างค่านิยมทางวัฒนธรรมเบี่ยงเบน.** หนังสือพิมพ์มติชน. ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2547. หน้า 31

เกษมสันต์ อังกระโทก. **วิถีชีวิตของผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ**.วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.2550

คริสต์ เบเคอร์ .“**อนาคตสังคมไทย: ข้อคิดเพื่อพิจารณา**” รายงานการวิจัย ชุดโครงการเศรษฐกิจ ชุมชนหมู่บ้าไทย (ศ. ดร. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา หัวหน้าโครงการ) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กรุงเทพ ฯ.2546

จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ.**สังคมวิทยา.** พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมวิทยา และ มานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2548.

ชัยพล พลเยี่ยม **วิถีชีวิตของหญิงชนบทอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ** : ศึกษา กรณีจังหวัดร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปริญญา:มหาบัณฑิต หลักสูตร : การศึกษา สาขา : ไทยคดีศึกษา-เน้นสังคมศาสตร์ ปี : 2542.

ณรงค์ นิติจันทร์. **ปัญหาหญิงไทยในต่างแดน.** หนังสือคู่สร้างคู่สม. ปีที่ 25 ฉบับที่ 464 ประจำเดือน เมษายนปักษ์หลัง 2547.

ดารารัตน์ เมตาริกานนท์. **การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมไทยกับฝรั่งในประวัติศาสตร์สังคมสยาม.** ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น. 2549.

เดชา วาณิชวโรฒม์และคณะ. **ชีวิตใหม่ของหญิงไทยในต่างแดน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2547.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. **สังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นส์ เฮ้าส์,2549.

บัวพันธ์ พรหมพักพิง และคณะ.**การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงในชนบทอีสาน.** ขอนแก่น : คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.2548.

ผ่องพันธ์ มณีรัตน์.**การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.**กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2521

พระยาอริยนุวัตร เขมจารี. “**คติความเชื่อของชาวอีสาน**,” ในวัฒนธรรมพื้นบ้าน: ความเชื่อ. พิมพ์ครั้งที่ 3. หน้า 1 – 55.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

พิชัย ศรีภูไพ. **สตรีในวรรณกรรมอีสาน.** ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, 2532.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. ทุนวัฒนธรรม: วัฒนธรรมในระบบทุนนิยมโลก เล่ม 1. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์มติชน,2546

ราชบัณฑิตยสถาน.**พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน** พ.ศ. 2542.กรุงเทพฯ:นานมี บุคส์พับลิเคชั่นส์2546.

ศิริรัตน์ แอดสกุล. **การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของหญิงชนบทในเขตจังหวัดอุดรธานี.** 2548.

ศุลีมาน นฤมล. **นางงามตู้กระจก :การศึกษากระบวนการกลายเป็นหมอนวดไทย.** กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2531.

สุนันท์ สีพายและสมประสงค์ เสนารัตน์.**วิถีชีวิตของหญิงชนบทอีสานที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ.รายงานการวิจัย.** 2551

สุภางค์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย2546.

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. **โลกทัศน์อีสาน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : โรงพิมพ์อภิชาตการพิมพ์, 2537.

อุษา เลิศศรีสันทัด. **รูปแบบของการแต่งงานระหว่างหญิงไทยกับชายต่างชาติ.** 23 มิถุนายน 2547 เดลินิวส์ หน้า 3. 2547. http://en.wikipedia.org/wiki/Lifestyle.2005

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ. **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

มธุรส สว่างบำรุง.**จิตวิทยาทั่วไป.**เชียงใหม่: กิตติการพิมพ์,2542.

สนธยา พลศรี. **หลักสังคมวิทยา** . กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ โอ. เอส. พริ้นติ้ง2545.

สุกิตติ กระจ่างเย่า.**ไปตะวันออกกลาง.** กรุงเทพฯ: ธนาคารกรุงเทพ),2525

สุจิตต์ วงศ์เทศ. **อยุธยายศยิ่งฟ้า ว่าด้วยวิถีชีวิตของไพร่ฟ้าข้าไทสมัยกรุงศรีอยุธยา.** กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์มติชน. 255 หน้า. 209, 211, 218, 2546

Adam, Barry D. **Globalization and the Mobilization of Gay and Lesbian Communities.** in Cargan, L.&Ballantine, Jeanne H. (Eds.). **Sociological Footprints (ninth edition).** Thomson & Wadsworth. pp. 436-439.2003

Bilton, T. et al. **Contemporary Social Theory.** London, the Macmillan Press.1981.

Carney D., (ed), **Sustainable Rural livelihoods**: What Contribution Can We Made. Department for International Development, London,1998

Chang, G. **Disposable Domestics: Immigrant Women Workers in the Global Economy.** Cambridge, South End Press. pp.235,2000

Collins, Randall. **Conflict Sociology: Toward and Explanatory Science.** New York, Academic Press,1975

Denzin,N.Handbook of Qualitative Research. California: Sage, 1970.

การพัฒนาศักยภาพเขตปลอดอากรท่าอากาศสุวรรณภูมิให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ระดับภูมิภาคในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

The Developing Customs Free Zone at Suvarnpbhum International Airport as Regional Logistics Hub among AEC.

วันเพ็ญ เพ็งสมบูรณ์
Wanpen Pengsomboon
สาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
e-mail : wanpen.pengsomboon@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของกรณีศึกษาในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จและปัจจัยสำคัญในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ระดับภูมิภาค 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคความเป็นไปได้ของเขตปลอดอากรท่าอาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิในการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ระดับภูมิภาค 3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพเขตปลอดอากรท่าอากาศยานนานาชาติให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ระดับภูมิภาคในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วิธีการดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) การสอบถามข้อคิดเห็นจากผู้ให้บริการโลจิสติกส์แบบเบ็ดเสร็จระดับผู้บริหารที่มีประสบการณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ผู้ใช้บริการระดับผู้บริหาร 2)การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี 3) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อประเมินศักยภาพความเป็นไปได้ของเขตปลอดอากรท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT Analysis ของ Humphrey (2005) 4) การตรวจสอบความเชื่อมโยงของข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสอบถามผู้ประกอบการโลจิสติกส์แบบเบ็ดเสร็จระดับผู้บริหารที่มีประสบการณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ผู้ใช้บริการระดับผู้บริหารเพื่อทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดเห็นที่ได้จากการสอบถามร่วมกับผลการวิคราะห์เนื้อหาเชิงเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาในต่างประเทศที่ประสบความมสำเร็จที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ การสอบถามข้อคิดเห็นผู้ให้บริการโลจิสติกส์ระดับผู้บริหารที่มีผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และผู้ใช้บริการระดับผู้บริหาร จำนวน 6 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์คือเทคนิค SWOT Analysis ของ Humphrey (2005)

ผลการวิจัยพบว่าเขตปลอดอากร ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ระดับภูมิภาคในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่จำเป็นต้องมีการแก้ไขจุดอ่อนและปัญหาอุปสรรคที่มีอยู่ ผู้วิจัยได้ทำการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยในการพัฒนาศักยภาพเขตปลอดอากรท่าอากาศยานสุวรรณภูมิให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของเขต

ปลอดอากร ให้มากที่สุด ประเด็นที่น่าสังเกตที่ผู้วิจัยได้ค้นพบ รวมทั้งเสนอแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถเขตปลอดอากรท่าอากาศสุวรรณภูมิ เพื่อให้แข่งขันทั้งภายในประเทศและในภูมิภาค

คำสำคัญ : สิ่งอำนวยความสะดวกทางโลจิสติกส์/ศูนย์กลางโลจิสติกส์/อาคารคลังสินค้า/เขตปลอดอากร/ศูนย์กระจายสินค้า

ABSTRACT

The purposes of this research were to : 1) to study factors for success of case analysis in which is recognized as best practice as well as to study critical factors in developing as regional logistics Hub 2) to analyse problems/obstacles and potential of customs free Zone being being situated inside Suvarnabhum Internationaln Airport in terms of feasibility to develop as regional logistics hub 3) to purpose intiative to developing the potential of Customs Free Zone at Suvarnabhum Internation Airport as regional logistics hub among Asean Economic Community (AEC)

Researh methodology concerned 1) an enquiry the perception or recommendation in terms of problems/obstackes and Any solutions being derived from experienced executive works of 3PLs workder so related study area experienced executive customer of CFZ 2) Case analysis comparison with best practices in overseas 3) as analysis strength opportunity threat in order to evaluate the feasibility of CFZ located inside Suvarnphum Inernational airport by utilizing SWOT as analytical framework (Humphry,2005) 4) an examination the relation between primary data being derived from ecperienved ecevutive worked of 3PLs workers of related study area experienced execurtive comtomers of CFZ for analysis synthesis the recommendation from as enquiry and the results of best prctice's case analyaia study.

Research instrument for data collection included an enquiry being derived from experienced executive works of 3PLs workers of related study area experienced executive customers of CFZ 6 persons. Analysis instrument in SWOT Analysis (Humphrey, 2005)

The research findings revealed that CFZ at Suvarnbhum Internation Airport if feasible in developing logistics hub among AEC under circurnstanes by elimination weakess as well as current obstacle critical of developing CFZ's capability to be regional logistics hub in accordance with CFZ's current situation as well as an identification lists of proper cargoes handled inside CFZ logistics hun identification some implications as found by author as well as intiative proposal in enhancing competitive advantage for CFZ at Suvarnbhum international airport for competing local and regional rival.

Keywords : Logistics facilities /Logistics hub/Cargo Termina/Customs free Zone (CPZ)/ Value added Logistics Service (Val Service) distribution center (DC)

บทนำ

อิทธิพลของธุรกิจระหว่างประเทศทำให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาคทั่วโลก เมื่อพิจารณาถึงระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมบริการสาขาโลจิสติกส์ไทย จากการที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการเปิดเสรีทางการค้า การบริการ การลงทุน การเงิน และแรงงานฝีมือกับอีก 9 ประเทศสมาชิกอาเซียน ตามพันธกรณีที่ได้ทำไว้ร่วมกันในการรวมกลุ่มความร่วมมือของเศรษฐกิจหลังจากเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Commuunity: AEC) ในปี พ.ศ.2558 โดยมีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงระดับขีดความสาทารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมบริการสาขาโลจิสติกส์ของไทยเทียบเคียงระดับขีดความสามารถกับคู่แข่งขัน โดยเฉพาะประแทศสมาชิกในภูมิภาคเดียวกัน คือประเทศสิงคโปร์และสหรัฐอาหรับอามิเรท ประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำกว่าคู่แข่ง เนื่องด้วยการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีจุดด้อยด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมบริการโลจิสติกส์ ดังนั้น ประเทศไทยควรหาแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ให้เทียบเท่ากับประเทศคู่แข่งขัน

ในการการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการโลจิสติกส์ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรพิจารณาถึงเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมบริการให้ทันสมัย ครบถ้วนทั้งวงจร มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานระดับสากล เนื่องจากสิ่งสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้าที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้องค์กรธุรกิจของไทยสามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ ทั้งในด้านความรวดเร็วในการขนส่ง ความถูกต้องในการรับส่งสินค้าการตอบสนองต่อลูกค้า และการลดต้นทุนการขนส่งอันจะนำมาซึ่งความพึงพอใจของลูกค้าและผลกำไรขององค์กร

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหานี้จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัย เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธีภาพสิ่งอำนวนความสะดวกทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมบริการ โดยดำหนดเป้าหมายที่เขตปลอดอากรท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ ของกรณีศึกษาในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ และปัจจัยสำคัญ ในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ระดับภูมิภาค

2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ความเป็นไปได้ของเขตปลอดอากร ณ ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิในการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ระดับภูมิภาค

3. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการภายในประเทศที่ดำเนินธุรกิจเป็นผู้ให้บริการโลจิสติกส์สัญชาติไทย สามารถนำแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมให้บริการสาขาโลจิสติกส์ไปสู่การประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพรูปแบบการให้บริการภายในองค์กรของตน

4. เพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับผู้ที่สนใจหรือนำไปสู่การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาโดยมีวิธีดำเนินการศึกษาประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแหล่งของข้อมูลที่ใช้มาจาก 2 แหล่ง

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการวางแผนนัดหมาย การจัดเตรียมประเด็นในการสอบถามความคิดเห็นจากผู้ให้บริการโลจิสติกส์แบบเบ็ดเสร็จที่มีประสบการณ์ระดับผู้บริหารจำนวน 3 ท่าน ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จำนวน 2 ท่าน และผู้ใช้บริการระดับผู้บริหารจำนวน 1 ท่าน

- ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารตำรา รายงานการศึกษา บทความทางวิชาการผลงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งภายในและต่างประเทศฐานข้อมูลทั้งในและต่างประเทศจากอินเทอร์เน็ตออนไลน์

ส่วนที่ 2 การศึกษาข้อมูล โดยการทำการสำรวจ ทบทวนและศึกษาข้อมูล

การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ โดยทำการสอบถามควาทคิดเห็นจากผู้ให้บริการโลจิสติกส์แบบเบ็ดเสร็จที่มีประสบการณ์ระดับผู้บริหารจำนวน 3 ท่าน ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จำนวน 2 ท่าน และผู้ใช้บริการระดับบริหาร จำนวน 1 ท่าน ในประเด็นปัญหา อุปสรรค ผลกระทบที่ได้รับสาเหตุปัญหาและแนวทางแก้ไข

การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยทำการสำรวจ ทบทวนและศึกษาข้อมูลค้นคว้าใน ประเด็นดังต่อไปนี้

- แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Factors for success) และปัจจัยสำคัญในการพัฒนา ให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ในระดับภูมิภาค จากบทความ รายงาน วารสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ

- แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการสร้างมูลค่าเพิ่มโลจิสติกส์ (Value Added Logistics Services) ในเขตปลอดอากรเขตการค้าเสรีของท่าเรือและท่าอากาศยานรวามทั้งบริเวณพื้นที่หลังท่าเรือ (Hinterland) บริเวณนอกเขตการบิน (Landside) และพื้นที่ใกล้เคียง

- ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานของท่าอากาศยานจำนวนเที่ยวบิน ขึ้น ลง โครงข่ายการบินระหว่างประเทศ

- ข้อมูลสิ่งอำนวยความสะดวกทางโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้อง เช่น อาคารคลังสินค้าเขตปลอดอากร เขตการค้าเสรี ประเภทและสิทธิประโยชน์ของเขตปลอดอากร/เขตการค้าเสรี

- ข้อมูลสถิติปริมาณการนำเข้า ส่งออกของสินค้าที่ขนส่งทางอากาศของท่าอากาศยานที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัย

- ข้อมูลสถิติในระดับมหภาคของประเทศและระดับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น GDP/GPP/FDI

- ประเภทของสินค้าที่เหมาะสมกับศูนย์กลางโลจิสติกส์ทางอากาศ

- นโยบายและกฎระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้อง/กฎหมายศุลกากรที่เกี่ยวข้อง

- ศูนย์โลจิสติกส์ในท่าอากาศยานฯ ของกลุ่มประเทศ/กรณีศึกษาในต่างประเทศที่มีแนวทางในการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ระดับภูมิภาคและระดับโลก

- ศูนย์โลจิสติกส์ในท่าอากาศยานฯ ของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบริการโลจิสติกส์ในต่างประเทศที่มีแนวทางในการปฏิบัติที่ดี ระดับภูมิภาคและระดับโลก

ระดับที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

- ทำการวิเคราะห์เพื่อประเมินสภาวการณ์ปัจจุบันของเขตปลอดอากรท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ จากเกณฑ์ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาศูนย์กลางโลจิสติกส์ ตามแนวทางงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ได้ทำการศึกษาจากกรณีศึกษาที่ได้รับการยอมรับว่ามีแนวทางปฏิบัติที่ดีในต่างประเทศ โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาในแต่ละปัจจัยสำคัญที่ได้จากศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ
- ทำการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง และโอกาส ความเสี่ยง เพื่อประเมินศักยภาพ/ความเป็นไปได้ของเขตปลอดอากรท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยเทคนิค SWOT Analysis
- ทำการตรวจสอบความเชื่อมโยงของข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสอบถามผู้ประกอบการโลจิสติกส์แบบเบ็ดเสร็จระดับผู้บริหาร ที่มีประสบการณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ผู้ใช้บริการระดับผู้บริหาร เพื่อทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ความคิดเห็นที่ได้จากสอบถามร่วมกับผลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง และโอกาส ความเสี่ยง

ส่วนที่ 4 การสรุปผลและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

ทำการสรุปผลและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพโดยนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการบรรยาย

การกำหนดประชากร และกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. เขตปลอดอากร ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ
2. ผู้ให้บริการโลจิสติกส์แบบเบ็ดเสร็จ (3PLs) ที่มีประสบการณ์ระดับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และผู้ใช้บริการระดับผู้บริหารจากองค์กรภาคเอกชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บข้อมูลตวามคิดเห็นผู้ให้บริการโลจิสติกส์แบบเบ็ดเสร็จระดับผู้บริหารที่มีประสบการณ์ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และผู้ใช้บริการระดับผู้บริหาร จำนวน 6 ท่าน เครื่องมือที่ในการวิเคราะห์ คือเทคนิค SWOT Analysis ของ Humphrey (2005)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะมุ่งเน้นการใช้บริการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้มาจาก 2 ส่วน ใหญ่ ๆ คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการวางแผนการนัดหมายการจัดเตรียมประเด็นในการสอบถามความคิดเห็นจากผู้ให้บริการโลจิสติก์แบบเบ็ดเสร็จที่มีประสบการณ์ระดับผู้บริหารจำนวน 3 ท่าน ผู้ปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ระดับผู้บริหารจำนวน 2 ท่านและผู้ใช้บริหารระดับผู้บริการจำนวน 1 ท่าน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร ตำรา รายงานการศึกษาบทความทางวิชาการ ผลงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งภายในและต่างประเทศ ฐานข้อมูลทั้งในและต่างประเทศจากอินเตอร์เน็ตออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้ทราบรายละเอียดสภาวะการณ์ปัจจุบันและปัญหา/อุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างกัน ผู้วิจัยจึงทำการเสนอผลการศึกษาและผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเขตปลอดอากรท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรรณภูมิตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ฝั่งตะวันตกของท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ บนพื้นที่กว่า 413 ไร่ โดยจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2549 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยให้บริการในด้าน

- งานบริหารขนส่ง ได้แก่ การให้บริการรถบรรทุกขนส่งสินค้าระหว่างอาคารภายใน ทสก
- งานบริการคลังสินค้าส่วนกลาง ได้แก่ งานรับจัดเก็บสินค้า งานจัดระวางบรรทุก การดำเนินการกิจกรรมเพิ่มมูลค่าสินค้า การให้บริการอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนการขนถ่ายสินค้า งานดำเนินพิธีการศุลกากร
- ให้บริการพื้นที่ เช่าในอาคารต่างๆ

ส่วนที่ 2 : ผลการศึกษา ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่

ผลการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการสอบถามผู้ให้บริการโลจิสติกส์แบบเบ็ดเสร็จที่มีประสบการณ์ระดับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานระดับผู้บริหารที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และผู้ใช้บริการระดับผู้บริหารเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ

ปัญหา/อุปสรรค	สาเหตุของปัญหา	ผลกระทบที่เกิดขึ้น	แนวทางแก้ไข
1) ด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน - ข้อกฎหมายศุลกากรที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ เช่นผู้ประกอบการเอกชนไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบริเวณอาคารคลังสินค้าส่วนกลาง - ข้อกฎหมายศุลกากรที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจในเขตปลอดอากรณีที่กำหนดให้บุคคลและยานพาหนะท้องถิ่นยื่นขออนุญาตผ่านเข้าออกในพื้นที่เขตปลอดอากรท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ	กฎหมายศุลกากร (ตามประกาศกรมศุลกากร ที่ 79/2554)	ผู้เช่าพื้นที่ VAA:Zone 2 ยกเลิกสัญญาการเช่าและผู้เช่าพื้นที่ในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในกลุ่มบริษัทข้ามชาติ เช่น DB Schenker และ DHL Forwarding	พิจารณาแก้ไข ยกเลิก หรือยืดหยุ่นกฎหมายศุลกากรและกฎระเบียบต่างๆเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบันและสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมการผลิตและกิจกรรมเชิงพานิชย์ได้หลากหลายมากขึ้น

ปัญหา/อุปสรรค	สาเหตุของปัญหา	ผลกระทบที่เกิดขึ้น	แนวทางแก้ไข
2) ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ - ความล่าช้าของการพัฒนาและเริมใช้ ระบบเชื่อมโยงข้อมูลระปฏิบัติการ ACCS - ระบบปฏิบัติการ ACCS (Airport Cargo Community System) เป็นระบบที่ถูกกำหนดให้มีขึ้นตามสัญญาประกันทัณฑ์บนในการขอจัดตั้งเขตปลอดอากร ท่าอากาศยานฯ ระหว่างบริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ทอท. ผู้ขอจัดตั้งกับกรมศุลกากร เพื่อใช้บริหารจัดการในการเชื่อมโยงข้อมูลทางอิเล็คทรอนิกส์ ระหว่างกัน เช่น การแสดงรายงานและการตัดบัญชี ข้อมูลการเคลือนย้ายสินค้าเข้า-ออก ภายในเขตปลอดอากร	- เนื่องจากรูปแบบของรายงานและมาตรฐานของระบบในการเชื่อมโยงข้อมูล การออกแบบฟังก์ชั่นการใช้งานของระบบ ACCS จะต้องเป็นไปตามที่กรมศุลกากรเห็นชอบ - ปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้ระบบ ACCS ได้รับการพัฒนาและนำมาใช้เชื่อมโยงข้อมูลตามกรอบเวลาและตามวัตถุประสงค์ - ระบบของผู้ประกอบการคลังสินค้า ระบบของผู้ประกอบการเพิ่มมูลค่าสินค้า ระบบศุลกากร และระบบของหน่วยราชการอื่นๆที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความพร้อมที่จะให้มีการเชื่อมโยงและส่งผ่านข้อมูลได้ เพราะฉะนั้นระบบ ACCS จึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนตามไปด้วย	ต้นทุนค่าใช้จ่ายในหารบริหารจัดการและต้นทุนในการดำเนินการสูงขึ้นไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตปลอดอากร	- กำหนดผู้รับผิดชอบหลักจากหน่วยงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย - ดำเนินการตรวจสอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศุลกากร - ดำเนินการตรวจสอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศุลกากรถึงความเป็นไปได้ในการนำระบบพิธีการศุลกากรแบบไร้เอกสาร E-Paperless มาพัฒนารูปแบบ และฟังก์ชั่น เนื่องจากผู้ประกอบการเอกชนต้องใช้ระบบดังกล่าวนี้เพื่อเชื่อมโยง/ส่งผ่านข้อมูล
3) ด้านการลดต้นทุนในการดำเนินการ - ผู้เช่าพื้นที่บริเวณ VAA-Zone 2 ไม่สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและการดำเนินการรวมทั้งการทำกำไรจากพื้นที่บริเวณ VAA-Zone 2	- กฎหมายศุลกากร (ตามประกาศกรม ศุลกากร ที่ 79/2554) - การบริหารจัดการที่ขาดการผลักดันและการร่วมมือประสานงานแบบบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ผู้เช่าพื้นที่ VAA:Zone 2 ยกเลิกสัญญาการเช่าประมาณ 50% - 60%	ทำการวิเคราะห์ประเภทสินค้าที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมมูลค่าเพิ่มที่ขนขนส่งโดยตรง (Direct Shipment Cargo) การถ่ายลำ (Transshipment Cargo) สินค้าผ่านแดน (In-transit Cargo) ไปประเทศกลุ่ม AEC

ผลการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ

การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวความคิด ทฤษฎี วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถแสดงผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สนับสนุนให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางทางโลจิสติกส์ในภูมิภาค คือ

1.1 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความมีเสถียรภาพของรัฐบาล

1.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ดี

1.3 นโยบายและมาตรการทางด้านภาษีและนโยบายการเปิดเสรีด้านการค้าการลงทุนให้กับองค์กรธุรกิจชั้นนำจากต่างประเทศ

1.4 ปราศจากการทุจริตและคอรัปชั่นๆ

1.5 การมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพมีขีดความสามารถสูง

1.6 การให้ความสำคัญกับการวิจัยและการพัฒนา

1.7 การมีอุตสาหกรรมและกลุ่มธุรกิจที่สนับสนุนและเกี่ยวข้องกับศูนย์กลางโลจิสติก์

2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สนับสนุนให้สหรัฐอาหรับเอมิเรทเป็นศูนย์กลางทางโลจิสติกส์ในภุมิภาค

2.1 ความมีเสถียรภาพของรัฐบาล

2.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ดี

2.3 การมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ

2.4 การมีสภาพแวดล้อมการแข่งขันที่น่าดึงดูดต่อการลงทุน

2.5 การจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Zone) และเมืองธุรกิจ (Business Parks)

2.6 การมีอุตสาหกรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์

3. ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์

3.1 ปัจจัยด้านที่ตั้ง (Strategic Location)

3.2 ปัจจัยด้านความมีเสถียรภาพของรัฐบาล

3.3 ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์

3.4 ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน

3.5 ปัจจัยด้านกระบวนการในการบริหารจัดการ

3.6 ปัจจัยด้านกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการลงทุน

3.7 ปัจจัยด้านการจูงใจให้มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการเข้ามาตั้งสำนักงานเพื่อดำเนินธุรกิจในประเทศ ซึ่งจะเป็นกลไกขับเคลื่อนที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทำการวิเคราะห์เพื่อประเมินสภาวะการณ์ปัจจุบันของเขตปลอดอากรท่าอากาศยานฆนานาชาติสุวรรณภูมิ จากเกณฑ์ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ ตามแนวทางงานวิจัยและบทความทางวิชาการที่ได้ทำการศึกษาจากกรณีศึกษาที่ได้รับการยอมรับแล้วว่ามีแนวทางปฏิบัติที่ดี ในต่างประเทศ

2) ทำการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง และโอกาสความเสี่ยงเพื่อประเมินศักยภาพความเป็นไปได้ของเขตปลอดอากรท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิโดยใช้กรอบการวิเคราะหด้วยเทคนิค SWOT Analysis

3) ทำการตรวจสอบความเชื่อมโยงของข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกรณีศึกษาในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จของประเทศสิงค์โปร์ คือ 1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความมีเสถียรภาพของรัฐบาล 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 3) นโยบายและมาตรการทางด้านภาษีและนโยบายการเปิดเสรีทางด้านการค้า 4) ปราศจากการทุจริตและคอรัปชั่น 5) การมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพมีขีดความสามารถสูง 6) การให้ความสำคัญกับการวิจัยและการพัฒนา 7) การมีอุตสาหกรรมและกลุ่มธุรกิจที่สนับสนุนและเกี่ยวข้องกับศูนย์กลางโลจิสติกส์ 8) มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา

2. ปัญหาอุปสรรคความเป็นไปได้ในการพัฒนาเขตปลอดอากรท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ พบว่าปัญหาอุปสรรคในสภาวะการณ์ปัจจุบันคือ 1) ด้านข้อกฎหมายและกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ 2) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในประเด็นความล่าช้าของการพัฒนาและการใช้ระบบเชื่อมโยงข้อมูลระบบปฏิบัติการ ACCS ซึ่งเป็นระบบที่ถูกกำหนดให้มีขึ้นตามสัญญาประกันฑัณฑ์บทในการขอจัดตั้งเขตปลอดอากรยังไม่เอื้อประโยชน์ให้ผู้ใช้บริการ 3) ด้านการลดต้นทุนในการดำเนินการของผู้เช่าพื้นที่อาคารคลังสินค้าไม่สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและการดำเนินงาน ไม่สามารถทำกำไรจากพื้นที่บริเวณ VAA:Zone 2

ผลการวิจัยด้านปัจจัยต่างๆ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ปัจจัย คือ

ปัจจัยที่ 1) ด้านความมีเสถียรภาพของรัฐบาลและการดำเนินนโยบายตามที่ได้กำหนดไว้

ปัจจัยที่ 2) ด้านทรัพยากรมนุษย์

ปัจจัยที่ 3) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ปัจจัยที่ 4) ด้านกระบวนการในการบริหารขัดการต่างๆ และมีปัจจัยด้านกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ

ปัจจัยที่ 5) ด้านการจูงใจให้มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการเข้ามาตั้งสำนักงานเพื่อดำเนินธุรกิจในประเทศ

ในส่วนของจุดแข็งพบว่าเขตปลอดอากรท่าอากาศนานาชาติสุวรรณภูมิมีจุดแข็งที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนและสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่งขันทั้งภายในและนอกประเทศ มี 3 ปัจจัย ได้แก่

ปัจจัยที่ 1) ด้านยุทธศาสตร์ที่ตั้ง ตั้งอยู่ในตำแหน่งศูนย์กลาง อยู่ในบริเวณกับตลาดธุรกิจการค้าหลัก โครงข่ายการบินที่เชื่อมต่อทั้งภายในและภายนอกประเทศ ความรวดเร็วและบริการที่เชื่อถือได้

ปัจจัยที่ 2) ปัจจัยด้านกระบวนการในการบริหารจัดการและปัจจัยด้านกฎหมานและกฎหมายข้อบังคับต่างที่เอื้อต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ สามารถดำเนินพิธีการศุลกากรได้ 24 ช.ม. ตลอด 7 วันโดยไม่มีวันหยุด

ปัจจัยที่ 3) ปัจจัยด้านการจูงใจให้มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการเข้ามาตั้งสำนักงานเพื่อการดำเนินธุรกิจ มีขนาดของตลาดธุรกิจการค้าที่กว้าง

ในส่วนของโอกาศของเขตปลอดอากรท่าอากาศนานาชาติสุวรรณภูมิ ที่สามารถนำมาใช้ขับเคลื่อน มี 2 ปัจจัยคือ

ปัจจัยที่ 1) ด้านการจูงใจให้มีการลงทุนโดยตรงจากประเทศ

ปัจจัยที่ 2) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน จากการวิจัยพบว่าโอกาสภายหลังจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของปลอดอากรท่าอากาศนานาชาติสุวรรณภูมิ ในการขยายทางวิ่ง โครงการ

ขยายพื้นที่และพัฒนาคลังสินค้าทำให้มีโอกาสที่จะสามารถให้บริการที่ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในส่วนของอุปสรรคของเขตปลอดอากรท่าอากาศนานาชาติสุวรรณภูมิ ผู้วิจัยพบว่าการเปิดเสรีทางนโยบายการบิน ในกลุ่ม AEC อาจส่งผลต่อปริมาณการขนส่งสินค้าและการเติบโตของธุรกิจในทางลบเนื่องจากการแข่งขันอย่างเสรีภายในภูมิภาค รวมทั้งการแข่งขันที่สูงขึ้นจากความต้องการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์เช่นเดียวกับประเทศไทย ความไม่มีเสถียรทางการเมือง และความผันผวนของราคาเชื้อเพลิงส่งผลกระทบต่อต้นทุน

ข้อเสนอแนะ

จากการรวบรวมข้อมูลของกรณีต่างประเทศที่ประสบผลสำเร็จและปัจจัยสำคัญในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ระดับภูมิภาคในประชาคมอาเซียน รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคความเป็นไปได้ในการที่จะพัฒนาเขตปลอดอากรท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ การนำข้อมูลต่างๆมาทำการศึกษาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. การจัดลำดับความสำคัญ (Priority) ของปัจจัยที่ควรตระหนักเพื่อให้การพัฒนาศักยภาพของสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ประสบผลสำเร็จ ควรจัดลำดับดังต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยด้านความมีเสถียรภาพของรัฐบาลและการส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจังจากรัฐบาลในการดำเนินตามนโยบายที่ตั้งไว้

1.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มุ่งเน้นด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโลจิสติกส์เพื่อความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกในท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ การพัฒนาระบบการขนส่งทางรถไฟการพัฒนาสถานีที่เป็นจุดเชื่อมโยงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ

1.3 ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์และระบบการจ้างงานที่มีความยืดหยุ่น

1.4 ปัจจัยด้านยุทธศาสตร์ที่ตั้ง ที่มุ่งเน้นการขยายตลาดธุรกิจการค้าหลักไปยังกลุ่มประเทศ GMS และประเทศในกลุ่ม AEC ที่มีสัดส่วนปริมาณการขนส่งทางอากาศสูง และเป็นฐานการผลิตสินค้าที่ต้องการความเร่งด่วนในการขนส่ง

1.5 ปัจจัยด้านกระบวนการในการบริหารจัดการต่างๆและปัจจัยด้านกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

1.6 ปัจจัยด้านการจูงใจให้มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการเข้ามาตั้งสำนักงานเพื่อดำเนินธุรกิจในประเทศจากกลุ่มองค์กรธุรกิจต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นกลไกขับเคลื่อนที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์

2. ประเภทของสินค้าที่เหมาะสมควรประกอบด้วย

2.1 สินค้าที่มีปริมาณขนส่งน้อยในแต่ละครั้ง แต่มีมูลค่าสูง

2.2 สินค้ากลุ่มไฮเทค ที่มีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าล้ำสมัยที่มีวงจรการใช้งานที่สั้น เช่น ชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็คทรอนิค

2.3 สินต้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์ต่างๆ

2.4 สินค้ากลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ (Auto-Part and Accessories) การบริหารสำหรับอุตสาหกรรมนี้ได้แก่ Inbound-to-Manufacturing, Intercontinental Supply Chains

2.5 สินค้ากลุ่มเคมีและเคมีภัณฑ์อันตราย (Chemicals and Hazardous Materials)

2.6 สินค้ากลุ่มแฟชั่นและเครื่องหนังที่มีราคาสูง

2.7 สินค้ากลุ่มเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. การศึกษาในเชิงลึกประเด็นสาเหตุของปัญหาในการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลการเคลื่อนย้ายสินค้า (ระบบ ACCS) ภายในเขตปลอดอากร เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

2. การศึกษาเพื่อนำแนวทางการพัฒนาศักยภาพเขตปลอดอากรท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิที่ได้จากศึกษาในครั้งนี้ เพื่อสังเคราะห์และนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาท่าอากาศยานขนส่งสินค้าระหว่างประเทศในภูมิภาค

บรรณานุกรม

กมลชนก สุทธิวาทนฤพุฒิและคณะ.2547 Supply Chain and Logistics Manaement , กรุงเทพฯ : แมค-กรอฮิลล์.

ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา. 2548. **หลักการจัดการกระจายสินค้า.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพ ฯ : วังอักษร

แก้วตา เหรียญเจริญ. 2549. **การพยากรณ์พฤติกรรมการเลือกใช้ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ลำดับที่ผล 3 ของผู้ประกอบการ: งานนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต.** สาขาการวิชาการจัดการโลจิสติกส : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

คำนาย อภิปรัชญาสกุล. 2550. **โลจิสติกส์และการจัดการซัพพลายเชน.** กรุงเทพ ฯ : จามจุรีโปรดักท์.

คำนาย อภิปรัชญาสกุล. 2550. **การจัดการคลังสินค้า: Warehouse Management.** กรุงเทพ ฯ : โฟกัสมีเดียแอนด์พับลิชชิ่ง.

คำนาย อภิปรัชญาสกุล. 2550. **การจัดการคลังสินค้า. พิมพ์ครั้งที่ 2.** กรุงเทพ ฯ : ซี.วาย.ซิซเทิม พริ้นติ้ง.

ทวีศักดิ์ เพทพิทักษ์. 2550. **การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน.** กรุงเทพ ฯ : ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.

ธนิต โสรัตน์. 2552. คู่มือการจัดการคลังสินค้าและการกระจายสินค้า. กรุงเทพ ฯ : วี-เซฟ โลจิสติกส์.

ธนิต โสรัตน์. 2553, ความสำคัญของการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ ของภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง วันที่ค้นข้อมูล 10 ตุลาคม 2558 เข้าถึงข้อมูลได้จาก http://www.tanitsorat.com/view.php

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช) โดยบริษัท เอฟฟนิตี้ จำกัด. (2558) รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการการศึกษาประเมินผลการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ พ.ศ. 2555-2558) วันที่ค้นข้อมูล 10 ตุลาคม 2558 เข้าถึงข้อมูลได้จาก ttp://www.nesdb.go.th/ Portals/0/tasks/dev_logis/rcport/data_0234140312.pdf

ปนัดดา ตันติวัฒนพานิช. 2550. **การศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการให้บริการของบริษัทรับจัดการการ ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ.**กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาการจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์, บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปวีณรัตน์ เพียรไธสง. 2553. **การศึกษาการบริหารคลังสินค้าและการตรวจนับสินค้าคงคลัง** : **กรณีศึกษาบริษัท ไฮย์ ควอลิตี้** : วิทยานิพนธ์อุตสาหกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร. 2560. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคการเปลี่ยนแปลง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2560

พงษ์ชัย อธิคมรัตนกุล. 2550. **โลจิสติกส์ ก้าวย่างประเทศไทยในกระแสโลกาภิวัฒน์.** กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

วิโรจน์ พุทธิวิถี. 2550. **การจัดการโลจิสติกส์ ขุมพลังของธุรกิจยุคใหม่.** กรุงเทพ ฯ : โอเอซิส ปริ้นท์ติ้ง.

เอกพงษ์ อู่ขันธวงศ์. 2554. **การนำเทคนิคมิลค์รันมาประยุกต์ใช้กับโรงงานกรณีศึกษา.** การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต สาขาการจัดการวิศวกรรมธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อัทธ์ พิศาลวานิช. 2552. **โครงการศึกษาตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตด้านโลจิสติกส์ไทย** : วารสารวิชาการการศึกษาโครงสร้างต้นทุนโลจิสติกส์ของไทยและการวิเคราะห์ราคาน้ำมัน, ม.ป.ท.

Bovee, V. 1995. *The Warehouse Management Handbook.* North Carolina : McGraw-Hill.

Donale, J. Bowersox. & David, J. Closs. 1996, *Logistics Management ,* The Intergrated Supply Chain Process. New York : McGrawhill.

การมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1)

Participation in the management of community banks refuse Wat Puranawath Thawi Watthana Bangkok (Phase 1)

ปราการ เกิดมีสุข
Prakan Gerdmeesuk
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
e-mail: khunyadada@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรายงานผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วม ในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1) กลุ่มเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน โดยใช้เทคนิควิธี การสัมภาษณ์ การสังเกต วิธีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ผลการวิจัยในระยะแรกพบว่า ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมของการจัดการขยะเพื่อลดภาวะโลกร้อนก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยด้วยการคัดแยกขยะลงในถัง อย่างถูกวิธี นอกจากนั่นยังพบว่าชุมชนต้องส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการเก็บขยะให้ถูกต้องสามารถนำขยะมาเป็นรายได้แก่ครอบครัว โดยจัดตั้งธนาคารขยะเพื่อเป็นการปลูกฝังการเก็บออม และยังทำให้คนในชุมชนเริ่มเข้าใจในปัญหาของขยะด้วยตัวของตนเอง ดังนั้นแนวทางแก้ไขจึงได้จัดถังขยะที่แยกประเภทขยะให้ตามจุดต่างๆ ในชุมชน ทำให้สภาพแวล้อมของชุมชนดีขึ้นและสุขภาพจิตดีขึ้น คนมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น รู้จักปรับตัวในการเปลี่ยนแปลง ทำให้ชุมชนมีความสุขเป็นชุมชนที่เข้มแข็งยั่งยืน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ธนาคารขยะ, ชุมชน

ABSTRACT

This article is intended to be a research report. “participation Management of waste bank of Wat Puranawat community, Thaweewattana District, Bangkok (Phase 1) The target groups of the research were monks, community leaders, villagers using techniques, interview methods, observation methods, data validation using Triangulation. The results of this research are as follows. The community also has a lack of knowledge and understanding of the contribution of waste management to global warming, causing environmental problems that affect health. By properly separating the rubbish into the tank.

In addition, it was found that the community had to promote the knowledge about garbage collection correctly. By establishing a waste bank to cultivate savings. It also makes people in the community begin to understand the problem of garbage on their own.

As a solution, garbage bins were separated at various points in the community, resulting in better community conditions and better mental health. People have a better way of life. Adapting to Change Keeping the community happy is a strong, sustainable community.

Keyword : The participation, Junk bank, community

บทนำ

ขยะมูลฝอยนั้น นับวันจะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนของประชากร ถ้าหากไม่มีการกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้อง และเหมาะสมแล้ว ปัญหาความสกปรกต่างๆ ที่เกิดจากขยะมูลฝอย จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ถ้ามองกันอย่างผิวเผินแล้วขยะมูลฝอยนั้นไม่ได้มีผลกระทบต่อมนุษย์มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อมนุษย์ ยังอยู่ในขั้นที่ไม่รุนแรงมากนัก ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงไม่ชัดเจนเท่าไร แต่ในความเป็นจริงแล้วขยะมูลฝอยจะก่อให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก และจะมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ด้วย ทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม ทั้งนี้เนื่องจากขยะมูลฝอย เป็นแหล่งอาหาร และแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงนำโรค เช่น แมลงวัน แมลงสาบ ยุง ฯลฯ และเป็นที่ซุกซ่อนของหนูและสัตว์อื่นๆ ของเสียที่เกิดจากกองขยะมูลฝอยที่กองทิ้งไว้เป็นน้ำเสียที่มีความสกปรกสูงมาก ซึ่งมีทั้งสารอินทรีย์ สารอนินทรีย์ เชื้อโรค และสารพิษต่างๆ เจือปนอยู่ เมื่อน้ำเสียจากกองขยะมูลฝอย ไหลไปตามพื้นดินบริเวณใด ก็จะทำให้บริเวณนั้น เกิดความสกปรกและความเสื่อมโทรมของพื้นดิน และอาจเปลี่ยนสภาพทำให้ดินมีคุณสมบัติเป็นดินด่าง หรือดินกรดได้ ในกรณีที่น้ำเสียจากกองขยะมูลฝอย ไหลลงสู่แหล่งน้ำ ก็จะทำให้คุณภาพน้ำเสียไป ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำผิวดิน หรือแหล่งน้ำใต้ดินก็ตาม ล้วนเป็นอันตรายต่อผู้ใช้น้ำ และสิ่งมีชีวิตที่อาศัยในแหล่งน้ำ น้ำที่สกปรกมาก หรือมีสารพิษเจือปนอยู่ ก็อาจทำให้สัตว์น้ำตายในเวลาอันสั้น นอกจากนั้นสิ่งสกปรกต่างๆ ที่เจือปนในน้ำ ก็จะส่งผลต่อระบบนิเวศของน้ำ ทำให้สัตว์น้ำที่มีค่าบางชนิดสูญพันธุ์ไป น้ำที่มีสิ่งสกปรกเจือปน ย่อมไม่เหมาะแก่การอุปโภค บริโภค แม้จะนำไปปรับปรุงคุณภาพแล้วก็ตาม เช่น การทำระบบน้ำประปา ซึ่งก็ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ในกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำมากขึ้น ดังนั้นจะเห็นว่าปัญหาขยะในเมืองไทยเป็นปัญหาโลกแตก เป็นเวลาหลายสิบปีที่เจ้าหน้าที่ทางราชการ หน่วยงานวิจัย สถาบันทางกาศึกษา พยายามหาหนทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะล้นเมือง ไม่มีที่ใดยอมให้ก่อสร้างโรงกำจัดขยะใกล้ที่อยู่อาศัยของตนเอง ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ทั้งๆที่เสียงบประมาณตั้งมากมายพาเจ้าหน้าที่ไปดูงานที่ต่างประเทศ ใช้งบประมาณในการรณรงค์ให้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะ มีเทคโนโลยีมากมายที่สามารถจะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะ แต่ปัจจุบันยังไม่มีที่ไหนในประเทศไทย สามารถจัดการขยะได้อย่างครบวงจรเป็นที่พึงพอใจของคนทุกฝ่าย จากสาเหตุหลักๆเหล่านี้ทำให้การแก้ไข

ปัญหาขยะ ยังคงไม่มีความคืบหน้าและก่อให้เกิดปัญหาหนักขึ้นทุกวัน ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะจึงต้องมีการปรับเปลี่ยน แนวทาง วิธีการและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ที่มีสถานที่แตกต่างกัน ใช้ลักษณะเด่นของแต่ละพื้นที่มาแก้ไขปัญหาเรื่องขยะ ด้วยกระบวนการต่างๆ ที่เกิดปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วทำให้คนไทยต้องมีความตระหนักต่อวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นจึงนำมาสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยคณะรัฐบาลได้มีมติกำหนดให้การแก้ไขปัญหาขยะเป็นวาระแห่งชาติ และเห็นชอบ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอย ของเสียอันตราย และแผนปฏิบัติการการแก้ไขปัญหาในพื้นที่วิกฤติที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหากำจัดขยะมูลฝอย ไม่ถูกต้องและตกค้างสะสมที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการที่ทำให้ขยะเกิดขึ้นโดยเฉพาะชุมชนต่างๆที่เกิดขึ้นมากมายในกรุงเทพมหานครเป็นสาเหตุหนึ่ง ซึ่งปัญหาขยะในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ต้องรีบเร่งและแก้ไขเพราะมีผลกระทบทำให้เกิดภาวะโลกร้อน ดังนั้นการดำเนินงานเพื่อจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมา ชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถให้บริการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้มากขึ้น ทำให้ปัญหาขยะตกค้างมีมาก และยังมีปัญหากำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะอยู่มาก แม้จะมีการจัดสรรงบประมาณ เพื่อก่อสร้างระบบกำจัดที่ถูกสุขลักษณะก็ตาม ยังมีชุมชนหลายแห่งที่มีระบบแล้วก็ไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ตามที่ได้ออกแบบไว้บางแห่งได้รับการต่อต้านคัดค้านจากประชาชนจนไม่สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้ทั้งนี้เนื่องจากการทำโครงการที่ผ่านมามักไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินงานดูแลรักษาระบบอย่างต่อเนื่องทำให้มีข้อจำกัดทางด้านบุคลากรและองค์กรบริหารจัดการที่ชัดเจน นอกจากนี้การดำเนินงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่มีลักษณะต่างคนต่างทำจึงทำให้มีสถานที่กำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกสุขลักษณะขนาดต่างๆ กันกระจายทั่วไปทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ มีผลในการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำกัดและไม่ต่อเนื่องซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการขยะมูลฝอยการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากเพราะความหนาแน่นของประชากรที่มีจำนวนมากและที่สำหรับเก็บขยะหรือกำจัดขยะน้อยตรงกันข้ามกับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นตลอดจึงทำให้ขยะมูลฝอยไปทิ้งตามที่ว่างเปล่าเหมือนที่เคยทำมาแต่ก่อนได้ ดังนั้นปัญหาขยะมูลฝอย จึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่หน่วยงานภาครัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวขอ้ง ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขให้มีการจดัการอย่างมีระบบถูกสุขลักษณะและไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา (คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549) ปัจจุบันการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยในกรุงเทพมหานคร ยังขาด ประสิทธิภาพ เนื่องจากหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการรับผิดชอบไม่มีประสิทธิภาพพอจึงประสบปัญหา เช่น ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมในการกำจัดขยะมูลฝอย โดยที่ชุมชนแต่ละแห่งจะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลในการจัดการขยะมูลฝอยของตนเองโดยส่วนใหญ่จะนำขยะมูลฝอยมาที่เก็บไว้ที่วัดแล้วปล่อยให้ย่อยสลายเองตามธรรมชาติ หรือบางครั้งทำการเผาทำให้เกิดกลิ่นและควันไฟ ซึ่งอันตรายต่อคนในชุมชน

ด้วยสาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัญหาของขยะที่อยู่ในชุมชนโดยที่คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันหรือเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นจึงศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1) สาเหตุของการทำวิจัย

การบริหารการจัดการขยะของชุมชนวัดปุรณาวาส ระยะที่ 1 เพราะเนื่องด้วยบริบทของวัดปุรณาวาส ไม่มีการจัดการด้านความรู้เกี่ยวกับขยะ คนในชุมชน ไม่เข้าใจในผลเสียที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษก่อให้เกิด โรคร้ายและภาวะโลกร้อน แต่ในวิกฤตของขยะ ที่เกิดขึ้นสามารถให้ความรู้ความเข้าใจในการนำ ขยะที่ไม่มีประโยขน์นั้นมาสร้างให้เกิดรายได้ สร้าง นิสัยให้คนมีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึก มีส่วนร่วมในการปฏิติการร่วมมือกัน เพื่อกำจัดขยะมูลฝอย พร้อมทั้งปลูกจิตสำนึกใน การเก็บออม ทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มรายได้จากการ เก็บขยะเพื่อการเก็บออมเงินและร่วมมือกันลด ขยะมูลฝอยให้น้อยลงหรือหมดสิ้นไป ด้วยวิธีการ ที่ถูกตามหลักสุขาภิบาล เป็นชุมชนที่ปลอดขยะ ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อหาแนวทางการแก้ไขการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชนวัดปุรณาวาส เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานนำไปพัฒนาเป็นแนวทาง ในการกำจัดขยะให้ยั่งยืนและเสริมรายได้จากขยะ ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ สัมภาษณ์ประชากรในชุมชนวัดปุรณาวาส ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มแม่บ้าน คนในชุมชน วัดปุรณาวาส

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

1. ทำการประชุมเพื่อการระดมความคิดภายในกรรมการชุมชนวัดปุรราวาส (Input)

-ข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปพัฒนาเป็นแนวทางในการขัดการขยะ

-แนวทางการจัดการขยะในชุมชนในวัดปุรณาวาส

2. กระบวนการจัดการในการดำเนินการกำจัดขยะ (Process)

- การดำเนินการสัมภาษณ์ประชากรในชุมชนเชิงลึก

3. ผลการดำเนินการของแนวทางในการกำจัดขยะ(Out put)

4. ผลประโยชน์ที่ได้จัดการขยะในชุมชนวัดปุรราวาส(Outcome)

ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1) มีข้อจำกัดของเวลาในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยลงพื้นที่ชุมชนวัดปุณราวาสด้วยตนเอง เพื่อทำการสัมภาษณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยมีการออกแบบขั้นตอนการวิจัยดังนี้ คือประชากรที่ข้าร่วมโครงการด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มแม่บ้าน คนในชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เนื่องด้วยชุมชนดังกล่าวเป็น

ศูนย์รวมของการผลิตสินค้าและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีความพร้อมด้านทรัพยากรภูมิปัญญาชาวบ้านและมีศักยภาพจะพัฒนาที่ยกระดับจากธุรกิจชุมชนไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนต่อไปในอนาคตจึงต้องมีความพร้อมเกี่ยวการบริหารการจัดการขยะให้เป็นระบบยั่งยืน โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรในชุมชนของวัดปุรณาวาสได้แก่ พระสงฆ์ 3 รูป ผู้นำชุมชน 3 ท่าน กรรมการชุมชน 5 ท่าน กลุ่มแม่บ้าน 5 ท่าน อาจารย์-ครู โรงเรียนวัดปุรณาวาส 5 ท่าน

ข้อมูลพื้นฐาน ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเบื้องต้นลักษณะของบุคคล เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ข้อมูลที่ถามจะเป็น ด้านการลดขยะมูลฝอย ด้านการนำมาใช้ใหม่ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม พฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนวัดปุรณาวาส ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปในการสำรวจพฤติกรรมการจัดการขยะของชุนชนวัดปุรราวาส กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมของคนในชุมชนถึงการจัดการขยะมูลฝอย เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการจัดการขยะ แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย

2) ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่

3) ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยใช้วิธีการดังนี้

การสังเกต

คือการสังเกตด้วยการเฝ้าดู อย่างเอาใจใส่และละเอียดถี่ถ้วนโดยใช้หลักการทางวิชาการด้วยประสาทสัมผัสหลายอย่างพร้อมๆกันเช่น ตาดู หูฟัง มือสัมผัส โดยผู้วิจัยใช้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นการสังเกต(Participant-as-observer) หรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) วิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นเป็นวิธีที่จะช่วยให้นักวิจัยเข้าถึงความรู้ความจริงได้มากที่สุด นักวิจัยจะได้สัมผัสกับปรากฏการณ์โดยตรงด้วยตนเองทั้งนี้ผู้วิจัย (ผู้สังเกต) กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน (ผู้ถูกสังเกต) มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะความสัมพันธ์ที่ผู้สังเกตเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ตนศึกษา ใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลในชุมชนที่ศึกษาตามวิถีพุทธ เช่นการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมกลุ่มต่างๆ จนได้รับความไว้วางใจให้เป็นสมาชิกของครอบครัวในชุมชน ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกตพฤติกรรมเป็นไปตามธรรมชาติที่แท้จริงของชุมชน

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

การสนทนาตามธรรมชาติ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อเป็นการกระตุ้นผู้ให้ข้อมูลเล่าเรื่องราวได้อย่างเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด และทำการโน้มน้าวกล่อมเกลา (Probe) เพื่อนำข้อมูลเชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลนำมาพิจารณาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ซึ่งการสนทนาแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 45- 90 นาที ผู้ให้ข้อมูลบางคนต้องสนทนามากกว่า 1 ครั้งจนกว่าข้อมูลจะมีความน่าเชื่อถือ หรือไม่พบข้อมูลใหม่ในระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยวิธีการบันทึกเสียงซึ่งข้อมูลที่ถูกบักทึกเสียงจะถูกถ่ายทอดความเป็นมาแบบคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค จากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป

การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ แสดงความคิดเห็น ของผู้ร่วมสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในชุมชน เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ที่อยู่ในชุมชนวัดปุรณาวาส ข้อมูลที่ได้เป็นการสนทนา การแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันพร้อมกับรับรู้ รับฟัง ซักถามและสังเกตปฏิกิริยาการโต้ตอบที่เกิดขึ้นระหว่างการสนทนา แล้วจดบันทึกและบันทึกเสียง นำข้อมูลไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดประสิทธิภาพที่แท้จริงต่อไป

การจัดทำเวทีชุมชน

การจัดเวทีประชาคม เป็นการจัดการความรู้โดยใช้การมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชน เพื่อกำหนดกรอบการดำเนินงานการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมให้เกิดการเรียนรู้ สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยการพึ่งตนเองอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดการความรู้ ด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

วิธีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) คือการตรวจสอบสามเส้าข้อมูล (Data Triangulation) การตรวจสอบสามเส้าด้านนักวิจัย (Investigation Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่านักวิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลแตกต่างกันอย่างไร การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกัน นำมารวบรวมเป็นเรื่องเดียวกัน เช่น วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกับศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เตรียมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยเริ่มทำไปพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และสะท้อนให้เห็นในการเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง เพื่อนำไปสู่การวางแผนของการเก็บข้อมูลครั้งต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาจะได้จากการจดบันทึกภาคสนาม การบันทึกรายงานประจำวัน การสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการถอดเทปแบบคำต่อคำและจากการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมของประชากรมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เช่นการวิเคราะห์แก่นสาระ(Thematic analysis) การวิเคราะห์เรื่องราว (Narrative analysis)

สรุปผลการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการบริบทเกี่ยวกับพฤติกรรมการทิ้งขยะมูลฝอยของชุมชนวัดปุรณาวาสในขั้นตอนการเตรียมการวิจัยพบว่า

1.โดยภาพรวมที่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนคนในชุมชนส่วนใหญ่ที่ให้ความสนใจเนื่องด้วยปัญหาอันเกิดจากความไม่รู้ ไม่เข้าใจ และมีนิสัยที่ไม่เป็นระเบียบในการบริหารการจัดการคนในชุมชนรวมถึงผู้บริหารชุมชนไม่ให้ความสำคัญกับขยะมากพอควร เมื่อมีนโยบายของรัฐบาลออกมาจึงทำให้ประธานในชุมชนเกิดการตื่นตัวมองเห็นสภาพที่เกิดขึ้นจึงดำเนินการอย่างเร่งด่วนพร้อมกับได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยกรุงเพธนบุรีเข้ามาดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการขยะที่เป็นปัญหาระดับประเทศ ดังนั้นเมื่อมีการทำกิจกรรมการร่วมมือกันเกี่ยวกับขยะในชุมชนด้วยการจัดการความรู้เสริมความเข้าใจปัญหาขยะในชุมชนจะเกิดปัญหาอะไรบ้าง และประโยชน์ที่สามารถนำขยะมาทำรายได้อย่างไร จากการให้ความรู้ ปราฏกว่าคนในชุมชน

เข้าใจมีการจัดการขยะภายในบ้านอย่างเป็นระเบียบ มีการใช้ถุงดำแบ่งขยะที่เป็นขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะประเภทใดที่สามารถนำมาใช้ได้หรือนำมาขายได้ก็จะเก็บสะสมเพื่อเป็นรายได้ ทั้งนี้สังเกตจากหลังทำกิจกรรมประมาณ 3 เดือน การบริหารการจัดการขยะดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

2. แนวทางการแก้ไขการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนโดยผลสรุปดังนี้

ข้อที่ 1 ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย โดยเฉพาะแม่บ้านต้องสร้างจิตสำนึกให้เพื่อสร้างลักษณะนิสัยส่วนเด็กๆในชุมชนมีการประชุมกันในโรงเรียนวัดปุรณาวาสมีการรณรงค์ ให้มีการนำขยะมาใช้เป็นประโยน์หรือดัดแปลงเป็นอุปกรณ์อื่นได้อีกครั้ง

ข้อ 2 ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ การทิ้งขยะมีผลส่งต่อในชุมชนทำให้ขยะมูลฝอยน้อยลง แนวทางการแก้ไขในชุมชนควรร่วมมือกันหาแนวทางทำกิจกรรมกลุ่มให้ความรู้ในการแยกขยะที่ขายได้กับที่ขายไม่ได้ทำให้เห็นความสำคัญของขยะด้วยการจัดการความรู้พร้อมทั้งปลูกจิตสำนึกและรณรงค์เรื่องขยะ โดยหัวหน้าชุมชนประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนแยกแยะขยะรักษาสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมทำให้เกิดความรักและหวงแหนชุมชนให้เกิดความรักและความศรัทธาความเชื่อและความเกรงใจต่อบุคคลซึ่ง สอดคล้องกับจีระชัย ไกรกังวาร(2544, หน้า20-21)

ข้อ 3 ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ในบางครั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่ว่าปัญหาอุปสรรคก็คือการที่ประชาชนในชุมชนไม่มีเวลาเนื่องจากส่วนใหญ่ต้องขวนขวายดิ้นรนหาเลี้ยงชีพจึงยากที่จะสนใจในประเด็นการมีส่วนร่วม โดยควรมีการประชาสัมพันธ์ภายในชุมชนให้เกิดจิตสำนึก

อภิปรายผล

ผลการวิจัย“การมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1) ”ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของชุมชนวัดปุรณาวาส ว่าจะทำอย่างไรในเรื่องการบริหารการจัดการขยะมูลฝอยให้เป็นระบบถูกสุขลักษณะและสามารถทำรายได้ในรูปของธนาคารขยะทำให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของกิจกรรมกลุ่มจนเกิดการจัดการขยะได้อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้ข้อสรุปมาจากการดำเนินงานตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 2016 ว่าการจัดการขยะมูลฝอยมีผลต่อภาวะโลกร้อนดังนั้นการจัดการความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยให้ชุมชนเกิดเข้าใจจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตให้มีความสุขอย่างถูกสุขลักษณะได้ โดยสังเกตได้จากพฤติกรรมการทิ้งขยะของชุมชนหลังจากได้ร่วมกิจกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยแล้ว พฤติกรรมของการทิ้งขยะเปลี่ยนไป ด้วยการแยกขยะลงถังตามประเภทของขยะและการนำขยะมาฝากขายกับธนาคารถือว่าประสบความสำเร็จในเบื้องต้นของการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม

ดังนั้นวิถีชีวิตของคนในชุมชนต้องเปลี่ยนไปด้วยการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบและถูกสุขลักษณะ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ มีรายได้จากการแยกขยะทำให้พึ่งตนเองได้ มีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการธนาคารขยะลดภาวะโลกร้อนในชุมชน แต่อุปสรรคในระยะแรกของชุมชนคือไม่มีความเข้าใจและไม่มีความรู้เรื่องขยะว่าสามารถสร้างรายได้หรือมีประโยชน์มากมาย เช่นเมื่อมีการคัดแยกขยะแต่ละประเภทไม่ว่าจะกระดาษ,พลาสติก,ขวด หรือขยะอื่นๆ รวมๆกันแล้วนำไปขายที่ธนาคารขยะได้ขยะรีไซเคิลช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน

การรีไซเคิลขยะ ไม่ว่าจะเป็นการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ การบำบัดน้ำเสีย การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดอ็อกไซด์ มีส่วนช่วยลดสภาวะเรือนกระจก ที่ทำให้โลกร้อนขึ้นด้วย นอกจากนั้นการวิจัยยังพบว่าคนในชุมชนยังมีพฤติกรรมของการดำเนินชีวิตที่ไม่ถูกต้อง เกี่ยวกับการบริหารการจัดการขยะมูลฝอย มักทิ้งขยะไม่เป็นที่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ดังนั้นจึงมีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนให้คนในชุมชนมีความเข้าใจว่าขยะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลง และพาหะของโรค การกำจัดขยะมูลฝอยไม่ดีหรือปล่อยปละละเลยทำให้มีขยะมูลฝอยเหลือทิ้งค้างไว้ในชุมชน ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและ สำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษของน้ำ มลพิษของดิน และมลพิษของอากาศ ก่อให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะมูลฝอยพวกของเสียอันตราย ถ้าขาดการจัดการที่เหมาะสม ย่อมส่งผลกระทบต่อ สุขภาพของคนในชุมชนได้ง่าย เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหะ หรือ ได้รับสารพิษที่มากับของเสียเป็นต้น อีกประการหนึ่งผู้วิจัยได้หาแนวทางในการแก้ไข้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในชุมชนโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ (material recovery) เช่น การนำมาทำปุ๋ย นำมาเผาเพื่อให้ได้พลังงานความร้อน (สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552) มีการปลูกฝังทัศนคติ และสร้างค่านิยมของชุมชนในการร่วมมือ รักษาความสะอาด โดยให้มีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ ด้วยตนเองวิธีการสัมภาษณ์โดยตรงที่มีการสัมภาษณ์ถึง 7 ครั้ง คือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ชาวบ้าน รวมถึงคณะสงฆ์ของวัดปุรณาวาสพบว่าชุมชนส่วนน้อยยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตเรื่องการบริหารการจัดการขยะโดยคิดว่าไม่ใช้หน้าที่ของพวกเขาเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องบริหารการจัดการ ดังนั้นผู้นำชุมชนต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของครัวเรือนการได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับขยะมูลฝอยของครัวเรือน การแบ่งหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน และการรับรู้กฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมต้องลดและควบคุมการผลิตขยะมูลฝอยโดยรวมไม่เกิน 1 กิโลกรัม/ คน/ ควบคุมการเกิดขยะมูลฝอยและส่งเสริมให้มีการนำกลับไปใช้ประโยชน์พร้อมทั้งผู้นำชุมชนต้องประสานงานกับองค์กรต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น เช่น บ้าน วัด โรงเรียน ในการใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า นำขยะที่มีประโยชน์กลับมาใช้ใหม่ได้ ดูแลปรับปรุงสถานที่ทิ้งขยะของชุมชนให้ถูกหลักสุขาภิบาล ควบคุมไม่ให้เกิดเป็นแหล่งเพราะเชื้อโรคได้ พร้อมทั้งต้องจัดตั้งคณะกรรมการบริหารการจัดการขยะในชุมชน จัดทำแผนชุมชนแนวทางปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(2552) จะเห็นว่าการบริหารการจัดการขยะในชุมชนวัดปุรณาวาสเป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้น เพื่อเป็นการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ถูกวิธีและเป็นการหาแนวทางการแก้ไข้เบื้องต้น ซึ่งผู้นำชุมชนมีความตระหนักจึงร่วมกับผู้วิจัยในการทำกิจกรรมการบริหารการจัดการขยะในชุมชนวัดปุรราวาสขึ้น (ระยะที่ 1) ผลปรากฏว่าเป็นที่น่าพอใจระยะหนึ่ง เพราะชุมชนมีความตระหนักและเข้าใจถึงปัญหาและการนำขยะมาทำประโยชน์แต่อย่างไรก็ตาม

ยังมีประชาชนในชุมชนที่ยังไม่ปฏิบัติตามเพราะเคยชินต่อการทิ้งขยะมูลฝอย ยังมีการใช้ถุงพลาสติกทิ้งขยะไม่ถูก มีการร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมน้อย ผู้นำชุมชนจึงต้องควรประชาสัมพันธ์ให้มากและส่งเสริมให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายสินค้า ลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับทางด้านรายได้ที่เกิดจากขยะภายในชุมชน ปรากฏว่าคนชุมชนมีความปรารถนาที่จะเก็บรายได้ไว้เองโดยจัดทำบัญชีครัวเรือนที่ทางคณาจารย์คณะบัญชีได้เข้ามาสอนให้แล้วนำรายได้ไปฝากไว้กับธนาคารที่ทางประธานชุมชนได้ติดต่อมา จากการสมภาษณ์ประชาชนในชุมชนมีความพึงพอใจกับรายได้ที่เกิดจากขยะแต่ขอให้ทางชุมชนจัดคณะกรรมการเข้ามาช่วยซื้อขยะเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการจัดเก็บขยะเมื่อแยกที่เป็นเป็นรายได้

จากการวิจัยการมีส่วนร่วม ในการจัดการธนาคารขยะของชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ระยะที่ 1) นั้นทำให้ผู้วิจัยมีความปรารถนาที่จะทำระยะที่ 2 เพื่อเป็นการติดตามเรื่องของขยะที่เป็นปัญหาระดับประเทศให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนเพื่อสร้างจิตสำนึก จิตสาธารณะให้กับชุมชนเพื่อสร้างความเป็นระบบระเบียบให้กับสังคมไทยอย่างยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า ชุมชนที่ดีต้องมีผู้นำที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในชุมชนที่แท้จริง ไม่หวังผลเฉพาะสิ่งที่ตนเองได้รับ ต้องอุทิศทั้งกาย ใจที่มีหัวใจของนักพัฒนาจึงจะทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จ

ประการที่หนึ่ง การเข้าถึงหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนต้องมีความจริงใจ พูดต้องตรงกับการกระทำ มิเช่นนั้นคนในชุมชนจะมองว่าการเป็นผู้นำเป็นการทำเพื่อประโยชน์ตนเอง ไม่มีพวกพ้องของหน่วยงานใดๆทั้งสิ้น

ประการที่สอง การจัดการความรู้ จะช่วยให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ ในชุมชนและสร้างปัญญาให้กับชุมชนโดยเฉพาะการนำเอาคนในชุมชนที่มีความสามารถมาเป็นผู้นำหรือมาเป็นผู้รู้สอนคนในชุมชนแล้วก็จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งได้

ประการที่สาม การบริหารการจัดการขยะในชุมชน ผู้นำชุมชนต้องเร่งแก้ไขเพราะขยะเป็นตัวการทำให้โลกร้อนและเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ต้องให้ความรู้ความเข้ากับคนในชุมชนช่วยกันใช้ภาชนะที่เป็นการลดโลกร้อนไม่ใช้ถุงพลาสติกเปิดวิสัยทัศน์ให้กับชุมชนรักษ์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเป็นชุมชนน่าอยู่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงอิทธิพลของหน่วยงานของรัฐบาลที่จัดให้มีการอบรมด้านความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยโดยจัดกิจกรรมเป็นไปตามความต้องการของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการร่วมมือในความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและแนวทางการแก้ไข้ขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลด่อระบบการจัดการขยะในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปวางแนวทางในการจัดกิจกรรมการปฏิบัติให้คนในชุมชนลดการสร้างขยะมูลฝอยได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย. (2552) **แนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครอง ทอ้งถิ่น กระทรวงมหาดไทย

จีระชัย ไกรกังวาร. (2544). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

บูรชัย ศิริมหาสาคร. (2550). **การทำ COP เพื่อจัดการความรู้ในองค์กร**. กทม. : สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์ และ บุคลากรทางการศึกษา, นครปฐม. ประเทศไทย.

ปราการ เกิดมีสุข (2555). **องค์การแห่งการเรียนรู้**. สำนักพัฒนาและสื่อทางวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

ปราการ เกิดมีสุข, สุธีรา ธาตรีนรานนท์ (2557), การจัดการความรู้ชุมชน กรณีศึกษาชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร การประชุมวิชาการ “มศว วิจัย” ครั้งที่ 8

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสุขภาพ. (2552). **การทบทวนบทบาทพยาบาล (ชุมชน) สู่การเป็นภาคีร่วมพัฒนาสุขภาพชุมชน.** นนทบุรี: แผนงานสร้างพยาบาลของชุมชนเพื่อชุมชน.

การสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
The Creation of Film for Local Administration Organization Development

สยาม เจริญอินทร์พรหม
Siam Jarerninprom
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
e-mail: Siam505@hotmail.com

บทคัดย่อ

การสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการวิจัยเพื่อตอบโจทย์วัตถุประสงค์ คือ เพื่อค้นหาองค์ความรู้ และรูปแบบของการสร้างสรรค์งานภาพยนตร์ที่สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และแนวทางการวิจัยแบบผลิตภาพยนตร์เชิงสังเกตการณ์ โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง (กองบรรณาธิการ, 2555,หน้า 17-75) ที่เคยได้รับรางวัลจากสถาบันพระปกเกล้า รางวัลพระปกเกล้าทองคำปี 2555 ด้านสันติสุขและสมานฉันท์ เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา และเทศบาลตำบลบางขลัง จังหวัดสุโขทัย รางวัลพระปกเกล้าทองคำปี 2555 ด้านความโปร่งใสและการมีส่วนรวม เทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง และเทศบาลเมืองเขาสามยอด จังหวัดลพบุรี เครื่องมือในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) และการถ่ายทำภาพยนตร์เชิงสังเกตการณ์ เพื่อค้นหาทุนทางสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อมาผลิตเป็นรูปแบบของการสร้างสรรค์ภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการวิจัยลักษณะแนวทางการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นเนื้อหา ของภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ ประกอบไปด้วย

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา 2.ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเสริมสร้างเครือข่ายในการทำงานให้มีความเข้มแข็ง 3.ประชาชนเชื่อมั่น ศรัทธา ไว้วางใจต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4.มีค่านิยมในการบริหารงานที่ดี 5.อาศัยต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ มาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงาน 6.ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน 7.สร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นการเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน 8.การสร้างการมีส่วนรวม โดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์ 9.ให้ความสำคัญกับ พนักงาน ข้าราชการ ที่เป็นกลไกทำให้งานประสบความสำเร็จ 10.การจัดให้มีเครือข่ายการสื่อสารทั้งภายในและภายนอก

โดยลักษณะและแนวทางในการสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1.ค้นหา โครงการหรือกิจกรรมที่โดดเด่น ศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ความสามัคคี ทักษะในการจัดการร่วมกัน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่น (Cultural Identity) สภาพแวดล้อมทางสังคมให้มีความเปิดกว้าง (Diversity & Open Society) รวบรวมนักคิดและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ (Talent/Creative Entrepreneur) สร้างพื้นที่และสิ่งอำนวย

ความ บริหารจัดการท้องถิ่น (Management) ที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมืองการผสมผสานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 2.พัฒนา เนื้อหาของโครงการหรือกิจกรรมที่โดดเด่นเอกลักษณ์และรูปแบบของการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา การเรียนรู้ และด้านสุขภาพความเป็นท้องถิ่นนิยม มาสู่การเป็นบทภาพยนตร์ 3.เตรียมการถ่ายทำ (Pre-Production) โดยใช้สถานที่ (Location) สถานที่ในการถ่ายทำภาพยนตร์ ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4.ถ่ายทำภาพยนตร์อาจใช้แนวทางของการผลิตภาพยนตร์สารคดี 5.การฉายภาพยนตร์ ควรจัดฉายในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจต่อการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อเสนอแนะการวิจัย ควรมีการนำการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อหาปัจจัยในส่วนต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ศึกษาความต้องการของประชาชนต่อรูปแบบ เนื้อหาสาระที่ประชาชนสนใจและต้องการเพื่อมาต่อยอกในการสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

ABSTRACT

Creation of film media for the development of local government organizations. The research aimed to answer the objective is to search for knowledge. And the form of filmmaking that can be used in the promotion and development of local government organizations. Using qualitative research methodology. And observer research approaches. The population of the study is four local government organizations that have been awarded by King Prajadhipok's Institute. Golden Glory Award 2012 for Peace and Reconciliation City Municipal Yala and municipal district bangkhung Sukhothai Province The 2012 Golden Globes Award for Transparency and Integrity Kau Ka Municipal District, Lampang Province and Khao Sam Roi Municipality Lopburi Research tools include in-depth interviews, textual analysis and observation film. To find social capital in various ways. Of the local government To develop the content of films for the development of local government organizations.

The results of the study, the working style of the local government organization that can be developed as the contents of the film for local development, are as follows. 1. People are involved in the development. 2. Local government administrators have strengthened their working network. 3. People believe in trusting local government organizations. 4. Have good management values. 5. Based on existing social costs. It is a mechanism to drive. 6. Adherence to Good Governance in Management 7. Create a local love affection, mutual caring. 8. Creating a Shared Based on creativity. 9. Focus on civil servants as a mechanism for successful work. 10. Provide internal and external communication networks.

The nature and direction of the film. 1. Find a project or activity that is unique. Arts and culture are available in the community. Community Relations, Harmony, Joint Management Skills local knowledge Cultural Identity The Diversity & Open Society brings together thinkers and creative entrepreneurs. (Talent / Creative Entrepreneur) Create space and facilities. Develop the content of the project or activity, highlight the identity and style of life and quality of life of the people in terms of social, economic, cultural, educational, Learn and Health Localism Come to the screenplay. 3. Preparing for filming Pre-Production by location (location), filming location In the area of local government. 4. Filming May use the guidelines of documentary production. 5. Screening Should be screened in the area of the local government. To build understanding of the development work of the local government organization. Research Suggestions Quantitative research should be introduced. To find the factors in more and more study the needs of the people to form. The content of the public interest and want to come to the film to create a film for the development of local government.

Keywords: social capital, local government, local development film

บทนำ

ภาพยนตร์ เป็น สื่อ (Media) ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็น สื่อมวลชน (Mass- Media) แขนงหนึ่ง เป็นสถานะที่มีการยอมรับโดยทั่วไป โดยภาพยนตร์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสาร ที่ถูกถ่ายทอดออกมาจาก วัฒนธรรมมวลชน เป็นวัฒนธรรมที่ต้องถ่ายทอดผ่านสื่อเพื่อไปถึงผู้ชม เป็นจำนวนมาก โดยผู้ชมจำนวนมากในที่นี้ คือ ผู้รับสารตามองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารมวลชน

โดยในปัจจุบัน ภาพยนตร์ เป็นสื่อมวลชน ที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก เป็อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และมีกระบวนการผลิตเป็นระบบอุตสาหกรรม หากย้อนไปตั้งแต่อดีตคุณค่าของความเป็นภาพยนตร์ สามารถพิสูจน์ได้จากประวัติศาสตร์ของภาพยนตร์เอง เพราะตั้งแต่อดีตจะพบว่า พัฒนาการของสื่อภาพยนตร์ ล้วนมีความเกี่ยวข้องสอดคล้องไปกับยุคสมัย ประวัติศาสตร์ ทางสังคมและวัฒนธรรมมวลชน เพราะภาพยนตร์มักจะนำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์แวดล้อมที่เกิดขึ้น สื่อภาพยนตร์ ได้รับการยอมรับว่า เป็นมรดกของสังคม ทำหน้าที่ในการเก็บบันทึกข้อมูลของสังคมและวัฒนธรรมมวลชน บทบาทของภาพยนตร์ สามารถทำหน้าที่ในการบันทึกเหตุการณ์จริงหรือแสดงให้เห็นสภาพทางสังคมอย่างสร้างสรรค์

อย่างไรก็ตามในแง่ของการพัฒนาสื่อภาพยนตร์ อาจถูกมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว และเป็นเพียงสื่อบันเทิง เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านความบันเทิงของมวลชนเพียงอย่างเดียว ไม่เคยถูกมองในเชิงของการเป็น เครื่องมือของการพัฒนา และไม่เคยถูกมองว่าได้ทำหน้าที่ในการบันทึกองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งที่ในปรากฏการณ์ปัจจุบัน สื่อภาพยนตร์ ได้ทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ อย่างสมบูรณ์

เนื่องจากคุณสมบัติของสื่อภาพยนตร์เองมีเนื้อหาที่ครอบคลุมเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในแต่ละยุคสมัย ทั้งสภาพเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและสังคมได้เป็นอย่างดี (รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2550, หน้า 32)

ในประเทศไทย ภาพยนตร์ไทย ถือได้ว่าเป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์ ที่มีชีวิตชีวามากที่สุดอย่างหนึ่งในสังคมไทย การรุ่งหรือร่วงในด้านต่างๆ ของภาพยนตร์ไทย ล้วนเกิดจากสภาวะของสังคมในยุคสมัยนั้นๆ นอกจากเหตุผลทางธุรกิจที่ทำให้ภาพยนตร์ไทยยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ค่านิยม ระบบคิด ความคิดของคนไทยก็มีผลต่อการเป็นไปของภาพยนตร์ไทยด้วย (ดังกมล ณ ป้อมเพชร, 2550, หน้า 216)

ทั้งนี้ ในปัจจุบันเริ่มมีการใช้ประโยชน์จากสื่อภาพยนตร์เพื่อการพัฒนา เริ่มมีการแตกแขนงและนำสื่อภาพยนตร์ไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเมื่อภาพยนตร์ได้รับการยอมรับว่าเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในกลุ่มที่ 4 จากการจัดกลุ่มของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ตามลักษณะของบัญชีรายได้ประชาชาติ โดยแบ่งออกเป็น 9 กลุ่ม ได้แก่ (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2554)

ภาพยนตร์ เป็น อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ในกลุ่มที่ 4 จากการจัดกลุ่มของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ตามลักษณะของบัญชีรายได้ประชาชาติ โดยแบ่งออกเป็น 9 กลุ่ม

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ หรือ Creative Economy คือ วิธีการสร้างผลิตภัณฑ์ด้วยการใช้สินทรัพย์ที่เป็นตัวเงิน Capital Assets ในปริมาณที่น้อย แต่ใช้สินทรัพย์ทางความคิด Intellectual Assets ในปริมาณที่มาก (ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์, 2553) จากนิยามดังกล่าว เป็นแนวคิดในการใช้ความรู้ที่ได้จากการศึกษาสร้างสรรค์และทรัพย์สินทางปัญญาเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างงานที่แตกต่าง นอกจากนี้ UNCTAD (The United Nations Conference on Trade and Development) ได้อธิบายเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ว่า เป็นแนวคิดการพัฒนาบนพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเป็นกระบวนการสำคัญในการกระจายรายได้ การสร้างงานและการสร้างรายได้จากต่างประเทศ ตลอดจนส่งเสริมให้สังคมเกิดความสมานฉันท์ เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหลากหลายทางวัฒนธรรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มิติทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมเข้ากับเทคโนโลยี ทรัพย์สินทางปัญญาและการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้ฐานความรู้ดั้งเดิมมาใช้พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในทุกระดับ (United Nations, 2004)

ภาพยนตร์ เป็น รูปแบบหนึ่งของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเริ่มกลายมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาในหลายๆ ด้านของสังคมไทย โดยเฉพาะในด้านของวัฒนธรรม สังคม และการสร้างรายได้ให้กับประเทศ ยิ่งปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้ง่าย และสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างอิสระ มีความสะดวกและง่ายต่อการผลิตมากขึ้น ดังจะเห็นได้จาก ปรากฏการณ์หนังสั้น ที่กลายเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดของนักศึกษาและประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้เองและใช้งบประมาณไม่มาก ทำให้ปัจจุบันการสร้างสรรค์งานภาพยนตร์ไม่ได้เป็นสิ่งที่ยากอีกต่อไป เพียงแค่มีกล้องวีดีโอและคอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรมในการตัดต่อวีดีโอก็สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้

ภาพยนตร์ จึงกลายเป็นเครื่องมือ ในการถ่ายทอดความคิดของผู้คนในสังคมอย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะหากมีการนำ ภาพยนตร์ มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น

แนวคิดในเรื่องของการพัฒนาท้องถิ่นกำลังเป็นโจทย์ซึ่งท้าทายสังคมวิชาการไทย การทำศึกษาในท้องถิ่น เพื่อคลี่คลายปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ แนวคิดท้องถิ่นนิยม (Localism) หมายถึง แนวคิดและปฏิบัติการทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมใดๆ ที่ยึดเอาท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้น มนุษย์ทุกคนในสังคมต่างก็มีพันธะผูกพัน ความทรงจำ จินตนาการ ประสบการณ์ชีวิตต่อท้องถิ่นของตนเองทั้งประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ประเพณี สัญลักษณ์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่างๆ ของตนเอง หรืออุดมการณ์ ความคิด ความรู้และปฏิบัติการทางสังคมใด ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นจากภายในและภายนอก เพื่อที่จะดิ้นรนต่อรอง ท้าทายและหาทางออกให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พัฒนา กิติอาษา, 2546, หน้า 210 - 219) กำลังเป็นสิ่งที่ท้าทายในการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ๆ ของการพัฒนาประเทศ

โดยเฉพาะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและทำงานตรงในพื้นที่ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับ แนวคิดท้องถิ่นนิยม (Localism) ซึ่งในการทำงานศึกษาเรื่อง การสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ได้พิจารณาเลือกพื้นที่ของการศึกษาและการสร้างสรรค์งานศึกษาจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับรางวัลพระปกเกล้า จากสถาบันพระปกเกล้า ซึ่งได้รับการยอมรับในแง่ของการทำงานเป็นต้นแบบองค์ความรู้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ

ทั้งนี้ ความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี(Good Govermance) หรือหลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ ความสามารถอยู่ร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ (บังอร เบญจาธิกุล, 2558, หน้า 31)

การสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จึงเป็นงานศึกษาที่ผู้ศึกษา ต้องการมุ่งค้นหาองค์ความรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อไปสร้างรูปแบบของการสร้างสรรค์งานภาพยนตร์ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น และภาพยนตร์ที่สร้างสรรค์ขึ้นเหล่านั้นสามารถสร้างกระบวนทัศน์อย่างไรบ้างให้เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานศึกษา โดยงานศึกษาชิ้นนี้อาจจะเป็นรูปแบบของเครื่องมือในการผลิตและสร้างสรรค์งานภาพยนตร์ในระดับชุมชนท้องถิ่นต่อไป ทั้งยังสามารถเป็นต้นแบบและเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าทางด้านภาพยนตร์และการพัฒนาท้องถิ่นได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.เพื่อศึกษาลักษณะแนวทางการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นเนื้อหาของภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

2.เพื่อศึกษาลักษณะเนื้อหาของโครงการและกิจกรรมการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รูปแบบ / วิธีการศึกษา

ใช้ระเบียบวิธีศึกษาเชิงคุณภาพในการศึกษาและรูปแบบของการศึกษาเพื่อพัฒนา มีรูปแบบของการดำเนินการศึกษาที่ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สัมภาษณ์เชิงลึก และผลิตภาพยนตร์เชิงสังเกตการณ์ เพื่อสำรวจค้นหาแนวทางการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ

รวมไปถึงการใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) บุคคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 25 คน ซึ่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key informants) เนื้อหาหรือผลการทำงานของ ผู้นำท้องถิ่นที่มีความโดดเด่น โดยนำมาตีความและรวบรวมแนวทางการดำเนินงานของแต่ละบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) คือ เทคนิคการศึกษาที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร โดยจะเป็นการระบุคุณลักษณะของข้อความหรือสาร อย่างเป็นระบบ (สุภางค์ จันทวานิช, 2552, หน้า 145)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา อันเป็นแหล่งข้อมูลหลักของการศึกษา คือ การดำเนินงานโครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง (กองบรรณาธิการ, 2555,หน้า 17-75) เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา เทศบาลเมืองเขาสามยอด จังหวัดลพบุรี เทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนตำบลบางขลัง จังหวัดสุโขทัย โดยได้รับรางวัลพระปกเกล้าทองคำปี 2555 ด้านสันติสุขและสมานฉันท์ เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา และเทศบาลตำบลบางขลัง จังหวัดสุโขทัย รางวัลพระปกเกล้าทองคำปี 2555 ด้านความโปร่งใสและการมีส่วนรวม เทศบาลตำบลเกาะคา จังหวัดลำปาง และเทศบาลเมืองเขาสามยอด จังหวัดลพบุรี

โดยผู้ศึกษาได้ทำการลงพื้นที่เพื่อค้นหาทุนตามลักษณะต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และค้นหา ลักษณะของทุนต่างๆ ในแต่ละพื้นที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่ง รวมไปถึงการพูดคุยกับผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และประชาชน ในแต่ละพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) และการถ่ายภาพยนตร์เชิงสังเกตการณ์ โดยได้มีการสัมภาษณ์บุคคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 25 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับในพื้นที่ ซึ่งจะเป็น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เนื้อหาหรือลักษณะทางกายภาพ ลักษณะเรื่องราวความเป็นมาแนวทางการพัฒนา รูปแบบวิถีชีวิต การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตีความและรวบรวมแนวทางการดำเนินงานของแต่ละบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากบทสัมภาษณ์และการถ่ายภาพยนตร์เชิงสังเกตการณ์ ก่อนนำมาพัฒนาเนื้อหาเป็นบทภาพยนตร์ โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการบันทึกข้อมูลจัดระบบในการวิเคราะห์ข้อมูล ตีความข้อมูลเพื่อค้นหาความหมายที่แท้จริงของข้อมูล การวางระบบข้อมูลซึ่งจะเป็นการจำแนกประเภท (Categories) ของข้อมูลในการวิเคราะห์ โดยในการจำแนกประเภทของข้อมูลเป็นการบรรยายเนื้อหา

ของข้อความหรือเอกสาร โดยจะเป็นการระบุคุณลักษณะของข้อความหรือสาร อย่างเป็นระบบ (สุภางค์ จันทวานิช, 2552, หน้า 145) แล้วนำมาพัฒนาเป็นบทภาพยนตร์และเป็นรูปแบบของการผลิตภาพยนตร์

ผลการศึกษา

ลักษณะแนวทางการทำงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถนำมาพัฒนาเป็น เนื้อหา ของภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ ประกอบไปด้วย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่ง ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม พร้อมฟื้นฟูเศรษฐกิจฐานล่าง สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ควบคู่โครงสร้างพื้นฐาน เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การสอนงาน ถ่ายทอดงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในรูปของการเสริมสร้างภาคีเครือข่ายจากทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน โรงงาน ชุมชน และภาคประชาสังคม ฯลฯ โดยผ่านโครงการต่างๆ ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน การบริหารงานที่มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

2. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่ง ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างเครือข่ายในการทำงานให้มีความเข้มแข็ง

3. ประชาชนเชื่อมั่น ศรัทธา ไว้วางใจต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ใช้แผนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย ดำเนินการแก้ไขปัญหาร่วมกัน และร่วมติดตามประเมินผล

4. มีค่านิยมในการบริหารงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ทุจริตคอรัปชั่นในการปฏิบัติราชการ มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

5.อาศัยต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ มาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

6. ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ยึดความพึงพอใจสูงสุดของประชาชนเป็นสำคัญ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินงาน

7. สร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นการเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ไม่มีการแบ่งเชื้อชาติ ศาสนา ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลท้องถิ่น เน้นการทำความเข้าใจและลดความหวาดระแวง และเป็นแกนกลางในการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ

8. การสร้างการมีส่วนรวม โดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์ และนำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่อง ดังนั้น

9.ให้ความสำคัญกับ พนักงาน ข้าราชการที่เป็นกลไกทำให้งานประสบความสำเร็จ ควบคู่ไปกับการคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการทำงานอย่างโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ไม่ทุจริต มุ่งกระทำแต่ความดี ดำรงตนด้วยความพอเพียง อยู่ในศีลธรรมจรรยางามที่ดี ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทำงานนอกกรอบความคิดเดิมๆ แต่อยู่ภายใต้หลักกฎหมายและความเป็นท้องถิ่น ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันทำงาน

10.การจัดให้มีเครือข่ายการสื่อสารทั้งภายในและภายนอก เพื่อสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างกลุ่มประชาชนและ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับความเป็นธรรม เท่าเทียมกัน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ อันจะก่อให้เกิดความสันติสุขและสมานฉันท์ในสังคม

ลักษณะและแนวทางในการสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย

1.ขั้นตอนค้นหา โครงการหรือกิจกรรมที่โดดเด่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่ง ได้นำเสนอแนวของภาพยนตร์ เป็นเรื่องที่สะท้อนให้เห็นมิติความโปร่งใสในการบริหารงาน หรือการมีส่วนร่วมของประชาชน มีลักษณะความต่อเนื่อง ให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงาน ส่งเสริมหรือให้บทบาทของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ มิใช่เพียงการรับประโยชน์เท่านั้น รวมไปถึงเอกลักษณ์และรูปแบบของการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา การเรียนรู้ และด้านสุขภาพ ความเป็นท้องถิ่นนิยม ซึ่งก็คือการค้นหาทุน ซึ่ง ทุนที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างสรรค์เนื้อหาของภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คือ

ศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นฐานชีวิตในการทำมาหากินของคนไทย ยกตัวอย่างเช่น ความคิด ความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนา ศิลปะ การทอผ้า ทอเสื่อ จารีต ประเพณี เป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นที่หล่อหลอมจากประสบการณ์จากคนรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง เป็นสำนึกร่วมของคนในชุมชนที่มุ่งสร้างระบบขึ้นมา เพื่อดูควบคุมชุมชนให้ดำรงชีวิตไปตามระบบคุณค่าและระบบคิดของชุมชนนั้น

ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอื้ออาทร ได้แก่ การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างชาวบ้านซึ่งอาจจะขยายออกไปถึงชุมชนใกล้เคียงและขยายความมีน้ำใจเอื้ออาทรออกไปถึงคนยากจน ผู้ด้อยโอกาส รวมถึงแรงงานคืนถิ่นในชุมชนอีกด้วย

ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนไทยที่มีลักษณะของระบบครอบครัวเครือญาติ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามตกทุกข์ได้ยาก เช่น ระบบเอามื้อเอาแรงกันการลงแขกเกี่ยวข้าว ความสัมพันธ์อันอบอุ่นนี้ จะเป็นโครงสร้างอันสำคัญที่จะยึดโยงชุมชนไว้ให้เข้มแข็งไม่แตกสลายโดยง่าย

ความสามัคคี รวมพลัง รวมใจและรวมความคิดของสมาชิกในกลุ่มหรือของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงหรืออาจจะขยายเชื่อมโยงกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการระดมทุนทางสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จนเกิดความความต่อเนื่องยั่งยืนของกิจกรรมของกิจกรรมในระยะยาว

ทักษะในการจัดการร่วมกัน ซึ่งจะเกิดการเพิ่มความสามารถ ทักษะ ความชำนาญในการจัดการเรื่องต่าง ๆ ของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายองค์กร ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมไปถึงโรงเรียน หรือวัด เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากของชุมชน ให้เกิดการพออยู่พอกินและมีความพอเพียงร่วมกัน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสร้างสรรค์และสั่งสมขึ้นมาเพื่อการดำรงชีพ ยกตัวอย่าง เช่น ภูมิปัญญาของชาวบ้านในการทำเกษตรกรรม การแพทย์พื้นบ้าน เป็นต้น

โดยลักษณะของ การสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จะเป็นการสร้างภาพยนตร์ด้วยแนวคิดตามรูปแบบของ **เศรษฐกิจสร้างสรรค์** โดยจะต้องมีลักษณะของเนื้อหา เป็นการสร้าง

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่น (Cultural Identity) สร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมให้มีความเปิดกว้าง (Diversity & Open Society) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ รวบรวมนักคิดและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ (Talent/Creative Entrepreneur) เพื่อรวบรวมผู้มีความคิดสร้างสรรค์ในการผสมผสานวัฒนธรรม และภูมิปัญญา ท้องถิ่นเข้ากับเทคโนโลยีวัฒนธรรม สร้างพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก (Space & Facility) โดยจะต้องสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอและมีคุณภาพ มีการบริหารจัดการท้องถิ่น (Management) ที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเมือง การผสมผสานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

2. ขั้นตอนการพัฒนา **เนื้อหา** ของ โครงการหรือกิจกรรมที่โดดเด่นเอกลักษณ์และรูปแบบของการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา การเรียนรู้ และด้านสุขภาพ ความเป็นท้องถิ่นนิยมมาสู่การเป็น **บทภาพยนตร์**

3. ขั้นเตรียมการถ่ายทำ (Pre-Production) โดยใช้สถานที่ (Location) สถานที่ในการถ่ายทำภาพยนตร์ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และใช้นักแสดงหรือแนวทางของการนำเสนอที่เป็นบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือประชาชนในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความรักและความเข้าใจต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. ขั้นตอนการถ่ายทำภาพยนตร์ อาจใช้แนวทางของการผลิตภาพยนตร์สารคดี หรือการสร้างสรรค์เป็นภาพยนตร์บันเทิง หรือภาพยนตร์โฆษณา รวมไปถึงการตัดต่อภาพยนตร์ ควรเน้นการสร้างความเข้าใจ นำเสนอโดยให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจของประชาชนในท้องถิ่น

5. ขั้นตอนการฉายภาพยนตร์ ควรจัดฉายในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจต่อการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากข้อมูลทั้งหมด พลังของสื่อภาพยนตร์จึงสมควรได้รับการยอมรับในฐานะเป็นปัจจัย สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ด้วยศักยภาพของ ภาพยนตร์ ในตัวของมันเอง การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาศัยเครื่องมือ และกลไกใหม่ๆ อย่างเช่น สื่อภาพยนตร์ ซึ่งสามารถสร้างสถานภาพ สร้างภาพลักษณ์ ให้แก่บุคคล และสถาบันต่างๆ ได้ไม่มากก็น้อย โดยสื่อภาพยนตร์มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ทำหน้าที่อบรมบ่มเพาะและเป็นตัวการสร้างโลกแห่งจิตนาการที่ไปต่อเติมโลกความเป็นจริงทางสังคมล้อมรอบตัวบุคคลถึงภาพรวมของสังคม ภาพยนตร์ จึงเป็นอีกหนึ่งกลไกทางวัฒนธรรม และอาจกล่าวได้ว่าสำคัญอย่างมากในโลกสมัยใหม่ ทำให้ สื่อภาพยนตร์ สามารถดำรงตนอยู่ในฐานะของ กลไกสำคัญ หรือ เครื่องมือ ในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาลงพื้นที่เพื่อค้าหาข้อมูล แต่ขาดการค้นหาทุนทางสังคมจากประชาชนภายในท้องถิ่น ซึ่งผู้ศึกษา ได้ทำการวิเคราะห์ จากความเป็นไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว แต่ ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ และผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ และควรศึกษาถึงประสิทธิผลหลังการผลิตสื่อภาพยนตร์ด้วย

2. การออกแบบการศึกษาควรมีการนำการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อหาปัจจัยในส่วนต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

3.ควรมีการศึกษาความต้องการของประชาชนต่อรูปแบบ เนื้อหาสาระที่ประชาชนสนใจ และต้องการเพื่อมาต่อยอกในการสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการจัดฉายภาพยนตร์

1. ควรจัดฉายภาพยนตร์ในรูปแบบของนิทรรศการ ลักษณะของงานเทศกาลภาพยนตร์เพื่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการจัดงานเสวนาแลกเปลี่ยนทางวิชาการ แลกเปลี่ยนแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลจากการถ่ายทำ และผลจากการชมภาพยนตร์ของประชาชนในท้องถิ่น และข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ควรจัดทำสื่อภาพยนตร์ ในรูปแบบของสื่อวีดีทัศน์ ออกเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บรรณานุกรม

กองบรรณาธิการ. (2555). **เกียรติภูมิท้องถิ่น รางวัลพระปกเกล้า 2555 KPIAwad.** กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาเพลส.

ดังกมล ณ ป้อมเพชร. (2550). **ศิลปะการละครไทยในปัจจุบัน ปริทัศน์ศิลปะการละคร.** กรุงเทพมหานคร : โครงการ เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะ อักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัฒนา กิติอาษา. (2546). **ท้องถิ่นนิยม.** (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร : โอเอส พรินติ้งเฮาส์

บังอร เบญจาธิกุล. (2558). **การสร้างธรรมาภิบาลการปกครองส่วนท้องถิ่น.** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีที่ 4 (ฉบับที่ 2) กรกฏาคม – ธันวาคม 2558 : หน้า 29-42

รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2550). **เอกลักษณ์ไทยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งานอุตสาหกรรมสารัตถะ กรณีศึกษา อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย : รายงานผลการวิจัย.** กรุงเทพมหานคร ศูนย์บริการ วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย

วราภรณ์ สามโกเศศ, ค้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2557.**รู้จักเศรษฐกิจสร้างสรรค์** Creative Economy. Retrieved เมษายน 28, 2554, FromSangkasi.com: http://www.sangkasi.com

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์. (2553) **ทุน ความคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์** . กรุงเทพมหานคร : ไว้ลาย

สุภางค์ จันทวานิช. (2552). **วิธีการวิจัย เชิงคุณภาพ.** (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภางค์ จันทวานิช. (2552). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

The Guideline Development of Effective Component of Schools under Local Administrative Orgaaznization, Samut Sakhon Province

ธัญศญา ธรรศโสภณ*, จุฑารัตน์ นิรันดร
Thansaya Thassopon, Jutharat Nirundorn
โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลบางปลา เทศบาลตำบลบางปลา
*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: thansaya15@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร 2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบของประสิทธิผลสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร ประชากรแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยผู้กำหนดนโยบาย 3คน ผู้ปฏิบัติตามนโยบาย 3คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3 คน และประชากรที่ศึกษาในระยะที่ 2 เป็นโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 15 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู โรงเรียนละ 22 คน รวมทั้งสิ้น 350 คน และกลุ่มเป้าหมายระยะที่ 3 จำนวน 13 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structure Interview) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (*Exploratory factor analysis*) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การบูรณาการ ปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ และ การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง

2. แนวทางพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร ดังนี้ 1) ผู้บริหารต้องได้รับการอบรมหรือได้รับการพัฒนาก่อนแต่งตั้งตามหลักสูตรผู้บริหารที่ได้การรับรองจากคุรุสภา ให้มีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่ทันต่อเหตุการณ์ 2) โรงเรียนต้องมีการบรูณาการโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาความรู้กับโรงเรียนอื่น 3) ผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดในการเรียนการสอนของโรงเรียน 4) โรงเรียนต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

คำสำคัญ : องค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียน/ แนวทางการพัฒนา

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) To study the effectiveness components of schools under local administrative organization Samut Sakhon province .2)To study the guideline to develop the effectiveness components of schools under local administrative organiization Samut Sakhon province . The population were 15 schools under local administrative organization Samut Sakhon province and divided into 3 phase were interviewees consisted of 3 policy makers, 3 people follow the policy and 3 stakeholders ,The population used in phase 2 was a schools under local administrative organization Samut Sakhon province .And the target in phase 3 including 13 special education administrators by purposive sampling .The respondents were school administrators, deputy and teachers were 22 people total. The research instruments were consisted of the semi structure interview, questionnaire and focus group. The statistical analysis were frequency, percent, standard deviation, Exploratory element analysis and content analysis.

The findings research as:

1. The effectiveness components of schools under municipal in Samut Sakhon province 4 components: executive leadership, integration, factors supporting learning and developmental change.

2. The guideline to develop the effectiveness components of schools under under administrative organization Samut Sakhon province were 1.administrators must have leadership in making timely changes .This is a training course or development that is approved by the teachers council of Thailand. 2 School need to be integrated by create a network for developing knowledge with other schools. 3. Administrators must encourage the use of local wisdom in the teaching and learning of schools.3.Schools need to have environment conducive to learning. 4. Schools need to be environmentally for learning.

Keywords: School Effectiveness components/ guideline to develop

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุก ๆ ด้าน ศิริรัตน์ ทองมีศรี (2559 หน้า 84) ได้กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุด คือ "คน" ปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างทันท่วงที และมีการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ๆไปสู่เป้าหมายอย่างยั่งยืนให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม แล้วกำหนดเป็นแผนการศึกษาชาติ ให้สถานศึกษาบริหารจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นไปตามนโยบายที่รัฐกำหนด และให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น แต่ผลลัพธ์ที่ได้คือ ผลของการประเมินคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็น ผลการสอบ NT หรือผลประเมิน O-NET ผลที่ได้ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานกำหนด (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2558: 9-17) สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสาม (พ.ศ.2554-2558) นั้นจะพบว่า มีระดับคุณภาพการศึกษาค่อนข้างต่ำในภาพรวมทั้งประเทศ แต่ละโรงเรียนมีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่แตกต่างกัน

โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ประกอบด้วย เทศบาล อบจ และอบต.ที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกันก็ประสบปัญหาต่างๆ ที่คล้ายคลึงกัน เช่น ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน และด้านการบริหารจัดการกับปัจจัยด้านบริบทภายในโรงเรียน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ตลอดจนคุณภาพของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังไม่สูงมาก

ดังนั้นผู้วิจัย จึงต้องการศึกษาถึงองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนและแนวทางพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนดในเรื่องคุณภาพทางการเรียนของนักเรียนที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ให้มีความชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และใช้สำหรับพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบประสิทธิผล พบว่า ประสิทธิผลโรงเรียน (Robbins, 1996: 77; Hoy; Furguson,1985:131; รังสรรค์ อ้วนวิจิตร, 2554: 210-212; ธวัชชัย ตั้งอุทัยเรือง, 2557: ง) และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา ประกอบด้วย 1)ผู้กำหนดนโยบาย 2)ผู้ปฏิบัติตามนโยบาย และ 3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่วนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางการพัฒนา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 13 คน เพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงได้ดังภาพ

องค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียน โดยการ 1. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 2. แนวคิด ทฤษฎี 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	→	แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) โดยมีการวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการศึกษา 3 กลุ่มคือ 1)ผู้กำหนดนโยบายระดับกองการศึกษา 2) ผู้ปฏิบัติตามนโยบาย และ3)ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยเกี่ยวข้องมาประสิทธิผลโรงเรียน มาสังเคราะห์หาประสิทธิผลโรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบและสร้างองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้วิจัยนำองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Exploratory Factory Analysis) ด้วยวิธีสกัดปัจจัย (Principal Component Analysis) นำผลที่ได้ไปเลือกองค์ประกอบที่เข้าตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดเป็นองค์ประกอบประสิทธิผล ขั้นตอนที่ 3 นำองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาครที่ได้ไปหาแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบ ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ 1) กรอบองค์ประกอบและตัวแปรประชากร ประกอบด้วย ผู้กำหนดนโยบายระดับกองการศึกษา 3 คน ผู้ปฏิบัติคือผู้บริหารสถานศึกษาระดับชำนาญการพิเศษ 3 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นกรรมการสถานศึกษาที่จบการศึกษาขั้นต่ำปริญญาตรี 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน เป็นการ

เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบ เป็นโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร คือ โรงเรียนสังกัดเทศบาล 13 โรงเรียน และโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 โรงเรียน รวมทั้งหมด จำนวน 15 โรงเรียน โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียน จำนวน 25 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 2 คน และครู 22 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 350 คน และ 3) การศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 13 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ใช้สัมภาษณ์ ผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ประกอบด้วย ผู้กำหนดนโยบายระดับกองการศึกษา 3 คน ผู้ปฏิบัติตามนโยบาย 3 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3 คน ส่วนแบบสอบถาม (Questionnaire) ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสอบถามกับกลุ่มประชากรจำนวน 15 โรงเรียนซึ่งผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 2 คน และครูหัวหน้างานอีก 22 คน และแบบบันทึกใช้สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนและนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistic) ได้แก่ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ พิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับ จุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC)

4. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำไปทดลองใช้กับโรงเรียนที่ไม่ใช้ประชากร จำนวน 2 โรงเรียน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

5. วิเคราะห์องค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีการสกัดปัจจัยแบบองค์ประกอบหลัก “PCA” (Principal Component Analysisโดยวิธีวาริแมกซ์ (Varimax Rotation) เพื่อให้ได้ตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งถือเกณฑ์การเลือกตัวแปรเข้าที่ อยู่ในองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่ง โดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวน (Eigenvalue) มากกว่า 1 และถือค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแต่ละตัวแปรขององค์ประกอบนั้นมีค่า 0.5 ขึ้นไป ที่บรรยายด้วยตัวแปร 6 ตัวขึ้นไปตามวิธีของ Kaiser

4. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยจัดกลุ่มเนื้อหาที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันแล้วเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของการบรรยาย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor Analysis) เป็นการนำข้อมูลจากตัวแปรทั้งหมด 79 ตัวแปร มาวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Exploratory Factor Analysis) โดยพิจารณาจากค่า KMO and Bartlett's Test โดยค่า Kaiser-Meyer- Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และสถิติทดสอบตัวที่ 2 คือ Bartlett's Test of Sphericity) ใช้ทดสอบตัวแปรต่างๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ดังภาพ

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.836
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	77985.247
	df	15051
	Sig.	.000

ผู้วิจัยเลือกองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร ที่บรรยายด้วย 6 ตัวแปร ขึ้นไป และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า.50 ได้ 4 องค์ประกอบ 32 ตัวแปร

องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร มี 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.612-0.726 มีค่าความแปรปรวนขององค์ประกอบ (eigenvalues) เท่ากับ 8.175 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance) เท่ากับ 10.412

องค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการ มี 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.642-0.726 มีค่าความแปรปรวนขององค์ประกอบ (eigenvalues) เท่ากับ 8.175 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance) เท่ากับ 6.201

องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ มี 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.642-0.713 มีค่าความแปรปรวนขององค์ประกอบ (eigenvalues) เท่ากับ 7.175 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance) เท่ากับ 8.365

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาและเปลี่ยนแปลง มี 11 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ อยู่ระหว่าง 0.642-0.701 มีค่าความแปรปรวนขององค์ประกอบ (eigenvalues) เท่ากับ 7.675 และค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percent of Variance) เท่ากับ 8.913

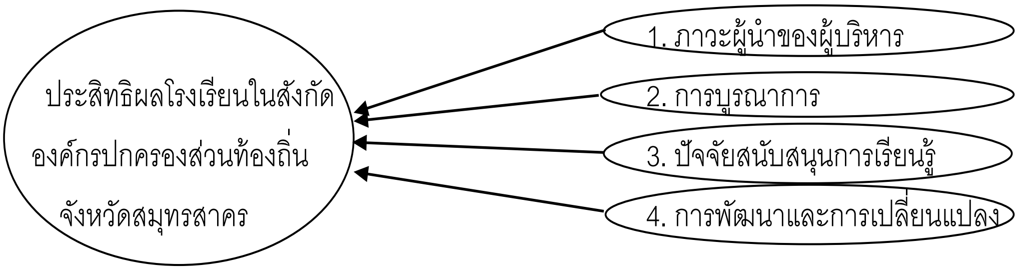

ภาพที่ 2 องค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดสมุทรสาคร โดยวิธีการการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 13 คน ได้ผลการสังเคราะห์จำแนกแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหาร ผ่านการอบรม/พัฒนาหลักสูตรผู้บริหารที่คุรุสภารับรอง มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงทุกๆด้าน ทันต่อเหตุการณ์ มีวิสัยทัศน์ ใช้กระบวนการเทคนิควิธีที่หลากหลาย และเทคโนโลยีที่ทันสมัยบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการ โรงเรียนต้องมีการการสร้างเครือข่ายพัฒนาความรู้กับโรงเรียนอื่น

องค์ประกอบที่ 3 การสนับสนุนด้านปัจจัยการเรียนการสอน โรงเรียนต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาและเปลี่ยนแปลง โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดในการเรียนการสอน

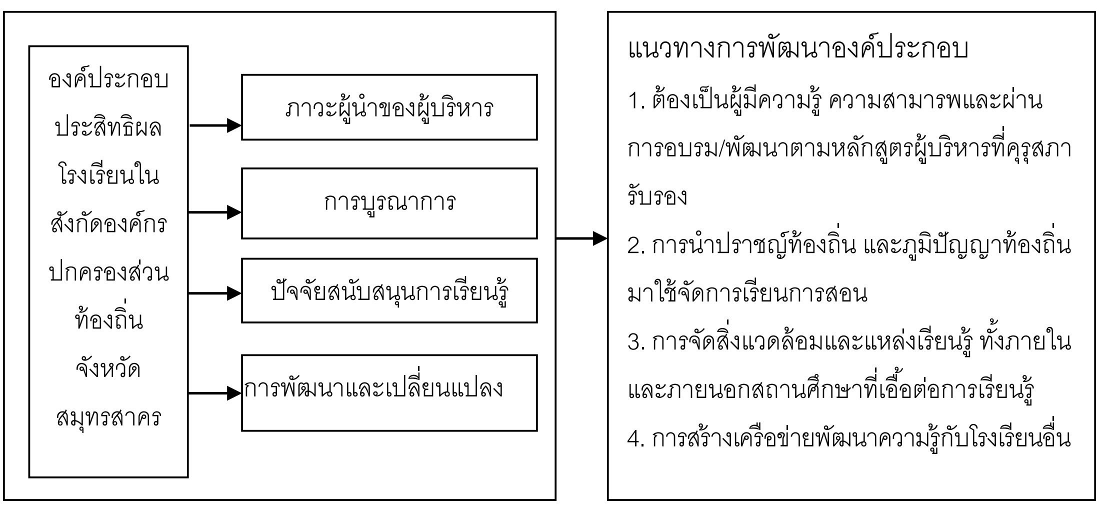

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. องค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) การพัฒนาและเปลี่ยนแปลง 3) ปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ และ 4) การบูรณาการ แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาครจะเกิดประสิทธิผลโรงเรียนได้ดีต้องคำนึงถึง 4 องค์ประกอบ จึงจะเป็นที่ยอมรับจากชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด ผู้ปกครอง ถึงการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และได้รับความร่วมมืออย่างหลากหลายให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี รวมถึงทุนทรัพย์ตลอดจนการเสนอแนะคิดนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องตามมาตรฐานการศึกษาและนโยบายของรัฐ สอดคล้องกับพิมลพรรณ ดุษิยามิ (2558) ได้กล่าวถึงผู้บริหารสถานศึกษาว่าต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพ มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการบริหารจัดการเป็นอย่างดี เพราะผู้บริหารเป็นผู้นำที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนสถานศึกษาเข้าสู่กระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับ Warren, S. R., Kelsen, V. E. (2013) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกความเป็นผู้นำกับการสร้างขีดความสามารถของผู้บริหารในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพต่ำ พบว่า พฤติกรรมการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2. แนวทางพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา 13 คน สรุปแยกแต่ละองค์ประกอบได้ ดังนี้

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารต้องผ่านการอบรมได้รับความรู้ด้านการบริหาร มีทดลองฝึกปฏิบัติจริงและผ่านการพัฒนาก่อนแต่งตั้งตามหลักสูตรของผู้บริหารที่ได้รับการรับรองจากคุรุสภาเสียก่อน ให้มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ มองการไกลใช้กระบวนการที่หลากหลาย และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการบริหารจัดการแบบเชิงรุก เน้นผลงานหรือผลสำเร็จตามเป้าหมายและคุณภาพ ด้วยบทบาทของการนิเทศเข้าไปกำกับ ติดตาม การทำงานอย่างใกล้ชิดและชัดเจนเหมาะสมกับบริบทและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ วิไล พินิจพงศ์ (2515) การศึกษาเรียนรู้ในการเป็นผู้นำมืออาชีพซึ่งจะต้องมีภาวะผู้นำก็จะเป็นผู้นำที่ดีได้ สอดคล้องกับ กัลยารัตน์ เมืองสง (2550) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยว่า การสัมมนาประชุมทางวิชาการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมความคิด การศึกษาดูงาน การฝึกงาน การเรียนรู้ การสนทนากลุ่ม เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาผู้บริหารให้มีความเป็นผู้นำได้ทุกยุคทุกสมัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและประสิทธิผลโรงเรียนที่สูงขึ้น

2) การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา ต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดในการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างของแต่ละท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ การพัฒนาย่อมต้องคำนึงความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาบริบทของท้องถิ่นด้วยว่า มีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนการพัฒนาบ้างแล้วนำมาประยุกต์

ใช้พัฒนาได้อย่างลงตัว และสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ Hamlin (1991) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดการพัฒนาได้นั้นขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ในทางปฏิบัติไม่มีรูปแบบใดที่ดีที่สุดเหมาะสมที่สุดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดในขณะนั้น จึงต้องคิดพัฒนารูปแบบใหม่ๆขึ้นมาใช้ เพื่อนำไปสู่การมีประสิทธิผลของโรงเรียน

3) การสนับสนุนด้านปัจจัยการเรียนการสอน โรงเรียนมีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ร่มรื่นน่าเรียน อันจะนำมาซึ่งความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องกำหนดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสังคม เพราะตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียนสภาพแวดล้อมในโรงเรียนย่อมมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตของผู้เรียน รวมถึงผู้สอนด้วยเช่นกันดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และแก้ปัญหาเป็น สอดคล้องกับ Pao-Nan Chou (2012) พบว่า การสื่อสารบนออนไลน์เป็นปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนของนักเรียนและส่งผลถึงความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียน

4) การบูรณาการ ต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษากับโรงเรียนอื่น จึงจะทำให้เกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ศักยภาพและความสามารถในการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความแตกต่าง ๆ กันทั้งในด้านการบริหารและบริบทของโรงเรียน จึงต้องมีความสัมพันธ์กันแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน นำมาบูรณาการให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนเพื่อประสิทธิผลโรงเรียน สอดคล้องกับ นิตยา มั่นชำนาญ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า ด้านการบูรณาการเป็นองค์ประกอบสำคัญองค์ประกอบหนึ่งจาก 4 องค์ประกอบของประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้เสนอแนวทาง การเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายนอกได้แก่ สภาพสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมืองและกฎหมาย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้าง และนโยบาย ผลผลิต และบริการ บุคลากร ประสิทธิผลโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร ได้ค้นพบนวัตกรรมทางการบริหารจัดการสถานศึกษาที่นำไปสู่ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร ได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานต้นสังกัด ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นส่วนประกอบในการกำหนดเป็นนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาให้มีแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาที่ชัดเจนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิผลที่สูงขึ้นสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของท้องถิ่น

2. ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาที่เป็นระบบอย่างมีกระบวนการที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิผลโรงเรียนที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

แม้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียน ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลและอบจ.) และเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ในจังหวัดสมุทรสาครเท่านั้น แต่ถ้าเป็นสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่สมุทรสาคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่เช่นกัน จะมีองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาองค์ประกอบประสิทธิผลโรงเรียนอย่างไร เป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

กัลยรัตน์ เมืองสง. (2550). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงาน. (2557). "**มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,**" **การศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: กรมศาสนา.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน. (2556). **การประเมินมาตรฐานโรงเรียนปี 2554-2558.**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐาน.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับ มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนว ทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

ธวัชชัย ตั้งอุทัยเรือง. (2557). **รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลางของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

นิตยา มั่นชำนาญ. (2555). "รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน" **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา** ปีที่ 6 ฉบับที่ 2

(เมษายน- กันยายน): 33-35.

พิมพันธ์ เตชะคุปต์. (2548). **การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แบเนจเม็นท์.

พิมลพรรณ ดุษิยามี. (2558). “การบริหารโรงเรียนเอกชน ที่เหมาะสมสำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย** ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 123.

รังสรรค์ อ้วนวิจิตร. (2554). “รูปแบบความสัมพันธ์เชิงประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก”. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย** ปีที่3 ฉบับที่ 1, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 210-221.

วิไล พินิจพงศ์.(2015). “ภาวะผู้นำทางการศึกษา” **Thirasakchodcham Education Blog** (4 /11/ 2015). https://thirasakchodcham.wordpress.com/2015/11/04/ภาวะผู้นำทางการศึกษา/

ศิริรัตน์ ทองมีศรี. (2559). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนเอกชนกรุงเทพมหานคร”. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี** ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม -ธันวาคม): 85.

Bass, B.M. (1985). **Leadership and performance beyond expectations.** New York: Free Press.

Cronbach, L. J. (1958). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. **Psychometrika**, 16(3): 297-334.

Epstein, J.L. (1995). “School / Family / Communication Partnerships: Caring for the Children We Share”. **Phi Delta Kappan**, 92(3): 81-96.

Kulubacak, Gulsun, (2000). Online Learning: A Study of Students’ Attitudes Towards web-based Inlstruction (WBI). (Online). Available: http:www.lib,umi,com/dissertations/fullcit/9973125. Retrieved February 26,2004.

Hamlin, Alan. (1991). “Economical Constitutions,” **Political Studies** 44 (3): 605-619.

Hoy,W.K.; & Furguson. (1985). A Theoretical Framework and Exploration of Organizational ffectiveness in Schools**.** **Educational Administration** Quarterly. 21: 117-134.

Jackson, S. and Remer, C. (2014). **Building Leadership in Schools. RE: VISION No. 04, Part 5.** (2014-Jan **Pages:** 12). [Online]. Retrieved from https://eric.ed.ed.gov/?=Vision+work+affects +school +performance.&ft=on&id=ED559391.

Niqab, M.et al. (2014). **Instructional Leadership Potential Among School Principals in Pakistan**. [Online]. Retrieved from https://www.questia.com/library/journal/1P3-3358588111/ instructional-leadership-potential-among-school-principals.

Pao-Nan Chou, (2012). **The Relationship Between Engineering Students’ Self-Directed Learning Abilities And Online Learning Performances: A Pilot Study.** (v5 p33-38 2012). [Online].Retrieved from http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1073131.

Robbins, SP.; & Coulter, M. (1996). **Management.** 5th edl. New Jersey: Pearson Prentice.

Senge, Peter M. (1990). **The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization.** New York: Doubleday.

Steer, M. R. (1991). **Introduction to Organization Behavior.** New York: Harper Collin Publishers Inc.

Warren, S.R., & Kelsen,V. E. (2013). **Leadership Coaching: Building the Capacity of Urban Principals in Underperforming Schools.** (v9 p18-31 2013). [Online] Retrieved from https://eric.ed.gov/?q=Leadership+of+the+management+effect+of+school+effectiviness&ft=on&id=EJ1027013.

ประสิทธิผลของต้นแบบการลดพฤติกรรมเนือยนิ่ง และพฤติกรรมหน้าจอในวัยรุ่น

The effectiveness of sedentary behavior and screen-time behavior reduction model for adolescents.

ปิยวัฒน์ เกตุวงศา* และ ปัญญา ชูเลิศ
PiyawatKatewongsa, PanyaChoolers
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: piyawat.kat@mahidol.edu

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของต้นแบบเชิงกระบวนการสำหรับการลดพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอของวัยรุ่นไทย ที่พิจารณาจากการมีพฤติกรรมนั่งนิ่งๆ เคลื่อนไหวน้อยของนักเรียนในแต่ละช่วงวัน รวมถึงพฤติกรรมหน้าจอเพื่อความบันเทิง อาทิ การเล่นเกม การใช้อินเทอร์เน็ตหรือการดูหนังฟังเพลงออนไลน์ เป็นต้น โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบกึ่งทดลองในการดำเนินการวิจัย ดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 2 ครั้ง จำแนกเป็นรอบก่อนและหลังดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนจำนวนทั้งสิ้น 6 โรงเรียนจำแนกเป็นโรงเรียนกลุ่มทดลอง 3 โรงเรียน และโรงเรียนกลุ่มควบคุม 3 โรงเรียน รวมจำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 387 คน เป็นกลุ่มทดลอง 195 คน และกลุ่มควบคุม 192 คน

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของต้นแบบเชิงกระบวนการ สามารถกระตุ้นให้นักเรียนปรับลดพฤติกรรมเนือยนิ่งในระหว่างวันของตนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและควบคุม ($t = -3.525^{***}$) และการเปรียบเทียบระยะเวลาเฉลี่ยรอบก่อน-หลังดำเนินกิจกรรม ($t = -8.990^{***}$) ขณะที่เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมหน้าจอ แม้จะพบว่าต้นแบบกิจกรรมสามารถช่วยลดระยะเวลาสะสมของพฤติกรรมหน้าจอลงได้ แต่ไม่พบความแตกต่างในทางสถิติระหว่างกลุ่มทดลองและควบคุม

คำสำคัญ : พฤติกรรมเนือยนิ่ง, พฤติกรรมหน้าจอ, กิจกรรมทางกาย, วัยรุ่น

ABSTRACT

The purpose of this research is to investigate the effectiveness of model for reducing sedentary behavior and screen-time behavior among Thai adolescents by focusing on the low movement activities during the waking time on a daily life which results in a substantial physical inactivity, and entertainment screen-time activities such as online game, internet, and online multimedia.A quasi-experimental study design is employed with 2 rounds of data collection in 6 schools, 3 school are randomly as the experimental group, and another 3 schools are control group.The total number of sample students are 387 people;195 were in the experimental group and 192 people were in the control group.

The results found that the effectiveness of model can be used to motivate students to significantly reduce their sedentary behavior during their day when compared between the experimental and control groups (t = -3.525 ***). This is also found the statistic significant in the mean of sedentary behavior time comparing before and after activities (t = -8.990 ***). While considering the screen-time behavior, even though the model can reduce the cumulative duration of the screen-time behavior. But there was nostatistically significantdifference between experimental and control groups.

Keywords: Sedentary Behavior, Screen-time behavior, Physical Activity, Adolescent

บทนำ

การมีกิจกรรมทางกาย(Physical Activity) ที่เพียงพอทั้งที่เกิดจากการเคลื่อนไหวร่างกายในกิจกรรมการทำงาน การเดินทางด้วยการเดินหรือขี่จักรยาน หรือแม้กระทั่งการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการสร้างเสริมสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง การป้องกันโรคต่างๆ รวมถึงลดความเสี่ยงต่อการตายก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Department of Health, Physical Activity, 2011) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประชากรวัยเด็กและวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นแห่งพัฒนาการของชีวิต องค์การอนามัยโลกแนะนำให้ประชากรกลุ่มนี้ควรมีกิจกรรมทางกายระดับปานกลางถึงหนักสะสมอย่างน้อย 60 นาทีต่อวัน อันจะช่วยส่งเสริมให้มีเกิดพัฒนาการตามช่วงวัยที่เหมาะสม ทั้งในเรื่องการปลูกฝังจิตสำนึกทางสุขภาพ ทั้งทางกาย ใจ สังคม อารมณ์ และสติปัญญา

อย่างไรก็ดี ข้อมูลล่าสุดกลับพบว่า เด็กและวัยรุ่นไทยเพียงร้อยละ 26.6 เท่านั้น ที่มีกิจกรรมทางกายเพียงพอตามคำแนะนำดังกล่าว ในทางกลับกันกลับพบว่า เด็กและวัยรุ่นเหล่านี้ใช้เวลาส่วนใหญ่หมดไปกับพฤติกรรมหน้าจอและพฤติกรรมเนือยนิ่งที่เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายน้อยๆ สะสมมากถึงวันละกว่า 13 ชั่วโมง(สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559)ซึ่ง“พฤติกรรมเนือยนิ่ง” (Sedentary behavior)ที่หมายถึงกลุ่มพฤติกรรมการเคลื่อนไหวน้อยที่ปฏิบัติในระหว่างวันจะมีการใช้พลังงานของร่างกายน้อยไม่ว่าจะเป็นนั่งเรียนนั่ง

ทำงาน นั่งเล่นนั่งคุย นั่งในรถ รวมถึง “พฤติกรรมหน้าจอ” (Screen-time behaviors) ที่พบมากในปัจจุบันทั้งการใช้ คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ มือถือ แท็บเล็ต เพื่อความบันเทิง พฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลเสียโดยตรงต่อพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กและวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่งหากมีเกินกว่าระยะเวลาที่เหมาะสม (Tremblay et.al, 2010)

ทั้งสองกลุ่มพฤติกรรมดังกล่าว นอกจากจะฉุดรั้งการมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอแล้ว ผลจากวิจัยทางการแพทย์และสุขภาพในต่างประเทศจำนวนหลายชิ้นยังยืนยันว่า การนั่งและนอนเล่นติดต่อกันเป็นระยะเวลานานๆ รวมไปถึงระยะเวลาสะสมของพฤติกรรมเหล่านี้ที่มากขึ้นจะมีผลต่อการนำไปสู่ภาวะน้ำหนักตัวเกิน โรคในกลุ่มเมตาบอลิก โรคเบาหวาน มะเร็งบางชนิด รวมถึงตายก่อนวัยอันควร เนื่องจากการนั่งหรือนอนเอกเขนก (ไม่รวมการนอนหลับ) ติดต่อกันเป็นระยะเวลานานๆ จะไปทำให้กระบวนการเมตาบอลิกทำงานช้าลง ส่งผลโดยตรงต่อระดับน้ำตาลในเลือด ความดันโลหิต และระดับการเผาผลาญของไขมันของร่างกาย จนนำไปสู่สาเหตุของการเกิดโรคต่างๆ ในที่สุด (Health et.al., 2012) โดยในปัจจุบันพบว่า อัตราอุบัติการณ์ของการเกิดโรคไม่ได้จำเพาะอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่หรือสูงอายุเท่านั้น หากแต่ยังได้คุกคามกลุ่มประชากรวัยเด็กและวัยรุ่นด้วย (Owen et. al.,2010; Tremblay et.al., 2010)รวมถึงส่งผลเสียต่อบุคลิกภาพและสมรรถนะทางกายและมีผลกระทบต่อสภาวะทางจิตใจเช่นภาวะซึมเศร้าความวิตกกังวล และโรคเครียด เป็นต้น (World Health Organization,2017)

จากสถานการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการเร่งหาแนวทางเพื่อปรับลดพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกทางสุขภาวะในกลุ่มเด็กและวัยรุ่นไทย เพื่อเป็นการปูรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีศักยภาพด้วยเหตุนี้ การวิจัยนี้จึงประสงค์ที่จะทดสอบประสิทธิผลของต้นแบบการลดพฤติกรรมเนือยนิ่ง และพฤติกรรมหน้าจอในกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของการวิจัยเพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมดังกล่าวสามารถใช้สำหรับปรับลดพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอได้หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของต้นแบบเชิงกระบวนการสำหรับการลดพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอของวัยรุ่นไทย

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

“พฤติกรรมเนือยนิ่ง” ครอบคลุมความหมายถึง การกระทำ หรือ การแสดงออกในลักษณะเฉื่อยช้า อยู่กับที่ ไม่คลื่อนไหว ความหมายดังกล่าวสอดคล้องกับ เอกสารทางสุขภาพจากต่างประเทศที่ให้ความหมายว่า “Sedentary Behavior” หมายถึงพฤติกรรมใดๆ ที่บุคคลปฏิบัติในระหว่างช่วงเวลาที่ตื่นของวัน โดยมีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่มีการเคลื่อนไหวไปมาของร่างกายน้อย มีการใช้พลังงานของร่างกาย (Metabolic Equivalent of Task: METs) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.5METs หรือเทียบเท่ากับค่าการใช้พลังงานของร่างกายขณะพัก (Tremblay, 2012)

ทั้งนี้ส่วนใหญ่พฤติกรรมในกลุ่ม “Sedentary Behavior” ที่ว่านี้ จะเป็นพฤติกรรมในลักษณะของการอยู่ประจำที่ในกลุ่มของการนั่งและนอนเล่นในกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนั่งเรียน นั่งทำงาน นั่งใช้คอมพิวเตอร์ นั่งอ่านหนังสือ นั่งประชุม

นั่งเล่นเกม นั่งเล่น นั่งคุย นอนดูโทรทัศน์ นั่งในรถโดยสารหรือเดินทาง รวมไปถึงที่พบมากในปัจจุบัน คือ กลุ่มพฤติกรรมการใช้หน้าจอ (Screen-time Behaviors) เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นพฤติกรรมนั่งๆนอนๆ โดยคนที่ปฏิบัติกิจกรรมเนือยนิ่งในระยะเวลามากๆ ในระหว่างวันต่อเนื่องเป็นเวลานานอาจนำไปสู่วิถีชีวิตแบบเนือยนิ่ง ไม่กระฉับกระเฉง (Owen,. et al., 2010)

ปัจจุบันสถานการณ์ของการเกิดโรคดังกล่าวได้คุกคามเข้ามาสู่ในกลุ่มวัยรุ่น โดยพบว่าพฤติกรรมเนือยนิ่งไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบทางลบต่อสุขภาพและการเกิดโรคในวัยรุ่นเท่านั้น หากแต่ยังก่อให้เกิดผลกระทบที่หลากหลาย เช่น การเกิดภาวะน้ำหนักตัวเกินและโรคอ้วน(สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ, 2559) และยังส่งผลต่อพัฒนาการด้านร่างกายของวัยรุ่น โดยการมีพฤติกรรมเนือยนิ่งที่มากเกินไปส่งผลให้มีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อต่ำลง และมีร่างกายไม่สมส่วน

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาพฤติกรรมเนือยนิ่ง โดยเฉพาะในกลุ่มของพฤติกรรมหน้าจอ พบว่าส่งผลกระทบทางด้านอารมณ์และจิตใจของวัยรุ่นอย่างน่ากังวลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสุขภาพจิตที่อ่อนแอของวัยรุ่น มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิตเนื่องจากการใช้หน้าจอทำให้สมองเกิดการกระตุ้นจากการรับภาพและสื่อต่างๆ โดยผลกระทบจากการใช้หน้าจอที่พบบ่อยที่สุดในวัยรุ่นได้แก่ ภาวะซึมเศร้า จากการรับสื่อต่างๆ ที่อาจสร้างความเชื่อความเข้าใจที่ผิดแปลกในวัยรุ่น ส่งผลให้วัยรุ่นลดทอนคุณค่าในตนเอง มีการนับถือตนเองต่ำ และนำมาสู่ภาวะซึมเศร้า แปลกแยก และขาดความสนใจต่อการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และสังคมรอบข้าง (Asare, 2015) นอกจากนี้ยังพบว่าแสงจากการใช้หน้าจอ ส่งผลให้เกิดภาวะการนอนหลับไม่สนิท จึงทำให้วัยรุ่นพักผ่อนไม่เพียงพอ ไม่รู้สึกสดชื่นเมื่อตื่นนอน ซึ่งส่งผลให้วัยรุ่นขาดสมาธิในการเรียนรู้ ขาดความสนใจต่อสิ่งรอบข้าง เบื่อหน่ายในการทำกิจกรรมในระหว่างวัน (Strasburger, 2004) ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และการเข้าสังคมในที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้หลักการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมต้นแบบสำหรับการลดพฤติกรรมเนือยนิ่ง และพฤติกรรมหน้าจอในชีวิตประจำวันของวัยรุ่นในรูปแบบที่เหมาะสมกับตนเอง โดยกระบวนการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของการวิจัยนี้ ได้นำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ได้แก่ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนพฤติกรรม (Trans Theoretical Model (TTM) และทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Percieved Self-Efficacy) เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

กระบวนการวิจัยครั้งนี้ได้เข้าไปสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนในปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ของโรงเรียน 1) การจัดทำนโยบายสุขภาวะที่มีความชัดเจน, 2) สร้างจิตสำนึกรักในการเคลื่อนไหวร่างกายของคุณครูและนักเรียน,3) การจัดทำพื้นที่สุขภาวะในโรงเรียน, 4) การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มกิจกรรมทางกายตามช่วงวันและการส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนแบบกระฉับกระเฉงทั้งหมดนี้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการลดพฤติกรรมเนือยนิ่งของนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง

สำหรับการวัดผลการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมจะพิจารณาจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนใน 2 ด้านได้แก่ 1) พฤติกรรมเนือยนิ่งที่หมายถึง การมีพฤติกรรมนั่งนิ่ง เคลื่อนไหวน้อยในช่วงวันขณะที่อยู่โรงเรียน ซึ่งพฤติกรรมเนือยนิ่งนี้จะมีค่าการเผาผลาญของพลังงานน้อยกว่า 1.5 Mets (หน่วยที่ใช้ในการประมาณค่าของจำนวนออกซิเจนที่ถูกร่างกายใช้) ไม่รวมการนอนหลับ (Tremblay et.al, 2010)และ 2) พฤติกรรมการใช้หน้าจออิเล็กทรอนิกส์เพื่อความบันเทิง ที่พิจารณาจาก การดูโทรทัศน์ การเล่นเกมบนอุปกรณ์เคลื่อนที่และคอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการดูหนังฟังเพลงออนไลน์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Study with case-controlled groups) ที่ศึกษาถึงประสิทธิผลของต้นแบบกิจกรรมที่ทางโครงการวิจัยสอดแทรกในระหว่างการดำเนินกิจกรรมของโครงการ (Intervention Program) อันประกอบด้วยกระบวนการสร้างจิตสำนึกทางสุขภาพ การออกแบบกิจกรรม ตลอดจนการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาวะในโรงเรียน (Healthy Space) โดยกิจกรรมทั้งหมดใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในการกระตุ้นให้เกิดการร่วมคิดร่วมดำเนินการอย่างสอดคล้องตามบริบทของโรงเรียนเพื่อนำไปสู่ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติการจริงเพื่อลดพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอในกลุ่มตัวอย่างของโครงการวิจัยอย่างมีประสิทธิผล

กลุ่มเป้าหมายของโครงการคือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาในระบบของโรงเรียนในเขตพื้นที่ภาคกลาง สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

การสุ่มตัวอย่างของการวิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนที่เริ่มต้นทำการสุ่มตัวอย่างในระดับโรงเรียนเป็นอันดับแรก โดยจะใช้กรอบตัวอย่างและข้อมูลพื้นฐานจากโครงการสำรวจกิจกรรมทางกายในเด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. 2558 เป็นเกณฑ์พิจารณาในการจำแนกกลุ่มของโรงเรียนตามขนาดโรงเรียน รวมถึงพิจารณาควบคุมปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการมีกิจกรรมทางกายและพฤติกรรมเนือยนิ่งของนักเรียน พร้อมทั้งจำแนกโรงเรียนตามขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เพื่อเป็นการควบคุมอิทธิพลเรื่องขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันซึ่งเชื่อว่าอาจจะมีผลต่อการพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอของผู้เรียน

ในการสุ่มตัวอย่างโรงเรียนใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบทราบความน่าจะเป็นด้วยวิธีการจับสลากแบบแทนที่ เพื่อให้ได้โรงเรียนตัวอย่างจำแนกเป็นโรงเรียนกลุ่มทดลอง 3 โรงเรียน และโรงเรียนกลุ่มควบคุม 3 โรงเรียน จัดเป็นกลุ่มแบบ Case-Controlled groups รวมทั้งสิ้น 6 โรงเรียน จากนั้นทำการประสานกับผู้บริหารและคณาจารย์ในสถานศึกษาถึงความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ

สำหรับการสุ่มตัวอย่างระดับบุคคลในแต่ละโรงเรียนได้ทำการสุ่มตัวอย่างนักเรียนที่จะเข้าร่วมโครงการทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามเพศและระดับชั้น โดยใช้ตารางเลขสุ่มในการสุ่มตัวอย่างระดับบุคคลเพื่อให้ได้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ รวมจำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 387 คน เป็นกลุ่มทดลอง 195 คน และกลุ่มควบคุม 192 คน โดยนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทุกคนได้รับการชี้แจงสิทธิ์ในการเข้าร่วมโครงการ การสอบถามความยินยอมและสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ

ทั้งจากตัวนักเรียนเองและจากผู้ปกครองนักเรียนตามหลักจริยธรรมการวิจัยในคนเลขที่ COA. NO.2015/1-1-130

กระบวนการและกิจกรรมการวิจัย

1. สร้างความเข้าใจกับผู้บริหารโรงเรียน ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครูแกนนำ เพื่อร่วมกันวางแนวทางการจัดกิจกรรม และออกแบบพัฒนาพื้นที่สุขภาวะในโรงเรียนเพื่อลดพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอให้กับนักเรียน

2. จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนกลุ่มทดลองของโครงการได้ร่วมคิดวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมสำหรับการนำไปปฏิบัติเพื่อการลดพฤติกรรมเนือยนิ่ง และพฤติกรรมหน้าจอ

3. ติดตามประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนือยนิ่งของนักเรียนโดยการรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 2 ครั้ง คือ รอบก่อน และหลังการดำเนินกิจกรรมเพื่อวัดผลการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมเป้าหมาย

ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้เป็นการบูรณาการระหว่างวิธีการรวบรวมข้อมูลทางสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำ เที่ยงตรง และบ่งชี้ถึงประสิทธิผลของกิจกรรมโครงการได้อย่างสูงสุด สำหรับข้อมูลประกอบด้วยเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมการมีกิจกรรมทางกาย พฤติกรรมเนือยนิ่ง และพฤติกรรมหน้าจอของนักเรียน ที่ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า ดำเนินการโดยพนักงานสัมภาษณ์ของโครงการ

2. เครื่องวัดระดับการออกกำลังกาย (Activities Tracker) ที่พัฒนาโดย ภาควิชาวิศวกรรมชีวการแพทย์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สำหรับวัดระดับการมีกิจกรรมทางกายและพฤติกรรมเนือยนิ่งของนักเรียน โดยอุปกรณ์ดังกล่าวจะถูกติดกับนักเรียนทุกคนทั้งกลุ่มทดลองและควบคุมต่อเนื่องกัน 5 วัน (จันทร์-ศุกร์) ระหว่างเวลา 7.30 – 15.30 น. (รวมระยะเวลา 8 ชั่วโมง)

ภาพที่ 1 การรวบรวมข้อมูลการวิจัย
ที่มา: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม,2559

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะเริ่มต้นจากการแสดงคุณลักษณะพื้นฐานของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นในขั้นตอนการตรวจสอบประสิทธิผลจากต้นแบบกิจกรรม จะใช้วิธีการเปรียบเทียบใน 2 มิติ คือ 1) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรอบก่อนดำเนินกิจกรรมและหลังดำเนินกิจกรรมด้วยสถิติ Paired sample t-test และ 2) การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติ Independent sample t-test ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผลที่แท้จริงของต้นแบบกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไประหว่างกระบวนการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์คุณลักษณะพื้นฐานของกลุ่มนักเรียนตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดในตาราง 1 พบว่า การกระจายสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามเพศ ระดับชั้น และขนาดของโรงเรียนอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างพบว่า เป็นนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชายเล็กน้อย (ร้อยละ 51.2 และ 48.8 ตามลำดับ) ถัดมาเมื่อพิจารณาจำแนกตามระดับชั้นระหว่าง มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายพบว่า มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (49.6 และ 50.4 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า การกระจายสัดส่วนของขนาดโรงเรียนแบบเล็ก กลาง ใหญ่ มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันที่ประมาณร้อยละ 33 นอกจากนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบการกระจายของกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนทดลองและโรงเรียนควบคุม เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะที่สำคัญว่ามีความเอนเอียง (Sample Selection Bias) หรือไม่ จึงได้ทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองด้วยการวิเคราะห์ไคสแควร์ ผลการทดสอบไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรืออธิบายได้ว่า การกระจายของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความเอนเอียง สามารถควบคุมอิทธิพลจากความแตกต่างเชิงคุณลักษณะตามกระบวนการวิจัยแบบกึ่งทดลองได้

ตาราง 1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคุณลักษณะพื้นฐาน และกลุ่มการเข้าร่วมกิจกรรม

คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มโรงเรียน		รวม
	ทดลอง	**ควบคุม**	
เพศ			
ชาย	101 *(51.8%)*	88 *(45.8%)*	189 *(48.8%)*
หญิง	94 *(48.2%)*	104 *(54.2%)*	198 *(51.2%)*
Pearson chi-square = *1.376*			
ระดับชั้น			
ม.ต้น	96 *(49.2%)*	96 *(50.0%)*	192 *(49.6%)*
ม.ปลาย	99 *(50.8%)*	96 *(50.0%)*	195 *(50.4%)*
Pearson chi-square = *0.068*			
ขนาดโรงเรียน			
เล็ก	67 *(34.4%)*	64 *(33.3%)*	131 *(33.9%)*
กลาง	64 *(32.8%)*	64 *(33.3%)*	128 *(33.1%)*
ใหญ่	64 *(32.8%)*	64 *(33.3%)*	128 *(33.1%)*
Pearson chi-square = *0.045*			
รวม	195 *(100.0%)*	192 *(100.0%)*	387 *(100.0%)*

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมที่ศึกษา

					กลุ่มควบคุม			
			รอบหลัง		**รอบก่อน**		**รอบหลัง**	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
พฤติกรรมเนือยนิ่ง	355.00	30.30	333.14	34.31	362.04	31.39	344.54	28.33
พฤติกรรมหน้าจอ (รวมทุกกิจกรรม)	214.25	122.30	187.30	117.42	221.17	127.05	201.52	114.49
ดูโทรทัศน์	51.11	49.14	44.38	58.10	49.23	42.50	42.12	37.23
เล่นเกมบนแท็ปเล็ต/โทรศัพท์มือถือ	42.54	49.11	37.13	51.12	43.12	46.37	43.25	45.04
เล่นเกมบนคอมพิวเตอร์	30.38	69.09	25.11	52.22	39.27	69.15	30.28	51.22
Internet/Social Network	45.18	49.31	41.51	64.35	44.30	47.32	44.15	46.10
ดูหนังฟังเพลงออนไลน์	45.43	53.45	39.57	46.16	46.05	37.58	43.33	39.56

ข้อมูลจากตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยของการมีพฤติกรรมเนือยนิ่ง และพฤติกรรมหน้าจอของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบรอบก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม เมื่อพิจารณาถึงการมีพฤติกรรมเนือยนิ่งทั้งรอบก่อนและหลังดำเนินกิจกรรมในภาพรวมพบว่า มีการลดลงของระยะเวลาเฉลี่ยในพฤติกรรมดังกล่าวทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งเพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างดังกล่าวจักได้มีการทดสอบทางสถิติในส่วนถัดไป

พฤติกรรมเนือยนิ่ง

เมื่อพิจารณาค่าระยะเวลาเฉลี่ยของการมีพฤติกรรมเนือยนิ่งของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมเนือยนิ่งมากกว่า 5 ชั่วโมงจากเวลาติดเครื่องวัด 8 ชั่วโมง เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนรอบก่อน-หลังดำเนินกิจกรรมพบว่า ค่าเฉลี่ยของการมีพฤติกรรมเนือยนิ่งในรอบก่อนดำเนินกิจกรรมจะสูงกว่ารอบหลังดำเนินกิจกรรมทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยนักเรียนกลุ่มทดลองจะมีเวลาเฉลี่ยของพฤติกรรมเนือยนิ่งน้อยกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมในทุกรอบของการเก็บข้อมูล

ตาราง 3 ระยะเวลาเฉลี่ยการมีพฤติกรรมเนือยนิ่งของนักเรียนเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามรอบการเก็บข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง	**รอบก่อน**		**รอบหลัง**		t-test **เปรียบเทียบก่อน-หลัง**	t-test **เปรียบเทียบกลุ่มทดลองและควบคุมในรอบหลัง**
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	355.00	30.30	333.14	34.31	-8.990***	-3.525***
กลุ่มควบคุม	362.04	31.39	344.54	28.33	-5.737***	

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ *= 0.05, ** = 0.01, *** = 0.001

เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมข้างต้นจะพบว่า กลุ่มทดลองมีการลดลงของพฤติกรรมเนือยนิ่ง 22.26 นาที ขณะที่กลุ่มควบคุมลดลง 17.50 นาที เมื่อตรวจสอบนัยยะเชิงประสิทธิผลของความแตกต่างในการลดลงของพฤติกรรมเนือยนิ่งในรอบหลังการดำเนินกิจกรรมโครงการ ด้วย Independent Sample t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยของพฤติกรรมเนือยนิ่งในรอบหลังดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทดลองมีการลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (t = -3.525***)

ขณะที่ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนือยนิ่งของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบก่อน-หลังดำเนินกิจกรรมด้วย Paired Samples t-test พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเนือยนิ่งลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (t = -8.990***)ขณะที่กลุ่มควบคุมพบนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกันแต่ในระดับของความแตกต่างที่น้อยกว่ากลุ่มทดลอง (t = -5.737***)

พฤติกรรมหน้าจอ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของระยะเวลาการใช้หน้าจอเพื่อความบันเทิงอันประกอบด้วยการดูโทรทัศน์ การเล่นเกมบนอุปกรณ์เคลื่อนที่และคอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการดูหนังฟังเพลงออนไลน์ พบว่าในภาพรวมก่อนการดำเนินกิจกรรมนักเรียนจะมีพฤติกรรมหน้าจอสะสมต่อวันราว 3 ชั่วโมงครึ่ง ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และเมื่อดำเนินกิจกรรมแล้วพบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยสะสมต่อวันลดลงมาประมาณ 27.35 นาทีสำหรับกลุ่มทดลองและประมาณ 20.05 นาที

ตาราง 4 ระยะเวลาเฉลี่ยการมีพฤติกรรมหน้าจอของนักเรียนเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามรอบการเก็บข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง	**รอบก่อน**		**รอบหลัง**		t-test **เปรียบเทียบก่อน-หลัง**	t-test **เปรียบเทียบกลุ่มทดลองและควบคุมในรอบหลัง**
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	214.25	122.30	187.30	117.42	-2.911**	-1.240
กลุ่มควบคุม	221.17	127.05	201.52	114.49	-1.990*	

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ *= 0.05, ** = 0.01, *** = 0.001

ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า การลดลงของระยะเวลาสะสมของพฤติกรรมหน้าจอในกลุ่มทดลองจะลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างไรก็ดีเมื่อตรวจสอบประสิทธิผลของต้นแบบกิจกรรมที่ดำเนินการเปรียบเทียบระยะเวลาสะสมของพฤติกรรมหน้าจอรอบหลังดำเนินกิจกรรมระหว่างกลุ่มทดลองและควบคุมด้วยสถิติ Independent Sample t-test พบว่า การลดลงของระยะเวลาเฉลี่ยดังกล่าวในกลุ่มทดลองและควบคุมไม่มีความแตกต่างกันในนัยยะเชิงสถิติ (t = -1.240)

ขณะที่ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหน้าจอของกลุ่มทดลองเปรียบเทียบก่อน-หลังดำเนินกิจกรรมด้วย Paired Samples t-test พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมหน้าจอลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (t = -2.911***)ขณะที่กลุ่มควบคุมพบความแตกต่างในทิศทางเดียวกันแต่ในระดับของความแตกต่างและนัยสำคัญที่น้อยกว่ากลุ่มทดลอง (t = -1.990***) ถัดมาได้ทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอ ดังรูป 2 และ 3 โดยพิจารณาจำแนกจำแนกตามคุณลักษณะของกลุ่มทดลองประกอบด้วยเพศ ระดับชั้น และขนาดของโรงเรียนทั้งนี้เพื่อการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมเฉพาะได้อย่างเหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

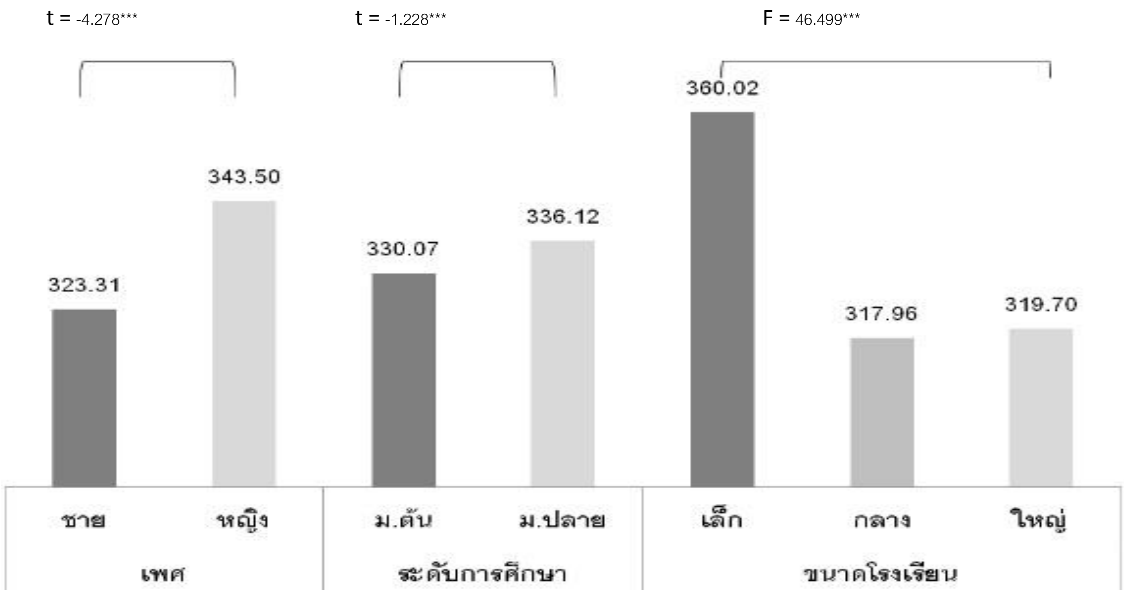

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ภาพที่ 2 ระยะเวลาเฉลี่ยการมีพฤติกรรมเนือยนิ่งของนักเรียนกลุ่มทดลองรอบหลังดำเนินกิจกรรม จำแนกตามคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ต้นแบบกิจกรรมที่ดำเนินการในโรงเรียนกลุ่มทดลองส่งผลต่อระยะเวลาการมีพฤติกรรมเนือยนิ่งของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า เกิดประสิทธิผลที่ดีที่สุดกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มนักเรียนชาย ตามลำดับ

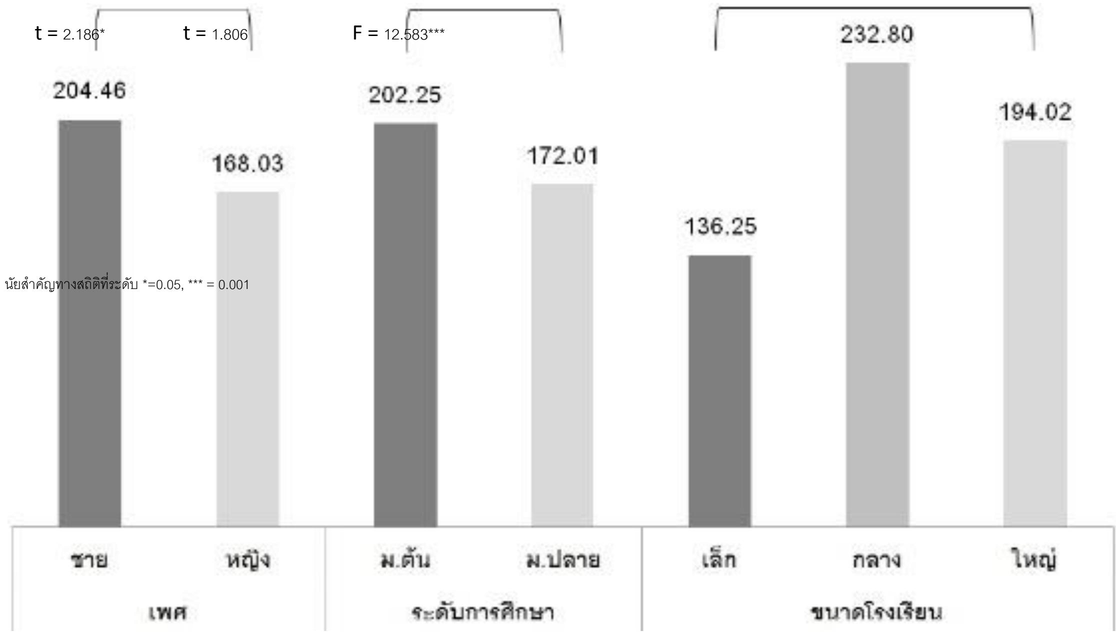

ภาพที่ 3 ระยะเวลาเฉลี่ยการมีพฤติกรรมหน้าจอของนักเรียนกลุ่มทดลองรอบหลังดำเนินกิจกรรม จำแนกตามคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

เช่นเดียวกันเมื่อวิเคราะห์ผลของ ต้นแบบกิจกรรมที่ดำเนินการในโรงเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อระยะเวลาการมีพฤติกรรมหน้าจอของนักเรียน พบว่า ส่งผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางกลุ่ม โดยพบว่า เกิดประสิทธิผลที่ดีที่สุดในการลดพฤติกรรมหน้าจอกับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กและกลุ่มนักเรียนหญิง ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ประสิทธิผลของต้นแบบเชิงกระบวนการในการลดพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอในกลุ่มนักเรียนในครั้งนี้ สามารถกระตุ้นให้นักเรียนปรับลดพฤติกรรมเนือยนิ่งในระหว่างวันของตนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและควบคุม และการเปรียบเทียบระยะเวลาเฉลี่ยรอบก่อน-หลังดำเนินที่ยืนยันให้ทราบอย่างชัดเจนว่า ต้นแบบกิจกรรมก่อให้เกิดการลดลงของระยะเวลาเฉลี่ยในการมีพฤติกรรมเนือยนิ่งในกลุ่มนักเรียนทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างชัดเจน ขณะที่เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมหน้าจอแม้จะพบว่าต้นแบบกิจกรรมสามารถช่วยลดระยะเวลาสะสมของพฤติกรรมหน้าจอลงได้ แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มทดลองและควบคุม ทั้งนี้พบว่ากลุ่มทดลองมีระยะเวลาของพฤติกรรมหน้าจอลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม

ท้ายที่สุดเมื่อพิจารณาถึงประสิทธิผลของต้นแบบกิจกรรมที่มีต่อนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่าในแง่ของการลดพฤติกรรมเนือยนิ่งจะได้ผลดีที่สุดกับกลุ่มเด็กนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มนักเรียนชาย ขณะที่ในแง่ของการลดพฤติกรรมหน้าจอ จะส่งผล

ดีที่สุดต่อกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก และกลุ่มนักเรียนหญิงผลการศึกษาในส่วนนี้เป็นที่น่าสนใจว่า ต้นแบบของกิจกรรมมีปฏิกิริยาที่ต่างกันต่อพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ ด้านขนาดโรงเรียนและเพศของนักเรียน

ในแง่ประสิทธิผลเชิงปริมาณ พบว่า ต้นแบบกิจกรรมช่วยลดเวลาของพฤติกรรมเนือยนิ่งได้ 22 นาทีต่อวัน และลดพฤติกรรมหน้าจอได้มากถึง 27 นาทีต่อวันซึ่งหากเปรียบเทียบกับแนวโน้มของประเทศจะพบว่าเป็นไปในทิศทางผกผัน นั่นคือในภาพรวมระยะเวลาเฉลี่ยมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งพฤติกรรมเนือยนิ่งและหน้าจอ จึงอาจกล่าวได้ว่า ต้นแบบกิจกรรมสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก ทั้งการสร้างความตระหนักรู้ทางสุขภาพ รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผ่านกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มนักเรียนทดลองได้อย่างมีประสิทธิผล

จากผลการศึกษาที่นำเสนอมาสามารถสรุปได้ว่า ต้นแบบเชิงกระบวนการของโครงการวิจัยที่เน้นการสร้างความตระหนักรู้ทางสุขภาพ (Health Conscious) การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วม(Participation) ในการออกแบบกิจกรรมตามความสนใจตลอดจนกระบวนการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับผลเสียของพฤติกรรมเนือยนิ่งที่มีต่อพัฒนาการของเด็กและวัยรุ่นให้ผู้บริหารและคณาจารย์ของสถานศึกษาเกิดความตระหนัก และผลักดันให้เกิดเป็นนโยบายในระดับโรงเรียน สิ่งเหล่านี้เป็นกระบวนการที่สามารถใช้เพื่อการปรับลดพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอในกลุ่มเด็กวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นการลดผลกระทบที่อาจเกิดจากการมีพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอที่มากเกินความจำเป็นในกลุ่มเด็กวัยรุ่นไทย จึงเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ หรือสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณานำต้นแบบเชิงกระบวนการที่ค้นพบจากการวิจัยนี้สู่การขยายผลในโรงเรียนมัธยมศึกษา ควบคู่กันกับนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ อันจะเป็นการช่วยสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ตรงตามเป้าหมายของประเทศ

ข้อจำกัดสำหรับการวิจัย

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ สามารถควบคุมปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง อันได้แก่ เพศ ระดับชั้นและขนาดของโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกได้ ทว่าปัจจัยภายในอันได้แก่ พฤติกรรมด้านการใช้เวลาสำหรับพฤติกรรมเนือยนิ่ง และพฤติกรรมหน้าจอเป็นสิ่งที่ทำการควบคุมได้ยากลำบากในแง่รายละเอียดของข้อมูลที่เป็นระยะเวลา เนื่องจากไม่สามารถติดตั้งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลActivity Trackerก่อนได้รับความยินยอมเข้าร่วมโครงการได้ การคัดกรองเบื้องต้นที่ดำเนินการคือ การสอบถามข้อมูลเป็นระดับมาก/ปานกลาง/น้อยด้วยเหตุนี้จึงอาจทำให้ค่าเฉลี่ยระยะเวลาของพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอในรอบก่อนดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจึงมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง เพราะได้รับอิทธิพลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาในการทำกิจกรรมที่สูงและต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ข้อสังเกตหนึ่งจากผลการวิจัยคือ การที่กลุ่มควบคุมมีการลดลงของระยะเวลาสะสมของทั้งพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอเช่นกัน ในส่วนนี้คาดว่าเป็นผลจากการที่กลุ่มนักเรียนตัวอย่างได้รับการติดเครื่องวัดการออกกำลังกายเช่นเดียวกัน จึงเกิดแรงจูงใจหรือแรงกระตุ้นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงบวกเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง แต่หากพิจารณาจากค่าสถิติจะเห็นได้ว่าความแตกต่างเชิงสถิติของการลดลงของพฤติกรรมทั้งสองจะน้อยกว่ากลุ่มทดลองอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวเป็นผลจากการกระบวนการต้นแบบของโครงการที่ได้ดำเนินการไป

บรรณานุกรม

Department of Health, Physical Activity, Health Improvement and Protection, (2011). **Start Active, Stay Active: A report on physical activity from the four home countries' Chief Medical Officers.** [online] Available https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/216370/dh_128210.pdf

Heath, G.W., Parra, D.C., Sarmiento, O.L. et al. (2012). **Evidence-based intervention in physicalactivity: lessons from around the world.** *Lancet*.2012; 380:272–281.

Owen, N., Healy, G.N., Matthews, C.E., and Dunstan, D.W. (2010). **Too much sitting: the population health science of sedentary behavior**. Exerc. Sport Sci. Rev. 38(3):105–113. doi:10.1097/JES.0b013e3181e373a2.

Tremblay, M.S., Colley, R.C., Saunders, T.J., Healy, G.N., and Owen, N. (2010). **Physiological and health implications of a sedentary lifestyle**. Appl. Physiol. Nutr. Metab. 35(6): 725–740. doi:10.1139/H10-079.

Wong, S.L., and Leatherdale, S.T. (2008). **Association between sedentary behavior, physical activity, and obesity: inactivityamong active kids**. Prev. Chronic Dis. 6(1): A26.

World Health Organization, (2017). **Global Strategy on Diet, Physical Activity and Health**. [online] Availablehttp://www.who. int/dietphysicalactivity/pa/en/

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559).**รายงานผลการวิจัยโครงการติดตามเฝ้าระวังพฤติกรรมด้านกิจกรรมทางกายของประชากรไทย พ.ศ. 2558**.นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.

ปัจจัยความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัย เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

Success Factors Concerning the Flooding Prevention in Pakkret Municipality, Nontaburi Province

สมคิด สมศรี*, ศรีปริญญา ธูปกระจ่าง และสุดาวรรณ สมใจ**
Somkid Somsri, SriparinyaToopgrajank and SudawanSomjai
*กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ **มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
*ผู้นิพนธ์หลัก charndej@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอิทธิพลของลักษณะพื้นฐาน นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัย บทบาทพหุภาคี และการบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย ที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใช้วิธีการวิจัยผสมผสาน(Mixed Methods Research)เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ดขณะที่เกิดเหตุการณ์อุทกภัยปี พ.ศ. 2554 จำนวน 400 ราย ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ และประชาชนในชุมชน จำนวน 20 ราย เพื่อได้ข้อค้นพบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง วิเคราะห์ผลด้วยเทคนิคแบบจำลองสมการโครงสร้าง การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัยมีอิทธิพลผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย และบทบาทพหุภาคี ตามลำดับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัจจัยความสำเร็จ คือ ความร่วมมือ ร่วมใจของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการมีผู้บริหารที่ดี มีความใส่ใจเข้าใจปัญหา ลงมือปฏิบัติ ห่วงใย และมีความเสียสละ มีภาวะผู้นำ การแผนงานและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ประชาชนมีความสามัคคีร่วมใจ เสียสละ เอื้อเฟื้ออาทร ทำให้งานบรรลุผลประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

คำสำคัญ: ความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัย, นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัยเทศบาลนครปากเกร็ด

ABSTRACT

This study was designed to investigate the flooding prevention policy, the multi-sectors' roles and the administrative practices influencing the success of the flooding prevention in Pakkret Municipaliy, Nontaburi Province. The study was mixed in nature. As for The quantitative research, The needed data were gathered from 400 flood victims when the flooding took place in 2011.The collected data were analyzed by means of structural equation modelling,and the content analysis was employed for the qualitative research.

As a result of the quantitative data analysis, the researcher found that the factors favorable to the flooding prevention success in descending order of degree were the following: the flooding prevention policy of Nontaburi Province, the effective administrative practices in coping with the flooding, and the vital roles played by the multi-sector. Based on the qualitative data analysis, the researcher has discovered that the following factors were conducive to the success of the flood prevention: collaboration of all sectors or persons concerned particularly the effective administrators who clearly understood the problems, made dedicated efforts, had effective leadership practices, and performed their duties according to the preplanned programs. Above all, the people in the locality were strongly united in their dedication and mutual help to the degree that the set targets were met to perfection.

Keywords: success of the flooding prevention, flooding prevention policy Pakkret Municipality

บทนำ

วิกฤตการณ์อุทกภัย หรือน้ำท่วมในประเทศไทย เป็นภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดความเสียหายและส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2554 หลายพื้นที่ของประเทศไทยต้องประสบปัญหาน้ำท่วมหนักที่สุดอีกครั้ง ปริมาณน้ำได้ทำให้เกิดผลกระทบร้ายแรงต่อครอบครัวประชาชน รวมถึงผู้หญิงและเด็กทั่วประเทศ มีจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจำนวน 65 จังหวัดจาก 76 จังหวัดของประเทศไทย ราษฎรได้รับความเดือดร้อนกว่า 13 ล้านคน (ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย ส่วนปฏิบัติการ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, 2554) โดยร้อยละ 0.19 ประสบภาวะเครียด ซึมเศร้า และเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย นอกจากนี้ ยังมีผู้เสียชีวิต 562 ราย บ้านเรือนได้รับความเสียหายกว่า 93,000 หลัง และพื้นที่ทางการเกษตรได้รับความเสียหายเป็นจำนวน 11.20 ล้านไร่ (ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือและฟื้นฟูทางจิตใจแก่ผู้ประสบภัยพิบัติ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2554)

อย่างไรก็ตาม จากวิกฤตการณ์มหาอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 นี้ พบว่าเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาอุทกภัย โดยสามารถรักษาพื้นที่ส่วนใหญ่ไว้ได้ เนื่องจากนายกเทศมนตรีนครปากเกร็ดและคณะผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำ และวางแนวทางการแก้ปัญหาน้ำท่วมปากเกร็ดหลังวิกฤตปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา เทศบาลได้เริ่มดำเนินป้องกันริมน้ำเจ้าพระยา โดยประสานกรมโยธาธิการและผังเมืองในการป้องน้ำเหนือ จัดทำโครงการป้องกันน้ำท่วมและระบายน้ำฝั่งตะวันออก แม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ด ด้วยการก่อสร้างแนวคันกั้นน้ำริมแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่คลองบ้านใหม่ จนถึงท่าน้ำปากเกร็ด โครงการแล้วเสร็จประมาณปี พ.ศ. 2545 ซึ่งโครงการนี้ถือเป็นแนวสำคัญในการแบ่งเบาภาระน้ำท่วมในพื้นที่ริมน้ำปากเกร็ดและช่วยกระชับพื้นที่น้ำท่วมในปากเกร็ดได้ (กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครปากเกร็ด, 2552) รวมทั้งเทศบาลได้วางแนวคันกั้นน้ำและปรับปรุงระบบระบายน้ำในพื้นที่ให้เหมาะสมในกรณีฉุกเฉิน ตามแผนพัฒนา 3 ปี พ.ศ. 2553-2555 และเป็นแผนต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางพัฒนาระบบป้องกันน้ำท่วม ประกอบด้วย โครงการก่อสร้างและปรับปรุงเขื่อน โครงการปรับปรุงระบบระบายน้ำ โครงการปรับปรุงสถานีสูบน้ำ โครงการก่อสร้าง ปรับปรุงท่อลอดและท่อข้าม โครงการลอกท่อระบายน้ำ โครงการขุดลอกคูคลองสาธารณะ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญต่อการบรรเทาเยียวยาช่วยเหลือประชาชนตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม โครงการป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัยในเขตเทศบาล เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัย ช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนอันเกิดจากสาธารณะภัย และการฟื้นฟูสภาพพื้นที่และสภาพจิตใจของผู้ประสบภัย ทั้งยังมีการออกระเบียบเทศบาลปากเกร็ดว่าด้วยการดำเนินงานชุมชน พ.ศ. 2553 ให้ชุมชนมีการผนึกกำลังรวมตัวกันเพื่อช่วยกันพัฒนา และแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง ตลอดจนเป็นการสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชน ชุมชนต่อชุมชน เทศบาล องค์กรของรัฐและองค์กรภาคเอกชน อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางเดียวกัน

ความสำเร็จของในการป้องกันและจัดการปัญหาอุทกภัย นอกจากเทศบาลนครปากเกร็ด

จังหวัดนนทบุรี ที่ให้ความสำคัญโดยการบัญญัติแนวทางการปฏิบัติงานในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรในการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ สถานีสูบน้ำ จำนวน 17 แห่ง บ่อสูบน้ำ 23 บ่อ และการใช้ภูมิปัญญาในการกั้นน้ำ เพื่อชะลอและจำกัดทิศทางการไหลของน้ำ (กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครปากเกร็ด,2552) นอกจากนี้ยังเน้นการสื่อสารและช่องทางการสื่อสารที่ให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนอย่างต่อเนื่อง การเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วน การใช้ทุนทางสังคม และความร่วมมือจากภาคประชาสังคม ได้แก่ หน่วยงานราชการในพื้นที่ โรงเรียน วัด เข้ามาหนุนเสริมการดำเนินงานให้บรรลุสัมฤทธิผลมากขึ้น เพราะการใช้ความรู้ทางสังคมศาสตร์ในการบริหารจัดการน้ำไม่เพียงพอ จำเป็นต้องอิงภูมิปัญญา ความเป็นวิทยาศาสตร์ หลักศีลธรรม ตลอดจนการสร้างการผนึกกำลัง ที่คำนึงถึงวัฒนธรรมชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน ที่เรียกว่า “บ ว ร ร” กล่าวคือ บ้าน วัด โรงเรียน รัฐ ซึ่งแกนนำทั้ง 4 ส่วน หากพิจารณาในเชิงมานุษยวิทยาถือว่า เป็นตัวแทนของทรัพยากรอำนาจ (power resource) ของชุมชน ที่มีบทบาทในการชักจูงใจหรือโน้มน้าวใจให้คนในชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อทัศนคติ รวมไปถึงเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่กลุ่มแกนนำในการรณรงค์ต้องการ (บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ, 2552) และยังมีปัจจัยสำคัญที่อยู่นอกเหนือจากบริหารจัดการ คือ จิตสำนึกของประชาชนบางส่วนที่ยอมเสียสละเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ด้วย ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สามารถพ้นผ่านวิกฤตจากเหตุการณ์มหาอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554 ได้สำเร็จ ดังนั้น การจัดระบบการสร้างมาตรการป้องกันน้ำท่วมเป็นเรื่องที่สังคมไทยควรจะตระหนักมากยิ่งขึ้น เพื่อหาแนวทางเฝ้าระวัง ลดผลกระทบของน้ำท่วมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเทศบาลนครปากเกร็ด เป็นหน่วยงานรัฐองค์กรหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการป้องกันน้ำท่วม และเหมาะจะเป็นแบบอย่างขององค์กรการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาที่เกิดจากแนวคิดรวมถึงการเปลี่ยนแปลงวิธีการคิดของผู้บริหารระดับสูง ซึ่งมีบทบาทต่อองค์กรในฐานะเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของประชาสังคม และมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากสถานการณ์มหาอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดลพบุรีและจังหวัดใกล้เคียง จึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัย เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยศึกษา ลักษณะพื้นฐาน นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัย ตลอดจนศึกษาบทบาทของพหุภาคี ซึ่งสะท้อนให้เห็นความต่อเนื่องในการจัดการปัญหาการจัดสิ่งที่มีความง่ายไปสู่สิ่งที่มีความยาก การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาการบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ คือ เพื่อศึกษาอิทธิพลของลักษณะพื้นฐาน นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัย บทบาทพหุภาคี และการบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย ที่มีอิต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

การทบทวนวรรณกรรม และแนวคิด

ทฤษฎีการป้องกันปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมล้นวิธีการต่างๆ ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระราชดำริ เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมคือ (มูลนิธิชัยพัฒนา,2558) 1) การก่อสร้างคันกั้นน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม 2) การก่อสร้างทางผันน้ำเพื่อผันน้ำทั้งหมดหรือบางส่วนที่ล้นตลิ่งท่วมท้นให้ออกไป 3) การปรับปรุงและตกแต่งสภาพลำน้ำเพื่อให้น้ำที่ท่วมทะลักสามารถไหลไปตามลำน้ำได้สะดวกหรือช่วยให้กระแสน้ำไหลเร็วยิ่งขึ้น และ 4) การก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ

ชูโชค อายุพงศ์ (2559) กล่าวว่า น้ำท่วมเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดได้ แต่สามารถหาวิธีลดความรุนแรงและบรรเทาผลกระทบและความสูญเสียที่จะเกิดได้ โดยมาตรการป้องกันความเสียหายและบริหารจัดการน้ำท่วม เป็นการพยายามเรียนรู้และเข้าใจในผลกระทบจากน้ำท่วมที่มีต่อชุมชน สังคม เศรษฐกิจ ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำและพื้นที่น้ำท่วม ถึงแนวทางการป้องกันความเสียหายจากน้ำท่วมและการบริหารจัดการน้ำท่วมประกอบไปด้วย มาตรการที่นำสิ่งก่อสร้างมาใช้ลดขนาดความรุนแรงของน้ำท่วม เช่น การปรับปรุงสภาพลำน้ำ การใช้อ่างเก็บน้ำ เขื่อน และพนังกั้นน้ำ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีมาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้างซึ่งประกอบไปด้วยมาตรการสำหรับการป้องกันความเสียหายและการบรรเทาทุกข์ เช่น การวางผังเมือง การพยากรณ์และเตือนภัยน้ำท่วม โดยทั่วไปควรใช้มาตรการทั้งสองอย่างร่วมกันเพื่อประสิทธิภาพในการบรรเทาภัยพิบัติที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ RipanDebnath (2012, อ้างถึงใน สำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศกรมทรัพยากรน้ำ, 2555, หน้า 3-4) ได้เสนอมาตรการการบริหารจัดการอุทกภัยแบบยั่งยืน (Sustainable Flood Management: SFM) ประกอบด้วยมาตรการหลายอย่างที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดอุทกภัยและลดค่าใช้จ่ายด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่จะเกิดตามมา มาตรการดังกล่าว ประกอบด้วยมาตรการแบบใช้สิ่งก่อสร้าง (structural measure) และมาตรการแบบไม่ใช่สิ่งก่อสร้าง (nonstructural measure) เช่น การบริหารจัดการน้ำท่วมตามธรรมชาติ วิศวกรรมด้านโครงสร้างที่จำเป็น แผนที่จุดเสี่ยงน้ำท่วม การเตือนภัยน้ำท่วม แผนการเตรียมความพร้อม การศึกษา และการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน การบริหาร จัดการความเสี่ยงจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรม และการดำเนินการที่หลากหลายใน 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) การป้องกันช่วงก่อนเกิดภัยพิบัติ (prevention) 2) การเตรียมความพร้อมช่วงก่อนเกิดภัยพิบัติ (preparation) 3) การตอบสนองหรือรับมือช่วงหลังเกิดภัยพิบัติ (response) และ 4) การฟื้นฟูช่วงหลังเกิดภัยพิบัติ (recovery)

1. แนวคิดและทฤษฎีความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการแก้ไขปัญหา คือ การระดมสรรพกำลัง ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจ มีเป้าหมายที่ชัดเจน ของพาหุภาคี มีระบบบริหาร ระบบปฏิบัติการ และระบบสนับสนุนที่ดี มีกลยุทธ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็นของสถานการณ์ มีการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ การประสานงานที่มีโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย (นิวัฒน์ รุ่งสาคร, 2554) ได้แก่

1.1 ความร่วมมือของพหุภาคี คือ การเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน ประชาชน อาสาสมัคร ผู้นำในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมบริหารจัดการ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน (Leaning Community) คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการตนเอง (Community Management) เกิดจิตสำนึก (Spirituality) และชุมชนมีความสงบ (Peaceful) ลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน

1.2 การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพคือ การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันอย่างบูรณาการ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องในเขตลุ่มน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์น้ำ ได้แก่ อุทกภัย คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ให้ปัญหาบรรเทาหรือกำจัดจนหมดสิ้นไป (ปราโมทย์ ไม้กลัด,2557)

1.3 ความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชน: มิสชา (Mishra, 1996) ได้ให้ความหมาย ความไว้วางใจว่าเป็นความเต็มใจของบุคคลที่มีความมั่นคงต่อบุคคลอื่น โดยมีความเชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีความ เปิดเผย ให้ความสนใจห่วงใยและความน่าเชื่อถือ มาแชล (Marshall, 2000, p. 48) ได้ให้ ความหมายความไว้วางใจว่า ความไว้วางใจเป็น ผลสะท้อนให้เกิดความเชื่อมั่น ความซื่อสัตย์ของ บุคคลที่มีต่อคุณลักษณะและความสามารถของ บุคคลอื่น ขณะที่ รอบบิน (Robbins, 2000, p. 147) ได้ให้ความหมายความไว้วางใจว่า ความไว้วางใจเป็นความคาดหวังในทางบวก ต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นคำพูดการกระทำหรือการตัดสินใจที่จะกระทำตามสมควรแล้วแต่โอกาส

2. แนวคิดและทฤษฎีคุณลักษณะพื้นฐาน

คุณลักษณะพื้นฐานมีตัวแปรที่สำคัญมีดังนี้

2.1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน คือ จำนวนสมาชิกในแต่ละหลังคาเรือนที่อาศัยอยู่ในภายในครอบครัว2.2ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน คือ ระยะเวลาที่ประชากรอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวเป็นชุมชน2.3การได้รับผลกระทบโดยตรง คือ การได้รับผลที่ตามมาจากผลงาน หรือ ผลผลิต หรือ ผลประโยชน์ในระดับประถม (Primary Effects) ของแผนหรือโครงการ ผลกระทบอาจเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ และอาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย และมิใช่กลุ่มเป้าหมายทั้งในปัจจุบันและอนาคต (อนันต์ เกตุวงศ์,2541)

จากทฤษฎีข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะพื้นฐานในด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัว การได้รับผลกระทบโดยตรง และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน

3. นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัย

การป้องกันปัญหาอุทกภัยเป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งชีวิตและทรัพย์สิน โดย คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เสนอกระบวนการบริหารจัดการเมื่อเกิดเหตุการณ์อุทกภัย ตั้งแต่ระยะก่อนเกิดภัยพิบัติ ระหว่างเกิดภัยพิบัติ และหลังเกิดภัยพิบัติ ทั้งในด้านการป้องกัน การเตรียมความพร้อม การลดผลกระทบ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การฟื้นฟู และการพัฒนาโดยการจัดการความรู้ไว้อย่างเป็นระบบ แนวทางการปฏิบัติตามหลักการที่เป็นสากลและเป็นมืออาชีพ คือหลัก 2P2R ไดแก่ 1) การป้องกัน (P1 : Prevention) 2) การเตรียม

ความพร้อม (P2 : Preparedness) 3) การรับมือ (R1 : Response)4) การฟื้นฟู (R2 : Recovery) (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย,2557)

3.1 การกำหนดนโยบาย เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยหลักการและเหตุผลจะแตกต่างกันบ้างที่จำนวนขั้นตอน ซึ่งมีแนวคิดของนักวิชาการบางคนมาเปรียบเทียบเพื่อพิจารณา ดังนี้กระบวนการในการกำหนดนโยบายออกเป็น 7 ขั้นตอน 1) ขั้นการค้นหาและรวบรวมข้อมูล2) ขั้นการรับรองและสนับสนุนการกำหนดนโยบาย3) ขั้นการดำเนินงานและการกำหนดนโยบาย 4) ขั้นการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม 5) ขั้นการนำนโยบายไปประยุกต์ปฏิบัติ 6) ขั้นการประเมินผลนโยบาย และ 7) ขั้นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงขั้นการแสวงหาทางเลือกเพื่อโยบาย(Lasswell& Kaplan 1970)

ดลูไฮ และลินด์ (Dluhy& Lind, 1967) จำแนกกระบวนการในการดำเนินนโยบายออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวิจัยและวิเคราะห์นโยบาย 2) ขั้นการพัฒนาและกำหนดโครงสร้างนโยบาย 3) ขั้นการเสนอใช้และการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 4) ขั้นการประมาณการและการประเมินผลนโยบาย

3.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติหมายถึงความสามารถขององค์การในการรวบรวมทรัพยากรทางการบริหารในองค์การ ให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การแต่ต้องมีการจัดหาและเตรียมวิธีการทั้งหลายเพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายสำเร็จลุล่วงโดยต้องใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ จนสามารถที่จะดำเนินการได้สำเร็จอาจจะอยู่ในรูปของกฎหมายหรือคำสั่งโดยให้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม (Williams, 1971)

3.3 การประเมินผลหมายถึงกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ประชุม รอดประเสริฐ, 2539, หน้า 72) นอกจากนี้ยังมีความหมายเกี่ยวเนื่องกับคำอื่นๆ อีกหลายคำ เช่น การวิจัย (research) การวัดผล (measurement) การตรวจสอบรายงานผล (appraisal) การควบคุมดูแล (monitoring) การประมาณการ(assessment) และการพิจารณาตัดสิน (judgment)เป็นต้น คำดังกล่าวอาจสรุปเป็นความหมายหรือคำจำกัดความร่วมกันได้ว่า การประมาณค่าหรือการประมาณผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโดยอาศัยข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสอบถาม ทดสอบ สังเกตและวิธีการอื่นแล้วทำการวิเคราะห์เพื่อตัดสินว่าการดำเนินงานนั้นมีคุณค่าหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานนั้นมากน้อยเพียงใด

4. แนวคิดและทฤษฎีบทบาทพหุภาคี

ทฤษฎีบทบาทเป็นทฤษฎี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1920 และ 1930 ซึ่งเป็นที่ที่โดดเด่นมาก ในวาทกรรมทางสังคมวิทยา (Hindin, 2007, P.3959) โดยอธิบายเหตุการณ์ เมื่อบุคคลกระทำหน้าที่ตามกระบวนการทางสังคม และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานความคาดหวัง ความรับผิดชอบ สิทธิ และจิตวิทยาของรัฐโดยบุคคลได้กำหนดบทบาทให้กับตนเองและบุคคลอื่น บนพื้นฐานของการเรียนรู้จากสังคมและต้องการให้บุคคลอื่นแสดงออกตามสิ่งที่ตนเองคาดหวัง (Merton, 1957) แต่ทั้งนี้บทบาทเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ตามระยะเวลาและบริบททางสังคม (Rodgers & White, 1993)

พหุภาคี หมายถึง ความร่วมมือมากกว่า 2 ฝ่าย (ราชบัณฑิตยสถาน,2546)

ดังนั้นบทบาทพหุภาคี หมายถึง การกระทำหน้าที่ตามกระบวนการทางสังคมของบุคคลมากกว่า 2 ฝ่าย

4.1 วาระผู้นำคือกระบวนการที่เต็มไปด้วยพลังในการกระตุ้น ให้ผู้อื่นผูกพันและเต็มใจทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำ คือหลักของความสัมพันธ์ กระบวนการของการนำ และต้องทำให้ผู้อื่นทำงาน ดังนั้นการเป็นผู้นำต้องเน้นความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นด้วยตนเองในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร กล่าวได้ว่า อำนาจที่แท้จริงไม่ใช่อำนาจที่มาจากการบังคับแต่เป็นอำนาจที่เกิดจากความเคารพในแนวทางการบริหารจัดการสมัยใหม่(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2548, หน้า 23-29)

4.2 การสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมเป็นการร่วมมือระหว่างปัจเจกบุคคล/กลุ่ม/องค์การประเภทเดียวกน หรืออาจเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม/องค์กรต่างประเทศ เครือข่ายมีได้หลายระดับตั้งแต่การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกต่อปัจเจก เช่น การเชื่อมโยงระหว่างข้าราชการกับข้าราชการด้วยกัน การเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกกับกลุ่ม เช่น การเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม เช่นการเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากบสถานศึกษาด้วยกัน หน่วยงานราชการกับหน่วยกันงานเอกชน สถานศึกษากับหน่วยงานธุรกิจ เป็นต้น และการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ และการทำงานร่วมกันของกลุ่มคนหรือองค์กรที่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม และมีเป้าหมายหรือมีวัตถุประสงค์ร่วมกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ทำให้ด้านหนึ่งหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน อีกด้านหนึ่งทำให้กิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะเป็นการประสานพลัง (synergy) เป็นการใช้ทรัพยากรใช้พลังงาน อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมีโครงสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์,2543, หน้า 28-29)

4.3 การเตรียมการก่อนเกิดอุทกภัย ส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเกิดอุทกภัย คือ การรับรู้ข่าวสาร ซึ่งการรับรู้ (perception theory) เป็นพื้นฐานของแต่ละบุคคล เพราะการตอบสนองพฤติกรรมใด ๆ จะขึ้นอยู่กับการรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตนและความสามารถในการแปลความหมายของสภาพตอนนั้น ๆ ดังนั้น การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าและปัจจัยการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยการรับรู้ประกอบด้วย ประสาทสัมผัส และปัจจัยทางจิตวิทยา คือ ความรู้เดิม เจตคติ และความต้องการ เป็นต้น การรับรู้ประกอบด้วยกระบวนการสามด้าน คือ การสัมผัส การแปลความหมาย และอารมณ์ (มาลินี มาลีคล้าย,2554, หน้า 14)การเตรียมพร้อมเป็นกระบวนการในขั้นก่อนเกิดภัยโดยการเตรียมแผนเพื่อรับมือกับอุทกภัยล่วงหน้าและเพื่อสร้างระบบเตรียมความพร้อมและแนวทางปฏิบัติในการรับมือกับภัยที่จะเกิดขึ้นมีความพร้อมรับมือกับปัญหาอุทกภัยด้วยวิธีการต่างๆได้แก่การจัดตั้งศูนย์อำนวยการฉุกเฉินการกำจัดวัชพืชขุดลอกทางระบายน้ำจัดเตรียมบุคลากรและเครื่องมือการประเมินสถานการณ์การสำรวจพื้นที่เสี่ยงการสร้างคันกั้นน้ำและการมอบหมายภารกิจให้หัวหน้าส่วนแต่ละฝ่ายรับผิดชอบ (ไททัศน์ มาลา และคณะ, 2588)

4.4 การดำเนินการในภาวะฉุกเฉินการดำเนินการในช่วงขณะเกิดภัยตามแผนที่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้ารวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบอุทกภัยเพื่อลดความเสียหายที่เกิดขึ้นให้มากที่สุดและให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพได้แก่การจัดแบ่งภาระงานของหน่วยงานภายในการประกาศข่าวสารและเตือนภัยการตั้งชุดเคลื่อนที่เร็วรักษาความปลอดภัยการให้ความช่วยเหลือการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว (ไททัศน์ มาลา และคณะ,2557)เป็นการเตรียมการที่จำเป็นให้สามารถเผชิญและจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเพื่อให้การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีระบบชัดเจนไม่สับสน และลดความสูญเสียจากสาธารณภัยให้มีน้อยที่สุด (วงเดือน มั่งมี,2558)

4.5 การฟื้นฟูและพัฒนาหลังเกิดอุทกภัย

การฟื้นฟูบูรณะ (recovery) การฟื้นฟูบูรณะเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการเมื่อเหตุการณ์ภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อให้พื้นที่หรือชุมชนที่ได้รับภัยพิบัติกลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้นในขั้นตอนนี้จะไม่มีใครรับข่าวสารได้ดีเท่ากับสมาชิกในชุมชน ดังนั้นในการฟื้นฟูหลังน้ำลด สมาชิกในชุมชนต้องร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อให้ข้อมูล สรุปบทเรียน สำหรับการฟื้นฟูช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการของชุมชน

การพัฒนา (development) การพัฒนาภายหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติครอบคลุมถึงการทบทวน และศึกษาประสบการณ์การจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้น แล้วทำการปรับปรุงระบบการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อลดความสูญเสียให้น้อยที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2554)

5. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย

การจัดการ (management) หมายถึงกระบวนการในการประสานบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) โดยการสั่งการและการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น(มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2556, หน้า16) ซึ่งกระบวนการในการจัดการประกอบด้วยทรัพยากรที่สำคัญ 4 ประการ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2556, หน้า17-18) ดังนี้

5.1 อัตรากำลังเป็นคน (man) คือกำลังหลักสำคัญทั้งด้านปริมาณงานและคุณภาพการทำงานร่วมกันย่อมต้องเดินไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการจัดการกับคนจำนวนมากต้องใช้เวลาและความละเอียดอ่อน

5.2 งบประมาณ (money) การบริหารจัดการเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นความสำเร็จในการดำเนินงานอย่างแท้จริง

5.3 วัสดุอุปกรณ์ (material) เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยและก่อให้เกิดความสะดวกในการทำงาน และยังหมายรวมถึงวัตถุดิบสำคัญที่ใช้ในกระบวนการผลิต และอุปกรณ์ที่เอื้อประโยชน์ในกระบวนการผลิต

5.4 การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเป็นการดำเนินการตามแผนปฏิบัติ หรือนโยบายให้เกิดผลที่ดีต่อการเผชิญกับเหตุการณ์อุทกภัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทรัพยากรในการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาการบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย ใน 4 ด้าน ได้แก่ อัตรากำลัง งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ดขณะที่เกิดเหตุการณ์อุทกภัยปี พ.ศ. 2554 จำนวน 400 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560– กรกฎาคม พ.ศ. 2560

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 ความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐาน นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัย บทบาทพหุภาคี และการบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย

สมมติฐานข้อที่ 2 การบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย ขึ้นอยู่กับนโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัย และ บทบาทพหุภาคี

สมมติฐานข้อที่ 3 บทบาทพหุภาคี ขึ้นอยู่กับนโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรเชิงปริมาณ คือประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ดขณะที่เกิดเหตุการณ์อุทกภัยปี พ.ศ. 2554จำนวน 179,833 ราย (ข้อมูลจำนวนประชากรจากฐานข้อมูลของเทศบาลนครปากเกร็ด ปีพ.ศ.2554) ซึ่งในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีคำนวณตามสูตรของ Yamane (1967 อ้างถึงใน ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2551, หน้า 149) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 ราย ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยกระจายตามสัดส่วนของประชากรของแต่ละตำบลในอำเภอปากเกร็ด

ประชากรเชิงคุณภาพ คือ บุคลากรในหน่วยงานในพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัคร ประธานชุมชน และประชาชนที่ได้รับผลกระทบ 20 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ทุกรายการข้อคำถาม ความเชื่อถือได้ของมาตรวัด พบว่า สัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ (Cronbach’s alpha) ของมาตรวัดตัวแปรประจักษ์ที่ใช้ในการวิจัยมีค่าระหว่าง .710 - .938กล่าวได้ว่ามาตรวัดมีความน่าเชื่อถือสูงถึงสูงมาก การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560– กรกฎาคม พ.ศ. 2560วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (structural equation modeling, SEM) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุรภาพ คือ แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด ขณะที่เกิดเหตุการณ์อุทกภัยปี พ.ศ. 2554 เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.8) มากกว่าเพศชายเล็กน้อย กว่าครึ่งหนึ่งมีอายุมากกว่า 36 ปี มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.34 คน น้อยสุด 1 คน มากสุด 9 คน อาศัยในชุมชนเฉลี่ย 10.74 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท (ร้อยละ 37.2) รองลงมาคือ รับราชการ ทำธุรกิจส่วนตัว ตามลำดับ และได้รับผลกระทบโดยตรงจากอุกภัย ปี พ.ศ. 2554 ระดับมาก

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

1. ความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ขึ้นอยู่กับ นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัย และการบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย

2. การบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย ขึ้นอยู่กับ บทบาทพหุภาคีบทบาทพหุภาคี ขึ้นอยู่กับนโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัย

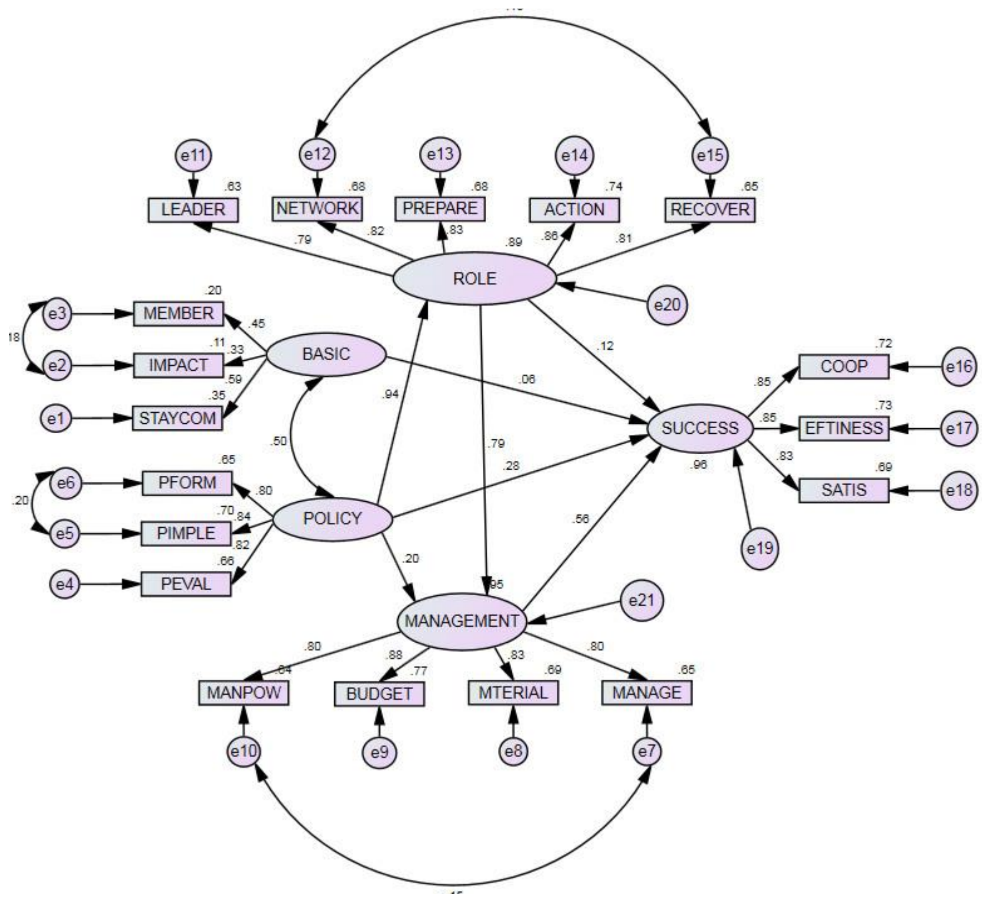

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ผลจากการวิเคราะห์ภายหลังปรับปรุงแบบจำลอง เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่า ตัวชี้วัดการเข้าได้ดีกับข้อมูลทุกตัวอยู่ในเกณฑ์ที่ดี และผ่านเกณฑ์ของอัตราเข้าได้ดีกับข้อมูล ได้แก่ Chi-square/df= 1.998, RMSEA= 0.050, GFI= 0.937, CFI = 0.977, PGFI = 0.674, AGFI= 0.912 และ NFI = 0.956 ซึ่งเป็นไปตามที่นักวิชาการที่พัฒนาเกณฑ์เหล่านี้ได้กำหนดไว้ทั้งสิ้น หมายความว่าข้อมูลเชิงประจักษ์กับแบบจำลองเข้ากันได้ดี (good fit)

ผลจากการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง แสดงถึงอิทธิพลของตัวแปรแฝง ซึ่งส่งผลทางตรง และทางอ้อมต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ดังได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างมาเสนอค่าอิทธิพลทางตรง และทางอ้อม และผลรวมของตัวแปรแฝงทุกตัว เพื่อแสดงอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลรวมอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมของปัจจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาที่มีต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

อิทธิพลของตัวแปร	ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล		
	ทางตรง	ทางอ้อม	ผลรวม
ลักษณะพื้นฐาน	-	-	-
นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัย	0.284	0.418	0.702
บทบาทพหุภาคี	-	0.444	0.444
การบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย	0.564	-	0.564

จากตารางที่ 1 พบว่า นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัยมีอิทธิพลผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัย และบทบาทพหุภาคี ตามลำดับ ส่วนลักษณะพื้นฐานไม่มีทั้งอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า การบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัยมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มากที่สุด รองลงมาคือ นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัย ส่วนบทบาทพหุภาคีไม่มีอิทธิพลทางตรง แต่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

นอกจากนี้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัจจัยความสำเร็จ คือ ความร่วมมือ ร่วมใจของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการมีผู้บริหารที่ดี มีความใส่ใจเข้าใจปัญหา ลงมือปฏิบัติ ห่วงใย และมีความเสียสละ มีภาวะผู้นำการแผนงานและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ประชาชนมีความสามัคคีร่วมใจ เสียสละ เอื้อเฟื้ออาทร ทำให้งานบรรลุผลประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

นโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัยมีอิทธิพลผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มากที่สุด เป็นเพราะว่าเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีได้มีการดำเนินนโยบายสาธารณะด้านการป้องกันปัญหาอุทกภัย คือ ปากเกร็ดโมเดลของเทศบาลนครปากเกร็ด สืบเนื่องมาจากหลังวิกฤตปี พ.ศ. 2538 และโมเดลดังกล่าวเสร็จในปี พ.ศ. 2545 ซึ่งโครงการนี้ถือเป็นนโยบายสำคัญในการป้องกันปัญหาอุทกภัยและช่วยกระชับพื้นที่น้ำท่วมในปากเกร็ดได้ โดยเทศบาลนครปากเกร็ดมี (1) การกำหนดนโยบาย (2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ และ (3)การประเมินผลในนโยบายการป้องกันปัญหาอุทกภัยอย่างต่อเนื่อง ชูโชค อายุพงศ์ (2559) กล่าวว่า น้ำท่วมเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดได้ แต่สามารถหา

วิธีลดความรุนแรงและบรรเทาผลกระทบและความสูญเสียที่จะเกิดได้ โดยมาตรการป้องกันความเสียหาย เช่น การปรับปรุงสภาพลำน้ำ การใช้อ่างเก็บน้ำ เขื่อนและพนังกั้นน้ำ เป็นต้น โดยนโยบาย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทย, 2557)เป็นกรอบในการปฏิบัติสำหรับการตัดสินใจขั้นต้นของผู้ใต้บังคับบัญชา แม็กมาเนียนและซาบาเตียร(Mazmanian & Sabatier.1980, pp.538- 560) **ได้แก่ (1) การกำหนดนโยบาย** ลาสส์เวลล์ (Lasswell, 1970)และดลูไฮ (Dluhy) และลินด์ (Lind) ระบุการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาและกำหนดโครงสร้างนโยบาย (2)การ**นำนโยบายไปปฏิบัติ**อาจจะอยู่ในรูปของกฎหมายหรือคำสั่ง โดยให้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม (Williams, 1971) และ (3)**การประเมินผล** ประชุม รอดประเสริฐ (2539, หน้า 72) กล่าวว่า เป็นกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจดำเนินการนั้นมีคุณค่าหรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานนั้นมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับงานวิจัยของผ่องพรรณ ไพพรรณรัตน์ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง “นโยบายของรัฐกับการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า นโยบายของรัฐกับการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยนั้นประกอบด้วย มาตรการการใช้สิ่งก่อสร้างเช่น ปรับปรุงระบบระบายน้ำ การวางผังเมืองควบคุมสิ่งปลูกสร้างเพื่อป้องกันโดยตรง การขยายเมือง การปรับปรุงลำน้ำระบายอ้อมตัวเมือง ฝายชะลอน้ำและแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อบรรเทาอุทกภัย และมาตรการไม่ใช่สิ่งก่อสร้างเช่น การปรับปรุงพื้นที่เพื่อใช้เป็นแหล่งกักเก็บน้ำและควบคุมปริมาณน้ำ การพยากรณ์และการเตือนภัย การประกันภัยอุทกภัย การเวนคืนพื้นที่และรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างบริเวณทางผ่านของน้ำ การให้ความรู้และข้อมูลสาธารณะ การอพยพออกจากพื้นที่เสี่ยง การจัดการใช้ที่ดินรับน้ำกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัย และใช้แนวทางบริหารจัดการอุทกภัยแบบบูรณาการ และไททัศน์ มาลา และคณะ (2557,หน้า 85-87) ศึกษา เรื่อง แนวทางในการจัดการอุทกภัย กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการอุทกภัยของเทศบาลนครนนทบุรี เกี่ยวกับการป้องกันและลดผลกระทบจากปัญหาอุทกภัย ได้แก่ การจัดทำแผน/ ประชาคมเมือง โดยการระดมสมองเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น คือขุดลอกคูคลอง ลอกท่อระบายน้ำ กำจัดขยะและวัชพืช วางแผนก่อสร้างเขื่อนและประตูระบายน้ำเพิ่มเติม การบูรณาการแผนกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ ทางเทศบาลได้เตรียมจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยล่วงหน้าร่วมกับจังหวัดนนทบุรี สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หน่วยงานระดับอำเภอและดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้มีการกำหนดระบบบัญชาการเหตุการณ์ วิธีการปฏิบัติ ขั้นตอนการปฏิบัติ บุคลากรและหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย รวมทั้งแผนการอพยพและพื้นที่ปลอดภัยรองรับการอพยพไว้ในแผนการประเมินความเสี่ยง โดยการติดตามสถานการณ์น้ำและเปรียบเทียบข้อมูลระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องอุทกภัยแก่ประชาชน โดยการถ่ายทอดประสบการณ์จากวิทยากรในการเรียนรู้การอยู่กับน้ำของประชาชนแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยา และการสร้างแนวป้องกันน้ำให้ครอบคลุมทุกพื้นที่เช่นเดียวกับนฤกมล จันทร์จิราวุฒิกุล (2554) ได้สรุปประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทกภัยของประเทศไทย

ว่า ประเทศไทยในอดีตมีการจัดการกับภัยธรรมชาติในลักษณะตั้งรับ ปัจจุบันประเทศไทยจะมีความตื่นตัวมากขึ้น แต่การดำเนินการในเชิงรุก ที่เน้นการป้องกันและลดผลกระทบนั้นก็ยังไม่เพียงพอ ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจโดยตรงคือ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และมีกรมทรัพยากรน้ำ เป็นเลขานุการกรมของคณะกรรมการในการบริหารจัดการน้ำ

ส่วนการบริหารจัดการเพื่อรองรับเหตุการณ์อุทกภัยมีอิทธิพลผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มากที่สุด เป็นเพราะว่า เทศบาลได้เริ่มหลังปี พ.ศ.2538 เป็นต้นมาได้ดำเนินป้องกันริมน้ำเจ้าพระยา โดยประสานกรมโยธาธิการและผังเมืองในการป้องน้ำเป็นปากเกร็ดโมเดล **วิสัยทัศน์**นครปากเกร็ดโมเดลน้ำต้องมีทางไป หลักต้องไม่ขวางทางน้ำสร้างชุมชนให้รู้และเข้าใจ บริหารงานท้องถิ่นให้พร้อมรับมือน้ำสอดคล้องกับนั่นเอง สอดคล้องกับทฤษฏีการป้องกันปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมล้นวิธีการต่างๆ ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระราชดำริ เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วม (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2558)คือ (1)การก่อสร้างคันกั้นน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิมแต่ครั้งโบราณ (2)การก่อสร้างทางผันน้ำเพื่อผันน้ำที่ล้นตลิ่งท่วมทันให้ออกไป (3)การปรับปรุงและตกแต่งสภาพลำน้ำเพื่อให้น้ำสามารถไหลเร็วยิ่งขึ้น และ (4)การก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ ซึ่ง Debnath (2012, อ้างถึงใน สำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศกรมทรัพยากรน้ำ, 2555, หน้า 3-4) ได้เสนอมาตรการการบริหารจัดการอุทกภัยแบบยั่งยืน (Sustainable Flood Management: SFM) ประกอบด้วยมาตรการหลายอย่างที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดอุทกภัยและลดค่าใช้จ่ายด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่จะเกิดตามมา มาตรการดังกล่าว ประกอบด้วยมาตรการแบบใช้สิ่งก่อสร้าง (structural measure) และมาตรการแบบไม่ใช่สิ่งก่อสร้าง (nonstructural measure) เช่น การบริหารจัดการน้ำท่วมตามธรรมชาติ วิศวกรรมด้านโครงสร้างที่จำเป็น แผนที่จุดเสี่ยงน้ำท่วม การเตือนภัยน้ำท่วม แผนการเตรียมความพร้อม การศึกษา และการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน การบริหาร จัดการความเสี่ยงจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรม และการดำเนินการที่หลากหลายใน 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) การป้องกันช่วงก่อนเกิดภัยพิบัติ (prevention) 2) การเตรียมความพร้อมช่วงก่อนเกิดภัยพิบัติ (preparation) 3) การตอบสนองหรือรับมือช่วงหลังเกิดภัยพิบัติ (response) และ 4) การฟื้นฟูช่วงหลังเกิดภัยพิบัติ (recovery)สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรคพล ไตรจิตต์ (2555,หน้า 236-237) ศึกษา เรื่อง การรับมือป้องกันภัยพิบัติน้ำท่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยในการรับมือน้ำท่วมของชุมชนที่ทำให้หมู่บ้านนครชัยมงคลวิลล่าสามารถรับมือน้ำท่วม ในปี พ.ศ.2554 ได้แก่ (1) มนุษย์ ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง (2) เงิน คือ ระบบการบริหารจัดการการเงินภายในชุมชน และการประสานเงินทุนจากภายนอก(3) วัสดุอุปกรณ์ มีเครื่องสูบน้ำเป็นอุปกรณ์หลัก และ (4)การจัดการ ได้แก่ การลอกท่อระบายน้ำชุมชน เตรียมพื้นที่แก้มลิงในชุมชน มีการบริหารคนในชุมชนต่อการป้องกันน้ำท่วม มีพื้นที่ปลอดภัย และพื้นที่การรับบริจาค และชนากานต์ อดุลยพิจิตร (2558) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการอุทกภัยขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อกระบวนการบริหารจัดการอุทกภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ในด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการสั่งการ และด้านการควบคุม อยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานหรือการกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ได้วางไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และการบริหารจัดการเป็นสิ่งที่ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้างาน จะละเลยต่อหน้าที่ไม่ได้ การบริหารจัดการ จึงเป็นเรื่องของกระบวนการทำงานของนักบริหาร เพื่อให้งานต่างๆ สำเร็จไปได้ด้วยการอาศัยการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นๆ

นอกจากนี้ บทบาทพหุภาคีมีอิทธิพลผลต่อความสำเร็จในการป้องกันปัญหาอุทกภัยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ไม่มีอิทธิพลทางตรง หากแต่มีอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุด เป็นเพราะว่าเทศบาลนครปากเกร็ดเน้นการสื่อสารและช่องทางการสื่อสารที่ให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนอย่างต่อเนื่อง การเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วน การใช้ทุนทางสังคม และความร่วมมือจากภาคประชาสังคม ได้แก่ หน่วยงานราชการในพื้นที่ โรงเรียน วัด เข้ามาหนุนเสริมการดำเนินงานให้บรรลุสัมฤทธิผลมากขึ้น เพราะการใช้ความรู้ทางสังคมศาสตร์ในการบริหารจัดการน้ำไม่เพียงพอ จำเป็นต้องอิงภูมิปัญญา ความเป็นวิทยาศาสตร์ หลักศีลธรรม ตลอดจนการสร้างการผนึกกำลังที่คำนึงถึงวัฒนธรรมชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน ที่เรียกว่า “บ ว ร ร” กล่าวคือ บ้าน วัด โรงเรียน รัฐ หากแต่อาจจะสื่อสารไม่ทั่วถึงทั้งนี้ ต้องอาศัย 4 แกนนำดังกล่าว**ร่วมกันอยางเป็นทางการและไม่เป็นทางการสอดคล้องกับทฤษฎีบทบาทพหุภาคี**(1)**ภาวะผู้นำโดยผูนำเทศบาลนครปากเกร็ด เป็นผู้บริหารต่อเนื่อง** มีพลังในการกระตุ้น ให้ผู้อื่นผูกพันและเต็มใจทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันขององค์กร อำนาจที่แท้จริงไม่ใช่อำนาจที่มาจากการบังคับแต่เป็นอำนาจที่เกิดจากความเคารพในแนวทางการบริหารจัดการสมัยใหม่(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2548, หน้า 23-29)(2)**การสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมเป็น**ภาพข่ายใยแมงมุม ซึ่งแสดงให้เห็นการถักทอโยงใยกันของเส้นที่พาดผ่านกัน ไปมาหลายเส้น หลากทิศทาง การเชื่อมโยงอย่างมีเป้าหมาย การเชื่อมโยงหลายๆ ระบบย่อยให้รวมกันขึ้นมาใหม่เป็นอีกหนึ่งระบบของหน่วยสมาชิกทุกหน่วยที่เข้ามารวมกัน เพราะเป็นการประสานพลัง (synergy) เป็นการใช้ทรัพยากรใช้พลังงาน อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมีโครงสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543, หน้า 28-29) (3) **การเตรียมการก่อนเกิดอุทกภัย** คือ การรับรู้ข่าวสาร การรับรู้ประกอบด้วยกระบวนการสามด้าน คือ การสัมผัส การแปลความหมาย และอารมณ์ (มาลินี มาลีคล้าย,2554, หน้า 14) มีการเตรียมพร้อมเป็นกระบวนการในขั้นก่อนเกิดภัยโดยการเตรียมแผนเพื่อรับมือกับอุทกภัยล่วงหน้าและเพื่อสร้างระบบเตรียมความพร้อมและแนวทางปฏิบัติในการรับมือกับภัยที่จะเกิดขึ้นมีความพร้อมรับมือกับปัญหาอุทกภัยด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่การจัดตั้งศูนย์อำนวยการฉุกเฉินการกำจัดวัชพืช ขุดลอกทางระบายน้ำจัดเตรียมบุคลากรและเครื่องมือการประเมินสถานการณ์การสำรวจพื้นที่

เสี่ยงการสร้างคันกั้นน้ำและการมอบหมายภารกิจให้หัวหน้าส่วนแต่ละฝ่ายรับผิดชอบ (ไททัศน์ มาลา และคณะ,2588) (4)**การดำเนินการในภาวะฉุกเฉิน** ตั้งชุดเคลื่อนที่เร็วรักษาความปลอดภัยการให้ความช่วยเหลือการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว (ไททัศน์ มาลา และคณะ,2557)เป็นการเตรียมการที่จำเป็นให้สามารถเผชิญและจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเพื่อให้การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีระบบชัดเจนไม่สับสน และลดความสูญเสียจากสาธารณภัยให้มีน้อยที่สุด (วงเดือน มั่งมี,2558)และ (5)**การฟื้นฟูและพัฒนาหลังเกิดอุทกภัย**การฟื้นฟูบูรณะเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการเมื่อเหตุการณ์ภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้ว แล้วทำการปรับปรุงระบบการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อลดความสูญเสียให้น้อยที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.), 2554)สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา ปิยจันทร์ (2554, หน้า 21-22) ได้ศึกษาเรื่องชุมชนกับการจัดการอุทกภัย ปี พ.ศ.2554 : กรณีศึกษาชุมชนอยู่เจริญ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พบว่าการบริหารจัดการชุมชนในช่วงการเกิดวิกฤตน้ำท่วม ปี พ.ศ. 2554 ชุมชนประสบผลสำเร็จในการกอบกู้วิกฤตของชุมชนด้วยปัจจัยความเป็นชุมชนรายได้ระดับปานกลางมีความคล่องตัวต่อการมีส่วนร่วม มีจิตอาสาสูง มีทีมงานหรือกลุ่มแกนนำทั้งประธานชุมชน กรรมการชุมชนที่มีความพร้อม อุทิศตน และมีจิตอาสาสูง มีกระบวนการกลุ่มของประชาชนมีภาคีอื่นๆ ใกล้เคียงชุมชนหนุนเสริม ทั้งมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจในการกอบกู้ปัญหาของประชาชนในชุมชน เช่นเดียวกับ อาดิล ภักดีธรรม (2554, หน้า 102-105) ได้ทำการศึกษาอิสระ เรื่องความสำเร็จของชุมชนในการป้องกันอุทกภัย ปี พ.ศ.2554 กรณีศึกษาหมู่บ้านวรารักษ์ รังสิต คลอง 3 พบว่า กระบวนการในการจัดตั้งกลุ่มองค์กรก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์อุทกภัย พ.ศ. 2554 นั้นจะเป็นการจัดตั้งคณะกรรมการนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรรเพื่อทำหน้าที่ดูแลบริหารจัดการพื้นที่ภายในชุมชน รูปแบบการจัดโครงสร้างคณะทำงานมีความหลากหลายของแต่ละบุคคลและเครือข่ายของสมาชิกในชุมชน มีการแบ่งฝ่ายทำหน้าที่ในการป้องกันเชิงเทคนิค ฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายประสานงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน ตลอดจนอำนวยการในด้านข้อมูลข่าวสาร และอรรคพล ไตรจิตต์ (2555, หน้า 199-209) ได้ทำการศึกษา การรับมือป้องกันภัยพิบัติน้ำท่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีซึ่งได้รับบทเรียนจากระดับน้ำที่ท่วมสูง 1.5เมตร จึงเกิดการจัดการความรู้ของชุมชนในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับเหตุการณ์น้ำท่วม ทั้งระยะก่อนน้ำท่วม ระยะน้ำท่วม และระยะหลังน้ำท่วม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในชุมชนอย่างทั่วถึงเพื่อขยายความร่วมมือในชุมชน กลุ่มเป้าหมายหลักคือ “บ ว ร ร” ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน รัฐ ถึงการพยากรณ์และเตือนภัยน้ำท่วม การให้ความรู้และข้อมูลสาธารณะ การป้องกันน้ำท่วมสิ่งปลูกสร้าง การอพยพออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย แผนรับมือน้ำท่วม แผนบรรเทาทุกข์ การประกันภัยน้ำท่วม การปรับเปลี่ยนสภาพน้ำท่วม

2. เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ควรประสานหน่วยงานภาคีจัดหลักสูตรการฝึกอบรมการป้องกันอุทกภัย ให้ประชาชนในชุมชน ด้าน

(1)มาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง เช่น กำแพงกั้นน้ำ กระสอบทราย เป็นต้น และ(2)มาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง เช่น การจัดการใช้สอยที่ดิน การวางผังเมือง การควบคุมสิ่งปลูกสร้างและการขยายเมือง การเวนคืนที่ดินและการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างบริเวณทางน้ำท่วม การปรับปรุงสภาพอ่างเก็บน้ำ การเก็บกักและควบคุมปริมาณน้ำในพื้นที่ เป็นต้น

3. เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ควรมีกิจกรรมรณรงค์ปลูกฝังให้ประชาชนเรียนรู้เรื่องการป้องกันภัยพิบัติ ในเรื่อง ดังนี้ (1)การลดอัตราการไหลของน้ำโดยการใช้วิธีต่างๆเพื่อชะลอการไหลของน้ำ (2)การควบคุมปริมาณการไหลโดยกักน้ำไว้ในอ่างเก็บน้ำหรือแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อควบคุมปริมาณน้ำไม่ให้ไหลมากเกินไปในช่วงน้ำท่วม (3)การจำกัดเส้นทางการไหลของลำน้ำโดยการสร้างพนังกั้นน้ำหรือคลอง (4)การปรับปรุงสภาพลำน้ำและสภาพการไหล เช่น การสร้างทางระบายน้ำอ้อมตัวเมืองเพื่อลดระดับความสูงของน้ำในลำน้ำสายหลักและ (5)การระบายน้ำออกจากลำน้ำที่มีสภาพวิกฤต เช่น การใช้เครื่องสูบน้ำ

4. เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ต้องพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การป้องกันภัยพิบัติเรื่องอุทกภัย ครอบคลุมเรื่องจุดเสี่ยงภัย จุดปลอดภัย เส้นทางอพยพ จุดรวมพลที่ปลอดภัย และทรัพยากรในการจัดการภัย

5. เทศบาล นครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ส่งเสริมและจัดตั้งองค์กรชุมชนในมิติของการจัดการเสริมสร้าง และประสานเครือข่ายในชุมชนเพื่อแลก เรียนรู้ร่วมกัน และให้ความร่วมมือกับภาครัฐ องค์กรปกคร องส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่มีส่วนร่วมในการการป้องกันภัยพิบัติเรื่องอุทกภัยและการพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. ควรวิจัยถอดบทเรียนการจัดการภัยพิบัติน้ำท่วมปากเกร็ดโมเดล โดยศึกษาเปรียบเทียบกับชุมช นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้การบริหารจัดการวิกฤติอุทกภัย

2. ควรวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ในกลุ่มเป้าหมายหลักคือ “บ ว ร ร” ได้แก่บ้าน วัด โรงเรียน รัฐ

3. ควรวิจัย เรื่อง การปรับปรุงลักษณะภูมิทัศน์ของลำน้ำ หรือการปรับสภาพพื้นผิวริมแม่น้ำเจ้าพระยา

บรรณานุกรม

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2557). **แผนยุทธศาสตร์ตามภารกิจเฉพาะด้านของกระทรวงมหาดไทย 10 ปี**. สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 12,2558, จาก www.ppb.moi.go.th/midev01/ upload/11.%20 10%20year%20Strategy.pdf

กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลนครปากเกร็ด. (ม.ป.ป.) .**นครปากเกร็ดโมเดล.** สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 7, 2558, จาก http://www.pakkretcity. go.th/main_model.php.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543).**การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ซัคเซส มีเดีย.

ชูโชค อายุพงศ์. (2559). **มาตรการบริหารจัดการภัยน้ำท่วม**. เชียงใหม่ : หน่วยวิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ค้นเมื่อ ธันวาคม 20,2558. จาก : http://cendru.eng.cmu.ac.th/articles/45

ไททัศน์ มาลา และคณะ. (2557). แนวทางในการจัดการอุทกภัย : กรณีศึกษาเทศบาลนครปากเกร็ด. **สถาบันพระปกเกล้า**, พฤษภาคม-สิงหาคม 2557.

นิวัฒน์ รุ่งสาคร.(2554). **ประสบการณ์ของนักปกครองที่เป็นเลิศในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่** (Best Practice) **เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรีการแก้ไขปัญหาอุทกภัยครั้งร้ายแรงที่สุดในประเทศไทยปี พ.ศ. 2554.** สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม1, 2559, จาก http://iadopa.org/training/2557-2559/Bestpractice/จาก%20E-MAIL/ปจ.สมุทรสาคร.doc.

บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2552,กุมภาพันธ์ 4) .**โมเดลใหม่เพื่อการรณรงค์ขับเคลื่อนสังคม: จาก “บ ว ร” สู่ “พ อ ส ม ค ว ร”.** สืบค้นเมื่อ มกราคม 15, 2559, จาก http://www.oknation.net/blog/boonyou/2009/02/04/entry-1

ประชุม รอดประเสริฐ. (2539). **การบริหารโครงการ.** กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.

ปราโมทย์ ไม้กลัด.(2557). ทางออกการบริหารจัดการน้ำของไทย. สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 18, 2559, จากhttps://tdri.or.th/water/thaipublica20140309/

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2558). ทฤษฎีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมล้น. สืบค้นเมื่อ มีนาคม19, 2559, จาก http://www.chaipat.or.th/site_content/67-5/248-theory-of-flooding-problems-due-to-royal-by-way-of-management-of-flood-overflow.html

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.(2556). **การจัดการ.**สืบค้นเมื่อพฤษภาคม8, 2558, จากhttps://www.rmutt.ac.th/

มาลินี มาลีคล้าย. (2554). **การรับรู้การสื่อสารทางการตลาดของผู้บริโภคที่มีผลต่อภาพลักษณ์ตราสินค้าอิชิตันในเขตกรุงเทพมหานคร**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.

วงเดือน มั่งมี. (2558).การศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2551). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ :

ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือและฟื้นฟูทางจิตใจแก่ผู้ประสบภัยพิบัติ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2554). **การช่วยเหลือและฟื้นฟูทางจิตใจแก่ผู้ประสบภัยพิบัติ ปีงบประมาณ 2554 แยกการตามตรวจพบปัญหาสุขภาพจิต.** สืบค้นเมื่อธันวาคม 20, 2558, จาก http://www.dmh.go.th/dmhflood54/

ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย ส่วนปฏิบัติการ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่วนปฏิบัติการ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. (2554). **สรุปรายงานสถานการณ์อุทกภัย**. สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 15, 2558,จาก http://disaster.go.th/dpm/flood/flood54/flood54.html.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.).(2554). การพัฒนา. สืบค้นเมื่อสิงหาคม24, 2560, จาก http://www.nesdb.go.th/main.php?filename=index

อนันต์ เกตุวงศ์. (2541). **หลักและเทคนิคการวางแผน (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Dluhy, M. J. & Lind, R. R. (1967).Skill phases in the policy process.In John E. Tropman, and et al. eds. (1976).Stategic perspectives on social policy. New York. PergamonPress.

Lasswell, H. D. & Kaplan, A. (1970). **Power and Society.** New Haven: Yale University Press.

Marshall, E. M. (2000). **Building trust at the speed of change: The power of the relationship-based corporation.** New York: McGraw-Hill.

Merton, R. (1957). **Social theory and social structure**. New York: Free press.

Mishra, A. K. (1996). Organizational responses to crisis :The centrality of trust. In R. M. Kramer and T. R. Tyler.eds. **Trust in organizations : Frontiers of theory and research**, pp. 261-287. Thousand Oaks, CA : Sage.

Robbins, S. P. (2000). **Organizational behavior** (9th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

Rodgers, R. H., & White, J. M. (1993).**Family development theory**. In P. G. Boss, W. J. Doherty, R. LaRossa, W. R. Schumm, & S. K. Steinmetz (Eds.), Sourcebook of family theories and methods: A contextual approach (pp. 225-254). New York: Plenum Press.

Williams, W. (1979).**Social policy research and analysis: The experience in American Federal SocialAgencies**. New York: American Elsevier.

ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

Some Factors Affecting the Administragors'Leadership in Secondary Schools at Muang District, Samutsakorn Province

ปิติภัทร ลือพงษ์*, พีรพงศ์ ทิพนาค
Pitipat Leupong, Peerapong Tipanark
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
*ผู้นิพนธ์หลัก email: luepongpat1911@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรของโรงเรียน จำนวน 196 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้นภูมิ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันได

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครทุกปัจจัยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือปัจจัยด้าน การสนับสนุนทางสังคม สุขภาพจิต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (2) ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง สมุทรสาคร มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก (3) ทั้ง 4 ปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกค่อนข้างสูงกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ และ (4) ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิต ร่วมกันส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของภาวะผู้นำของผู้บริหารได้มากถึงร้อยละ 77 เฉพาะปัจจัยด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารเพียงปัจจัยเดียวสามารถอธิบายได้มากถึงร้อยละ 67

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผล, ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

ABSTRACT

The main purposes of this research was to study the factors that affecting the leadership of secondary school administrators in Maung district, Samutsakorn province. . The samples in this study were 196 personnel who have worked in those school. The instrument for gathering the data was a questionnaire and data were analyzed by using descriptive statistics namely percentage, arithmetic mean, and standard deviation, and the inferential statistics using the Pearson Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression.

The results of this research revealed that (1) All of factors that lead to study were concerning with the school administration indicated at high level, that were the aspect of social supported, mental health, achieved motivation, and administrators 'job satisfaction respectively. (2) The leaderships of the secondary school administrators at Maung district, Sumutsakorn province was indicated at high level. (3) 4 factors were highly statistical significant positive correlation with the secondary school administrators' leadership. And (4) The 3 factors : administrators s'job satisfaction, achieved motivation, and could be explain the secondary school administrators leadership at 77%, especially the job satisfaction could be 67% explained.

Keyword : Factors affecting, leadership of secondary school administrators

บทนำ

โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาในระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคน เพราะผลการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใดขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักของโรงเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวการสำคัญที่จะทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งจากการศึกษาพบว่าอยู่ที่คุณลักษณะของผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และสถานการณ์ที่บริหารในปัจจุบัน โดยมีองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้อง หลายประการ คือ ด้านการสนับสนุนทางสังคม (Magusson and Endler, 1989: 18-20 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541: 105) และ ด้านจิตลักษณะซึ่งอยู่ภายในที่สำคัญๆ ประกอบด้วย 1) สติปัญญา 2) ประสบการณ์ทางสังคม 3) สุขภาพจิต 4) เหตุผลเชิงจริยธรรม 5) ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง 6) ความเชื่อในอำนาจตนหรืออัตมโนทัศน์ 7) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 8) ทัศนคติคุณธรรมและค่านิยม 9) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2539: 3-5) โดยจิตลักษณะเหล่านี้ จะเป็นสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมในการแสดงออกของการใช้อำนาจที่มีอิทธิพลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์การบริหารซึ่งก็คือภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนั่นเอง จะเห็นได้ว่าการแสดงพฤติกรรมหรือภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารการศึกษา เพราะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลผลิตของโรงเรียน ความพึงพอใจในงานของบุคลากร ตลอดจน

ความผูกพันที่มีต่อองค์กร ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานและการเรียนรู้ รวมทั้งภาวะผู้นำยังมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเครียดในองค์กรอีกด้วย การดำเนินการใดๆ ให้ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำสูงสุดจะสามาถนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเช่นกัน นั่นก็คือผลสำเร็จทุกอย่างจะต้องตกไปสู่เด็กนักเรียน การทำให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม และมีความสุขในชีวิต เพื่อเป็นกำลังของชาติที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยมีความตระหนักอย่างยิ่งว่าการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อให้เป็นโรงเรียนคุณภาพของชุมชนและสังคม จะต้องอาศัยผู้นำของโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำเท่านั้น จึงทำให้มีความสนใจที่จะศึกษาว่าตามกรอบแนวคิดที่ได้มาจากการวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น เมื่อนำมาศึกษาในสถานการณ์ใหม่นี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นอย่างไร และการที่เป็นเช่นนั้น มีปัจจัยซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัจจัยทางด้านจิตลักษณะ ปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลกับการแสดงพฤติกรรมการใช้อำนาจบริหารหรือภาวะผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในชานเมืองรอบกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้มีความคาดหวังว่าข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในเขตเมืองที่เป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ สามารถนำไปใช้เป็นกรอบและหรือรายละเอียดต่อยอดในการส่งเสริมสถานการณ์และจิตลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำที่เข้มแข็งยิ่งขึ้นอันจะส่งผลโดยตรงต่อการบริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมือง รวมทั้งเป็นแนวทางให้แก่โรงเรียนอื่นๆ ในบริบทเดียวกัน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการตามที่มุ่งหวังต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สำคัญในการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

สมมติฐานในการวิจัย

อย่างน้อยมี 2 ปัจจัย ที่ร่วมกันอธิบายหรือพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยบางปัจจัยเท่านั้นที่เกี่ยวข้องและคาดว่าจะส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยปัจจัยดังกล่าว ผู้วิจัยใช้แนวคิดของนักจิตวิทยาสังคมคือ Magusson and Endler (1989,หน้า 18-20 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2541,หน้า 105) และจากแนวคิดของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2539 : 3-5) ส่วนภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้นำที่แสดงพฤติกรรมออกมาให้ผู้เกี่ยวข้องรับรู้ได้ โดยมีตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามที่มีความสัมพันธ์กัน แสดงเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรพยากรณ์ ตัวแปรตามหรือตัวแปรเกณฑ์

ปัจจัยที่คาดว่าส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมหรือภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย

1. การสนับสนุนทางสังคม
2. สุขภาพจิต
3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
4. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

→

ภาวะผู้นำของผู้ผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพยากรณ์ (Prediction Research) ที่มุ่งอธิบายลักษณะของตัวแปรพยากรณ์หลายตัวกับตัวแปรเกณฑ์เพียง 1 ตัวแปร โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้ คือ

ขั้นตอนแรก วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content analysis) เพื่อกำหนดกรอบตัวแปรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามซึ่งเป็นตัวแปรแฝงและตัวแปรที่สังเกตได้ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่สอง วิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายลักษณะของตัวแปรปัจจัยต่างๆ จากขั้นตอนแรก และใช้วิธีการทางสถิติเพื่อหาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวแปรพยากรณ์มีอิทธิพลส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นตัวแปรเกณฑ์

ประชากรหลักที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 5 โรงเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 386 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้บุคลากรจำนวน 196 คน เป็นตัวแทนในการวิจัย ซึ่งถือว่าเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากเพียงพอและมีความน่าเชื่อถือได้ไม่น้อยกว่าขั้นต่ำตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลพื้นฐาน หรือ Demographic variables จากกลุ่มตัวอย่าง และมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เพื่อสอบถามความคิดเห็นโดยกำหนดเป็นคะแนนดังนี้

5 หมายถึง รับรู้ว่ารายการนั้นๆ มีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง รับรู้ว่ารายการนั้นๆ มีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารในระดับมาก

3 หมายถึง รับรู้ว่ารายการนั้นๆ มีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารในระดับปานกลาง

2 หมายถึง รับรู้ว่ารายการนั้นๆ มีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารในระดับน้อย

1 หมายถึง รับรู้ว่ารายการนั้นๆ มีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารในระดับน้อยที่สุด

แบบสอบถามในแต่ละตอนได้ผ่านกระบวนการพัฒนาตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ได้ค่า IOC. ไม่น้อยกว่า 0.50 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ในแต่ละตัวแปรแฝงดังนี้ การสนับสนุนทางสังคม เท่ากับ 0.89 สุขภาพจิต เท่ากับ 0.88 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เท่ากับ 0.93 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.94 และภาวะผู้นำของผู้บริหาร เท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่ามีความถูกต้องและมีความเชื่อมั่น (Reliability) สูงเพียงพอสำหรับนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายลักษณะของตัวแปรต่างๆ ที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 และ 2 ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันใด (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่ามีอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ด้านสุขภาพจิต ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2. ตัวบ่งชี้ในแต่ปัจจัยดังกล่าว ที่ผู้บริหารโรงเรียนยังดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางหรือสูงกว่าเล็กน้อยเท่านั้น มีดังนี้ : ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองนักเรียนหรือผู้นำชุมชน หรือชุมชน; การเป็นคนอารมณ์ดี ร่าเริง คุยสนุก ไม่เครียด ทำให้รู้สึกสบายใจเมื่อร่วมทำงานด้วย; การใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า; การแก้ปัญหาด้วยวิธีการแบบใหม่ๆ ; การได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บริหารโรงเรียนอื่นๆ ; การได้รับการยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชา; และ การได้รับผลตอบแทนจากการปฏิบัติงานจนเป็นที่พอใจ

3. พฤติกรรมหรือภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก โดยตัวบ่งชี้ 3 อันดับแรกได้แก่รายการ การแต่งกายสะอาด เรียบร้อย และมีความเหมาะสม ; มีการวางแผนในการบริหารงานทุกงานและมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์; และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ร่วมงานเพื่อแก้ปัญหาและความก้าวหน้าในหน่วยงานเสมอ

ส่วนรายการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีการแสดงออกมาค่อนไปทางระดับปานกลางมีจำนวน 4 รายการ ได้แก่ การมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเผชิญกับปัญหา และแก้ไขโดยสันติวิธี; การอำนวยความสะดวกในด้าน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ; การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรเสมอ และ การแสดงความห่วงใยและให้ความช่วยเหลือเมื่อบุคลากรประสบปัญหาหรือมีความเดือดร้อน

5. ปัจจัยที่นำมาศึกษาทั้ง 4 ปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยเรียงตามลำดับ คือปัจจัย ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน, แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์, สุขภาพจิต, และการสนับสนุนทางสังคม และในจำนวนนี้มีเพียง 3 ปัจจัยเท่านั้นที่ร่วมกันส่งผลมีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของภาวะผู้นำของผู้บริหาร

โรงเรียนมัธยมศึกษา ได้มากถึงร้อยละ 77 โดยเฉพาะปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานปัจจัยเดียวสามารถอธิบายความแปรปรวนได้สูงถึงร้อยละ 67 ; แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถอธิบายความแปรปรวนได้เพียงร้อยละ 6 ส่วนสุขภาพจิต สามารถอธิบายความแปรปรวนได้เพียงร้อยละ 4

อภิปรายผล

กล่าวได้ว่าประสิทธิภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหาร (ณัฐพงศ์ บุณยารมย์, 2554: 107-111) ผู้บริหารโรงเรียนเป็นทั้งผู้นำทางการศึกษา จะต้องใช้ภาวะผู้นำและใช้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน (Knezevich, 1984, : 323 อ้างถึงใน บัณฑิต แท่นพิทักษ์, 2540:55; สัมมา รธนิธย์, 2554) จากสาระดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อสังเกต ดังนี้

1) จากข้อค้นพบที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก แต่ก็มีจำนวนเกินกว่าครึ่งเล็กน้อยเท่านั้น (51.53%) รองลงมามีอยู่ในระดับปานกลางและน้อย (39.25%) ในระดับมากที่สุดมีเพียงร้อยละ 8.67 เท่านั้น อีกทั้งยังพบว่าภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับประสิทธิผลในการบริหารงานโรงเรียน จึงแสดงให้เห็นว่าโดยรวมยังสามารถบริหารงานโรงเรียนให้มีประสิทธิผลได้อยู่ ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดจำนวนตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่นำมาศึกษาจำนวน 24 รายการ มีหลายรายการที่ยังอยู่ในระดับกลาง ๆ ได้แก่ (1) “การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร” ($\overline{X}$ = 3.43, S.D= 92), (2) “การแสดงความห่วงใยและให้ความช่วยเหลือเมื่อบุคลากรประสบปัญหาหรือมีความเดือดร้อน” ($\overline{X}$ =3.47, S.D= 91) (3) “ความเชื่อมั่นในตนเองกล้าเผชิญกับปัญหา และแก้ไขโดยสันติวิธี” ($\overline{X}$ = 3.51, S.D.= 84), และ (4) “การอำนวยความสะดวกในด้าน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของโรงเรียน” ($\overline{X}$ .52, S.D. = 85) ดังนั้นการแสดงพฤติกรรมในการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร จึงยังสามารถปรับปรุงและพัฒนาได้อีก โดยเฉพาะพฤติกรรมที่บ่งบอกภาวะผู้นำในรายการดังกล่าว หากผู้บริหารโรงเรียนได้มีการตรวจสอบด้วยตนเองและนำไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้มีเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารเพิ่มขึ้นและส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย สอคล้องกับ Hoy & Miskel (2005: 134) ที่กล่าวว่าหากผู้บริหารมีแรงจูงใจเพื่อความสำเร็จ มีความกระตือรือร้นที่จะรับข้อมูลย้อนกลับไปปรับปรุงพัฒนา ก็จะเป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ การบริหารงานโดยใช้สติปัญญา การบริหารแบบมุ่งสัมพันธ์จึงต้องมีความตระหนักมากๆ โดยเฉพาะการให้ความสัมพันธ์กับทุกฝ่ายด้วยความจริงใจและการให้บุคลากรทำงานแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น (Chapin, 1997: 317) เช่นเดียวกับ Combs (1988: 29) ที่กล่าวไว้ว่าในกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องเปลี่ยนแปลงความเชื่อของครูเสียก่อน โดย : สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคณะครู ให้รู้สึกว่าพวกเขามีความสำคัญ มีคุณค่า มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ของโรงเรียน สิ่งที่เป็นปัญหา ค่านิยม เป้าหมาย และทางเลือกที่เป็นไปได้ รวมทั้งผู้บริหารจะต้องใส่ใจในการตรวจสอบและปรับปรุงคุณลักษณะส่วนตัว เช่น เจตคติ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ พร้อมกับการแสดงพฤติกรรมผู้นำ ได้แก่ การสั่งการ การสนับสนุน การมีส่วนร่วม และมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Chung and Megginson, 1981:

282 อ้างถึงใน ชลี แต่รุ่งเรือง, 2536: 22) ซึ่งผลการกระทำดังกล่าวย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจ โดยเฉพาะกับผู้มีส่วนได้เสียกับโรงเรียน ก็นอกจากจะทำให้ผู้บริหารเพิ่มภาวะผู้นำ แล้วยังส่งผลทำให้เกิดสัมฤถิ์ผลในการบริหารงานของโรงเรียนในที่สุด

2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของโรงเรียนให้บรรลุผลทั้ง 4 ปัจจัยนั้น พบว่ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทั้งสิ้น โดยเฉพาะปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม มีอยู่ในระดับสูงกว่าทุกด้าน รองลงมาคือปัจจัยด้านสุขภาพจิต และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่วนปัจจัยด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีอยู่ในระดับมากแต่ค่อนมาทางปานกลาง ดังนั้นหากเพิ่มความเข้มข้นในการดำเนินการของปัจจัยดังกล่าวให้มากขึ้นก็ย่อมจะเกิดผลผลดีต่อการบริหารโรงเรียนมากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้วิจัยหลายท่าน อาทิ Magusson and Endler (1989: 18-20) และ ดวงเดือน พันธุมานาวิน (2541: 105) ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จึงควรมีการวิเคราะห์ในเชิงระบบตามแนวคิดของ SBM. (School Based Management) ย้อนกลับไปพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้น (Output/ outcome) เช่นนั้น แม้จะเป็นมุมมองตามการรับรู้ของบุคลากร ก็พอจะพิจารณาได้ว่ามีมูลเหตุจากปัจจัย (Input) หรือกระบวนการ (Process) ใดรายการย่อยในปัจจัยใดที่ดีอยู่แล้ว ก็ควรดำรงคงไว้ และเร่งทำให้ดียิ่งขึ้นต่อไปเพื่อให้เป็น Best Practice ส่วนรายการใดที่ยังดำเนินการได้ผลระดับกลางๆ หรือไม่สูงมากก็ควรมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ความเห็นของผู้อยู่โดยรอบเป็นบวกยิ่งขึ้นไป อาทิ

2.1 ปัจจัยด้านการสนัสนุนทางสังคม โดยรวมโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ด้วยในระดับมาก แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนได้รับการสนับสนุนในลักษณะต่างๆ จากผู้มีส่วนได้เสียกับโรงเรียน อาจเป็น บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดของ House, Robert J. (1981) และ Israel, Babara A. (1985) และ Tiden and Weinert (1987: 78) แต่ในขณะเดียวกันก็พบข้อมูลบางประเด็นที่ต้องตั้งเป็นข้อสังเกต เพราะมีอยู่ 1 รายการ คือ “ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง นักเรียนหรือผู้นำชุมชนหรือชุมชน” ที่เกี่ยวข้องในระดับมากแต่ค่อนมาทางปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.59, $S.D.$ = 79) แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนบางแห่งยังมีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียนและกับชุมชนไม่ค่อยดีนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่มีอายุมาก และเพิ่งเข้ามาทำหน้าที่บริหารไม่นาน (ประมาณ 1-2 ปี) จึงควรที่ผู้บริหารต้องหาแนวทางว่า จะต้องทำกิจกรรมใดบ้าง เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ให้มีมากขึ้น ซึ่งก็สามารถทำได้ ประสิทธิ์ เผยกลิ่น (2527) ได้เสนอว่าผู้บริหารโรงเรียน (1) ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนยุทธศาตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียน ผู้เรียน โดยเชิญผู้นำชุมชน เช่น พระภิกษุ ผู้ปกครอง นักเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. อบจ. เทศบาล ฯลฯ มาร่วมดำเนินการ (2) สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้ชุมชนตระหนักว่ากระบวนการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของคนทุกคน การช่วยเหลือหรือการมีส่วนร่วมควรเกิดจากความศรัทธาและเต็มใจอย่างแท้จริง (3) เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิความรู้” ในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูชาวบ้าน เครือข่ายการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชน (4) ให้ชุมชนช่วยควบคุมดูแลบุตรหลานของตนเอง ซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชน “ใช้ทฤษฎีตาสับปะรด” มิให้กระทำในสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ “ใช้ชุมชนเป็นฐาน หรือครอบครัวเป็นฐานสร้างเยาวชน (5) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ

ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ประชุมผู้ปกครอง จัดงานประจำปี จัดนิทรรศการ และแสดงผลงานนักเรียน ทั้ง 5 ประเด็นนี้อย่าแยกส่วน ต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชุมชน ถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างเสมอภาค และเกิดประโยชน์ร่วมกัน

2.2 ปัจจัยด้านสุขภาพจิตของผู้บริหาร มี 2 รายการ ได้แก่ “ผู้บริหารเป็นคนอารมณ์ดี ร่าเริงแจ่มใส ทำให้รู้สึกสบายใจเมื่อร่วมทำงานด้วย” ($\overline{X}$ = 3.49, $S.D.$ = 84) และ “ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอารมณ์ขัน ร่าเริง คุยสนุก ไม่ค่อยเครียด” ($\overline{X}$ = 3.59, $S.D.$ = 77) ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาบางแห่งน่าจะมีสุขภาพจิตไม่ค่อยดีนัก จึงต้องหมั่นตรวจสอบตนเองว่าเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ หากเป็นจริงก็ควรหาสาเหตุที่แท้จริงและพยายามปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งก็สามารถทำได้โดย: หมั่นสร้างความภูมิใจในหน้าที่การงานของตนเอง เพื่อที่จะได้ทำงานนั้น ๆ อย่างมีความสุข มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ; คิดริเริ่มงานใหม่ๆ และหาวิธีการมาพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างสม่ำเสมอ หมั่นคิดสร้างสรรค์อะไรใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับงานที่ทำ ;ต้องสร้างมิตรในที่ทำงาน ไม่ใช้ตัวเองเป็นศูนย์กลางเป็นที่ตั้งไปทั้งหมด ต้องหัดฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนรอบข้างบ้าง อย่าใช้ความรู้สึกตัวเองเป็นใหญ่ หรือใช้ตัวเองเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินคนอื่นไปเสียหมด เพราะบางครั้งงานที่ทำกับสิ่งที่ผู้อื่นทำอาจจะไม่เหมือนกัน ควรจะทำงานของตนเองให้ดีที่สุด การมองโลกในแง่ดี เอาใจใส่คนรอบข้างจะทำให้ไม่รู้สึกว่าตัวเองไม่โดดเดี่ยว ; ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ เพื่อช่วยให้ผ่อนคลายหายเครียด และไม่ปล่อยให้งานคั่งค้างสะสมมากเกินไป ; มีน้ำใจ มีมารยาท พูดจาภาษาคน ไพเราะอ่อนหวาน หรือหามุขตลกมาช่วยคลายเครียดบ้าง เรื่องนี้สำคัญเพราะน้ำใจ และการพูดจากันดีๆ ย่อมส่งผลถึงจิตใจคนที่ทำงาน ให้เกิดความอ่อนโยนเข้าหากัน และบางครั้งเรื่องตลกก็ช่วยละลายพฤติกรรมคนที่มาจากต่างที่ต่างพื้นฐานให้เข้าหากันได้รวดเร็วขึ้น เป็นประโยชน์ต่อการทำงานเป็นทีมอย่างยิ่ง (สุกิจ ศุภเจริญกิจ, 2559)

2.3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ผู้บริหารโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมากจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน ได้ให้การสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพและการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างแรงจูงใจที่พบว่า ผู้บังคับบัญชาจะต้องพยายามศึกษาความต้องการของใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานอยู่เสมอว่าแต่ละคนมีความต้องการสิ่งใด เพื่อว่าจะสามารถสนองความต้องการของเขาเหล่านั้นได้ถึงระดับที่พึงพอใจแล้ว ระดับขวัญกำลังใจที่ดีของบุคคลแต่ละกลุ่มบุคคลก็สูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ เลิศศิลป์ รัตนมุสิก (2538:95) ได้ศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก แต่ก็มี 2 รายการที่ผู้บริหารมีสูงกว่าระดับปานกลางเล็กน้อย ได้แก่ (1) “เมื่อมีปัญหาเฉพาะหน้าเกิดขึ้นผู้บริหารจะใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหา” ($\overline{X}$ = 3.55, $S.D.$ = 76) และ (2) “ผู้บริหารใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบใหม่ๆ” ($\overline{X}$ = 3.55, $S.D.$ = 84) แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร บางแห่งยังขาดปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่เกิดขึ้น และยังใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบเก่า ทั้งนี้เพราะผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และเพิ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็น

ผู้บริหารโรงเรียนมาเป็นเวลาเพียง 1 – 2 ปีเท่านั้น ยังมีประสบการณ์ และมีความรู้น้อย จึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้มากขึ้น โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือการเข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมสัมมนา เป็นต้น

2.4 ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษามีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการทำงานได้ประสบความสำเร็จ การกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานพัฒนาความรู้อยู่เสมอและการได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในลักษณะงาน ส่งผลให้พฤติกรรมการทำงานสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับมาณี ไชยธีรานุวัฒศิริและคนอื่นๆ (2524:21) พบว่า ลักษณะของงานที่ปฏิบัติมีผลตอบแทนความก้าวหน้า ความสำเร็จสูงและตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัดจะส่งผลให้พฤติกรรมการทำงานสูง แต่ก็มีอยู่บางรายการที่มีในระดับปานกลาง อาทิ อาทิ “การยอมรับนับถือจากผู้บริหารโรงเรียนอื่นๆ” ($\overline{X}$ = 3.51, $S.D.$ = 83) (2) “การยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน” ($\overline{X}$ = 3.53, $S.D.$ = 79) และ (3) “ผลตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานจนเป็นที่พอใจ” ($\overline{X}$ = 3.53, $S.D.$ = 85) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร บางส่วนยังไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจจิมา บำเพ็ญบุญ. (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ พนักงานกลุ่ม Gen Y โดยปัจจัยนี้มีส่วนกี่ยวข้องอย่างมาก

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ที่แสดงออกมาในระดับมากและสูงกว่ามีประมาณร้อยละ 60 และที่อยู่ในระดับต่ำกว่ามีประมาณร้อยละ 40 แสดงว่ายังสามารถปรับปรุงและพัฒนาได้อีก สำหรับรายการที่ผู้บริหารมีอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) “การแต่งกายสะอาดเรียบร้อยและมีความเหมาะสม” (2) “มีการวางแผนในการบริหารงานทุกงาน และมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์”, และ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ร่วมงานเพื่อแก้ปัญหาและความก้าวหน้าในหน่วยงานเสมอ ส่วนรายการที่ผู้บริหารโรงเรียนมีการแสดงออกมาและสังเกตได้ในระดับที่ค่อนมาทางปานกลาง 4 รายการ ได้แก่ (1) “ความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเผชิญกับปัญหาและแก้ไขโดยสันติวิธี”, (2) “มีการอำนวยความสะดวกในด้าน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ”, (3) “มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรเสมอ” และ, (4) “แสดงความห่วงใยและให้ความช่วยเหลือเมื่อบุคลากรประสบปัญหาหรือมีความเดือดร้อน” ซึ่งรายการต่างๆ ที่ผู้บริหารปฏิบัตินี้ เป็นคุณสมบัติของผู้บริหารที่จะต้องมีอยู่แล้ว สำหรับบางรายการที่ยังแสดงออกมาในระดับที่ไม่สูงมาก โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์กับบุคลากร เพราะการบริหารงานให้บรรลุผลต้องอาศัยกำลังคน หากกำลังคนยังมีขวัญกำลังใจในระดับม่สูงเพียงพอก็จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานได้ ผู้บริหารจึงต้องมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรของโรงเรียนให้มากๆ โดยเฉพาะการใช้แรงจูงใจภายใน (Motivation Factors) เพื่อเป็นการกระตุ้นหรือจูงใจให้เกิดความพอใจในการทำงาน ซึ่งเรื่องนี้ก็ส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้มีสัมฤทธิ์ผล

4. ปัจจัยหรือตัวแปรพยากรณ์ที่นำมาศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับตัวแปรเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนทรีภรณ์ แก้วกนก (2546:62) ที่ทำวิจัยในบริบทใกล้เคียงกัน และจากข้อค้นพบนี้ มีเพียง

3 ปัจจัยเท่านั้นที่ร่วมกันอธิบายหรือพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้มากถึงร้อยละ 77 ซึ่งถือว่าสูงมาก โดยเฉพาะปัจจัยแรก คือความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเพียงปัจจัยเดียวก็สามารถอธิบายภาวะผู้นำของผู้บริหารได้สูงถึงร้อยละ 67 ฮาร์เรล์ล (Harrell,1972: 260) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ และปัจจัยเหล่านั้นใช้เป็นเครื่องมือบ่งบอกปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งมีอยู่ 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านการจัดการ ดังนั้นวิธีการที่จะทำให้ผู้บริหารเหล่านี้พัฒนาความพึงพอใจให้สูงขึ้นจึงควรเกี่ยวข้องกับปัจจัยดังกล่าว กล่าวคือในการแต่งตั้งผู้บริหารโรงเรียนในเขตเมือง ซึ่งอยู่ใกล้ความเจริญในทุกด้าน ส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีบุคลากรและนักเรียนมาก ผู้บริหารโรงเรียนควรอยู่ในวัยทำงาน มีความรู้และประสบการณ์สูง มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์ รวมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหารเท่าทันกับสถานการณ์ต่างๆ ที่อยู่โดยรอบ มีความคิดใหม่ๆ และทำงานในเชิงรุก ให้ผลงานออกมาในเชิงประจักษ์ ก็จะทำให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารในระดับที่เหนือกว่า และต้องการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในงาน ก็สามารถกระทำได้ ดังนี้ :-

1) การให้รางวัลตอบแทน เช่น ค่าตอบแทนเงินเดือน โบนัส หรือสิ่งตอบแทนที่ไม่ใช่เงิน ได้แก่ การให้เครื่องอำนวยความสะดวก เช่น ห้องทำงานส่วนตัว ให้โอกาสไปศึกษาต่อ ไปอบรมสัมมนา และการยกย่องเชิดชูเกียรติ ประกาศนียบัตรต่าง ๆ เป็นต้น

2) การมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถ เหมาะสมกับวัย

3) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participative Management)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร จำนวนประมาณร้อยละ 40 ยังมีระดับภาผู้นำอยู่ในระดับปานกลางและต่ำกว่า ดังนั้นจึงควรได้มีการสำรวจและประเมินตนเองว่ายังขาดในเรื่องใด และเรื่องใดที่ดีอยู่แล้วก็ควรคงไว้และปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปเพราะผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงจะส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร รายการที่มีปฏิสัมพันธ์ในระดับไม่สูงมาก: ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่รายการ “ระดับความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนหรือผู้นำชุมชนหรือชุมชน” แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาบางแห่ง ยังขาดอยู่ก็ควรได้หาทางทำให้ดีขึ้น ซึ่งก็มีวิธีการอยู่มากมายหลายวิธี เช่น การเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาร่วมทำกิจกรรมกับโรงเรียน หรือ การให้การสนับสนุนและเข้าร่วมกิจกรรมกับงานของชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส หรือ การจัดกิจกรรมบริการวิชาการให้แก่ชุมชน เพราะการทำสิ่งใดๆ ก็ตามที่ชุมชนได้รับประโยชน์ หรือแม้แต่การอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นกันเอง ไม่ถือตัว ให้การยอมรับนับถือ ขยันลงชุมชน อย่างนี้ก็พอจะเป็นแนวทางสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชนได้

ปัจจัยด้านสุขภาพจิตของผู้บริหารในรายการ “ผู้บริหารดูเป็นคนอารมณ์ดี ร่าเริง

แจ่มใส ทำให้รู้สึกสบายใจเมื่อร่วมทำงานด้วย" อย่างนี้แสดงว่ายังมีผู้บริหารโรงเรียนบางท่านที่บุคลากรมีความรู้สึกไม่อยากอยู่ใกล้หรือร่วมทำงานด้วย พิจารณาได้ว่าผู้บริหารมีคุณสมบัติทางจิตไม่ปกติ อาจเป็นคนมีอารมณ์ฉุนเฉียว ไม่ยิ้มแย้มแจ่มใส ดุด่าโดยไม่มีเหตุผล ทำอะไรตามอารมณ์ตนเอง อย่างนี้คงไม่ดีแน่ในการบริหารงาน เพราะการทำงานต้องอาศัยคน หากคนมีความรู้สึกหรือเจตคติไม่ดีต่อผู้บริหาร ความสุขใจ ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานก็จะต่ำ ผลงานที่ออกมาก็จะต่ำตามไปด้วย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน หากตรวจสอบว่าตนเองเป็นเช่นนั้นจริง ก็ควรได้พิจารณาปรับปรุงและแก้ไข

ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่ในรายการ "เมื่อมีปัญหาเฉพาะหน้าเกิดขึ้น ผู้บริหารจะใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหา", "เมื่อวิธีการแก้ปัญหาแบบเดิมไม่ได้ผล ผู้บริหารของท่านจะหันไปใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบใหม่ ๆ". แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนบางท่านไม่ค่อยมีไหวพริบในการแก้ปัญหา หรือยังใช้วิธีการเดิมๆ ในการแก้ปัญหา ซึ่งในการเป็นผู้บริหารยุคใหม่ หรือยุค Thailand 4.0 ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำตามสถานการณ์ เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจากสภาพความจริงที่พบว่าผู้บริหารเกือบร้อยละ 60 เป็นผู้มีอายุ 55 ปีขึ้นไปนั้น ถือว่าเป็นผู้มีอายุมาก อาจมีความคิดว่าอยู่ทำงานรอเกษียณอายุ ไม่ต้องกระตือรือร้น ไม่ต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติม หากคิดอย่างนี้การจะบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิผลก็คงมีความเป็นไปได้น้อย วิธีแก้ก็อาจทำได้หลายประการ คือ ผู้มีอำนาจในการบรรจุแต่งตั้ง ควรแต่งตั้งผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในระดับปริญญาเอก มีอายุอยู่ในช่วง 40 – 55 ปีมาเป็นผู้บริหารโรงเรียนในเขตเมือง หรือผู้บริหารที่มีอายุมาก มีภาวะผู้นำต่ำก็ควรส่งไปพัฒนาเพิ่มเติม โดยการศึกษาอบรมในหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยเฉพาะ ซึ่งก็สอดคล้องกับปัจจัยด้านความพึงพอใจในการปฏบัติงาน ในรายการที่ว่า "ผู้บริหารได้รับการยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน" ซึ่งพิจารณาในทางตรงกันข้าม ก็คือ ผู้บริหารยังขาดการยอมรับนับถือจากบุคลากรนั้นเอง อาจมาจาก อายุ วุฒิการศึกษา และความรู้ความสามารถ และประสบการณ์การทำงาน

อนึ่งปัจจัยความพึงพอใจในการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษานี้ บุคลากรยังมีความเห็นว่ายังอยู่ในระดับต่ำนั้นน่าจะเป็นเพราะได้รับผลตอบแทนยังไม่เป็นที่พอใจ ก็น่าจะเป็นไปได้ เพราะการอยู่ในเขตเมือง ค่าครองชีพสูง มีงานสังคมมาก รายได้จากเงินเดือนอาจไม่พอใช้ จึงเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องกับผู้บริหารเหล่านี้ควรรับไว้พิจารณาด้วย

3. จากการวิจัยครั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลร่วมกันอธิบายหรือพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนได้สูงถึงร้อยละ 77 (R-Square = .77) คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิตของผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้น จึงมีข้อเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องว่า

3.1 ผู้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาสำหรับพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมือง ควรบรรจุสาระทางวิชาการ และปฏิบัติการใน 3 ปัจจัยดังกล่าวให้มากเป็นพิเศษ มากกว่าสาระด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรของสถานศึกษา หรือหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น ที่จัดโดยหน่วยงานพัฒนาหรือบังคับบัญชา

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง ที่ประสงค์ต้องการให้โรงเรียนของตนเป็นโรงเรียนคุณภาพ ต้องตระหนักในเรื่องนี้ให้มากๆ โดยการตรวจสอบตนเองว่าใช้แบบภาวะผู้นำแบบใดในการบริหารจัดการโรงเรียน โดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ ผู้นำ ผู้ตาม และ

สถานการณ์ รวมทั้งการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน ด้านการบริหารตนหรือผู้นำ จะปรับปรุงและพัฒนาได้ง่ายกว่าด้านอื่นๆ เพราะอยู่ที่ตัวผู้บริหารเอง หากได้มีการตรวจสอบและพบว่ายังขาดหรือมีจุดอ่อนอยู่ก็สามารถปรับปรุงและพัฒนาได้ แต่อย่างไรก็ตามก็ควรได้พิจารณาองค์ประกอบอื่นด้วย เพราะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเพียงแต่อาจทำได้ยากกว่า

3.3 ความพึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์ในทางบวกค่อนข้างสูงกว่าทุกปัจจัยและเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ดังนั้นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งหรือพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ควรตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ ว่าจะหาแนวทางอย่างไร ในการทำให้ผู้บริหารมีความสุขใจ และพึงพอใจในการทำงานในระดับสูงสุดเท่าที่จะทำได้ โดยมีข้อเสนอแนะให้ใช้ทฤษฎีของ Herzberg และMaslow มาเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนา โดยมุ่งไปที่การกระตุ้นหรือจูงใจให้เกิดความพึงพอใจ นำมาบูรณาการกับการจูงใจด้วยปัจจัยสุขสภาวะอนามัย (Hygien Factor) หรืออาจ: (1) สร้างแรงจูงใจโดยให้รางวัลตอบแทน เช่น ค่าตอบแทนเป็นตัวเงิน ขึ้นเงินเดือนปีละ 2 ขั้น ให้โบนัสพิเศษ เบี้ยขยันหรือเบี้ยประชุม หรือสร้างแรงจูงใจตอบแทนที่ไม่ใช่เงิน ได้แก่ การให้เครื่องอำนวยความสะดวก เช่น ห้องทำงานส่วนตัว ให้โอกาสไปศึกษา อบรมสัมมนา เพิ่มเติม และการยกย่องเชิดชูเกียรติ ประกาศนียบัตรต่าง ๆ เป็นต้น (2) สร้างแรงจูงใจด้วยการมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถ เหมาะสมกับวัย (3) สร้างแรงจูงใจด้วยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มโรงเรียน (Participative Management) เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองที่อำเภออื่น หรือจังหวัดอื่นๆ ที่มีความเจริญ หรืออยู่ในบริบทเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของผลการวิจัย (Consensus) เพื่อจัดทำเป็นบรรทัดฐาน (Norm) นำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารบุคลากรระดับสูงของโรงเรียนในเขตเมือง รวมทั้งใช้เป็นเกณฑ์ในการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร

2. ควรมีการศึกษาวิจัยตัวแปรปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติมจาก 4 ปัจจัยนี้ รวมทั้งปัจจัยสถานภาพของผู้บริหารโรงเรียน เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ในการบริหาร เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการวางแผนบรรจุแต่งตั้งและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในเขตเมืองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เพียงบุคลากรกลุ่มเดียว หากมีการวิจัยในลักษณะนี้ควรเพิ่มศึกษาจากกลุ่มอื่นด้วย เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนที่อยู่โดยรอบโรงเรียน เพื่อใช้ถัวเฉลี่ยคำตอบ ไม่ให้เกิดความลำเอียง รวมทั้งการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็เช่นเดียวกัน ที่ไม่ควรใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว อาจเป็นแบบสังคมมิติ แบบสังเกต หรือแบบสัมภาษณ์ เป็นต้น

4. การวิจัยครั้งนี้เน้นการหาปัจจัยที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำ สถิติหลักที่หาคำตอบนี้คือ Stepwise Multiple Regression หากเพิ่มเติมโดยใช้สถิติอื่น เช่น Path Analysis ก็จะทำให้ทราบว่าตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลนั้น ตัวแปรใดส่งผลโดยตรง ส่งผลทางอ้อม เกี่ยวข้องกับตัวแปรอื่นใดบ้าง ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปปรับใช้ได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

ชลี แต่รุ่งเรือง. (2536). **ภาวะผู้นำที่มีคุณภาพของผู้บริหารดีเด่นโรงเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐพงศ์ บุณยารมย์. (2554) . ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม.** ปีที่ 1 ฉบับที่ 1, 2554: 107-111

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2539). **ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคลตำราชั้นสูง**.กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บัณฑิต แท่นพิทักษ์. (2540). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทธา และความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ประสิทธิ์ เผยกลิ่น. (2527). รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. Suranaree Journal, Soc. Sci. Vol. 8 No. 1; June 2014 (1-22).

สุนทรีภรณ์ แก้วกนก. (2546). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

สัมมา รธนิธย์ . (2554) . **การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ.** วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

อัจจิมา บำเพ็ญบุญ. (2559) . ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ พนักงานกลุ่ม Gen Y Factors Affecting Job Satisfaction to Gen Y. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มข.** 9 (2) ก.ค. - ธ.ค. 59: 239-252

Caplan, G. (1974). Support system and community mental health. New York: Behavioral Publication. Cowley

Chapin, F.S. (1997) . **Handbook of Research Design and Social Management.** (3rd ed). New York:McGraw-Hill.

Chung, Kae H., and Megginson Leon C. (1981). **Organization Behavior Developing Managerial Skill.** New York: Harper and Row.

Combs, A.W. (1988). **New Assumptions for Educational Reform. Educational Leadership,45(5)**, 38-40.

House, Robert J. (1981). **A Path Goal Theory of Leader Effectiveness.** n.p: n.p.

Hoy, Wayne K, & Miskel, Cecil G. (2005). **Educational Administration.** (7th ed). New York:McGraw-Hill.

Israel, Babara A. (1985). “Social Network and Social Support: Implications for Natural Helper and Community Level Interventions”, in Health. Educ.Behav, (pp.66). 12, 1985

Magusson and Endler (1989). **Personality at the Crossroads :Current Issues in Interactionism Psychology**. New jersey : LEA Publisher.

Tiden and Weinert. (1987). **Social Support and the Chronically ill Individual.** New York : Nurse Res.

ผลกระทบของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย

The Relationship between Compliance with Thai Financial Reporting Standard for Small and Medium-Sized Entities (TFRS FOR SMEs) and Efficiency of Tax Auditors in Thailand

ปรัญชัย แก้วนพเก้า*, จิรพงษ์ จันทร์งาม

Paranchai Kaewnophakao, Jirapong Channgam

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

*ผู้นิพนธ์หลัก Paranchai.ball@gmail,com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย เฉพาะผู้ที่มีสิทธิลงรายมือชื่อ จำนวน 312 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 31 - 40 ปี มีระดับการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ด้านการตรวจสอบและรับรองบัญชีน้อยกว่า 3 ปี เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชีภาษีอากรอยู่ที่ 10 - 15 ชั่วโมง/ปี และมีความรู้เพิ่มเติมทางด้านกฎหมาย โดยผู้สอบบัญชีภาษีอากรมีระดับความเห็นต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs)1) ด้านการนำเสนองบการเงิน ทุกมิติอยู่ในระดับมาก 2) ด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน มิติเงินลงทุนในบริษัทย่อย มิติเงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า อยู่ในระดับปานกลางมิติที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ มิติอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน มิติต้นทุนการกู้ยืม และมิติสินทรัพย์ไม่มีตัวตน อยู่ในระดับมาก และ 3) ด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย มิติโปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า มิติผลประโยชน์ของพนักงาน มิติการจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ อยู่ในระดับปานกลางมิติการรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ และมิติภาษีเงินได้ อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ความเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในทุกด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: มาตรฐานการรายงานทางการเงิน กิจการขนาดกลางและขนาดย่อม กิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the relationship between compliance with the Thai Financial Reporting Standards for Small and Medium-Sized Entities (TFRS for SMEs) and efficiency of tax auditors in Thailand. The samples were 312 tax auditors in Thailand who had authorities to sign their names. It was found that most of the samples were female at the ages of 31 – 40 years with higher degrees than Bachelor’s degree, lower than three years of experiences in auditing and accounting certification, participations in tax auditing training for 10 – 15 hours/year, and additional legal knowledge.

The tax auditors had opinions towards the compliance as follows: 1) the level of the opinions towards financial statement presentation was high in all aspects; 2) the levels of asset and liability measurements were moderate in terms of investment in subsidiaries, investment in associates and joint venture, the level were high for property, plant and equipment, investment property, borrowing costs and intangible assets; and 3) the levels of the opinions were moderate in terms of revenue and expense recognition, special programs for customers, employees’ benefits, and share-based payments, and the levels were high in terms of revenue recognition from selling real estates and income tax. Moreover, the level of the opinions towards the operating conditions of the tax auditors was high in all aspects.

Keywords: Financial Reporting Standard, Small and Medium-sized Entties, Non-Publicly Accountable Entties, efficiency of tax auditors

บทนำ

ปัจจุบันคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี ได้กำหนดมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (Thai Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities: TFRS for SMEs) เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับปรับปรุง 2558 (IFRS for SMEs incorporates 2015 Amendment) ดังนั้น สภาวิชาชีพฯ จึงได้ตั้งคณะทำงาน ฯ เพื่อทำการศึกษาการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (Thai Financial Reporting Standards for Small and Medium – Sized Entities : TFRS for SMEs) เพื่อความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้กับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะในประเทศไทย ซึ่งมีความเป็นสากลอีกทั้งยังลดความยุ่งยากซับซ้อนที่มีอยู่ในข้อกำหนดของ NPAEs โดยมีหลักการรับรู้รายการและวัดมูลค่าที่ง่ายขึ้นและมีการเปิดเผยในระดับที่น้อยกว่าประกอบด้วย บทต่าง ๆ จำนวน 35 บท เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐาน NPAEs ปัจจุบันมี 22 บท TFRS for SMEs ใช้กับกลุ่มกิจการ NPAEs 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มกิจการ NPAEs ที่มีความซับซ้อนและกลุ่มกิจการ NPAEs ที่ไม่มีความซับซ้อน ซึ่งมีความหมายดังนี้

1. กลุ่มกิจการ NPAEs ที่มีความซับซ้อน หมายถึง กิจการ NPAEs ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มกิจการโดยเข้าเงื่อนไข และต้องถือปฏิบัติ TFRS for SMEs ทุกบท ดังต่อไปนี้

1.1 NPAEs ที่เป็นบริษัทย่อย บริษัทร่วม หรือกิจการร่วมค้าของกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (PAEs)

1.2 NPAEs ที่มีเงินลงทุนในกิจการ PAEs ในฐานะบริษัทย่อย บริษัทร่วม หรือกิจการร่วมค้าของกิจการ PAEs

1.3 NPAEs ที่มีเงินลงทุนในบริษัทย่อย บริษัทร่วม หรือกิจการร่วมค้าเป็นกิจการ NPAEs หรือ NPAEs ที่เป็นบริษัทย่อย บริษัทร่วม หรือกิจการร่วมค้าของกิจการ NPAEs

2. กลุ่มกิจการ NPAEs ที่ไม่มีความซับซ้อน หมายถึง NPAEs ที่ไม่ใช่ NPAEs ที่มีความซับซ้อน โดยปฏิบัติตาม TFRS for SMEs บางบท เนื่องจากข้อกำหนดเหล่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมของกิจการ NPAEs ที่ไม่มีความซับซ้อน

จากการเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาของมาตรฐานการรายงานทางการเงิน จาก NPAEs สู่ SMEs ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล น่าจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น ผู้ทำบัญชี ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และโดยเฉพาะผู้สอบบัญชีภาษีอากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

มาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม(TFRS for SMEs)

1.การนำเสนองบการเงิน

- การจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ
- การจัดทำงบกระแสเงินสด
- การจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ
- การเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

2. การวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน

- เงินลงทุนในบริษัทย่อย
- เงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า
- ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์
- อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน
- ต้นทุนการกู้ยืม
- สินทรัพย์ไม่มีตัวตน

3. การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย

- การรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์
- โปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า
- ผลประโยชน์ของพนักงาน
- การจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์
- ภาษีเงินได้

ตัวแปรตาม

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร

1. ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ
2. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน
3. ด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ
4. ด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้แก่ 1) ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ 2)ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน 3)ด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือและ 4)ด้านความถึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐานที่ 2 การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ 2) ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน 3) ด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือและ 4) ด้านความถึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐานที่ 3 การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้แก่ 1) ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ 2) ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน 3) ด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือและ 4) ด้านความถึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย เฉพาะผู้ที่มีสิทธิลงลายมือชื่อ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2560 จำนวน 3,302 คน (กรมสรรพากร: เว็บไซต์, 2560) กำหนดขนาดตัวอย่างในการศึกษาโดยสูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคาดเคลื่อน 5%

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษาตัวแปรอิสระได้แก่ มาตรฐานการรายงานทางเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงิน ประกอบด้วย 1) การจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ 2) การจัดทำงบกระแสเงินสด 3) การจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ และ 4) การเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน ด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน ประกอบด้วย 1) เงินลงทุนในบริษัทย่อย 2) เงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า 3) ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ 4) อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน 5) ต้นทุนการกู้ยืม 6) สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย 1) การรับรู้รายได้ของการขายอสังหาริมทรัพย์ 2) โปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า 3) ผลประโยชน์ของพนักงาน 4) การจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ 5) ภาษีเงินได้ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ประกอบด้วย 1) ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ 2) ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน 3) ด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ 4) ด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์สมมติฐานผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ทดสอบสถิติ Multiple Regression ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปรต้นโดยใช้ค่าสถิติ Tolerance ซึ่งต้องมีค่ามากกว่า 0.1 และ VIF ต้องมีค่าน้อยกว่า 10 จึงมีความเหมาะสมที่จะทดสอบสถิติ Multiple Regression ได้

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย เฉพาะผู้ที่มีสิทธิลงลายมือชื่อ จำนวน 312 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.33 มีช่วงอายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.26 ระดับการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 64.10 มีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบและรับรองบัญชีน้อยกว่า 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.88 เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชีภาษีอากร อยู่ที่ 10-15 ชั่วโมง/ปี คิดเป็นร้อยละ 52.56 และมีความรู้เพิ่มเติมทางด้านกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 62.50

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ดังนี้ 1) ด้านการนำเสนองบการเงิน ประกอบด้วย มิติการจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ อยู่ในระดับมาก มิติการจัดทำงบกระแสเงินสด อยู่ในระดับมาก มิติการจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ อยู่ในระดับมาก และมิติการเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน อยู่ในระดับมาก 2) การวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน ประกอบด้วย มิติเงินลงทุนในบริษัทย่อย อยู่ในระดับปานกลาง มิติเงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า อยู่ในระดับปานกลาง มิติที่ดินอาคารและอุปกรณ์อยู่ในระดับมาก มิติอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน อยู่ในระดับมาก มิติต้นทุนการกู้ยืม อยู่ในระดับมาก และมิติสินทรัพย์ไม่มีตัวตน อยู่ในระดับมาก 3) การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย มิติการรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ อยู่ในระดับมาก มิติโปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า อยู่ในระดับปานกลาง มิติผลประโยชน์ของพนักงาน อยู่ในระดับปานกลาง มิติการจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ อยู่ในระดับปานกลาง และมิติภาษีเงินได้ อยู่ในระดับมาก

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ดังนี้ 1) ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก 2) ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก 3) ด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก 4) ด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ 1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การนำเสนองบการเงิน			
การจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	0.063	0.875	0.382
การจัดทำงบกระแสเงินสด	-0.160	-2.277	0.023*
การจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ	0.331	4.582	0.000**
การเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการทีเกียวข้องกัน	0.135	1.665	0.097

จากตางรางที่ 1 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม(TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมิติการจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการเท่ากับ 0.331 มิติการเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน เท่ากับ 0.135 มิติการจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ เท่ากับ 0.063 และ มิติการจัดทำงบกระแสเงินสด เท่ากับ -0.160 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินในมิติการจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ส่วนมิติจัดทำงบกระแสเงินสดมีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การนำเสนองบการเงิน			
การจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	0.004	0.057	0.955
การจัดทำงบกระแสเงินสด	0.061	0.907	0.365
การจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ	0.305	4.441	0.000**
การเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน	0.179	2.332	0.020*

จากตางรางที่ 2 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมิติการจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการเท่ากับ 0.305 มิติการเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน เท่ากับ 0.179 มิติการจัดทำงบกระแสเงินสด เท่ากับ 0.061 และ มิติการจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ เท่ากับ 0.004 ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงิน ในมิติการจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการและมิติการเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การนำเสนองบการเงิน			
การจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	-0.002	-0.027	0.979
การจัดทำงบกระแสเงินสด	0.148	2.166	0.031*
การจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ	-0.091	-1.290	0.198
การเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการทีเกียวข้องกัน	0.387	4.905	0.000**

จากตารางที่ 3 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย มิติการเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน เท่ากับ 0.387 มิติการจัดทำงบกระแสเงินสด เท่ากับ 0.148 มิติการจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ เท่ากับ -0.002 และ มิติการจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ เท่ากับ -0.091 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงิน ในมิติการจัดทำงบกระแสเงินสดและมิติการเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การนำเสนองบการเงิน			
การจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ	-0.041	-0.630	0.529
การจัดทำงบกระแสเงินสด	0.276	4.392	0.000**
การจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ	-0.215	-3.326	0.001**
การเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการทีเกียวข้องกัน	0.517	7.137	0.000**

จากตารางที่ 4 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย มิติการเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน เท่ากับ 0.517 มิติการจัดทำงบกระแสเงินสด เท่ากับ 0.276 มิติการจัดทำงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ เท่ากับ -0.041 และ มิติการจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการ เท่ากับ -0.215 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินในมิติการจัดทำงบกระแสเงินสด และมิติการเปิดเผยข้อมูลของบุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนมิติการจัดทำงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะกิจการมีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

โดยตารางที่ 1-4 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปฐมชัย กรเลิศ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจของผู้สอบบัญชีภาษีอากรเกี่ยวกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ ดังนั้นในที่นี้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหากผู้สอบบัญชีภาษีอากร ตระหนักกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) จะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามกำหนดเวลา มีความน่าเชื่อถือ มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามมาตรฐานและจรรยาบรรณต่าง ๆ การได้รับการยกย่องและคำชมจากผู้ว่าจ้างให้สอบบัญชี ดังนั้น หากผู้สอบบัญชีอากรปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการนำเสนองบการเงินที่เพิ่มมากขึ้นแล้วจะส่งผลทำให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในทุกด้านที่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

วัตถุประสงค์ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน			
เงินลงทุนในบริษัทย่อย	0.185	2.599	0.010*
เงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า	-0.012	-0.112	0.911
ทีดิน อาคารและอุปกรณ์	-0.139	-1.916	0.056
อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน	0.891	7.475	0.000**
ต้นทุนการกู้ยืม	-0.029	-0.453	0.651
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	-0.209	-2.025	0.044*

จากตารางที่ 5 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมิติอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน เท่ากับ 0.891 มิติเงินลงทุนในบริษัทย่อย เท่ากับ 0.185 มิติเงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า เท่ากับ -0.012 มิติต้นทุนการกู้ยืม เท่ากับ -0.029 มิติที่ดินอาคารและอุปกรณ์ เท่ากับ -0.139 และ มิติสินทรัพย์ไม่มีตัวตน เท่ากับ -0.209 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน ในมิติเงินลงทุนในบริษัทย่อย และมิติอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ส่วนมิติสินทรัพย์ไม่มีตัวตนมีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน			
เงินลงทุนในบริษัทย่อย	0.538	7.225	0.000**
เงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า	-0.439	-4.018	0.000**
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	0.590	7.773	0.000**
อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน	0.368	2.949	0.003**
ต้นทุนการกู้ยืม	-0.208	-3.074	0.002**
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	-0.179	-1.659	0.098

จากตารางที่ 6 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมิติที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ เท่ากับ 0.590 มิติเงินลงทุนในบริษัทย่อย เท่ากับ 0.538 มิติอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน เท่ากับ 0.368 มิติสินทรัพย์ไม่มีตัวตน เท่ากับ -0.179 มิติต้นทุนการกู้ยืม เท่ากับ -0.208 และ มิติเงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า เท่ากับ -0.439 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน ในมิติเงินลงทุนในบริษัทย่อย มิติที่ดินอาคารและอุปกรณ์ และมิติอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ส่วนมิติเงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้าและมิติต้นทุนการกู้ยืมมีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน			
เงินลงทุนในบริษัทย่อย	0.253	3.675	0.000**
เงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า	-0.065	-0.644	0.520
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	0.010	0.143	0.887
อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน	0.757	6.543	0.000**
ต้นทุนการกู้ยืม	-0.111	-1.767	0.078
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	-0.062	-0.616	0.538

จากตารางที่ 7 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมิติอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน เท่ากับ 0.757 มิติเงินลงทุนในบริษัทย่อย เท่ากับ 0.253 มิติที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ เท่ากับ 0.010 มิติสินทรัพย์ไม่มีตัวตน เท่ากับ -0.062 มิติเงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า เท่ากับ -0.065 และมิติต้นทุนการกู้ยืม เท่ากับ -0.111 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน ในมิติเงินลงทุนในบริษัทย่อยและมิติอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน			
เงินลงทุนในบริษัทย่อย	0.224	3.724	0.000**
เงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า	-0.497	-5.640	0.000**
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	0.468	7.646	0.000**
อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน	0.365	3.618	0.000**
ต้นทุนการกู้ยืม	0.133	2.426	0.016*
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	0.185	2.124	0.034*

จากตารางที่ 8 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมิติที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ เท่ากับ 0.468 มิติอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน เท่ากับ 0.365 มิติเงินลงทุนในบริษัทย่อย เท่ากับ 0.224 มิติสินทรัพย์ไม่มีตัวตน เท่ากับ 0.185 มิติต้นทุนการกู้ยืม เท่ากับ 0.133 และมิติเงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า เท่ากับ -0.497 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน ในมิติเงินลงทุนในบริษัทย่อย มิติที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ มิติอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน มิติต้นทุนเงินกู้ยืม และมิติสินทรัพย์ไม่มีตัวตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนมิติเงินลงทุนในบริษัทร่วมและการร่วมค้า มีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยตารางที่ 5-8 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศลิษา หวังดี (2555) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะของผู้ทำบัญชีในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูน ดังนั้นในที่นี้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหากผู้สอบบัญชีภาษีอากรตระหนักกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) จะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามกำหนดเวลา มีความน่าเชื่อถือ มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามมาตรฐานและจรรยาบรรณต่าง ๆ การ

ได้รับการยกย่องและคำชมจากผู้ว่าจ้างให้สอบบัญชี ดังนั้น หากผู้สอบบัญชีอากรปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินเพิ่มขึ้นแล้ว จะส่งผลทำให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในทุกด้านที่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

วัตถุประสงค์ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน			
การรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์	0.609	12.729	0.000**
โปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า	-0.147	-3.442	0.000**
ผลประโยชน์ของพนักงาน	0.242	4.383	0.001**
การจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์	0.014	0.272	0.786
ภาษีเงินได้	-0.033	-0.765	0.445

จากตารางที่ 9 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมิติการรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ เท่ากับ 0.609 มิติผลประโยชน์ของพนักงาน เท่ากับ 0.242 มิติการจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ เท่ากับ 0.014 มิติภาษีเงินได้ เท่ากับ -0.033 และ มิติโปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า เท่ากับ -0.147 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายในมิติการรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์และมิติผลประโยชน์ของพนักงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ส่วนมิติเงินโปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า มีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน			
การรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์	0.463	9.108	0.000**
โปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า	-0.147	-3.228	0.001**
ผลประโยชน์ของพนักงาน	0.046	0.782	0.435
การจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์	-0.016	-0.309	0.758
ภาษีเงินได้	0.381	8.405	0.000**

จากตารางที่ 10 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมิติการรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ เท่ากับ 0.463 มิติภาษีเงินได้ เท่ากับ 0.381 มิติผลประโยชน์ของพนักงาน เท่ากับ 0.046 มิติการจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ เท่ากับ -0.016 และ มิติโปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า เท่ากับ -0.147 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายในมิติการรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์และมิติภาษีเงินได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ส่วนมิติโปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า มีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านกระบวนการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน			
การรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ (RSES)	0.633	12.998	0.000**
โปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า (CLPS)	-0.124	-2.857	0.005**
ผลประโยชน์ของพนักงาน (EPSS)	-0.018	-0.323	0.747
การจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ (SBPS)	0.292	5.755	0.000**
ภาษีเงินได้ (ICTS)	-0.049	-1.122	0.263

จากตารางที่ 11 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมิติการรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์เท่ากับ 0.633 มิติการจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์เท่ากับ 0.292 มิติผลประโยชน์ของพนักงาน เท่ากับ -0.018 มิติภาษีเงินได้ เท่ากับ -0.049 และมิติโปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า เท่ากับ -0.124 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายในมิติการรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์และมิติการจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ ส่วนมิติโปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้ามีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ของการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

Variable	Standardized Coefficients	t- value	Sig
การวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน			
การรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ (RSES)	0.586	12.145	0.000**
โปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า (CLPS)	-0.065	-1.513	0.131
ผลประโยชน์ของพนักงาน (EPSS)	-0.128	-2.298	0.022*
การจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ (SBPS)	0.482	9.583	0.000**
ภาษีเงินได้ (ICTS)	-0.136	-3.160	0.002**

จากตารางที่ 12 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมิติการรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ เท่ากับ 0.586 มิติการจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ เท่ากับ 0.482 มิติโปรแกรมสิทธิพิเศษแก่ลูกค้า เท่ากับ -0.065 มิติผลประโยชน์ของพนักงาน เท่ากับ -0.128 และ มิติภาษีเงินได้ เท่ากับ -0.136 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย ในมิติการรับรู้รายได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ และมิติการจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนมิติผลประโยชน์ของพนักงาน และมิติภาษีเงินได้ มีความสัมพันธ์ทางลบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในด้านความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

โดยตารางที่ 9-12 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมรินทร์ จ่าทัน (2557) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการเรียนรู้ทางการบัญชีกับความสำเร็จในการประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีของผู้ทำบัญชีในจังหวัดระยองดังนั้นในที่นี้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหากผู้สอบบัญชีภาษีอากร ตระหนักกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) จะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามกำหนดเวลา มีความน่าเชื่อถือ มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามมาตรฐานและจรรยาบรรณต่าง ๆ การได้รับการยกย่องและคำชมจากผู้ว่าจ้างให้สอบบัญชี ดังนั้น หากผู้สอบบัญชีอากรปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในด้านการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นแล้วจะส่งผลทำให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในทุกด้านที่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผู้สอบบัญชีภาษีอากร ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้ทำบัญชี หรือผู้ที่ใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ปฏิบัติงานควรให้ความสำคัญและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของมาตรฐาน เพื่อสร้างความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือและเพื่อความเป็นสากลของรายงานทางการเงิน

1.2 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนมาตรฐานการรายงานทางการเงินควรส่งเสริมและคำนึงถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาของมาตรฐานการรายงานทางการเงิน รวมถึงคำนึงถึงความพร้อมของธุรกิจที่จะต้องปรับตัวให้เป็นไปตามมาตรฐานที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยแนวเดียวกันนี้กับมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) บทอื่น ๆ ที่เหลือ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาปรับปรุงซึ่งสามารถส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการตรวจสอบรายงานทางการเงินได้อย่างถูกต้อง น่าเชื่อถือ มีความเป็นสากล และเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้รายงานทางการเงิน

2.2 ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ผู้ทำบัญชี ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่จะต้องใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม (TFRS for SMEs) ในการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีหรือการตรวจสอบและรับรองบัญชี

บรรณานุกรม

กรมสรรพากร. (2560). ผู้สอบบัญชีภาษีอากรที่มีสิทธิ์ลง ลายมือชื่อ ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2560, จาก: http://taxaudit.rd.go.th/ta2/TaxAuditor_01.jsp

ปฐมชัย กรเลิศ. (2555). ความรู้ความเข้าใจของผู้สอบบัญชีภาษีอากรเกี่ยวกับ มาตรฐานการรายงานทางการเงิน สำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสีย สาธารณะ .วิทยานิพนธ์ บช.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศลิษา หวังดี. (2555). ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการรายงานทางการเงิน สำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะของผู้ทำบัญชีในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน.วิทยานิพนธ์ บช.ม. เชียงใหม่ :มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559). TFRS for SMEs ประเด็นสำคัญที่คุณอ่านไม่ทราบเกี่ยวกับมาตรฐานใหม่ ค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2560,จาก: http://www.fap.or.th/ images/column1465890555/TFRSforSMEs.pdf

อัมรินทร์ จ่าทัน. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการเรียนรู้ทางการบัญชีกับความสำเร็จในการประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีของผู้ทำบัญชีในจังหวัดระยอง .วิทยานิพนธ์ บช.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Hair, J. F. J., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). Multivariate data analysis. (6th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

Sriois, L. Peter and Louis Crawford.“The Application of Diagnostic Model and Surveys in Organizational Development,” Journal of Management Psychology. 15(2): 1-7 ; January, 2009.

โมเดลเชิงสาเหตุความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านศึกษาศาสตร์

A Causal Model on Self-Discipline of Bachelor's Degree Students in Education Program

โอฬาร กาญจนากาศ*, สุภา สุขวิบูลย์
Olan Karnchanakas, Supa Sookwiboon
Faculty of Education, Bangkokthonburi University
*ผู้นิพนธ์หลัก email: olando12888@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านศึกษาศาสตร์ 2) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านศึกษาศาสตร์ และ 3) พัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านศึกษาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการสุ่มแบบจัดชั้นภูมิจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านศึกษาศาสตร์ จำนวน 242 คน ซึ่งใช้การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยให้ค่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่า 20 เท่าของจำนวนตัวแปรเชิงประจักษ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามมี 2 ตอน ตอนที่1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านศึกษาศาสตร์อยู่ในระดับมาก 2) องค์ประกอบสิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบบุคคล มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านศึกษาศาสตร์ อยู่ในระดับมาก 3) โมเดลเชิงสาเหตุความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านศึกษาศาสตร์ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องโดยมีค่าไคสแควร์=21.08, df=40, p=.9939, GFI=.99, และRMR=.057 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความมีวินัยในตนเองได้ร้อยละ 70 ความมีวินัยในตนเองได้รับอิทธิพลจากปัจจัยสิ่งแวดล้อมมากกว่าปัจจัยภายในตัวบุคคล

คำสำคัญ ความมีวินัยในตนเอง องค์ประกอบสิ่งแวดล้อม นักศึกษาปริญญาตรี

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) study on self-discipline of bachelor's degree students in Education Program, 2) study the factors effecting to self-discipline of bachelor's degree students in Education Program, 3) develop and verify the causal model on self-discipline of bachelor's degree students in Education Program. The samples, 20 times of observed variables were obtained with stratified random sampling, were 242 bachelor's degrees' students. Data were collected with 5-level rating scale questionnaire with reliability of 0.92. The data were analyzed by statistics of frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation, and path analysis.

The findings were revealed that: 1) Self-discipline of bachelor's degree students in Education Program were at high levels. 2) Environment factor and personal factor were effecting to self-discipline of bachelor's degree students in Education Program at high levels, and 3) The causal model of undergraduate students' self-discipline in Education Program was harmonious with the empirical data. The model indicated that the Chi-square was equal to 21.08, df=40, p=.9939, GFI=.99, and RMR=.057. The model accounted for 70% of variance in self-discipline. Environment factor was more effective than personal factor.

Keywords: self-discipline environment factor undergraduate student

BACKGROUND AND STATE OF PROBLEMS

The global trends changed Thai culture to be disadvantaged because of lacking of good preparation on it and that was leading up to causing of problems in Thai social system. The aforementioned effects which caused changing of materialism trend and consuming culture were affected to the virtue and morality of people until worrying in psychological social problems were occurred, 7-virtue problem issues, such as, morality deterioration, social problem, basic problem in media, quality of educational standard rather low, instruction was lacking of the integration, the religious institution emphasized on materialism, Thai social was sinking in the trend of consumes, the development plan in National Education, 2002-2016 Buddhist Eras, had analyzed the critical problem issues in morality, virtue, values, desirable traits, and have the way of good life and so on.

When we studied the dharma elements and the morality it revealed that both of the virtue and the morality had "discipline" as always an involving element. From surveying of discipline characteristic of Thai social, Bunthita Sakudom (1980), found that the discipline was divided into two kinds, external discipline and internal discipline. Both kinds were different disciplines. External discipline was expressed the behavioral that looks from the external and be the behavior of effectively good to their own, public, and the social as well. It was the rules, regulations, order, or agreement. Thus, the behavior that expressed was consequent from the teaching, enforcement, or positively and negatively reinforcement. External discipline must be supervised because of the executor might not follow the discipline that was setting up by someone either. Internal discipline was expressed like the external discipline, but a group who has the internal discipline can control themselves. Both of temper and the behavior could not control from the external discipline. In building up that discipline, the internal discipline is regarded as the best of all because of the internal discipline is significant to morality expression and the virtue of a person which is identified whether who has spiritual maturity. It is the key of successful in every aspect. Moreover, it is still a tool to indicate a quality of person as well. (Akkavit Na Thalang, 1998; Jalun Thongkasem, 1983; Brotherton, 2002).

From research studied on the discipline found that there was few researches study in the sense of cause and effect relationship. The research that bound for cause and effect relationship was the most appropriated for the educational research in behavioral science and the social science by emphasizing on the ideas, theories then building up the model to show the relationship structure between these variables. The researcher can prove the created cause and effect relationship model by collecting the data and check the structural relations of the variables (Sirichai Kanchanavasi, 1998) whether it is consistency to the empirical data or not. The best way in approving of these is using the LISREL programming. (LInear Structural RELationship model) (Nonglak Wiratchai, 2002). The LISREL model has dominant characteristic that makes research results correctly and reliably, because of analytical data technique of LISREL is covered almost of advanced technique in any kinds. Moreover, it still using as a tool to prove the theory that the researcher wants to study, in the sense of the validity of structural and to prove the validity of the model as well. Besides that the agreement at the beginning of the LISREL model has much more flexible than the regression analysis and influential analysis of others programming, which will make the data corresponding to the statistics agreement extremely well. (Nonglak Wiratchai, 1999)

From the theories, ideas, and the related researches indicate an importance of self-discipline which self-discipline was enriched from many causes and have relationship with many variables. Moreover, the enrichment of discipline must begin in the childhood period. The measurement of which who was achieved the mental maturity it could be measured by the end of teenager or the beginning of adult ages. From preceding studies were to study of relationship between self-discipline and all variables in the character of subdivision which divided into the following interesting points of each researcher. The thing that missed in self-discipline studied in the past was the causal relations between variables with overall self-discipline including with the evolution of data analysis by programming with LISREL which was having the dominant part that made the research results believable and appropriate too. Thus, the researcher is interested to study in bachelor's degree students which ages are in between the end of teen-ager and at the beginning of adult which is regarded as a spiritual development in the stable level. The study in causal relationship of self-discipline in the character of multi-group analysis with LISREL is to indicating that which variables are important to self-discipline elements. The model pattern is whether changing with the differentiated samples. The study should be concluded the valuables that can make various data more than the preceding and would be the advantages in any kinds to Education Program. Moreover, it can induce to applying with others university as well.

RESEARCH OBJECTIVES

1. To study on self-discipline of bachelor's degree students in Education Program
2. To study the factors effecting to self-discipline of bachelor's degree students in Education Program
3. To develop and verify the causal model on self-discipline of bachelor's degree students in Education Program.

RESEARCH HYPOTHESIS

The model on self-discipline of bachelor's degree students in Education Program was harmonious with empirical data.

CONCEPTUAL FRAMEWORK

From the meaning of self-discipline can summarize that self-discipline is the ability of behavioral supervision that inspiring to own hopes. The supervision is created from the internal motivation and the expressed behavior which corresponded to good regulations of social including with the principles, ideas, theories, and the related researches. The researcher has developed the cause and effect model of self-discipline of bachelor's degree students in Education Program by including with the elements of self-discipline of Nattaporn Staporn, (1997), motivation in morality theory of Peck and Havighurst, and learning social manner in Buddha intellectual theory of Phra Thammapidok (1996) which were combined to synthesize and getting 3 latent variables, 1 exogenous latent variables with 8 manifest variables and 2 endogenous latent variable with 4 manifest variables as shown in figure 1.

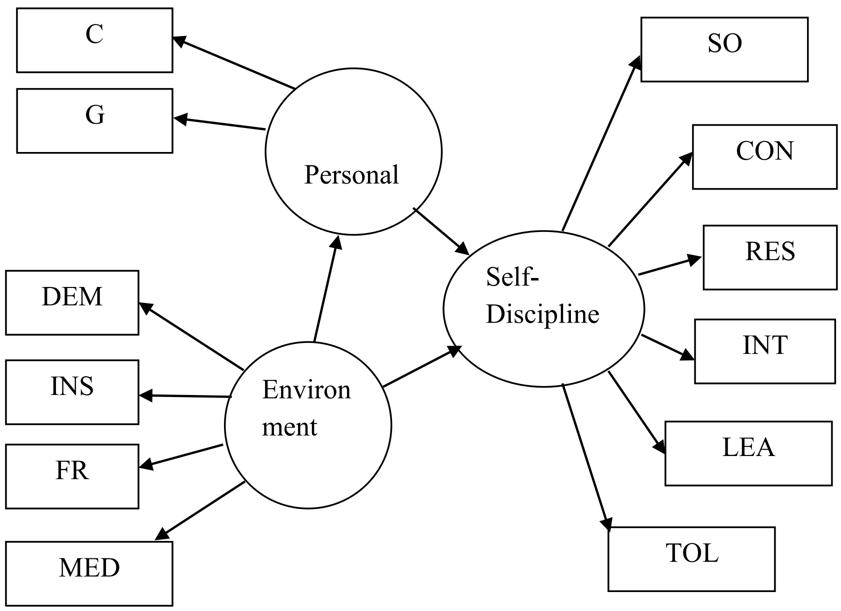

Figure 1: Conceptual frame work

METHODOLOGY

1. Population and samples:

1.1 Population used in the research was bachelor's degree students in Education Program in totaling of 632 students, 566 students were in the major of Early Childhood Education, 66 students were in the major of Technology and Education Innovation.

1.2 Samples, 20 times of observed variables were obtained with stratified random sampling method, were 242 bachelor's degree students in Education Program , 217 students were in the major of Early Childhood Education, 25 students were in the major of Technology and Education Innovation.

2. Variables used in the research.

2.1 Endogenous latent variable was the self-discipline which composed of the manifest variables as: 1) the practical according to regulations of the social, self-confidence, responsibility, intention, leadership, and tolerance. 2) Personal factor: It composed of 2 manifest variables of Ego controlling and super Ego controlling.

2.2 Exogenous latent variables were composed of Environmental factor and they composed of 4 manifest variables as democratic nurture, instructor's self-discipline, self-discipline of close friends, and the influencing of media.

3. Research Instrumental was a 3-part questionnaire with reliability of 0.92.

4. Data analysis was using by statistics of percentage, mean, standard deviation, the variability coefficient, the correlation coefficient of Pearson, and path analysis.

FINDINGS

Table 1: Means, standard deviations, and ranking orders of all manifest variables.

	Mean	Std.Deviation	Ranking orders
SO-Social	3.53	.405	6
CON-Self-Confidence	3.20	.603	11
RES-Responsibility	3.31	.438	7
INT-Intention	2.98	.580	12
LEA-Leadership	3.23	.427	10
TOL-Tolerance	3.27	.406	8
DEM-Democratic nurture	3.91	.549	3
INS-Instructor's self-discipline	3.57	.429	4
FR-Close friend's self-discipline	3.27	.496	9
MED-Media's influencing	3.54	.498	5
C-Ego	4.59	.471	1
G-Super Ego	4.51	.626	2
TOTAL	**3.57**	**.246**	

From table 1 showed that Ego of personal factor was at the highest mean followed by super Ego, democratic nurture, instructor's self-discipline, and the lowest mean was intention.

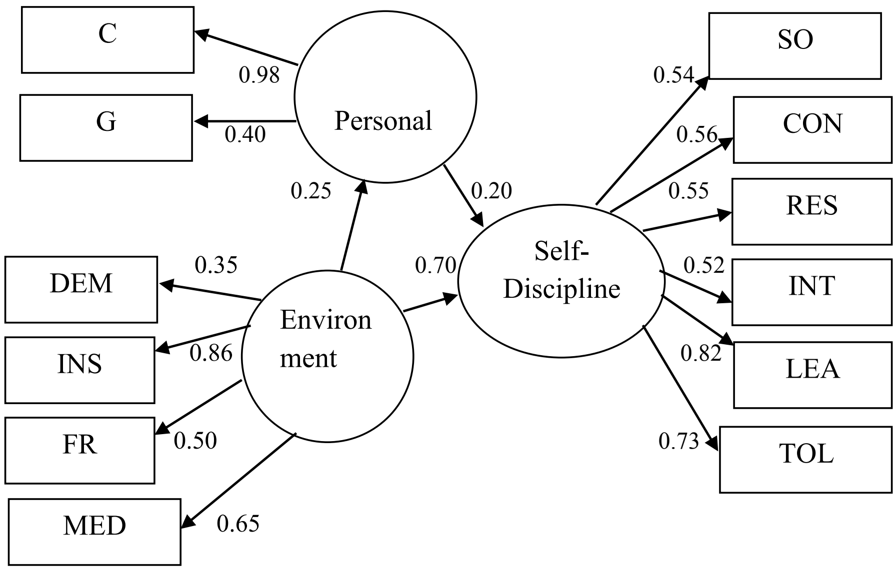

Chi-Square=21.08, df=40, P-value=0.99396, RMSEA=0.00

From figure 2: The mode which is significant and harmonious with empirical data

From figure 2 showed the fit model of bachelor's degrees student's self-discipline in Education Program which was harmonious with empirical data. The model indicated that the Chi-square was equal to 21.08, df=40, p=.9939, GFI=.99, and RMR=.057.

DISCUSSIONS

1. Student's self-discipline of Early Childhood major and Technology and Innovation major were at high levels. In order that democratic nurture aspect was at low level which was leading up to the student's self-discipline, the low democratic nurture that student percept, the less discipline on students would be.

2. Environment factor and personal factor were influencing to self-discipline of students at high levels. In order that close friend's self-discipline was students' role model to copy and follows day by day.

3. The causal model on self discipline of bachelor's degrees students' in Education Program was harmonious with empirical data. The model indicated that the Chi-square was equal to 21.08, df=40, p=.9939, GFI=.99, and RMR=.057. The model accounted for 70% of variances in self-discipline. Environment factor was more effective than personal factor. In order to develop the model on self-discipline and its antecedent of bachelor's degrees student's in Education Program, the model results could be discussed as follows:

3.1 Personal factor of Early Childhood major and Technology and Innovation major were influencing to self-discipline at 20 percentages.

Environment factor of Early Childhood major and Technology and Innovation major were influencing to self-discipline at 70 percentages.

3.2 From research results of the level of self-discipline found that the student's self-discipline was at high level.

Instructor's self-discipline was a manifest variable of environment factor, a latent variable, and instructor's self-discipline, the indicator of environment factor, was at very high level with factor loading of 0.86, in order that instructors were role model of students. The more of instructor's self-discipline has the high of student's self-discipline would be. This corresponded to Supatra Pinthaphat (2009) who mentioned that the environment would affect the behavior of a person, such as, family, instructor, friend, and a mass media.

Media factor was a manifest variable of environment factor, a latent variable, and was the indicator of environment factor with factor loading of 0.65, in order that because of media has a highly daily life impact and most of students are using media, then media would be the high influencing variable of environment factor. This corresponded to Pranee Phumbangpa (2000) who mentioned that a role of mass media could be fully appreciated and fast impacted.

Democratic nurture was a manifest variable of environment factor, a latent variable, and was the indicator of environment factor with factor loading of 0.35, in order that because of democratic nurture had very low factor loading, therefore, this observed variable had very low impact to environment factor.

Ego factor was a manifest variable of personal factor, a latent variable, and Ego factor was influencing to personal factor at very high level with factor loading of 0.98. In order that Ego factor was a sub conscious of each people, the more Ego had the high self-discipline should be.

Super Ego factor was a manifest variable of personal factor, a latent variable, and Super Ego factor was influencing to personal factor with factor loading of 0.40. In order that because of super Ego would control by students in a suitable level and would not be expressed for so high which was leading up to a high aggressively person. This corresponded to motivation theory of the morality of Peck and Havighurst (1960) who said that the power control on Ego and Super Ego in a person will be varied depending on morality acknowledgement of a person.

The model of self-discipline and its antecedent of bachelor's degrees students in Education Program were harmonious with empirical data. The total effect of personal factor to self-discipline factor was equal to 0.65. The direct effect from environment factor to personal factor was equal to 0.25, environment factor to self-discipline factor was equal to 0.70, and from personal factor to self-discipline factor was equal to 0.20. The indirect effect, the factor loading was equal to 0.45.

PRACTICAL APPLICATIONS

From a model on self-discipline of bachelor's degrees students in Education Program we found that all manifest variables were influencing to student's self-discipline with statistical significance. There fore, researcher should suggest for future use as follows:

1. From the fit model indicated that environment factor had influential to student's self-discipline more than personal factor. Instructor's self-discipline and media factors were the most and running up factors effecting to student's self- discipline. Therefore, instructors should be role model for students to be in line with rules and the regulations of social environment. And also instructors should enrich virtue and morality to students day by day until they graduate from school and getting the good and happiness on living in the social.

2. Media and friends were other things which were highly effective to student's self-discipline. Therefore, students should select good media and friends to getting into good things for walking in the good way of life.

3. Ego was the highest influential factor as well. Ego will drive students to be the best in self-discipline, in other way round super ego

itself could be the negative reinforcement for self-discipline too. Therefore, instructors should control Ego and Super Ego of students to be in line with social culture for good sake.

FURTHER RESEARCH SHOULD BE CONDUCTED

1. From the fit model found that environment factor had influencing to student's self-discipline more than personal factor. The environment factor was composed of democratic nurture, instructor's self-discipline, friends, and media. Therefore, the next study should be focused on each factor that influencing to environment factor individually.

2. Democratic nurture of environmental variable was the lowest influential factor for student's self-discipline. Therefore, it should be study another factor, such as, father's self-discipline or what's ever.

3. The research was using only the students in bachelor's degree level in Education Program, moreover, it should be studied all students of the whole Kingdom of Thailand.

REFERENCES:

Akkavit Na Thalang. (1998). **Survival of Thai Social on Self-discipline Development and Democratic Way of Life Enhancement**. P.60-69. 3rd Edition. Bangkok: Academic Department, Ministry of Education.

Brotherton P. (2002). **Self-discipline is the key to success.** [Online]. Available from: Hptt://ired.com/ buymyself/pbroth/ 000827.htm [July 9, 2002]

Bunthita Sakudom. (1980**). Relationship between treating and self-discipline on perception.** Thesis of Master's Degree, Psychology Major, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Jalun Thongkasem. (1983). **Discipline. Court official journal**, 22,4 (November 30, 1983): 11-14.

National Education Commission. (2002). **National Education, Religious, Art and Cultural Plan**. (2002-2016) [Online]. Hptt://www.onec. go.th. [August 5, 2002]

Nattaporn Staporn (1997). **A study of self-discipline factors of army academy and civil.** Thesis of Master's Degree of Education Measurement, Srinakarintharawirot University.

Nonglak Wiratchai. (1999). **Model LISREL: Analytical Statistics for research.** 3rd Edition, Bangkok: Chulalongkorn University Printing Unit

รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก

Secondary Schools Administration Model for the Excellence of the World Situation

ประเสริฐ สำเภารอด*, สุวพร เซ็มเฮง และ พวงรัตน์ เกษรแพทย์
Prasert Samphaorod, Suwaporn Semheng and Puangrat Kesornpat
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: pom555_pam555@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก 2) พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน และใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 240 คน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก โดยใช้แบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ กับครูปฏิบัติการ จำนวน 240 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ในภาพรวมการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.95, S.D. = 0.95) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับสูงสุด ดังนี้คือ ด้านที่ 5, 4, 1, 2, 3 โดยด้านที่ 5 การบริหารงานบุคคล ($\overline{X}$ = 4.47, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ด้านที่ 4 การจัดการสารสนเทศ ($\overline{X}$ = 4.00, S.D. = 0.82) ส่วนด้านที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 1.14) ด้านที่ 2 การวางแผนพัฒนาสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 3.73, S.D. = 1.17) และด้านที่ 3 การมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง ($\overline{X}$ = 3.71, S.D. = 1.18) มีค่าใกล้เคียงกัน

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลกได้รูปแบบ

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา

3) ด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 4) ด้านการจัดการสารสนเทศ 5) ด้านการบริหารบุคคล 6) ด้านการบริหารงานวิชาการ 7) ด้านจัดการกระบวนการสนับสนุน

3. ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก พบว่า ครูปฏิบัติการโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในโครงการโรงเรียนมาตราฐานสากลในกรุงเทพมหานคร จำนวน 240 คน เห็นว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ทั้ง 7 องค์ประกอบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหาร, โรงเรียนมัธยมศึกษา, ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก

ABSITRACT

The purposes of this study was 1) to synthesize elements of administration model for the excellence of secondary schools world situation, 2) to develop administration model for the excellence of secondary schools world situation, and 3) to evaluate propriety and possibility of synthesize Administration model for the excellence of secondary schools world situation implementation. The study was conducted by 3 processes: 1) synthesizing elements of administration model for the excellence of secondary schools world situation by interviewing 9 experts and asking 240 school administrators in World-class standard school project in Bangkok to complete questionnaires, 2) developing administration model for the excellence of secondary schools world situation by using administration model for the excellence of secondary schools world situation evaluation form verified by 5 professionals and 3) evaluate propriety and possibility of synthesize Administration model for the excellence of secondary schools world situation implementation by asking 240 teachers to complete propriety and possibility of implementation evaluation forms.

1) There are 5 elements of administration model for the excellence of secondary schools world situation. Schools' educational management and administration in overall implemented in an excellent level ($\overline{X}$ = 3.95, S.D. = 0.95). When considering each element, the implementation was at an excellent level in every element. The fifth element: Human Resource management was ($\overline{X}$ = 4.47, S.D. = 0.44). The fourth element: information management was ($\overline{X}$ = 4.00, S.D. = 0.82). The first element: School administrator leadership was ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 1.14). The second element: school development planning was ($\overline{X}$ = 3.73, S.D. = 1.17) the third element: students, parents, and related people focusing was ($\overline{X}$ = 3.71, S.D. = 1.18)

2) After developing administration model for the excellence of secondary schools world situation, 7elements were found which are 1) school administrator leadership , 2) school development planning, 3) students, parents, and related people focusing, 4) information management, 5) human resource management, 6) academic management, and 7) supporting method management.

3) After evaluating propriety and possibility of synthesize Administration model for the excellence of secondary schools world situation implementation, it was found that 240 teachers in World-class standard school project in Bangkok proved that 7 elements of administration model for the excellence of secondary schools world situation were proper and possible to implement in excellent level.

Keywords: Administration Model, Secondary School, Excellence of the World Situation

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งด้านวิทยาการ สังคม เศรษฐศาสตร์ ฐานความรู้และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ แต่ละประเทศไม่สามารถปิดตัวอยู่โดยลำพังได้แต่ละประเทศจำเป็นต้องร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากขึ้น ในขณะเดียวกันสังคมปัจจุบันก็เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารทำให้คนต้องคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และตัดสินใจให้รวดเร็ว เพื่อทันเหตุการณ์ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การแข่งขันทางเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรมระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้หลายประเทศต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของการจัดการศึกษาสำหรับความพร้อมในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21เพื่อศักยภาพในการแข่งขันในระดับเวทีโลก

ปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้การบริหารงานแบบกระจายอำนาจ และเป็นโรงเรียนนิติบุคคลภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารการศึกษาตามรูปแบบใหม่ให้มีการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบครบวงจรให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ ในการพัฒนากระบวนการบริหารและการจัดการต่างๆ ตามข้อกำหนดของระเบียบปฏิบัติตามกฎหมายและตามสภาพความต้องการ และทรัพยากรที่โรงเรียนมีอยู่ เพื่อให้บรรลุมาตรฐานคุณภาพตามที่โรงเรียนกำหนดสิ่งที่สังคมคาดหวังจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนคือ คุณภาพของนักเรียนและคุณภาพของนักเรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู การบริหารสถานศึกษาต้องมีการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เป็นพลวัตก้าวทันกับสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงผลักดันให้มีการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับชั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2553: 1)

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และสนองนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างแท้จริง โรงเรียนในประเทศไทยจึงต้องการในการแข่งขันกับนานาชาติในด้านการศึกษาที่จัดอยู่ในระดับต่ำให้สูงขึ้น โรงเรียนจึงนำแนวคิดเกี่ยวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) ซึ่งเป็นรางวัลที่รัฐบาลมอบให้กับองค์กรต่างๆ ทั้งภาคการผลิต และการบริหารที่มีความเป็นเลิศในการบริหารจัดการทุกด้าน และมีผลประกอบการในเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา (The Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA) มาบริหารโรงเรียน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิด เกี่ยวกับการบริหารงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพดังกล่าวมาจัดทำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิผลทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก

3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก

กรอบแนวคิดการวิจัย

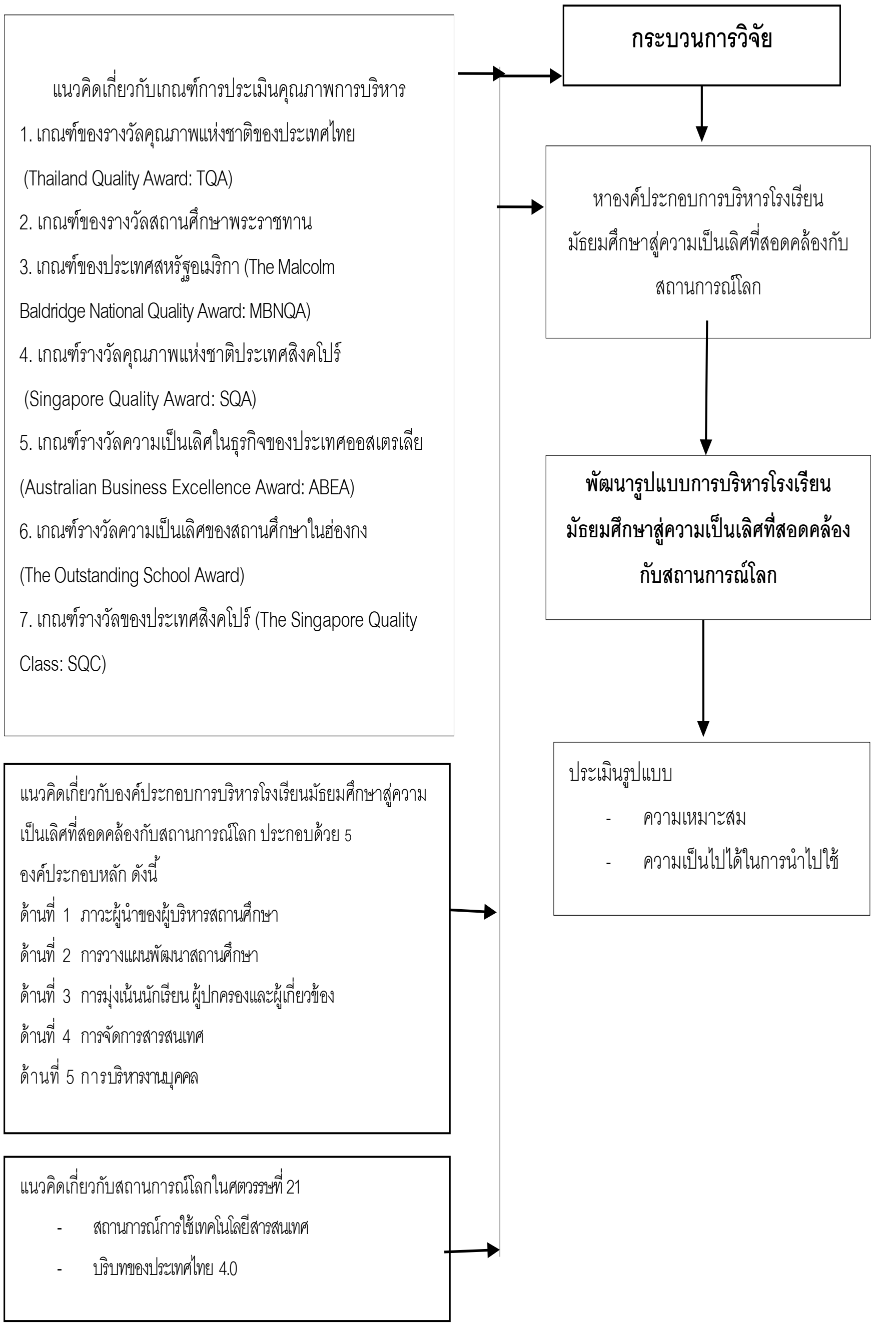

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ เพื่อได้มาซึ่งองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามกลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ในกรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในด้านการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Method) ประกอบด้วย 1)ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก 2)ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี 3) อาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาด้านละ 3 คนรวมทั้งสิ้น 9 คน และใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 240 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ด้านประสบการณ์การบริหารและแนวทางการแก้ไขปัญหาภานในองค์กรที่เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามระดับการปฏิบัติงานการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สู่ความเป็นเลิศเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale) การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 โดยใช้การสังเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) จากการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ในการใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดย 1) ร่างรูปแบบโดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบในการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก 2) ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Method) โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบที่สร้างขึ้น จำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาด้านการศึกษา จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 โดยนำข้อมูลของข้อคำถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าจากแบบประเมินมาวิเคราะห์ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนคำถามที่เป็นข้อมูลปลายเปิดและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นประเด็นประกอบผลการประเมิน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ดำเนินการโดยนำรูปแบบที่พัฒนาและตรวจสอบจากขั้นตอนที่ 2 ไปให้ครูปฏิบัติการโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในโครงการโรงเรียนมาตราฐานสากลในกรุงเทพมหานคร โดยการตอบแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ครูปฏิบัติการโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในโครงการโรงเรียนมาตราฐานสากลในกรุงเทพมหานคร จำนวน 240 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1.องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก มี 5 องค์ประกอบ ในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา, ด้านที่ 2 ด้านการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา, ด้านที่ 3 ด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง, ด้านที่ 4 ด้านการจัดการสารสนเทศ, ด้านที่ 5 ด้านการบริหารงานบุคคล ในภาพรวมการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีการปฏิบัติในระดับมาก

2.การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยม ศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ได้รูปแบบตามองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบในแต่ละด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา 3) ด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 4) ด้านการจัดการสารสนเทศ 5) ด้านการบริหารบุคคล 6) ด้านการบริหารงานวิชาการ 7) ด้านจัดการกระบวนการสนับสนุน

3.การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ในภาพรวมรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก มี 7 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา 3) ด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 4) ด้านการจัดการสารสนเทศ 5) ด้านการบริหารบุคคล 6) ด้านการบริหารงานวิชาการ 7) ด้านจัดการกระบวนการสนับสนุน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก

องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน มีความสำคัญ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแกนหลักในการบริหารงาน และดำเนินงานร่วมกับบุคลากรแกนนำอื่นๆ เพื่อช่วยผลักดันส่งเสริมสนับสนุน และประสานให้บุคลากรภายในโรงเรียน และบุคลากรผู้เกี่ยวข้องภายนอกร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เป็นระบบครบวงจรโดยเฉพาะการใช้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยในการบริหารงาน ผู้รู้จักใช้ความสามารถ ของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด และมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะนำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2547: 3)

องค์ประกอบด้านการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาสถานศึกษา เป็นขั้นตอนในการกำหนดวัตถุประสงค์ และพิจารณาถึงวิธีการที่ควรปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย และวิธีดำเนินการ การวางแผน ประกอบด้วย การดำเนินการตรวจสอบตัวเองเพื่อกำหนดสถานภาพในปัจจุบันขององค์การ การทบทวน และปรับแผนเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง การติดต่อสื่อสารในกระบวนการของการวางแผนเป็นไปอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับศุภลักษณ์ เศษธะพานิช (2550)และยังสอดคล้องการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเรื่อง “The Evaluation of Total Quality Management (TQM) in a Korean-American Christian Ministry” เป็นการศึกษาการบริหารงานโดยวิธี TQM ภายในระยะเวลา 6 เดือน ในโบสถ์ลอสแองเจลิส วัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มคุณภาพ

ในโบสถ์ 5 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การศึกษา 3) การฝึกอบรม 4) การวัดผล 5) ทีมงาน และการดำเนินการ (Ahn. 2001: 62-75)

องค์ประกอบด้านการมุ่งเน้นนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง มีความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถจะปฏิบัติงานตามลำพังคนเดียวได้ ประกอบกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา

องค์ประกอบด้านการจัดการสารสนเทศ มีความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ทันต่อพัฒนาการของเทคโนโลยี ในการวัดและวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน การเก็บข้อมูล และการแปลข้อมูลไปสู่สารสนเทศ การบูรณาการ และการใช้ความรู้ในการตัดสินใจ การใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในทุกระดับของสถานศึกษา และเผยแพร่ข้อมูลอย่างรวดเร็ว ในสังคมยุคเทคโนโลยีสารสนเทศการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรับรางวัลพระราชทาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 2-3)

องค์ประกอบด้านการบริหารงานบุคคล มีความสำคัญ เนื่องจากการบริหารทรัพยากรบุคคลต้องใช้ขีดสมรรถนะเป็นหลัก (Competency-based Management) โดยมีการกำหนดขีดสมรรถนะหลักและขีดสมรรถนะเฉพาะตำแหน่ง ของบุคลากรอย่างชัดเจนมีการประเมิน พัฒนา และพิจารณาความดีความชอบ แต่งตั้งโยกย้ายโดยอาศัยข้อมูลขีดสมรรถนะเป็นเกณฑ์ ซึ่งหากมีการใช้ระบบดังกล่าวอย่างจริงจัง และเปิดเผยโปร่งใสด้วยการประเมินผลงานระบบเปิด และตรวจสอบได้เป็นเรื่องของการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ให้เป็นเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งก็จะช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมาภิบาลได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2544)

องค์ประกอบด้านการบริหารงานวิชาการ มีความสำคัญ งานวิชาการเกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผลผู้เรียน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูและผู้บริหารที่จะได้ทราบถึงคุณภาพของผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าทั้งในด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกระบวนการเรียนการสอน สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สถานศึกษา มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมศักยภาพนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการสร้างและจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสถานศึกษามีการนิเทศอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้อง ศุภลักษณ์ เศษธะพานิช (2550) พบว่า การบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษามีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษามีการนิเทศอย่างเป็นระบบ สถานศึกษามีการจัดสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้ และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสถานศึกษามีการสนับสนุนจุดมุ่งหมายของผู้เรียนและสถานศึกษา

องค์ประกอบด้านจัดการกระบวนการสนับสนุน มีความสำคัญ การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริม และ

สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนการจัด และการให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถานสังคมอื่น นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ ออกแบบและบริหารอาคารสถานที่อย่างเป็นระบบ สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ นิชาภา ประสพอารยา. (2543: 119-120) ได้กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริม และสนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนการจัด และการให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถานสังคมอื่น

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับทุกองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและแนวปฏิบัติของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อความเป็นเลิศ ในด้านความเหมาะสม และความเป็นไปได้ เห็นด้วยร้อยละ 100 ทั้ง 7 องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและวิธีปฏิบัติ ย่อมชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบต่างๆ ล้วนมีความสำคัญต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทุกด้านกระแส โลกาภิวัตน์ และการแข่งขันทางเศรษฐกิจบนเวทีโลกที่ทำให้สภาพการบริหารงานของโรงเรียนต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยซึ่งโรงเรียนต้องปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้เป็นศูนย์กลางทางความรู้และวิชาการตามความคาดหวังของสังคมโลก

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้และการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัย พบว่า องค์ประกอบด้านผู้บริหารมีความสำคัญมาก ดังนั้นการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลกไปใช้ ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นและให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง พร้อมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีการติดตามประเมินผลในการนำไปใช้เป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ ให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะ วิธีการและแนวทางในแต่ละองค์ประกอบอื่นๆ ให้ครอบคลุมพันธกิจ เป้าหมายในทุกด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านนักเรียน และในภาพรวมของโรงเรียนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่มุ่งไปสู่ความเป็นเลิศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

นิชาภา ประสพอารยา. (2543). “**การศึกษาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.**” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พนม พงษ์ไพบูลย์. (2547). **โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ศุภลักษณ์ เศษธะพานิช. (2550). **การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศสถานศึกษาเอกชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2547). **เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: อินโนกราฟฟิค.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **การวิจัยเชิงนโยบายรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนว พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

Ahn,T.T. (2001). The Evaluation of Total Quality Management (TQM) in a korean-American Christian Ministry. Dissertation Abstracts International, 62-75.

องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย

The excellence learning organization factors of the Faculty of Nursing, Private University in Thailand

สุวิมล จอดพิมาย, ชวนชม ชินะตังกูร
Suvimol Jodpimai, Chuanchom Chinatangkul
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: suvimol30@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย 2) เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย จำนวน 21 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลแห่งละ 17 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา อาจารย์ และบุคลากรสนับสนุน รวม 357 คน ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้องค์การแห่งการเรียนรู้ใช้วิธีสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วมและการจัดการความรู้ 2) การเรียนรู้เป็นทีม 3) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ความตระหนักรู้ 5) การเสริมพลังอำนาจ 6) การพัฒนาศักยภาพและจริยธรรม 7) พลวัตการเรียนรู้ 8) การคิดริเริ่ม

2. ตัวบ่งชี้องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย มี 68 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วมและการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 17 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 การเรียนรู้เป็นทีม ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 ความตระหนักรู้ ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 การเสริมพลังอำนาจ ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6 การพัฒนาศักยภาพและจริยธรรม ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 7 พลวัตการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 8 การคิดริเริ่ม ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้

3. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย ทั้ง 8 องค์ประกอบ 68 ตัวบ่งชี้ ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญว่า มีความเป็นไปได้ เหมาะสม และมีความถูกต้อง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

คำสำคัญ: องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ/ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the excellence learning organization factors and indicators of the Faculty of Nursing, Private University in Thailand. 2) to confirm the factors and indicators of excellent learning organization of the Faculty of Nursing Private Universities in Thailand. The sample consisted of 21 Faculties of Nursing, Private Universities in Thailand, each providing 17 persons, including the directors, deputy directors, head of department lecturer and supporting employees included 357 totally. The research instruments were the semi-structured interview and, the questionnaires. The statistics used for analyzed the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, content analysis, exploratory factor analysis and confirm the data with connoisseurship.

The findings of this research were:

1. The factors of the excellence learning organization of Faculty of Nursing Private Universities in Thailand consist of 8 factors: 1) Shared vision and knowledge management 2) Team learning 3) Innovation and information technology 4) Self Awareness 5) Empowerment 6) potential development and ethics 7) learning dynamics 8) Initiatives.

2. The indicators of the excellent learning organization of Faculty of Nursing of Private Universities in Thailand were 68 indicators, namely, factor 1; Shared vision and knowledge management, consists of 17 indicators, factor 2; Team learning, consists of 10 indicators, factor 3; innovation and information technology, consists of 10 indicators, factor 4; self awareness consists of 7 indicators, factor 5; empowerment consists of 8 indicators, factor 6 potential development and ethics, consists of 7 indicators, factor 7; learning dynamics consists of 6 indicators and factor 8; initiatives consists of 3 indicators.

3. The factors and 68 indicators of excellent learning organization of the Faculty of Nursing of Private Universities in Thailand confirmed by experts were feasibility, propriety, accuracy; and utilization.

Keywords: Excellence learning organization factors/Faculty of Nursing, Private University in Thailand

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่12 (พ.ศ.2560-2564) มุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาให้เป็นคนดี คนเก่ง มีศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ ยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดีที่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพ ภาครัฐจะมีแนวทางในการพัฒนาและการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพและให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสุขภาพ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางสุขภาพ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสุขภาพร่วมกันระหว่างสถานพยาบาลทุกสังกัดในพื้นที่สุขภาพ ผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างเข้มแข็ง ส่งเสริมสถาบันการศึกษาให้เป็นแหล่งบริการความรู้และวิชาการที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 12) ดังนั้นคนจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะเป็นแหล่งความรู้และเรียนรู้ปัจจัยต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกองค์การนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การ คนที่มีความรู้ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นทุนขององค์การ หากองค์การนั้นมีการจัดการความรู้ที่ดีก็จะสามารถรักษาความได้เปรียบในการแข่งขัน องค์การยิ่งมีความรู้มากเท่าไรก็ยิ่งสามารถเรียนรู้ในสิ่งใหม่ได้มากขึ้นเท่านั้น เมื่อเกิดการเรียนรู้มากขึ้นย่อมเกิดการพัฒนาเป็นความรู้ใหม่ได้มากขึ้น มีโอกาสได้ใช้ความรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหาร การฝึกอบรม และการพัฒนา เรียกว่าเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เซ็งเก้ (Senge, 1990) กล่าวว่า องค์การแห่งการเรียนรู้คือสถานที่ซึ่งทุกคนสามารถขยายขีดความสามารถของตนได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างผลลัพธ์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ มีการสร้างรูปแบบการคิดใหม่ๆ และการขยายความคิดอย่างอิสระเป็นที่ซึ่งแต่ละคนมีวิธีการเรียนรู้ร่วมกันนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการประกอบไปด้วยแนวทางสำคัญที่เรียกว่าวินัย 5 ประการ ที่จะผลักดันและสนับสนุนให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ขึ้น ได้แก่ 1) การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) 2) การเรียนรู้ของสมาชิกในองค์การ (Personal Mastery) 3) แบบแผนทางจิตใจหรือความมีสติ (Mental Model) 4) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Building Shared Vision) และ 5) การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) และมาร์ควอร์ดท (Marquardt, 2002: 23) ได้กล่าวว่าองค์การที่จะพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ เป็นเครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จ จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่จำเป็น 5 ประการ คือ 1) พลวัตการเรียนรู้(Learning Dynamics) 2) การปรับเปลี่ยนองค์การ (Organization Transformation) 3) การเพิ่มอำนาจแก่บุคคล (People Empowerment) 4) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) และ 5) การใช้เทคโนโลยี (Technology Application) การ์วิน (Garvin, 1993 : 78-91) ได้การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องเพื่อนำองค์การฝ่าฟันไปสู่ผลกำไรและข้อได้เปรียบองค์การอื่น โดยพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ ด้านการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ด้านการทดลองแนวทางใหม่ๆ ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองและอดีต ด้านการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งที่ผู้อื่นทำได้เป็นอย่างดี และด้านการถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ วิจารณ์ พานิช (2548: 5) กล่าวถึงองค์การที่เอื้อการเรียนรู้จะมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamics) มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของพัฒนาการคล้ายมีชีวิต มีผลงานดีขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ และการสร้างนวัตกรรม (Innovation) มีวัฒนธรรม

องค์การ (Corporate Culture) นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงองค์การแห่งการเรียนรู้ในหลายมุมมอง เช่น ณัฏฐิกา ณวรรณโณ (ออนไลน์, 2549) ขยายความถึงการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ในด้านการปรับเปลี่ยนองค์การซึ่งต้องปฏิรูปองค์การให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศโดยมุ่งความสนใจใน 4 องค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์ 2) วัฒนธรรม 3) กลยุทธ์ และ 4) โครงสร้างขององค์การ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนเป็นองค์การทางการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบัณฑิตทางการพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถในการให้บริการสาธารณสุขในชุมชนทุกระดับทุกท้องถิ่นทั่วประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายปฏิรูปสุขภาพและระบบสาธารณสุขของประเทศและมุ่งการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมเน้นการสร้างเสริมสุขภาพของตนเองป้องกันการเจ็บป่วย โดยมุ่งเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลในการดูแลตนเองรวมทั้งเป็นองค์การที่เป็นผู้นำทางวิชาการที่จะสร้างและผลิตองค์ความรู้ทางการพยาบาลให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบสุขภาพที่มุ่งส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพของประชาชนให้มีสุขภาวะที่ดี (พวงทิพย์ ชัยพิบาลสฤษดิ์, 2551: 3) แต่จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมก่อให้เกิดผลกระทบต่อการจัดการศึกษาพยาบาลทั้งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะสุขภาพเปลี่ยนรูปแบบไปเพื่อให้ได้บัณฑิตพยาบาลศาสตร์ที่มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม มีความสามารถในการคิดรวบยอดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรอบรู้ในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับระบบการบริการสุขภาพและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ สาธารณสุข การตลาด ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ฯลฯ (กาญจนา สันติพัฒนาชัย และคณะ, 2544: 24) การพัฒนาองค์การโดยอาศัยองค์ประกอบต่างๆ ตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มสมรรถนะของบุคคลของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนให้มีขีดความสามารถในการผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมรวมทั้งสร้างองค์ความรู้นวัตกรรมทางการพยาบาลที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์การและผู้รับบริการได้อย่างสูงสุด แต่การพัฒนาองค์การตามแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศและประสบผลสำเร็จ ยังไม่สามารถดำเนินการให้เป็นรูปธรรม ขาดการปฏิบัติที่ชัดเจนไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดความรู้จากอาจารย์พยาบาลผู้มีอาวุโสที่มีประสบการณ์สูงไปยังอาจารย์รุ่นน้องยังไม่มีการดำเนินการที่ชัดเจน มีเพียงบางส่วนไม่มากนักที่มีการจัดเก็บความรู้ไว้ในสื่อเทคโนโลยีเพื่อเป็นตัวอย่างให้พยาบาลรุ่นน้อง ดังนั้นในปัจจุบันคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนต่างๆ เริ่มมีการตื่นตัวในการบริหารสถานศึกษาด้วยการมุ่งพัฒนาองค์การในทุกด้านเพื่อพัฒนาสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย

3. เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการบริหารองค์การแห่งการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความเป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย ดังนี้

1) แนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของโนนากะ (Nonaka, 1991) อลาวีและเล็ดเนอร์(Alavi and Leidner, 2001) และลอว์สัน (Lawson, 2003) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งนำไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ (Marquardt, 1996; บดินทร์วิจารณ์, 2548: 98, วีรวุธ มาฆะศิรานนท์ และบดินทร์วิจารณ์, 2547: 90) ทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ 2) แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ตามแนว ความคิดของอาร์กีริสและคอน(Argyris and Schon, 1978 : 345-348) ฮาย วิลไรท์และคล้าค (Hayes, Wheelwright & Clark 1988: 89) เซ็งกี้ (Senge 1990: 78) ได้เสนอแนวทางการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 5 ประการ คือ 1) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) 2) ความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) 3) แบบแผนความคิด (Mental Model) 4) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Building Shared Vision) 5) การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) มาร์ควอรดท์(Marquardt, 1996: 132-158) กล่าวถึงองค์การแห่งการเรียนรู้ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) พลวัตการเรียนรู้ (Learning Dynamics) 2) การปรับเปลี่ยนองค์การ (Organization Transformation) 3) การเพิ่มอำนาจแก่บุคคล (People Empowerment) 4) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) 5) การใช้เทคโนโลยี (Technology Application) เพ็ดเลอร์และคณะ (Pedler and Others, 1991: 18-27) นำเสนอผลการวิจัยที่พบว่า องค์การแห่งการเรียนรู้มีลักษณะที่สำคัญอยู่ 5 ด้าน 1. ด้านยุทธศาสตร์ (Strategy) 2. ด้านการมองภายในองค์การ (Looking Us) 3. ด้านโครงสร้าง (Structures) 4. ด้านการมองภายนอก (Looking Out) 5. ด้านโอกาสในการเรียนรู้ (Learning Opportunities) การ์วิน(Garvin (1993) ได้แนะนำหลัก 5 ประการในการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ดังนี้ 1) การแก้ปัญหาอย่างมีระบบ (Systematic Problem Solving) 2) การทดลองแนวทางใหม่ๆ (Experimentation With New Approaches) 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองและอดีต (Learning from Their Own Experience and Past History) 4) การเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งที่ผู้อื่นทำได้เป็นอย่างดี (Learning from the Experience and Best Practices of Others) 5) การถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็ว(Transferring Knowledge Quickly) โก๊ะ (Goh, 1998) นำเสนอปัจจัยหลักที่จำเป็นต่อการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 5 ประการ และปัจจัยสนับสนุน 2 ประการที่ผู้บริหารควรปฏิบัติ ดังนี้ 1) ความชัดเจนและการสนับสนุนพันธกิจ (Mission) กลยุทธ์ (Strategy) 2) ภาวะผู้นำ (Leadership) 3) การทดลอง (Experimentation) 4) การถ่ายทอดความรู้ (Transfer of Knowledge) 5) การทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ (Teamwork and Cooperation) 6) การออกแบบองค์การ (Organizational Design) 7) ทักษะและสมรรถนะ

การทำงานของพนักงาน (Employees Skills and Competencies) เบนเนตและโอเบรน (Bennett and O'Brien, 1994) นำเสนอปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถขององค์การแห่งการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง 12 ประการ ดังนี้ 1) กลยุทธ์และวิสัยทัศน์ (Strategy and Vision) 2) การปฏิบัติของผู้บริหาร (Executive Practices) 3) การปฏิบัติของผู้จัดการ(Manager Practices) 4) บรรยากาศขององค์การ (Climate) 5) โครงสร้างองค์การ/งาน (Organization/Job Structure) 6) การหมุนเวียนของข้อมูล (Information Flow) 7) การปฏิบัติของแต่ละบุคคลและทีม (Individual and Team Practices) 8) กระบวนการทำงาน (Work Processes) 9) เป้าหมายการปฏิบัติงาน (Performance Goal) 10) การอบรมและการศึกษา (Training and Education) 11) การพัฒนาบุคคล/ทีม (Individual/Team Development) 12) รางวัล (Rewards/ Recognition)

สำหรับนักวิชาการไทย วิจารณ์ พานิช (2550: 167) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ว่าเป็นองค์กรที่ทำงานผลิตผลงานไปพร้อม ๆ กับเกิดการเรียนรู้ สั่งสมความรู้และสร้างความรู้จากประสบการณ์ในการทำงาน พัฒนาวิธีการทำงาน และระบบงานขององค์กรไปพร้อม ๆ กัน มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) มีการสร้างนวัตกรรม (Innovation) มีวัฒนธรรมองค์กร (Corporate Culture) มีเจตคติโลกทัศน์ วิธีคิดในลักษณะของ "บุคคลเรียนรู้" (Learning Person) มีทักษะของการเป็นบุคคลเรียนรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจากการกระทำ (Interactive Learning Through Action) มีหลักสำคัญ 5 ประการของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และบุคคลเรียนรู้ ได้แก่ 1) การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) 2) การเป็นบุคคลรอบรู้ (Personal Mastery) 3) การมีแบบแผนความคิด (Mental Models) 4) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) 5) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ (2551: 266-288) นำเสนอองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาไว้ดังนี้1) การริเริ่ม 2) การมีส่วนร่วม 3) การส่งเสริม 4) การเป็นต้นแบบ ผู้บริหารต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินการและการปฏิบัติ 5) การเปิดโอกาส 6) การติดตามผล 7) การให้ข้อมูลย้อนกลับ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารและอาจารย์ในคณะพยาบาลศาสตร์ สรุปได้ดังนี้ 1) การคิดอย่างเป็นระบบ(Systems Thinking) 2) บุคคลรอบรู้ (Personal Mastery) 3) แบบแผนทางความคิด (Mental Models) 4) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Building Shared Vision) 5) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) 6) การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (Systematic Learning) 7) องค์การ(Organization) 8) การพัฒนาศักยภาพของบุคคล(Potential Development and Ethics) 9) การจัดการความรู้ (Knowledge Management 10) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology 11) การเสริมพลังอำนาจ(Empowerment) 12) การคิดริเริ่ม (Initiative)

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากนักวิชาการ นักบริหารองค์การ หน่วยงาน Website Internet และแหล่งข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับองค์การแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้นำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย ดังแสดงในภาพที่ 1

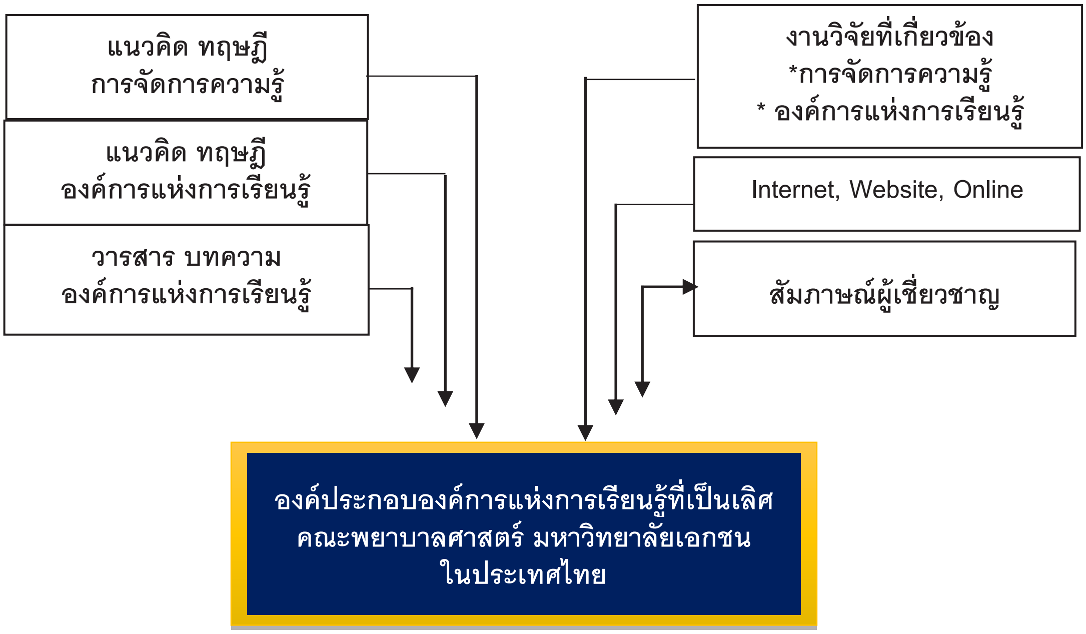

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมโครงร่างการวิจัยและสร้างกรอบแนวคิด

1. ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการความรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศจากเอกสาร ตำรา หนังสือ ข้อมูล งานวิจัยของบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ Website Internet นำมาสังเคราะห์เนื้อหาสรุปเป็นประเด็นสำคัญ แล้วนำมาสร้างเครื่องมือเป็นแบบสมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและทรงคุณวุฒิ

2. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและทรงคุณวุฒิด้านการจัดการความรู้และองค์การแห่งการเรียนรู้ 11 คน นำประเด็นที่ได้มาบูรณาการกับข้อมูลจากข้อ 1 สร้างเป็นกรอบแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชน นำมาสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ(Exploratory Factor Analysis) สกัดปัจจัยด้วยเทคนิค Principal Factor Analysis : PCA เพื่อสังเคราะห์หาองค์ประกอบการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย 21 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลแห่งละ 17 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 357 คน

การตรวจสอบ รับรอง ยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย ผู้วิจัยนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิเคราะห์ ไปดำเนินการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน โดยผู้วิจัยนำเสนอองค์ประกอบพร้อมตัวบ่งชี้องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คน เพื่อดำเนินการตรวจสอบ ยืนยันความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ขององค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน 23 แห่ง ทั่วประเทศ (Wikipedia) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 21 แห่ง เพื่อให้การได้มาของข้อมูลจากคณะพยาบาลศาสตร์แต่ละแห่งมีความเท่าเทียม ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลจากคณะพยาบาลศาสตร์ โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling) ตามคณะพยาบาลศาสตร์แต่ละแห่งตามภูมิภาคมีผู้ให้ข้อมูลแห่งละ 17 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา อาจารย์และบุคลากรสนับสนุน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 357 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรพื้นฐาน คือ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและการบูรณาการกับรายละเอียดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

เครื่องมือ การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 3 ประเภท

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) ใช้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 11 คน

2. แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) กับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบ

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง(Semi Structure Interview) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนา โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้ว นำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ 11 คน

สำหรับแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนา ดังนี้

1. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่บูรณาการสร้างข้อคำถามตามกรอบแนวคิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน จากกลุ่มตัวอย่างแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์การทำงาน กำหนดการตอบเป็นแบบเลือกตอบ (check list)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ของไลเคอร์ท (Likert scale) 5 ระดับ นำไปเสนอขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ปรับแก้ไขแล้วนำไป 1) นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงเชิงเนื้อหา(Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ดำเนินการหาประสิทธิภาพด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC ระหว่าง 0.6 -1.00 ถือว่าใช้ได้ทุกข้อ 2) นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปทดลองใช้กับอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(⊠ -coefficient) ด้วยวิธีการของครอนบัค(Cronbach's alpha coefficient) โดยทั้งฉบับมีค่า .980 และ 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาประสิทธิภาพแล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีสกัดปัจจัย (Principal Factor Analysis : PCA) หมุนแกนแบบออโธโกนอล(Orthogonal Rotation) แบบตั้งฉากด้วยวิธีแวริแมกซ์ (Varimax) เพื่อให้ได้ตัวแปรที่สำคัญซึ่งถือเกณฑ์การเลือกตัวแปรที่เข้าอยู่ในองค์ประกอบ พิจารณาจากค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปร (Eigenvalue) ที่มีค่ามากกว่า 1 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์พิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไปซึ่งถือว่าดีที่สุด (Beavers and others, 2013: 3, Comrey, and Lee, 1992: 1, 6) และมีตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบจำนวน 3 ตัวแปรขึ้นไป เป็นไปตามเกณฑ์ของไกเซอร์ (Kaiser Criterion) (Online)

4. การตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ดำเนินการโดย 1) นำองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ไปดำเนินการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ(Connoisseurship) จำนวน 9 คน 2) การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ(Connoisseurship) จะดำเนินการพิจารณาตรวจสอบ ยืนยัน รับรององค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน

พร้อมตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วมและการจัดการความรู้ (Share Vision and Knowledge Management)

องค์ประกอบที่ 2 การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning)

องค์ประกอบที่ 3 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ (Innovation and Information Technology)

องค์ประกอบที่ 4 ความตระหนักรู้ (Self Awareness)

องค์ประกอบที่ 5 การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment)

องค์ประกอบที่ 6 การพัฒนาศักยภาพและจริยธรรม (Potential Development and Ethics)

องค์ประกอบที่ 7 พลวัตการเรียนรู้ (Learning Dynamics)

องค์ประกอบที่ 8 การคิดริเริ่ม (Initiative)

2. ตัวบ่งชี้องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย ซึ่งผ่านกระบวนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA)และการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ และมีตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ 68 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วมและการจัดการความรู้(Share Vision and Knowledge Management) ประกอบด้วย 17 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้องค์ประกอบที่ 3 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ (Innovation and Information Technology) ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 ความตระหนักรู้ (Self Awareness) ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้องค์ประกอบที่ 5 การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6 การพัฒนาศักยภาพและจริยธรรม (Potential Development and Ethics) ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 7 พลวัตการเรียนรู้ (Learning Dynamics) ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 8 การคิดริเริ่ม (Initiative) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ นำเสนอเป็นแผนภูมิและตัวบ่งชี้ดังนี้

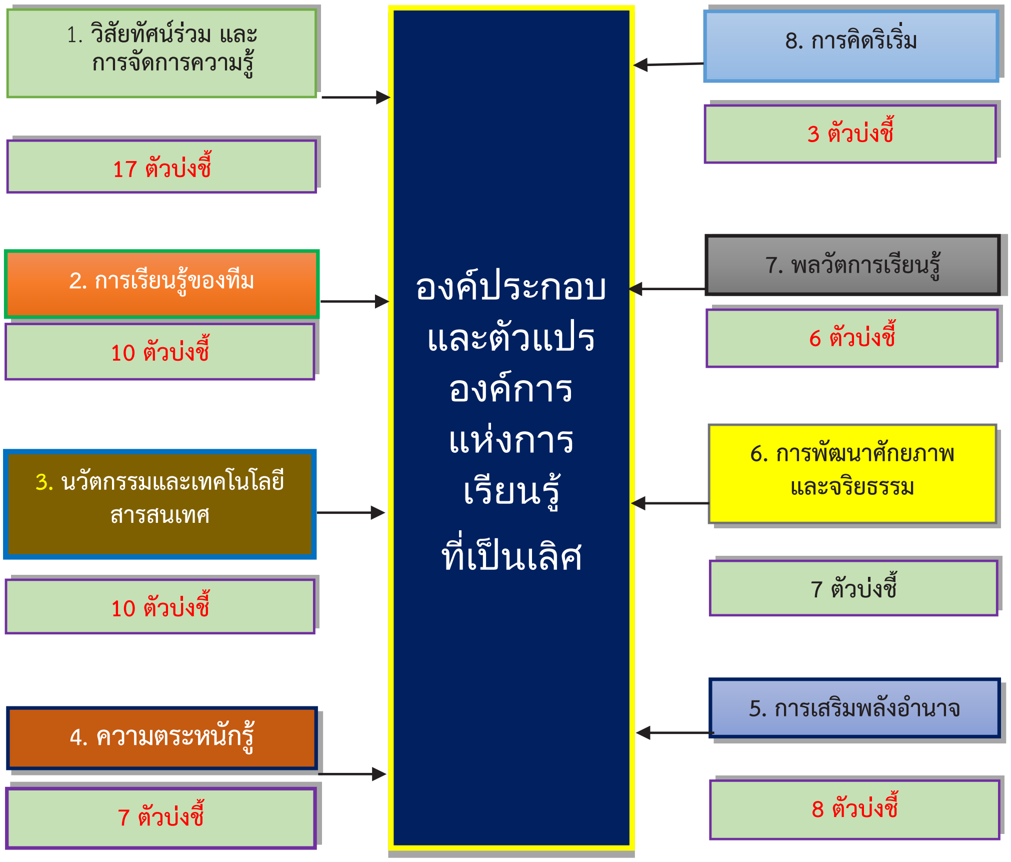

ภาพที่ 2 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชน ในประเทศไทย

องค์ประกอบที่1 วิสัยทัศน์ร่วมและการจัดการความรู้ (Share Vision and Knowledge Management) ประกอบด้วย 17 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) มีโครงสร้างการบริหารองค์กรส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร 2) ผู้บริหารมอบอำนาจให้บุคลากรในสายงานต่างๆ ตัดสินใจดำเนินงานตามความรู้ความสามารถ 3) มีการประเมินการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ที่กำหนด 4) มีระบบการทำงานที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดเวลา 5) โครงสร้างองค์การเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพิ่มพูนความรู้ในองค์การ เช่น มีระบบการทำงานที่สนับสนุนระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) มีสายการบังคับบัญชากระชับ คล่องตัว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสาร และการเรียนรู้ข้ามสายงาน 7) มีกระบวนการถ่ายโอนความรู้ระหว่างทีมงานแบบข้ามสายงานในองค์กร 8) มีโครงสร้างองค์การที่สนับสนุนขอบข่ายงานเฉพาะในการจัดการความรู้ 9) บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ 10) วิสัยทัศน์มุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 11) มีการกำหนดวิสัยทัศน์การเป็นองค์กรแห่งการ

เรียนรู้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ 12) มีการจัดทำแผนกลยุทธ์อย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ 13) มีการใช้กระบวนการต่าง ๆเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่นการใช้แผนที่ใช้ความคิด วิธีการช่วยจำ การใช้จินตนาการ เป็นต้น 14) ผู้บริหารได้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อให้บุคคลทุกส่วนงานเกิดการเรียนรู้ทั่วทั้งองค์กร 15) มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาพยาบาลต่างๆทั้งภายในและต่างประเทศ 16) มีระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานที่ใช้กระบวนการเรียนรู้ 17) มีระบบการเรียนรู้จากการนำเข้าข้อมูล/ความต้องการของสถาบันที่ป้อนนักศึกษาเข้าสู่ระบบมาพัฒนาการดำเนินงานขององค์การการจัดการความรู้ ซึ่งตรงกับโนนากะและทาเคอุจิ (Nonaka ,& Takeuchi, 1995) ที่กล่าวว่า การจัดการความรู้ เป็นสภาพที่บุคลากรสามารถหาความรู้จากประสบการณ์ตรงสำหรับใช้ในการทำงาน โดยเน้นความรู้จากประสบการณ์ตรงแต่ไม่ละเลยความรู้จากตำราและสอดคล้องกับงานวิจัยของ หยางและเอลลิงเจอร์ (Yang & Ellinger, 2000) ที่วิจัยพบว่า การใช้แบบผู้นำและการสนับสนุนการเรียนรู้ระดับบุคคล ทีมงาน และระดับองค์การ มีกิจกรรมตามองค์ประกอบในหลายประเด็นที่เป็นบทบาทและภารกิจสำคัญของผู้บริหาร เช่นวิสัยทัศน์ร่วมและการจัดการความรู้(Share Vision and Knowledge Management

องค์ประกอบที่ 2 การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) มีทักษะการสื่อสารในการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร 2)มีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 3) ทีมและบุคลากรใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ใหม่มาปรับใช้ต่อไป 4) มีการเรียนรู้ในทีมโดยการแลก เปลี่ยนผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่นผ่านทางอินเตอร์เน็ต อี- เมล์ จดหมายข่าว การประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น 5) มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ 6) บุคลากรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการทำงานและการเรียนรู้ภายในกลุ่ม 7) มีระบบการให้รางวัลกับบุคลากรและทีมที่เรียนรู้และช่วยให้ผู้อื่นเรียนรู้ 8) บุคลากรปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงเป้าหมายของสถาบันมากกว่าการทำงานเฉพาะในหน้าที่หรือส่วนงานของตน 9) ให้ความสำคัญกับการเก็บรักษาความรู้ที่สำคัญของสถาบันรวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง 10) มีการจัดโครงสร้างที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ออสบอร์น (Osborne, 1998) ที่วิจัยเรื่ององค์การแห่งการเรียนรู้และภาวะผู้นำสำหรับระบบของวิทยาลัย (The Learning Organizations and Leadership for the College System) พบว่า องค์ประกอบ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Building Shared Vision) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team learning) เป็นองค์ประกอบที่กำหนดความเป็นองค์การเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 3 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ (Innovation and Information Technology) ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพที่เอื้อต่อการเข้าถึงการเรียนรู้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ 2)มีความหลากหลายของช่องทางของข้อมูลสารสนเทศที่จะทำให้บุคลากรเข้าถึงได้อย่างสะดวก 3) มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เช่น ห้อง สัมมนารวมทั้งมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และมีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) ระบบซอฟท์แวร์ที่ช่วยในการเรียนรู้และมีเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยในการทำงาน 5) มีซอฟแวร์เครือข่ายที่ออกแบบ

สอบถามมาสำหรับใช้กับกลุ่มคนที่ทำงานในโครงการเดียวกัน (Groupware) 6) มีการสนับสนุนการเรียนรู้แบบทันเวลา ขจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่างๆ โดยใช้ระบบที่ผสมผสานการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีชั้นสูง 7) มีระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Performance Support Systems : EPSS) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการเสาะหา จัดเก็บและกระจายความรู้ ที่ช่วยทำให้การทำงานของบุคลากรเร็วและดีขึ้น 8) มีระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Performance Support Systems : EPSS) ที่ได้รับการออกแบบให้เหมาะสมต่อความต้องการในการเรียนรู้ของสถาบัน 9) มีระบบฐานข้อมูลความรู้ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเต็มที่ เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ 10) มีโปรแกรมในการรวบรวม บันทึก จัดเก็บ สร้าง และถ่ายโอน ข้อมูลสารสนเทศให้เหมาะสมกับความต้องการของสถาบัน สอดคล้องกับ ดวงใจ เปลี่ยนบำรุง (2555) วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสู่องค์การแห่งการเรียนรู้สำหรับวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 ความตระหนักรู้ (Self Awareness) ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) มีสิ่งแวดล้อมองค์กรที่ช่วยสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ 2) มีพันธะสัญญาร่วมกันในการที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนา 3) องค์การเรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลว 4) มีการพัฒนากลยุทธ์และกลไกใหม่ๆอย่างต่อเนื่องที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั่วทั้งสถาบัน 5) มีระบบในการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง 6) บุคลากรตระหนักและให้ความสำคัญต้องการทำให้สถาบันเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 7)บุคลากรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้อยู่ตลอด เวลา สอดคล้องกับบุศรินทร์ สุจริตจันทร์ (2553) ที่วิจัยรูปแบบองค์การที่มีศักยภาพการทำงานสูงของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า การมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศและการมีพันธมิตรเครือข่าย มีความเหมาะสม และมีความถูกต้อง

องค์ประกอบที่ 5 การเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) มีกระบวน การสร้างเสริมพลังอำนาจแก่บุคลากรในการทำงานเพื่อให้เกิดคุณภาพของการเรียนรู้และการทำงาน 2) มุ่งสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในองค์กร 3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความพึงพอใจแก่บุคลากรเพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ตระหนักถึงความสำคัญเรื่องสถานภาพของบุคลากร 5) มุ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 6) มีการกระจายอำนาจและมอบอำนาจเพื่อให้เกิดความเสมอภาคตามความรับผิดชอบและความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละคน 7) ผู้บริหารและบุคลากรทำงานร่วมกันในฐานะหุ้นส่วนเพื่อที่จะเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกัน 8) มีการใช้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น จากการที่ผู้บริหารส่งเสริมและขยายโอกาสการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับการส่งเสริมการทดลองและสะท้อนสิ่งที่ควรเรียนรู้ให้กับบุคลากร

องค์ประกอบที่ 6 การพัฒนาศักยภาพและจริยธรรม (Potential Development and Ethics) ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) มุ่งให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงค่านิยมและจริยธรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมขององค์การ 2) มุ่งสร้างแรงจูงใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรเพื่อความสำเร็จในการทำงาน 3) ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ 4) สนับสนุน/ส่งเสริมการทำงาน

เป็นทีม 5) ให้บุคลากรปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 6) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สอดคล้องกับงานที่รับผิดชอบ 7) สนับสนุนการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ตามวิสัยทัศน์ที่มุ่งมั่นขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับมาร์ควอร์ท (Marquardt, 2002) ได้กล่าวว่าองค์การที่จะพัฒนาไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศมีองค์ประกอบสำคัญ คือ บุคคล ซึ่งหมายถึงเป็นการเสริมพลังอำนาจให้บุคคล (People Empowerment) เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนในองค์การได้มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายและทำประโยชน์ร่วมกันเพื่อสังคมและชุมชน

องค์ประกอบที่ 7 พลวัตการเรียนรู้ (Learning Dynamics) ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ 1) มีความสามารถในการนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี 2) บุคลากรได้รับ การฝึกฝนและได้รับการสอนวิธีที่จะเรียนรู้ 3) มีการเพิ่มพูนความรู้โดยการนำข้อมูลป้อนกลับจากผลการทำงานมาพัฒนางาน 4) มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ 5) นำข้อมูลข่าวสารที่ได้จากการค้นคว้าทั้งจากภายในและภายนอกองค์การเพื่อที่จะปรับปรุงให้การปฏิบัติงานดีขึ้น 6) มีการนำความรู้จากการค้นคว้าต่างๆ มาพัฒนางานตามพันธกิจให้มีคุณภาพ แต่บลังค์ชาร์ทและแธคเกอร์(Blanchard & Thacker, 2004) มองอีกมุมหนึ่งว่า องค์การแห่งการเรียนรู้จะต้องมีระบบการบริหารที่ดีที่สนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการขององค์การ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการทำงานอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 8 การคิดริเริ่ม (Initiative) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) มีระบบการติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกโดยการเทียบเคียงสมรรถนะ (Benchmarking) กับองค์การอื่นที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best practice) หรือการเข้าร่วมสัมมนา หรือศึกษาจากงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ 2) มีการสร้างความรู้ใหม่ที่บุคลากรได้รับการฝึกฝนทักษะการคิดสร้างสรรค์และการทดลอง 3) มีระบบการส่งเสริมทำงานร่วมกันภายในองค์การ สอดคล้องกับที่มาร์ควอร์ท (Marquardt, 1996) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำควรมีอำนาจปฏิบัติแก่บุคลากรให้มีอิสระในการคิดและตัดสินใจ สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง และ แบรดตัน และคณะ (Bratton et.al., 2005) ได้เสนอว่าคุณสมบัติของผู้นำจะต้องมีทักษะความสามารถที่สำคัญ ประการหนึ่ง คือ ต้องมีภาวะผู้นำที่มีความมุ่งมั่น อุทิศตนเพื่อสมาชิก ปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ที่องค์การกำหนด และประสานวิสัยทัศน์ของบุคลากร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสอนงาน ทักษะ พร้อมสอนคุณธรรม รวมทั้งเป็นผู้ช่วยเหลือ สนับสนุนเพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมาย

3. ผลการตรวจสอบ ยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้องค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คน มีความคิดเห็นในการตรวจสอบ ยืนยันองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชน 8 องค์ประกอบ 68 ตัวบ่งชี้ มีความเป็นประโยชน์(Utility) ความเป็นไปได้(Feasibility) ความเหมาะสม(Propriety) ความถูกต้อง(Accuracy) อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 68 ตัวบ่งชี้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานในระดับนโยบาย ควรนำผลการวิจัยไปพิจารณากำหนดให้หน่วยงานในสังกัด คณะ หรือหน่วยงานย่อยในความรับผิดชอบ พัฒนาไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ โดยกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย และหรือกำหนดเป็นนโยบายหลักที่จะนำพาสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ โดยนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการวิจัยนี้เป็นฐานในการนำไปปฏิบัติร่วมกันอย่างจริงจังต่อเนื่อง และพัฒนาต่อให้เหมาะสม พัฒนาระบบสนับสนุน นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น อำนวยความสะดวกให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบ Hardware Software ที่สามารถเชื่อมโยงกับแต่ละมหาวิทยาลัยที่มีคณะพยาบาลศาสตร์ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และร่วมกันสร้างความเป็นเลิศของวิชาชีพพยาบาล

2. คณะพยาบาลศาสตร์และหน่วยงานระดับปฏิบัติการ ควรแสวงหาความร่วมมือสร้างแนวทางในการขับเคลื่อนการปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย และวางแผนยุทธศาสตร์ของตนในการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศและการจัดการความรู้อย่างเป็นรูปธรรม สร้างการเรียนรู้ของทีม พัฒนาบุคลากรให้มีความเป็นผู้นำและมีศักยภาพเพิ่มสูงขึ้น เสริมพลังอำนาจการทำงานและการตัดสินใจให้กับบุคลากรมากขึ้น สนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในและนอกสถานที่ จัดสรรภาระงานอย่างเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ

ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรในระดับปฏิบัติการ หรือพนักงาน ต้องนำยุทธศาสตร์นโยบายมาสู่การปฏิบัติ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นพลวัต สร้างและใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ นำสู่การจัดการความรู้ และการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศ สร้างความสมดุลในการปฏิบัติงาน สร้างความตระหนักถึงการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์เป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อและปัจจัยอุปสรรคในการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ควรมีการวิจัย รูปแบบการพัฒนาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีสู่องค์การที่มีสมรรถนะสูง(High Performance Organization)

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ที่เป็นเลิศขององค์การอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กาญจนา สันติพัฒนาชัย. (2544). **การศึกษาทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนสาขาพยาบาลศาสตร์ของกระทรวงสาธารณสุข**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. (2549). **กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์การ**. กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท.

ณัฏฐิกา ณวรรณโณ **การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้** (Building the Learning Organization เข้าถึงเมื่อ 18 มิถุนายน 2559 เข้าถึงได้จาก http://www.ocsc. go.th/ocsccms/frontweb/view. jsp? contentID= CNT0003155

ดวงใจ เปลี่ยนบำรุง. (2555). กลยุทธ์การพัฒนาสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ สำหรับวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. **วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์**. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (ม.ค.- มี.ค. 2555) หน้า 94-114. /

บดินทร์วิจารณ์. (2553). **การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ :เอ็กซเปอร์เน็ท.

บุศรินทร์ สุจริตจันทร์. (2553). "รูปแบบองค์การที่มีศักยภาพการทำงานสูงของวิทยาลัยพยาบาลสังกัด กระทรวงสาธารณสุข." วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พวงทิพย์ ชัยพิบาลสฤษดิ์, (2551). **คุณภาพการบริหารการพยาบาล**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. (2549). **การจัดการความรู้ : ฉบับนักปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : พิมพลักษณ์.

_______. **ทศปฏิบัติสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของหน่วยราชการ.** เข้าถึงเมื่อ 20 มิถุนายน 2558 เข้าถึงได้จาก http// www. medicalrtaf.com/images/1153985687/col_04018.doc.

วีรวุธ มาฆะศิรานนท์. (2550). **การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔.**

Alavi, Maryam., and Dorothy E. Leidner. "Knowledge management and knowledge management system: Conceptual foundations and research issues." **MIS Quartely**, 25(1), (2001). 107-136.

Argyris, C., & Schon, D. (1978). **Organisational learning: A theory of action perspective. Reading**, Mass: Addison Wesley.

Barbara G. Tabachnik, and Linda S. Fidell (1983). **Using Multivariate Statistics** New York : Harper & Row.

Bennett, J. K., and O, Brien, M. J. "The Building Blocks of the Learning Organization." **Training.** 3 (June 1994), 41-49.

Beavers, Amy S., John W. Lounsbury, Jennifer K. Richards, Schuyler W. Huck, Gary J. Skolits, and Shelley L. Esquivel. "Practical considerations for using exploratory factor analysis in educational research. Practical" **Assessment, Research & Evaluation**, Vol 18, No 6 March 2013.

Blanchard, P. N., & Thacker, J. W. (2004). **Effective training: Systems, strategies, and practices**(2nd Ed.). Upper Saddle River, NJ: Person Education, Inc.

Comrey, Andrew L, and Howard B. Lee. (1992). **A First Course in Factor Analysis.** Hillsdale, N.J: L. Erlbaum Associates, Garvin, D.A. (1993), Building a Learning Organization. Harvard Business Review, 71(4), July-August, pp.78-91

Goh, S. C. (1998). Toward a learning organization: The strategic building blocks. SAM Advanced Management Journal , 63(2):15 -22

Goh S. C. (1998) Toward a learning organization: the strategic building blocks. SAM-Advanced Management Journal, 63, 15–22

Hayes, Robert H. and Steven C. Wheelwright, and Kim B. Clark. (1988). **Restoring Our Competitive Edge: Competing Through Manufacturing.** John Wiley, New York.

Lawson, S. (2003). **Examining the relationship between organizational culture and knowledge management**. Doctoral dissertation, Nova Southeastern University.

Marquardt, M. J. (1996). **Building the learning organization: A system approach to quantum improvement and global success**. New York: McGraw Hill.

Marquardt, M and Reynolds. (1994). **The Global Learning Organization.** BurrRidge, IL: Irwin Professional Publishing.

Nonaka, Ikujiro. (1991). "The Knowledge-Creating Company." **Harvard Business Review**, Nov–Dec. "A Dynamic Theory of Organizational Knowledge Creation." **Organizational Science** 5 (1.) 1994 : 14–37.

Nonaka, Ikujiro, and Hirotaka Takeuchi. (1995). **The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation.** Oxford University Press.

Osborne, D. R. (2005). **The Learning Organization and Leadership for the College System** (Doctoral dissertation, Memorial University of Newfoundland, St. John's, NL, Canada).

Pedler, M., Burgoyne, J. and Boydell, T. (1991). **The Learning Company. A Strategy for Sustainable Development**. Mc Graw-Hill, London.

Principal Components and Factor Analysis. Accessed 12 June 2016. Available form http://www.uta.edu/faculty/sawasthi/Statistics/stfacan.html

Senge, P.M. (1990). **The Fifth Disclipline: The Art and Practice of the Learning Organization.** New York : Doubleday.

Thomas, K., and Allen, S. "The learning organization: A meta-analysis of themes in literature." **The Learning Organization**, 13(2), 2006. 123-139.

Causal Factors of Lean Affecting Transportation and Warehousing for Waste Reduction and Value Added: A Literature Review

Ruompol Jantasart*, Ungul Laptaned**
*College of Logistics and Supply Chain Management, Sripatum University
**Graduate College of Management, Sripatum University
*e-mail: iamruompol@hotmail.com

ABSTRACT

The results of many companies can expect to see will differ from that of other companies. It will depend on where you start and what you put into it. Lean manufacturing or lean production is a production practice that considers the expenditure of resources for any goal other than the creation of value for the end customer to be wasteful, and thus a target for elimination. Basically, lean is centered on preserving value with less work. Lean manufacturing is a management philosophy derived mostly from the Toyota Production System (TPS). It is renowned for its focus on reduction of the original Toyota seven wastes to improve overall customer value, but there are varying perspectives on how this is best achieved. To apply lean concepts in the context of warehouses, this research study focuses on applying the concepts for a general warehouse and refrigerated warehouse operation. Normally, a warehouse is a commercial building for storage of goods. Warehouses are used by manufacturers, importers, exporters, wholesalers, transport businesses, customs, etc. Generally, a cold storage company may provide service for keeping import and export chilled/frozen cargo, freezing, re-packing, and container vanning. A cold storage facility is not only essential for increased production capacity and larger profits, but also important in order to achieve maximum efficiency with minimum non-value added waste. This paper reviews the literature detailing lean manufacturing, general warehouse and refrigerated warehouse, and applying lean concepts in warehouses.

Keywords: Lean Manufacturing, Value Stream Mapping, Warehouse, Refrigerated Warehouse

INTRODUCTION

Lean manufacturing or lean production is a production practice that considers the expenditure of resources for any goal other than the creation of value for the end customer to be wasteful, and thus a target for elimination. Working from the perspective of the customer who consumes a product or service, "value" is defined as any action or process that a customer would be willing to pay for. Basically, lean is centered on preserving value with less work. Lean manufacturing is a management philosophy derived mostly from the Toyota Production System (TPS) (hence the term Toyotism is also prevalent) and identified as "Lean" only in the 1990s (Womack, 1990; Holweb, 2006). It is renowned for its focus on reduction of the original Toyota seven wastes to improve overall customer value, but there are varying perspectives on how this is best achieved. The steady growth of Toyota, from a small company to the world's largest automaker, (Bailey, 2008) has focused attention on how it has achieved this. Lean manufacturing is a variation on the theme of efficiency based on optimizing flow; it is a present- day instance of the recurring theme in human history toward increasing efficiency, decreasing waste, and using empirical methods to decide what matters, rather than uncritically accepting pre-existing ideas. To apply lean concepts in the context of warehouses, this research study focuses on applying the concepts for a general warehouse and refrigerated warehouse operation. Normally, a warehouse is a commercial building for storage of goods. Warehouses are used by manufacturers, importers, exporters, wholesalers, transport businesses, customs, etc. They are usually large plain buildings in industrial areas of cities and towns. They usually have loading docks to load and unload goods from trucks. Sometimes warehouses are designed for the loading and unloading of goods directly from railways, airports, or seaports. They often have cranes and forklifts for moving goods, which are usually placed on ISO standard pallets loaded into pallet racks. A warehouse is typically

divided into functional areas that are designed to facilitate the material flow (Tompkins et al., 2010). The storage area is often divided into a reserve and a forward storage area. The reserve storage area covers typically distant and heavily accessible locations, e.g., the uppermost part of a rack, and is used to ensure the replenishment for the forward storage area (Peter Bodnar, 2013). For the specific refrigerated warehouse, there is a need for more efficient cold storage facilities in order to serve with the food consumption industries. Generally, a cold storage company may provide service for keeping import and export chilled/frozen cargo, freezing, re-packing, and container vanning. A cold storage facility is not only essential for increased production capacity and larger profits, but also important in order to achieve maximum efficiency with minimum non-value added waste. This paper reviews the literature detailing lean manufacturing, general warehouse and refrigerated warehouse, and applying lean concepts in warehouses.

WHAT IS LEAN MANUFACTURING ?

Definitions

Lean manufacturing or lean production, which is often known simply as "Lean", is a production practice that considers the expenditure of resources for any goal other than the creation of value for the end customer to be wasteful, and thus a target for elimination. In a more basic term, more value with less work. Lean manufacturing is a generic process management philosophy derived mostly from the Toyota Production System (TPS) (hence the term Toyotism is also prevalent) and identified as "Lean" only in the 1990s. It is renowned for its focus on reduction of the original Toyota seven wastes in order to improve overall customer value, but there are varying perspectives on how this is best achieved. The steady growth of Toyota, from a small company to the world's largest automaker, has focused attention on how it has achieved this.

Lean principle come from the Japanese manufacturing industry. The term was first coined by John Krafcik in a Fall 1988 article, "Triumph of the Lean Production System," published in the Sloan Management Review and based on his master's thesis at the MIT Sloan School of Management. Krafcik had been a quality engineer in the Toyota-GM NUMMI joint venture in California before coming to MIT for MBA studies. Krafcik's research was continued by the International Motor Vehicle Program at MIT, which produced the international best-seller book co- authored by James Womack, Daniel Jones, and Daniel Roos called The Machine That Changed the World (1990). For many, Lean is the set of "tools" that assist in the identification and steady elimination of waste (muda). As waste is eliminated quality improves while production time and cost are reduced. Examples of such "tools" are Value Stream Mapping, Five S, Kanban (pull systems), and poka-yoke (error-proofing).

There is a second approach to Lean Manufacturing, which is promoted by Toyota, called the Toyota Way, in which the focus is upon improving the "flow" or smoothness of work, thereby steadily eliminating mura ("unevenness") through the system and not upon 'waste reduction' per se. Techniques to improve flow include production leveling, "pull" production (by means of kanban) and the Heijunka box. This is a fundamentally different approach to most improvement methodologies which may partially account for its lack of popularity. The difference between these two approaches is not the goal but the prime approach to achieving it. The implementation of smooth flow exposes quality problems which already existed and thus waste reduction naturally happens as a consequence. The advantage claimed for this approach is that it naturally takes a system-wide perspective whereas a waste focus has this perspective, sometimes wrongly, assumed. Some Toyota staff have expressed some surprise at the tool-based approach as they see the tools as work-around made necessary where flow could not be fully implemented and not as aims in themselves.

Both Lean and TPS can be seen as a loosely connected set of potentially competing principles whose goal is cost reduction by the elimination of waste. These principles include: Pull processing, Perfect first-time quality, Waste minimization, Continuous improvement, Flexibility, Building and maintaining a long term relationship with suppliers, Autonomation, Load leveling and Production flow and Visual control. The disconnected nature of some of these principles perhaps springs from the fact that the TPS has grown pragmatically since 1948 as it responded to the problems it saw within its own production facilities. Thus what one sees today is the result of a 'need' driven learning to improve where each step has built on previous ideas and not something based upon a theoretical framework. Toyota's view is that the main method of Lean is not the tools, but the reduction of three types of waste: muda ("non-value-addingwork"), muri ("overburden"), and mura ("unevenness"), to expose problems systematically and to use the tools where the ideal cannot be achieved. Thus the tools are, in their view, workarounds adapted to different situations, which explains any apparent incoherence of the principles above.

Previous Research on Lean Manufacturing

Ohno (1988)'s concept recognized the scheduling of work should not be driven by sales or production targets but by actual sales. Given the financial situation during this period, over-production had to be avoided and thus the notion of Pull (build to order rather than target driven Push) came to underpin production scheduling. Ohno at Toyota mentioned the concept of Toyota Production System (TPS). It is principally from the TPS, but now including many other sources, that Lean production has developed. While, Womack et al. (1990) published their groundbreaking book on lean production, "The Machine That Changed the World." Initially, lean initiatives focused on examining existing manufacturing processes, then re-working such processes to increase efficiencies. Similarly, Abdullah (2003) addresses the application of lean manufacturing concepts to the continuous production/ process sector with a focus on the steel industry. The goal of this research is to investigate how lean manufacturing tools can be adapted from the discrete to the continuous manufacturing environment, and to evaluate their benefits on a specific application instance. Although the process and discrete industry share several common characteristics, there are areas where they are very different. Both manufacturing settings have overlap, but at the extreme, each has its unique characteristics. This research attempts to identify commonalities between discrete and continuous manufacturing where lean techniques from the discrete side are directly applicable. The ideas are tested on a large steel manufacturing company (referred to as ABS). Value stream mapping is used to first map the current state and then used to identify sources of waste and to identify lean tools to try to eliminate this waste. The future state map is then developed for a system with lean tools applied to it. To quantify the benefits gained from using lean tools and techniques in the value stream mapping, a detailed simulation model is developed for ABS and a designed experiment is used to analyze the outputs of the simulation model for different lean configurations. Generalizations of the results are also provided. Furthermore, Sriariyawat and Zunder (2007) describe the impact of lean production to supply chain. There are some issues that might be considered for suppliers who are going to join or be the partner with Lean manufacturer. Also, the summarize effect of Lean production will be conducted a first round Delphi survey. The future study will gather information of the impacts of Lean production from Delphi expert panel from different regions (Thailand and European countries). Shahin and Janatyan (2010) stated that while Group Technology (GT) has considerable effects on important dimensions of lean production such as production wastes, set up time, quality and inventory management, the relationship between the two subjects has been not been sufficiently addressed in the literature. In this paper, a conceptual model has been proposed for enhancing productivity through the application of Group Technology (GT) in lean production systems. The model includes dimensions of GT and its relationship with lean production goals. Statistical analysis has been conducted and the links in the proposed model have been examined based on a questionnaire. The statistical population included managers of two industrial companies. The results confirm the high correlation between the elements of the proposed model in both companies. Also, the results of the variance analysis imply that except two items of the questionnaire, there is no difference in other items between the two companies.

Moreover, Ross (2003) stated that lean manufacturing has been re-discovered' by many UK manufacturing companies over the past two years. Announcements of its 'death' in the late 1990s as companies' focus moved into topical areas such as enterprise resource replacement (ERP), e-business, supply-chain management and product data management were undoubtedly premature. In a study completed by Codexx earlier this year into 25 medium-sized manufacturing companies based in the UK, 10 of them had an active lean manufacturing programme. A survey of 100 UK manufacturing executives in 2002 for The Manufacturer magazine showed that 45% were seeking to implement lean manufacturing within 12-24 months. Adopt a lean manufacturing strategy but make sure innovation plays a key part. On the other hand, Brown (2005) presented lean manufacturing, which establishes small production "cells," or teams of workers, who complete an entire product from raw material processing through final assembly and shipment, increases health and safety hazards by mixing previously separated exposures to various chemicals (with possible additive and cumulative effects) and noise. The intens ification of work leads to greater ergonomic and stress-related adverse health effects, as well as increased safety hazards. The standard industrial hygiene approach of anticipation, recognition, evaluation, and hazard control is applicable to lean operations. A focus on worker participation in identifying and solving problems is critical for reducing negative impacts. A key to worker safety in lean production operations is the development of informed, empowered, and active workers with the knowledge, skills, and opportunity to act in the workplace to eliminate or reduce hazards.

WAREHOUSES

Definitions

General Warehouse

A warehouse is a commercial building for storage of goods. Warehouses are used by manufacturers, importers, exporters, wholesalers, transport businesses, customs, etc. They are usually large plain buildings used for commercial purposes for storage of goods in industrial areas of cities and towns. They usually equipped with loading docks to load and unload goods from trucks. Sometimes warehouses load and unload goods directly from railways, airports, or seaports. They often have cranes and forklifts for moving goods, and are placed on ISO standard pallets loaded into pallet racks. The warehouse can also be preferred for distribution purposes. But since nothing the warehouse do with the item gives it more value in monetary terminology, little handling of the item as possible is to be preferred (Tostar, Martin and Per Karlsson, 2013). A warehouse requires labor, capital (land and storage and-handling equipment) and information systems, all of which are expensive. For most operations the answer is no. Warehouses, or their various cousins, provide useful services that are unlikely to vanish under the current economic scene (Bartholdi, John J. and Steven T. Hackman, 2014).

Stored goods can include any raw materials, packing materials, spare parts, components, or finished goods associated with agriculture, manufacturing, or commerce.

Some of the most common warehouse storage systems are:

- Pallet rack including selective, drive-in, drive-thru, double-deep, pushback, and gravity flow
- Mezzanine including structural, roll formed, rack supported, and shelf supported
- Cantilever Rack including structural and roll formed
- Industrial Shelving including metal, steel, wire, and catwalk
- Automated Storage and Retrieval System (ASRS) including vertical carousels, vertical lift modules, horizontal carousels, robotics, mini loads, and compact 3D

Traditional warehousing continuously is declining since the last decades of the 20th century, with the gradual introduction of Just in Time (JIT) techniques. The JIT system promotes product delivery directly from suppliers to consumer without the use of warehouses, but in some cases like of offshore outsourcing and offshoring in about the same time period, the distance between the manufacturer and the retailer (or the parts manufacturer and the industrial plant) grew considerably in many domains, necessitating at least one warehouse per country or per region in any typical supply chain for a given range of products. Recent retailing trends have led to the development of warehouse-style retail stores. These high-ceiling buildings display retail goods on tall, heavy duty industrial racks rather than conventional retail shelving. Typically, items ready for sale are on the bottom of the racks, and crated or palletized inventory is in the upper rack. Essentially, the same building serves as both warehouse and retail store.

<u>Refrigerated Warehouse</u>

Cold storage may refer to a form of refrigerated storage. The cold storage company may provide service for keeping import and export chilled/frozen cargo, freezing, re-packing, and container vanning. A cold storage facility is not only essential for increased production capacity and larger profits, but also important in order to achieve maximum efficiency with minimum non-value added waste.

Previous Research on General and Refrigerated Warehouse

Duiven and Binard (2002) conducted the research on cold stores or refrigerated warehouses that are facilities where perishable foodstuffs are handled and stored under controlled temperatures with the aim of maintaining quality. Preservation of food can occur under chilled (above zero) or frozen (below zero) temperatures. For some products, other conditions besides temperature control might be required: for living products (e.g. fruit) the moisture content and/or the composition of the surrounding atmosphere has to be changed as well. Controlled-Atmosphere storage of Ultra-Low-Oxygen storage are some of the techniques available. In a later year, Nitin Magoo (2003) stated that refrigerated warehouses play an important link in the storage of food products throughout the year under conditions specially suited to prevent their decay. In doing so, refrigerated warehouses serve as an indispensable link in maintaining the availability of otherwise seasonal food products all year round. A proper humidity and temperature level has to be maintained in the warehouse at all times to make this possible. The operation of the warehouse is an energy intensive process; however, under many electricity pricing tariffs, there are no cost benefits of adopting operating strategies that shift electrical usage to lower price (off-peak) periods, i.e., a demand-shifting strategy. But, with the deregulation of utility rate structures, there has been a gradual shift towards Real Time Pricing (RTP), whereby the electricity price varies every hour. The RTP rate is a typical example of the demand-supply interaction. The RTP structure offers consumers the incentive of reducing their electricity bill if they can shift their loads from high to low price periods. The benefit to the end-user is reduced utility operating costs (even with equal or slightly higher energy usage). The utilities benefit by being able to reduce their cost of electricity generation by stimulating stability in their aggregate demand of electricity through pricing signals.

Nonetheless, Gottlieb (2006) stated that refrigerated warehouse facilities operate in different fashions, depending upon whether they offer public or private refrigerated space. Public general storage facilities typically store food for clients at a stated unit rate. Private general storage facilities exist to facilitate an operator's role- often that of a producer, processor or manufacturer of refrigerated food products. Semi- private facilities store an operator's products in addition to offering storage space to outside clients. All facilities attempt to turn product over quickly, aiming for "just-in-time" delivery. Most refrigerated warehouse facilities have loading docks, and nearly all have interiors divided into cooler space and freezer space. Cooler space temperatures may range from 0 to 50 degrees Fahrenheit, while freezer space temperatures range from -5 degrees Fahrenheit to -30 degrees Fahrenheit. Among all operators, freezer space occupies 78 percent of total warehouse area; cooler space fills the remaining 22 percent. CEC (2007) mentioned that refrigerated warehouses have long been the target of energy efficiency programs run by the IOUs. These programs have generally targeted shell and refrigeration equipment specifications. Shell requirements address wall and ceiling U-values, interior wall U-values, floor U-values for frozen food warehouses, and door U-values. Refrigeration systems requirements address condenser sizing, condenser fan and pump power, condenser fan controls, compressor motor efficiency, compressor capacity control, evaporator sizing, evaporator fan control, and evaporator fan motor efficiency. Refrigerant piping and storage vessels, when located outside, have maximum U-value requirements. Lighting generally defaults to Title 24 requirements for warehouse and/or C&I work area categories. As part of this case study, we carried out secondary research on refrigerated warehouse energy efficiency, conducted interviews with contractors and designers, and conducted detailed energy modeling and economic analysis on a series of potential measures that could be addressed within Title 24. Based on the results of these activities, we propose a set of changes to the Standards.

Pacific Gas and Electric Company (2007) carried out secondary research on refrigerated warehouse energy efficiency, conducted interviews with contractors and designers, and conducted detailed energy modeling and economic analysis on a series of potential measures that could be addressed within Title 24. Based on the results of these activities, we propose a set of changes to the Standards. The proposed changes to Title 24 affect the building shell insulation levels, evaporator fan controls, condenser fan power and control strategies, compressor plant controls and interior lighting levels for refrigerated warehouses. The equipment-related changes deal only with the storage part of the facility; standards for pre-coolers or other clearly process related equipment was not addressed. Whereas, Bledso (2009) proposed the action plan of cold chain and storage. Warehousing and cold storage are the central elements in the food harvest, preservation and distribution system and should not be considered in isolation, but rather as a part of a primary sector commonly referred to as the "Cold Chain." Constraints in the cold storage and warehousing sector in Azerbaijan go beyond a basic lack of capacity. Where cold storage exists, they also include a knowledge gap in how to build, run, and maintain a storage facility. Preventative maintenance schedules are lacking and rudimentary activities such as daily recording of cold chamber temperatures and humidity controls also seem to be missing. There are also problems of management and marketing of existing warehouse and cold storage facilities, which are often empty due to mismanagement. Finally, the fruit and vegetable sector as a hole lacks fundamental expertise in regards to post harvest handling of their crops. Given the importance of cold storage to many of the fruit and vegetable value chains, this is a sector where PSCEP could have a major impact.

Agricultural Statistics Board (2010) General refrigerated storage capacity in the United States totaled 3.79 billion gross cubic feet on October 1, 2009, an increase of 14 percent since the previous survey was conducted two years ago. While most of the increase from the previous survey was due to increased survey coverage of existing warehouses, some was due to new construction. This was the 46th biennial survey of refrigerated warehouses. The five States with the largest gross general warehouse capacity (million cubic feet) were: California with 495; Florida, 274; Pennsylvania, 227; Georgia, 218; and Texas, 198. In 2011, California Utilities Statewide Codes and Standards Team proposed changes to the Mandatory Requirements for Refrigerated Warehouses, Section 126 of the 2008 California Building Energy Efficiency Standards (the 2008 Standards. Refrigerated warehouses are extremely energy intensive and are fertile ground for additional energy savings and demand reductions. While, Cole (2011) mentioned about two process freezing techniques - contact freezing and air blast freezing. Contact freezers typically have lower operating costs, particularly from the standpoint of the amount of refrigeration required to accomplish the freezing and the cost of the associated energy required to do the freezing. This consideration will define the need for ice production and handling, special cutting, portioning, or other processing and/or cooking machinery. However, Jim Thompson (2011) mentioned that energy use in a cold storage facility is affected by the amount of heat the refrigeration equipment must remove and the efficiency of the equipment. The main sources of heat in a facility for long-term storage are transmission through walls, evaporator coil fans, lights, air leakage, and respiration of the stored commodity. Refrigeration system design has a great effect on energy use. The temperature of the refrigerant fluid after it is cooled in the condenser should be as low as possible. For example, a facility maintaining 32°F (0°C) and a condensing temperature of 125°F (52°C) requires 50 percent more power than one that operates at a condensing temperature of 95°F (35°C).

McMullan (2011) detailed the procedures of non-destructive infrared evaluation on two commercial refrigeration facilities and report the findings of these inspections. The use of non- destructive testing methods to examine the thermal envelope of low and medium temperature refrigerated facilities is the subject of this paper. Commercial refrigeration is similar to the refrigeration that occurs in your household refrigerator. Simply, it is the process of removing heat from an area and transferring that heat to a place where it makes little or no difference. Furthermore, the use of non- destructive infrared imaging of the refrigerated box provides an invaluable dialogistic tool. The presence of any type of breach in the box can create havoc with the refrigeration system. As the system works to remove latent and sensible heat from the cooler, the uncontrolled addition of ambient air can cause a number of problems including additional energy consumption, product loss and thermal envelope damage. Besides, Pineda and Diaz (2011) proposed that liquid-desiccant systems have been extensively studied as a way of reducing the latent load on air conditioning systems. Most of the studies have targeted the removal of moisture from air at ambient conditions. The literature about the use of liquid desiccants in low temperature applications is scarce. In this study, a small-scale liquid-desiccant absorber is installed inside a commercial refrigerated warehouse. Its performance under realistic operating conditions inside a pre-cooling room is analyzed. The results show that the dew point temperature of the air downstream of the absorber is comparable to the evaporator surface temperature suggesting the potential to delay the formation of ice on the cooling coil. An internal heat exchanger is used to lower the temperature of the inlet liquid desiccant flow to the absorber and the regeneration process is performed using only ambient air. The analysis of the reduction in water and energy consumption for a scale dup system is also performed. Nonetheless, Reindl and Mitchell (2011) investigated the possibility to utilize product stored in a refrigerated warehouse as a thermal energy storage media to minimize energy costs under real-time pricing rate structures. Demand shifting, i.e. precooling the warehouse during hours of low electricity prices to a lower temperature and shutting down the refrigeration equipment during high price hours, can yield operating cost savings. The increase in product temperature during equipment shutdown limits the possible floating duration. A computer model of a representative refrigerated warehouse was developed. The model includes the building envelope, the refrigeration systems and a model of the stored product. A thermally massive and a lightweight wall construction were investigated.

LEAN WAREHOUSE

Definitions

The underlying theme of “lean” thinking is to produce more or do more with fewer resources and less waste. Lean manufacturing is a recognized discipline-but the concept is just beginning to take hold in the distribution center. For applying lean concepts in warehousing, it can be applied to the distribution center to cut waste, improve productivity, increase space utilization and meet increasing customer demands. Lean principles can be applied key warehousing functions such as receiving, put- away/storing, replenishment, picking, packing and shipping. Each section concludes with a list of action items which guides the reader from theory to practical steps that can be implemented in the warehouse. It’s a practical approach that will help any warehouses reduce the waste from the operations.

Previous Research on Lean Warehouse

Wanitwattanakosol and Sopadang (2010) proposed a conceptual framework to apply many techniques for implementing lean in the high-variety low-volume (HVLV) environment is presented. Lean production has increasingly being implemented as a potential solution for many organizations. Anyway, the lean formula is applicable directly only to the make-to-stock business, but the make-to-order (MTO) product environment has to adapt lean manufacturing principle. The objective of this paper is to develop a suitable lean manufacturing system for SMEs. This modeling framework is also used to study the performance of the system for improving effectiveness. This paper addresses how to combine lean concept with simulation optimization, the step of this framework to obtain the optimization solution. On the other hand, Womack and Jones (2003) stated that achieving lean warehousing requires a certain mind set. A can-do attitude is the starting point. If you and your staff don't believe that "the perfect order" is attainable, normal error rates will persist. Lean thinking will require a conversion from top-down leadership to bottom-up initiatives. In a lean operation, every worker is an inspector, and everyone is expected to help the company achieve continuous improvement. Lean thinking will not occur in a hierarchical environment. Managers must become coaches rather than tyrants. Employees must be rewarded for being proactive.

According to logistics' view point, Zylstra (2005) conducted a study applying lean concepts to distribution and logistics. The challenges facing Profit-Chain Company were higher total logistics costs subject to financial budget pressures. There are a number of barriers to improve distribution and logistics operations such as freight cost or reliability, customer requirements, forecast accuracy, labor costs, quality, or planning processes that needed to be solved. The results indicated that forecasts are only accurate in the aggregate and over longer periods of time, re-planning as forecasts change takes time and effort, re-planning tends to induce snowball effect, customer service policies are not well documented or formalized, minimizing transportation in isolation can be a faulty objective, and high inventories may not equal responsiveness. Sezen and Erdogan (2009) conducted a study aimed at introducing the lean philosophy in the strategic supply chain management and its process. The lean tools are used to reduce wasteful activities across the supply chain. |The approach of lean brings the enterprises a value stream, which is called a business model. To reach high quality and customer satisfaction; the whole supply chain and each every chain implements the lean principles to have a competitive advantage and to reduce costs. So, the lean production can give the lower costs through eliminating waste.

Garcia (2007) conducted a case study of the ongoing application of pork producer by investigating lean concepts in normal warehouse operation. He assessed the operation using a value stream mapping (VSM) and product families and warehouse data, and identified lean improvements and continuous improvements. The resulted indicated that by proposing the future state using VSM, it was needed to expand warehouse to provide staging areas, most pallets are staged on floor, revise order picking methods, upgrade robotic palletizing systems, schedule and plan improved production, and increase turns of new markets for frozen products. Similarly, Calderone (2008) mentioned that a recent study involving a large HME supplier revealed that their overall order processing cycle time was grossly inefficient. Orders were being worked on less than 40 percent of the time within the total cycle time. Nearly nine percent of the total cycle time was spent on wasteful activities such as removing items from blocked aisles, waiting for a lift truck, searching for products, dealing with backorders, or staff having to deal with interruptions not directly related to picking and shipping. Many orders sat waiting or idle nearly 50 percent of the total cycle time. Sobanski (2009) conducted the research undertaken to fill a gap in the academic literature and in practice by developing a comprehensive lean implementation assessment tool for warehousing operations implementing lean manufacturing principles and techniques. The lean implementation assessment tool developed provides specific, actionable items that can be used in practice to further implement lean production and provide useful information to monitor the initiative's progress and make better resource decisions. Furthermore, the results from the application of the lean implementation assessment tool are analyzed to better understand the practical implementation and underlying factors of lean warehousing. Consequently, the research outcomes are two-fold, both filling the gap in the development of a comprehensive warehousing lean implementation assessment tool and providing insight into the actual implementation of lean warehousing.

In 2011, Dharmapriya and Kulatunga mentioned that according to Lean thinking it can be decided that the efficiency of warehouse operations depends on the layout arrangement, material handling techniques and media of transportation. Therefore, this study attempts to optimize warehouse layout: by allocating an economical place to each type of item while minimizing the honeycombing. However, due to the computational complexity of finding an optimal allocation within reasonable time frame, this is mathematically termed as NP-hard type problems. It has been found in the literature that the heuristic approaches are highly attractive than the traditional approaches for this instances. The Simulated Annealing heuristic was used to determine the optimal allocation of each category once the initial solution is generated by greedy approach. Generating a shortest route to collect all the items of a respective order is also an objective of this study. The route was decided based on the item's rank in the delivery route, distance in between two consecutive types of items and the weight. The improved layout was tested on several case studies and simulation results show that improved layout is beneficial in terms of travel distance (reduced by 30%) and resource utilization. Whereas, Fledderjohann (2011) stated that with a modernization project going on upstream from the warehouse, it was clear the Goodyear plant would require more than a retrofit for the current manual processes used for tire distribution. With the high number of SKUs, manual sorting capabilities had reached capacity, and Goodyear wanted to protect its workforce from the risk of injuries. It was also essential to have a Supply Chain Deployment strategy that offered real advantages to customers. It was also mentioned that in today's lean manufacturing and warehousing environment, it's a competitive advantage to have automation that can sort, temporarily stage, then ship tires directly to customers on demand. It not only reduces labor costs, it also keeps inventory levels low and customer response high. In the same year, Martichenko and Luery stated that the lean thinker believes in standard work as it produces the baseline from which we will improve. Visibility of material flow, inbound logistics, internal warehouse flow, and outbound logistics are critical to the lean warehouse. It is needed to understand the flow of material and be able to determine if we are supporting the "perfect order"; the right quantity, at the right place, at the right time in the right quality. The lean concept of "visual management" allows us to understand the score of the game (operation) so we can make decisions in real time that impact the overall flow of material to the customer. This is counter intuitive to many warehousing operations where the operation simply reacts to what trucks (or orders) show up at the facility on any given day. While, Venkateswaran et al (2011) conducted the research that implements, documents and evaluates the impact of implementing a hybrid 5S strategy versus two traditional 5S on hospital warehouses' operations by using Hybrid 5S that is an integration of inventory management techniques and process improvement tools. The results indicated that Hybrid 5S had the greatest impact compared to the traditional methods. Further measurement is required to maintain a steady increase in inventory turnover. Employee training and top-management involvement needs to be exercised in order to sustain the improvements for long term.

TABLE 1 SUMMARY OF RESEARCH PAPERS ON LEAN IN WAREHOUSE/ DISTRIBUTION/ LOGISTICS

Researcher	Theme and Description
Lean Manufacturing	
Ohno (1988)	A concept of Toyota Production System (TPS) Beyond Large-Scale Production and Lean production
Krafcik (1988)	Lean principles come from the Japanese manufacturing industry in the article, "Triumph of the Lean Production System"
Womack (1990)	Lean production in automotive industry. Lean initiatives focused on examining existing manufacturing processes
Zylstra (2005)	Lean concepts to distribution and logistics. Its aims at improving distribution and logistics operations such as freight cost or reliability, customer requirements, forecast accuracy, labor costs, quality, or planning processes
Sriariyawat and Zunder (2007)	Lean production to supply chain. The study is conducted to investigate the impacts of Lean production from Delphi expert panel from different regions
Pettersen (2009)	Lean production with conceptual and practical issues. He reviewed the literature to delineate what is Lean finds little evidence that the removal of waste is central to Lean yet Taichi Ohno
Sezen and Erdogan (2009)	Lean philosophy in strategic supply chain management and value creating. The approach of lean brings the enterprises a value stream, which is called a business model
Wanitwattanakosol and Sopadang (2010)	Lean in the high-variety low-volume (HVLV) environment. The objective of this paper is to develop a suitable lean manufacturing system for SMEs

Researcher	Theme and Description
General and Refrigerated Warehouse	
Duiven and Binard (2002)	Cold stores or refrigerated warehouses that are facilities where perishable foodstuffs are handled and stored under controlled temperatures with the aim of maintaining quality
Nitin Magoo (2003)	Refrigerated warehouses play an important link in the storage of food products and serve as an indispensable link in maintaining the availability of otherwise seasonal food products all year round
Gottlieb (2006)	Refrigerated warehouse facilities that operate in different fashions, depending upon whether they offer public or private refrigerated space
CEC (2007)	Refrigerated warehouses with energy efficiency programs run
Pacific Gas and Electric	Secondary research on
Company (2007)	refrigerated warehouse energy efficiency, conducted interviews with contractors and designers, and conducted detailed energy modeling and economic analysis on a series of potential measures that could be addressed within Title 24
Bledso (2009)	Warehousing and cold storage are the central elements in the food harvest, preservation and distribution system and should not be considered in isolation, but rather as a part of a primary sector commonly referred to as the “Cold Chain”
Agricultural Statistics Board (2010)	General refrigerated storage capacity in the United States totaled
California Utilities Statewide Codes and Standards Team (2011)	The proposed changes to the Mandatory Requirements for Refrigerated Warehouses
Cole (2011)	Two process freezing techniques - contactfreezing and air blast freezing

Researcher	Theme and Description
Dharmapriya and Kulatunga (2011)	Investigating new strategy for warehouse optimization by the use of lean warehousing. They studied the efficiency of warehouse operations that depends on the layout arrangement, material handling techniques and media of transportation
Jim Thompson (2011)	Energy use in a cold storage facility is affected by the amount of heat the refrigeration equipment
McMullan (2011)	The procedures of non- destructive infrared evaluation on two commercial refrigeration facilities and report the findings of these inspections with the use of non-destructive testing methods and non- destructive infrared imaging of the refrigerated box
Reindl and Mitchell	Investigating the
(2011)	possibility to utilize product stored in a refrigerated warehouse as a thermal energy storage media to minimize energy costs under real-time pricing rate structures
Lean Warehouse	
Womack and Jones (2003)	Lean thinking in the warehouse and existing manufacturing processes. In a lean operation, it is expected to help in achieving continuous improvement
Garcia (2004)	Showing how a warehouse operation can be improved using lean concepts and techniques. Warehouse improvement requires optimizing material flow, order picking, replenishment, and dock operations. Although many traditional lean techniques maybe difficult to apply, the concepts of improving material flow and eliminating waste can be used to make significant improvement in warehouse lead time.

Researcher	Theme and Description
Garcia (2007)	Lean concepts in normal warehouse operation. The operation using a value stream mapping (VSM) and product families and warehouse data, and identified lean improvements and continuous improvements
Calderone (2008)	Involving a large HME supplier that revealed the overall order processing cycle time was grossly inefficient and wasteful activities of handling materials equipment
Sobanski (2009)	Developing a comprehensive lean implementation assessment tool for warehousing operations implementing lean manufacturing principles and techniques
Martichenko and Luery (2011)	Visibility of material flow, inbound logistics, internal warehouse flow, and outbound logistics are critical to the lean warehouse
Venkateswaran et al (2011)	Implementing, documenting, and evaluating the impact of implementing a hybrid 5S strategy versus two traditional 5S on hospital warehouses' operations by using Hybrid 5S that is an integration of inventory management techniques and process improvement tools
Dehdari, P. (2013).	Lean warehousing is an upcoming research fields which often lack clear definitions, measurements and concepts. Adoption of a lean culture in a warehouse environment enables the supply chain to deliver extra added value.

CONCLUSION

The literature review presented here identifies detailed information of lean manufacturing, general warehouse and refrigerated warehouse, and applying lean concepts in warehouses that can be used for developing a proposed model of lean in warehouses operation. Nonetheless, this study also proposes lean tool development and regression model formulation in the warehouses operation in a later stage. It is hypothesized that creating a lean warehouse operation may understand cycle time and identify non-value added activities that are important requirements in order to identify lean improvement opportunities. Implementing lean tools and concepts into warehouse operations has produced impressive results in many different industries. Logistics service providers can have benefits by gradually transforming existing operations through the application of lean tools and concepts. Formulating the multiple regression model of the lean warehouses operation may identify what type of parameters can have a direct impact of the non-value added and necessary non-value added activities.

REFERENCES

Abdullah, F. (2003). Lean Manufacturing Tools and Techniques in the Process Industry with a Focus on Steel, Ph.D. Thesis, University of Pittsburgh, Pittsburgh, Pennsylvania, USA.

Bailey, D. (2008). Automotive News calls Toyota World No 1 Car Make, Reuters.com. Reuters. [On-Bartholdi, John J. and Steven T. Hackman (2014). Warehouse & Distribution Science. 0.96. The Supply Chain and Logistics Institute, Georgia Institute of Technology, pp. 5.

Bennett, H. and Marcus, P. (1951). We Never Called Him Henry. New York: Fawcett Publications. LCCN 51-036122.

Bicheno, J., and Holweg, M. (2009). The Lean Toolbox. PICSIE Books. (ISBN 978-0954124458)

Brown, G.D. (2005). Lean Manufacturing, International Journal of Occupational and Environmental Health, 13(3), pp. 249-257.

Dehdari, P. (2013). Measuring the Impact of Techniques on Performance Indicators in Logistics Operations, Ph.D thesis, Karlsruher Instituts für Technologie, Karlsruhe.

Demeter, K., & Matyusz, Z. (2011). The impact of lean practices on inventory turnover. International Journal of Production Economics, 133(1), 154-163. Ford, H. and Crowther, S. (1922). My Life and Work, Garden City,NewYork,USA: Garden City Publishing Company, Inc.

Holweg, M. (2007). The Genealogy of Lean Production, Journal of Operations Management, 25 (2), pp. 420-437.

Hounshell, D. A. (1984). From the American System to Mass Production, 1800-1932: The Development of Manufacturing Technology in the United States, Baltimore, Maryland, USA: Johns Hopkins University Press, ISBN 978-0-8018-2975-8, LCCN 83-016269.pp 248 ff.

Krafcik, J. F. (1988). Triumph of the Lean Production System, Sloan Management Review, 30 (1): pp. 41-52.

Maskell and Baggaley (December, 2003). Practical Lean Accounting. Productivity Press, New York, NY. Ballé, M. and Ballé, F. (2009). The Lean Manager, Lean Enterprise Institute.

Ohno, T. (1988). Toyota Production System, Productivity Press, p. 8. (ISBN 0-915299-14-3) Pettersen, J., (2009). Defining Lean Production: Some Conceptual and Practical Issues, The TQM Journal, 21(2), 127-142.

Radnor, Z., Walley, P., Stephens, A., and Bucci, G. (2008). “Evaluation Of The Lean Approach To Business Management And Its Use In The Public Sector”.[On-LineAvailable]:http://www.scotland.gov.uk Publications/2006/06/13162106/0. Retrieved 19 April 2008.

Ross, R. D. (2003). Lean is not Enough Lean Manufacturing, Manufacturing Engineer, 82(4), p. 14. Ruffa, Stephen A. (2008). Going Lean: How the Best Companies Apply Lean Manufacturing Principles to Shatter Uncertainty, Drive Innovation, and Maximize Profits. AMACOM. ISBN 0-8144-1057-X.http://books.google.com/?id=_Q7OGDd61hkC.

Shahin, A. and Janatyan, N. (2010) Group Technology (GT) and Lean Production: A Conceptual Model for Enhancing Productivity, International Business Research, 3(4), October, 2010.

Tipat Sottiwan, Chutidaj Munkongtum. (1990). Management Planning for Food Packaging, Case of varies Production Capacity.

Tostar, Martin and Per Karlsson (2013). Lean Warehousing - Gaining from Lean thinking in Warehousing

Wanitwattanakosol, J. and Sopadang, A. (2010). A Framework for Implementing Lean Manufacturing System in Small and Medium Enterprises, In Proceedings of the 2nd International Conference on Logistics and Transport & the 1st International Conference on Business and Economics, 16-18 December, 2010, Rydges Lakeland Resort Queenstown, Queenstown, New Zealand.

Womack, J.P and Jones, D.T. (2003). Lean Thinking, Free Press.

Womack, J.P., Jones, D.T., and Roose, D. (1990). The Machine That Changed the World.

Trade and Innovation in the modern world; Green Innovation Start up by Green Industrials and Renewable energy resource".

Ratchayaporn O-sot
Faculty of Business, Bangkokthonburi University
e-mail: ratcha8828@gmail.com

ABSTRACT

While environmental investments are welcome by society, entrepreneurships need to identify the circumstances favoring the generation of both corporate profits and public benefits. If in the past, innovation was predominantly driven by the intention of exceeding customers' expectation or to create simpler and less costly processes. In the present, many organizations are required to respond to environmental and social demands.

With the context for trade and innovation is does not new or strange for enterprise. On the other hand, they are meaningful and difference ways to interpret them. Depend on how deep is your corporate? Or How to increasing your value and reach of both corporate profits and public benefits?that should be make your organization growth and sustainability. The major environmental concerns in the 21st century are atmosphere pollution; human health is become the main objective with any related fields. The objective of trade is to make a profit as much as business can. Productivity and profitability are efficiency by technology, both in operation and production management. Innovation is implementation to every organization, its tool of management and fulfill with technology advance. When information technology has influence with business sector and personal, create machine and destroy environmental, renewable materials and disposal wastes, increase profits and decrease durability. Thus, company'senvironmental performance while enhancing its competitiveness. In every enterprise should be identification includes not only the understanding of environmental demands but also customer's requirements and acceptance of environmentally-friendly products, competitor's action, and the innovation of processes or products. The significant of this research is to study of Trade and Innovation in the modern world; Green Innovation Start up by Green Industrials and Renewable energy resource. Furthermore, we should find the answer from these following questions as well as we can; How human live and safe this world? Green Innovation Startup is growth by green industrials or not? Can we added value to business by renewable energy resource?. The absolute answer is does not mean 'Yes' or 'No' but the way to success is 'Sustainability'.

Keywords: Environmental investment, Green Innovation Start up, Green industrials, Renewable energy resource, Competitive Environment Strategy.

Introduction

Since technology became one part of human life, how important they are and no one else deny them. No matter what you do, where you are…they are always come along with you. Furthermore, demand in technology is increasing as continuously and more than two decades, they have influence with our life. It is ordinary cycle, demand and supply, consumer behavior has been changed. Manual products were transforming to technology and always need technology advance.

The significant of this research is to study of Trade and Innovation in the modern world; Green Innovation Start up by Green Industrials and Renewable energy resource. Furthermore, we should find the answer from these following questions as well as we can; How human live and safe this world? Green Innovation Startup is growth by green industrials or not? Can we added value to business by renewable energy resource?. The absolute answer is does not mean 'Yes' or 'No' but the way to success is 'Sustainability'

If you are moving into the future with an extreme business efficiency, you must know yourself first-know what you should do and what you should not do. To ask the question: "What is suitable for your business, incurrent climates and trends?" The dictator, of course, will always be responses to your production and to your increased productivity. Furthermore, social responsibility is not only pay for cash or aids but also save the earth with Green Industrials. This factor is know-how and can increase productivity for both of existing and start up business. If in the past innovation was predominantly driven by the intention of exceeding customers' expectation or to create simpler and less costly processes, but for today many organizations are required to respond to environmental and social demands. With the context for green innovation , it refer to innovations in the products, processes or in the business model that lead the company to higher levels of environmental sustainability. It is reached by the minimization of environmental impacts and the creation of positive impact on the environment. Green Innovation can happen either to respond to local or global environmental concerns or to construct an environmental leadership in the sector. It has ecological or economical motivation as other types of innovation; it can be incremental or radical.

Renewable energy resource is the one of strategy environmental to increasing productivity, also respond to Green innovation both ecological and economical. On the other hand, Green industrials can increase productivity by environmental concerned and Renewable energy resource is necessary in every organization. They are environmental strategiesthat fulfill both corporate profits and public benefits.

In automotive industry and food industry have influence with human life; people are thinking about what is/are your product made of/from? Or Will these materials can disposable, and how long to disposability themselves?. Not only a lot of questions are following but also environmental problems are occur, too. Automotive industry will think about raw materials to produce car and how to deceased carbon-monocyte to this earth, local air pollution, greenhouse glass, noise, etc. Food industry is concern about food-safety and hygienic, they are important for consumer life. Furthermore, standardization is necessary to every industry; production, ISO series, social responsibility, environmental cares, etc.

Objectives

- To study How human live and safe this world.
- To study does Green Innovation Startup is growth by green industrials or not.
- To study how can we added value to business by renewable energy resource.

Review of Related Literature

In Reinhardt's view, "environmental policy, like other aspects of corporate strategy, needs to be based in the economic fundamentals of the business: the structure of the industry in which the business operates its position within that structure, and its organizational capabilities"

Other academics have also confirmed this proposition; in 2001, Christine Rosen, the chief editor of California Management Review Symposium on Environmental Strategy and Competitive Advantage, stated that the transition from compliance-based to strategic environmental management was still in its early stages. Three years later, several articles in CMR emphasized the strategic importance of proactive environmental management. Although these studies certainly represent a step forward, the relationship between product recovery and competitive advantage was not addressed.

London Environment Strategy; Draft for public consultation, Executive summary, August 2017

AIMS FOR 2050

Climate change and energy- London will be a zero carbon city – with a zero emission transport network and zero carbon buildings.

Waste- London will be a zero waste city. 65% of London's municipal waste will be recycled.

Adapting to climate change- London and Londoners will be resilient to severe weather and longer-term climate change impacts, such as flooding, heat risk and drought.

Green infrastructure- More than half of London's area will be green, and tree canopy cover will increase by ten per cent by 2050.

Air quality- London will have the best air quality of any major world city by 2050, going beyond the legal requirements to protect human health and minimise inequalities.

Noise- The number of people adversely affected by noise will be reduced, and more quiet and tranquil spaces will be promoted

Outcomes

Greener

All Londoners should be able to enjoy the very best parks, trees and wildlife. Creating a greener city is good for everyone – it will improve people's health and quality of life, support the success of businesses and attract more visitors to London.

Cleaner

Londoners want their city to be clean, attractive and healthy – living in a big city does not mean they should accept a dirty and polluted environment. The Mayor will clean up London's air, water and energy in a way that is fair, protects the health of Londoners, and contributes to the fight against climate change.

Ready for the future

Water, energy and raw materials for the products we consume will be less readily available in the future, and climate change will mean higher temperatures, more intense rainfall and water shortages. The Mayor will make sure the city does not waste valuable resources, is prepared for the future and is safeguarded for future generations.

Conceptual Framework

According to the topic of this research: Trade and Innovation in the modern world; Green Innovation Start up by Green Industrials and Renewable energy resource.

Research framework is designed to study; How human live and safe this world? Green Innovation Startup is growth by green industrials or not? Can we added value to business by renewable energy resource?.The combination between theory and environmental policy that has effect on them.Starting with Green Industrialsinformation and Renewable energy resource. There is a need to know about their attitude,how human live and safe this world and does Green Innovation Startup is growth by green industrials or not.

There are many pollution problems and various waste; industry, household, chemical, medical, surgery which are disposable and indisposed. Researcher needs to know the attitude from existing business; how possible that Green Innovation Start up is growth by green industrials? Researchframework is designed to study attitude of people who are the ownership/ executive/ employee in goods and services industry.

In this framework, identification includes not only the understanding of environmental demands but alsocustomer's requirements and acceptance of environmentally-friendly products, environmental effect, disposable and indisposed. To implementation of the idea that Green Innovation Start up by Green Industrials and Renewable energy resource.

Research Methodology

1. Qualitative method is the way that researcher, carry out the results.

2. "Focus group",is population for research, because researcher needs to control quality. They are in goods and services Industry(Thais).

3. Connectionbyway of face-interview.

4.Close end question in theory part and open end question for personal attitude.

5.Population size is 3 per each group and they are the ownership/ executive/ employee in goods and services industry.

6.Research result by comparing the number of sample who have the same or different attitude.

7.Taking all results to analyze, and bring the analysis result, to recommendation that can evoke solutions, suggestions, and also continue research in other related topics areas.

Research Design

1. Depth interview with focus group - random the group from goods and services industry.

2. Study group is manpower and working ingoods and services industry.

3. Appointment to interview; to meet a person at his /her workplace by date and time (Thais).

4. Population size is 5 interviewees from both in goods and services industry, then totally ten.

5. Collects all data at the same time by lead time being within one week.

6. Analysis data to get more information for discussion.

7. Information from discussion can continue recommendation and show some resolutions or suggestions for this research.

Research Instrument

1. Depth interview questionnaires with 5 close end questions and 2 open end questions.

2. Hard copy questionnaire for given to ten interviewees.

Research Procedures

1. Prepare questionnaire with close end 5 questions that involve information of green industrialsand Renewable energy resource, and 2 questions for open end.

2. Make an appointment with the group for interview that they are in goods and services industry in Thailand. To meet a person at his /her workplace by date and time.

3. Collect all data for analysis; implementation of the idea that Green Innovation Start up by Green Industrials and Renewable energy resource.

4. Conclusion for all research result, also discussion and recommendation for continuity in the future. If the result is showed in the contrast way, we can do the research what has cause a problem? On the other hand, if the result is showed in the same way it is

assuming that should is better than previous edition, we also continue what else can develop or improve that can meet the International Standard quality and it is Sustainability.

Data Analysis

Data analysis method is qualitative; conduct a couple of interviews for case studies. Researcher analyzed from interviewee's attitudes and implementation of the idea that Green Innovation Start up by Green Industrials and Renewable energy resource.

From Porter's theory that productivity is the key element for companies to gain competitiveness. Thus, almost organizations should be able to transform costs into profits by identifying concealed opportunities for innovation, leading to more efficient organizational systems.

Strategy I Eco-Efficiency	Strategy IV Environmental Cost Leadership
Strategy II Beyond Compliance Leadership	Strategy III Eco-Branding

Figure I Competitive Environmental Strategies
(Michael Porter, Competitive Strategy)

1. Competitive advantage; According to the Resource-Based View of the firm, competitive advantage should not be seen as a function of industrial structure but as resulting from the ability of firms to use resources. When compared with the Porter's positioning perspective, the Resource-Based View does not constrain the choices available to firms to the structure of the industry. By identifying the ultimate sources of quality problems, firms reduced or eliminated trade-offs between costs and quality. Since, products and services of enhanced quality and reduce costs, have a better chance to succeed in the marketplace, also practices obviously influenced their competitiveness.

Lower Costs

Strategy I **Eco-Efficiency**; to addressed resource productivity issues from a more technical perspective, by using eco-design and eco-efficiency measures. The potential of a new set of business practices to enhance resource productivity is so considerable that new economic system may emerge from its application. Also, 'Natural Capitalism' where regulatory and market mechanisms eventually succeed in making organizations internalize environmental costs.

Strategy IV **Environmental Cost Leadership**; The combination of low margins with the saturation of mature markets in many industrialized countries increases rivalry and places packaging manufacturers under extreme pressure to reduce costs. Furthermore, an increasingly demanding customer and tightening of environmental regulations. There are some of the enterprises operating in such a context by focusing on radical product innovation; i.e. material substitution, dematerialization. This strategy makes more business sense than focusing on incremental process innovation.

Differentiation

Strategy II **Beyond Compliance Leadership**; In some enterprisesnot only want to increase the efficiency of their organizational processes but also want customers and the general public to acknowledge their efforts. Those organizations are willing and to spend money in the certification of their EMS(Environmental Management Systems), even subscribe to business codes of environmental management, also invest in unprofitable environmental improvements. Nonetheless, as in almost every sphere of management, competitive advantage is indeed obtained in a relatively short window of opportunity. As firms within an industry adopt more ambitious practices. The beyond compliance frontier moves further and what once differentiator becomes a normal and non-competitive practice.

Strategy III Eco-Branding; From marketing differentiation based on the environmental attributes of products constitutes the most straightforward strategy. Ecology-oriented products and services represented a defined market niche explored by firms worldwide. Add to where consumer environmental awareness is remarkably high, products developed a creative way of differentiating a portfolio of eco-products. Such in hypermarkets, created an ecological brand to communicate the image of environmental responsibility of food. Almost consumers need to perceive a clear benefit for their purchase. Industrial markets, benefits are normally translated into cost savings that better performance of the product and a cost reduction of risk management. Thus, in consumer markets, the attributes associated with the products allow companies to charge higher prices for eco-branded or eco-labeled products.

2. Competitive Environmental Strategies; Fundamental for the identification of specific conditions in which corporate environmental strategies may improve the competitiveness of the firm. The structure of the industry in which a firm operates, its position within that industry, types of markets the company serves, including of capabilities will suggest the appropriate competitive focus; i.e. organization processes and product/services.

Organizational Processes

Strategy I Eco-Efficiency; to addressed resource productivity issues from a more technical perspective, by using eco-design and eco-efficiency measures. The potential of a new set of business practices to enhance resource productivity is so considerable that new economic system may emerge from its application. Also, 'Natural Capitalism' where regulatory and market mechanisms eventually succeed in making organizations internalize environmental costs.

Strategy II Beyond Compliance Leadership; In some enterprises not only want to increase the efficiency of their organizational processes but also want customers and the general public to acknowledge their efforts. Those organizations are willing and to spend money in the certification of their EMS(Environmental Management Systems), even subscribe to business codes of environmental management, also invest in unprofitable environmental improvements. Nonetheless, as in almost every sphere of management, competitive advantage is indeed obtained in a relatively short window of opportunity. As firms within an industry adopt more ambitious practices. The beyond compliance frontier moves further and what once differentiator becomes a normal and non-competitive practice.

Products and Services

Strategy IV **Environmental Cost Leadership;** The combination of low margins with the saturation of mature markets in many industrialized countries increases rivalry and places packaging manufacturers under extreme pressure to reduce costs. In addition, an increasingly demanding customer and tightening of environmental regulations. There are some of the enterprises operating in such a context by focusing on radical product innovation; i.e. material substitution, dematerialization. This strategy makes more business sense than focusing on incremental process innovation.

Strategy III **Eco-Branding;** From marketing differentiation based on the environmental attributes of products constitutes the most straightforward strategy. Ecology-oriented products and services represented a defined market niche explored by firms worldwide. Add to where consumer environmental awareness is remarkably high, products developed a creative way of differentiating a portfolio of eco-products. Such in hypermarkets, created an ecological brand to communicate the image of environmental responsibility of food. Almost consumers need to perceive a clear benefit for their purchase. Industrial markets, benefits are normally translated into cost savings that better performance of the product and a cost reduction of risk management. Thus, in consumer markets, the attributes associated with the products allow companies to charge higher prices for eco-branded or eco-labeled products.

Research Results

-Percentage of population have knowledge about Green Innovation is 100% (6 0f 6); they know what Green Innovation is?, and knowhow to create Green Innovation.

-Percentage of population attitude about Green Innovation Start up by Green Industrials and Renewable energy resource;

1. First group is 80.00% (8 of 10); they think that **Eco-Efficiency** has influence with startup. They believe that Eco-Efficiency is qualified to work, so their organization, will be able to transform costs into profits by identifying concealed opportunities for innovation and more efficient organizational systems.

2. Second group is 70.00% (7 of 10); they agree that **Eco-Branding**has influence with startup. They believe that Eco-Branding is qualified to work, so their organization, will be able to transform costs into profits by identifying concealed opportunities for innovation and more efficient organizational systems. Additional to their attitudes, consumers must be willing; to pay for the costs of ecological

differentiation, information about product's environmental performance and differentiation should be difficult to be imitated by competitors.

3.Third group is 60.00% (6 of 10); they agree that **Environmental Cost Leadership**has influence with startup. They believe that Environmental Cost Leadership is qualified to work, so their organization will be able to transform costs into profits by identifying concealed opportunities for innovation and more efficient organizational systems. On the other hand, packaging material will have to be competitive on price and environmental performance. Furthermore, this innovation is easy to copy by competitor in material substitution.

4. Fourth group is 40.00% (4 of 10); they agree that **Beyond Compliance Leadership** has influence with startup. They believe that **Beyond Compliance Leadership** is qualified to work, so their organization will be able to transform costs into profits by identifying concealed opportunities for innovation and more efficient organizational systems. In contrast way that make population unsure with this innovation; competitive advantage is indeed obtained in a relatively short window of opportunity.

Discussion

Although the environmental impacts of the goods and services industry are spread throughout the whole life cycle, the consumption of goods and services is where there is the major energy and emission. Environmental pressures occur to reduce emissions and waste throughout production, use and end-of-life products.

Almost of populations have agreed that Green Innovation Start up can growth by Green industrials and Renewable waste resource. Depend on each company has policy or strategy to support these innovations. Also which one can make their organizations can reach the goal and sustainable.

Nevertheless, these changes have been insufficient to make the sector more sustainable, as evidence of these foods and services industries are still struggling against economic, environmental and social challenges. Almost of existing business and new comer is mean to Start up business are interested in to use environmental strategies. They are still need to continuously in Green Innovation because they are believe that this strategy can increase their value and keep it at the Growth positioning. Green industrials can make them valuable and good in brand image. Renewable energy resource can reduce in production cost and reached the objective of environmental strategies. That's mean Green Innovation Start up can growth with Green Industrials and Renewable energy resource.

Recommendation

According to research result, Almost of populations have agreed that Green Innovation Start up can growth by Green industrials and Renewable energy resource. Depend on each company has policy or strategy to support these innovations. Also which one can make their organizations can reach the goal and sustainable.

Researcher has agreedthat the Green Innovation is efficient to every organization by take advantage from each strategy and put the right to your firm.

Furthermore, if any industry will engage Green Innovation for their operation, please realize and compare, between the advantages and disadvantages after addressed, both in terms, of entrepreneur and consumer. Commitment and compromise are necessary to solution, and if demand in product's environmental more than quality, they should develop their environmental strategy where meet the goal of both corporate profits and public benefits.

Nowadays, Green Innovation is meaningful, not only for industry but also public/consumer, either domestic or global, and we cannot deny how important, and if it has become and even to excite production. Due to Green industrials and Renewable energy resourceare much more ……. Long profits generable than losses.Especially, Brand image that make you extreme in every position of business cycle life.

Green Innovation has also become a fashion for both business and corporate strategy and the wayto make human live and safe this world. Green industrials have influence with every production…. any processing, Renewable energy resource has valuable for every organizations; recreation, rematerialize, or applied in other product. These are value added for firms and make a profit with environmental strategies.

Bibliography

Stewart Hart, "Beyond Greening: Strategies for a Sustainable World," Harvard Business Review, 75/1 (January/ February, 1997): 66-67

Michael Porter, "What is Strategy?" Harvard Business Review, 74/6 (November/ December 1996): 61-78

Michael Porter, Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors (New York, NY: The Free Press, 1980)

Micheal Berry and DanisRondinelli, "Proactive Corporate Environmental Management: A New Industrial Revolution," Academy of Management Executive, 12/2 (1998): 38-50; Reinhardt (1999), op.cit.

Magretta offers an excellent account of value creation in organizations. Joan Magretta, What Management Is: How It Works and Why It's Everyone's Business (London: Profile Books, 2003).

Thomas E. Graeded, "Industrials Ecosystems as Food Webs," Journal of Industrial Ecology, 6/1 (Winter 2002): 29-38.

กฤษณ์ ทัพจุฬา. Local Convenience Stores Success in Bangkok Metropolis. Academic Journal Bangkokthonburi University.(Vol.3 No.2 November 2014- April 2015).

ดร.ณัชชา กริ่มใจ. Marketing Strategies for Environment of Furniture Business in Thailand.Academic Journal BangkokthonburiUniversity (Vol.1 No.2 November 2012- April 2013)

ดีอนันต์ บุญสิมะ.Change Management to Create Competitive Advantage of Firms in Thai Steel Bar Industry. Academic Journal Bangkokthonburi University. (Vol.2 No.2 November 2013 – April 2014).

แนวทางการเตรียมต้นฉบับ
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ประเภทของบทความ

1. บทความทางวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ไขปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ อินเทอร์เน็ต ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางแก้ไข

2. บทความวิจัย หมายถึง เป็นการนาเสนอผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การดำเนินการวิจัย

3. บทวิจารณ์หนังสือ (book review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณูปการของหนังสือ บทความหรือผลงานศิลปะ อาทินิทรรศการ ทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลยพินิจอันเหมาะสม

4. บทความปริทัศน์ (Review article) หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้ามีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อพิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

การเตรียมต้นฉบับ

1. พิมพ์ผลงานทางวิชาการ ควรจัดพิมพ์ด้วย Microsoft Word for Windows หรือ Macintosh บนกระดาษขนาด A 4 โดยแบ่งเป็น 2 คอลัมน์ ในหนึ่งหน้ากระดาษ

 1.1 การตั้งค่าหน้ากระดาษ

 - บน 2.7 ซม.
 - ซ้าย 3.5 ซม.
 - ล่าง 5.5 ซม.
 - ขวา 2.5 ซม.

 1.2 ใช้อักษร Cordia New ชื่อเรื่องภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ตัวหนา ขนาด 18, ชื่อผู้นิพนธ์ ขนาด 14, รายละเอียดผู้นิพนธ์ ขนาด 12, เนื้อหาใช้ตัวปกติ ขนาด 16 ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ควรเกิน 1 หน้ากระดาษ จะต้องมีคำสำคัญในบทคัดย่อภาษาไทย และ Keyword ในบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และภาษาอังกฤษ จำนวนไม่เกิน 5 คำ (บทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษจะต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษทุกบทความ)

3. ถ้ามีรูปภาพ / ตารางประกอบ ควรมีภาพที่ชัดเจน ถ้าเป็นรูปถ่ายควรมีภาพถ่ายจริงแนบด้วย

4. ประวัติผู้แต่ง ให้ระบุชื่อของผู้เขียน หน่วยงานที่สังกัด ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) วุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป พร้อมสาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ ประสบการณ์การทำงานและผลงานทางวิชาการ1-3 ปีที่ผ่านมา และ File.jpg รูปถ่ายหน้าตรง 1 รูป (สวมสูท)

5. บรรณานุกรมจำแนกผลงานภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (เรียงตามลาดับตัวอักษร)

6. ผลงานวิชาการที่ส่งมาต้องไม่ได้รับการเผยแพร่ที่ใดมาก่อน

7. การส่งต้นฉบับ จะต้องส่งเอกสารบทความจำนวน 1 ฉบับ และแบบฟอร์มส่งบทความ 1 ฉบับ พร้อมทั้ง CD บันทึกข้อมูลของเนื้อหาและประวัติผู้แต่ง (เอกสารที่ส่งทั้งหมด) จำนวน 1 แผ่น โดยบทความจำนวน 1 ฉบับ ข้างต้นแบ่งให้เป็น

7.1 บทความที่มีรายละเอียดของผู้เขียนบทความครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในข้อ 4 จำนวน 1 ฉบับ นำบทความที่ท่านส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินคุณภาพความเหมาะสมของบทความก่อนการตีพิมพ์ ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ ต้องปรับปรุงแก้ไข ผู้เขียนจะต้องดำเนินการแก้ไขให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด นับจากวันที่ได้รับผลการประเมินบทความ

8. ผู้เขียนตรวจความถูกต้องทั้งหมดอย่างละเอียดถี่ถ้วนไม่ควรมีคำผิด และคำที่มี ๆ (ไม้ยมก) ในคำว่าต่าง ๆ เป็นต้น โดยเคาะวรรค แล้วเสร็จจึงส่งบทความพร้อมต้นฉบับของท่านที่ สำนักวิจัย ชั้น 2 อาคารคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี พร้อมบันทึกข้อมูลลงแผ่นบันทึกข้อมูลก่อนส่งให้กองบรรณาธิการดาเนินต่อไป

รูปแบบการเขียนอ้างอิง

กรณีที่ผู้เขียนต้องการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (author-date in-text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้นและอาจระบุ เลขหน้าของเอกสารด้วยก็ได้ หากต้องการตัวอย่างและให้มีการอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม (reference citation) โดยการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้น ๆจัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ "**บรรณานุกรม**" สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทยหรือ Reference สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psycho- logical Association) ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1. บรรณานุกรมหนังสือ

ชื่อ - ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). **ชื่อหนังสือ** .ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สานักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชวนพิศ วงศ์สามัญ, และกล้าเผชิญ โชคบำรุง. (2546). **การตรวจทางห้องปฏิบัติการ และการพยาบาล** .พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.

2. บรรณานุกรมบทความ

ชื่อ - ชื่อสกุลผู้เขียนบท หรือ ตอน. (ปีพิมพ์). ชื่อบทหรือตอน. ใน ชื่อ ชื่อสกุล (บรรณาธิการ). **ชื่อหนังสือ** (ครั้งที่พิมพ์ หน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทหรือ ตอน).สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ปิยทัศน์ ทัศนาวิวัฒน์. (2550). ประวัติโรคไหลตาย. ใน สุมาลี นิมมานนิตย์ และ ปรีดา มาลาสิน (บรรณาธิการ), **โรคไหลตาย**: Sudden unexplained death syndrome (หน้า12-25). กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

3. บรรณานุกรมบทความวารสาร

ชื่อ - ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร** ปีที่, (ฉบับที่) : หน้าที่ปรากฏบทความในวารสาร.

ตัวอย่าง

กฤษณา น้อมสกุล, ลักขณา กานดี, สิริพร สืบสาน, ปวีณ เกื้อกุล, มาลี อุดมผล, สวัสดิ์ รักดี, และคณะ. (2550). การดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวาน. **วารสารกรมอนามัย** 25, (52): 56-60.

4. บรรณานุกรมออนไลน์

ชื่อผู้รับผิดชอบเว็บไซต์/หน่วยงาน/บุคคล. (ปีที่ปรากฏ). ชื่อบทความ.ค้นเมื่อวัน เดือน ปี, จาก http://...............................

ตัวอย่าง

ชวนะ ภวกานันท์.(2548). ธุรกิจสปาไทยน่าก้าวไกลไปกว่านี้. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2554, จาก http://www.businesstgai.co.th/content.php?data= 407720–opinion

5. บรรณานุกรมฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อ - ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่). ค้นเมื่อวัน เดือน ปี, จาก (ชื่อฐานข้อมูล)

ตัวอย่าง

ชาญชัย เจริญรื่น. (2544). การจัดแรงด้านทางอากาศพลศาสตร์ ของเมล็ดข้าวเปลือก. วารสารวิชาการ. 9(3). ค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2549, จาก ฐานข้อมูลวารสาร วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

6. บรรณานุกรมบทความจากการสืบค้น CD-ROM

ชื่อ - ชื่อสกุล. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ (ชื่อ CD ROM). ค้นเมื่อวัน เดือน ปี, จาก (ชื่อฐานข้อมูลที่สืบค้น). หมายเลขเอกสารที่สืบค้น

ตัวอย่าง

Baker, J. (2008). **Acceptability of interventions to staff in long-terms case setting for older adults: Comparing rating.** (Doctoral Dissertation). Retrieved November 26, 2009, from ProQuest Dissertation & Theses databases. (Publication No. AAT3354064)

ดาวน์โหลดรูปแบบการเขียนได้ที่

https://www.tci-thaijo.org/index.php/bkkthon/about/submissions

การสมัครสมาชิก

อัตราค่าสมาชิก วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อัตราค่าสมัครสมาชิกราย 6 เดือน ฉบับละ 150 บาท 1 ปี จำนวน 2 ฉบับ เป็นเงิน 300 บาท

การส่งเงินค่าสมัครสมาชิก

1. เงินสด (กรณีสมัครด้วยตนเอง)
2. ติดต่อฝ่ายประชาสัมพันธ์ จัดจาหน่ายและสมาชิก
   โทรศัพท์ (02) – 8006800-5 ต่อ 1403 โทรสาร (02) - 8006806

(รูปแบบการเขียนบทความวิจัยลงวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี)

ชื่อเรื่องภาษาไทย
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ } (ตัวหนา ขนาด18)

ชื่อผู้นิพนธ์ (ขนาด 14)
รายละเอียดผู้นิพนธ์ (สาขาวิชา, คณะ, มหาวิทยาลัย)
e-mail: .... } (ขนาด 12)

บทคัดย่อ (ตัวหนา ขนาด 16)

....
....
....

คำสำคัญ :

ABSTRACT (ตัวหนา ขนาด 16)

....
....
....

Keywords :

บทนำ

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

วัตถุประสงค์การวิจัย

....
....
....
....
....
....
....
....
....

กรอบแนวคิดการวิจัย

....

....

....

....

....

(รูปภาพ)

การดำเนินการวิจัย

....

....

....

....

ผลการวิจัย

....

....

....

....

ตาราง..

(ตาราง)

อภิปรายผล

....

....

....

....

ข้อเสนอแนะ

....

....

....

....

บรรณานุกรม

....

....

....

....

ใบสมัครสมาชิกวารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

วันที่........เดือน..................พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว)..

อาชีพ ☐ อาจารย์ประจำสาขาวิชา....................................คณะ..

☐ สถาบัน/ มหาวิทยาลัย...

☐ นักศึกษา ระดับ .... คณะ .... มหาวิทยาลัย ....

อื่นๆ ....

เหตุผลที่ต้องการสมัครเป็นสมาชิก

....

....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่.....................หมู่...................ซอย..

ถนน................................ตำบล....................................อำเภอ...

จังหวัด....................................รหัสไปรษณีย์...............................โทรศัพท์...

โทรสาร................................... E-mail : ....

การสมัครสมาชิก

อัตราค่าสมาชิก วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อัตราค่าสมาชิกราย 6 เดือน ฉบับละ 150 บาท 1 ปี จำนวน 2 ฉบับ เป็นเงิน 300 บาท

การส่งเงินค่าสมัครสมาชิก

1. ☐ เงินสด ชำระได้ที่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
2. ☐ ชำระผ่านธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขาท่าพระ เลขบัญชี 142-1-234-452

ลงนาม..

(..)

.........../................./............

แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณานำลงตีพิมพ์
วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

วันที่.......เดือน.................พ.ศ. ....

ชื่อ-นามสกุล *ระบุคำนำหน้า ยศ และตำแหน่งทางวิชาการให้ครบถ้วน

ผู้แต่งหลัก ภาษาไทย (นาย/นาง/นางสาว)..

ภาษาอังกฤษ (Mr./Mrs./Miss.)..

☐ อาจารย์ ตำแหน่งทางวิชาการ... ☐ นักศึกษา ระดับ..................................

☐ อื่น ๆ ระบุ...

สถาบัน/มหาวิทยาลัย/หน่วยงาน..

คณะ..สาขาวิชา...

ที่อยู่ เลขที่..................หมู่................ซอย....................................ถนน...

แขวง/ตำบล...เขต/อำเภอ...

จังหวัด...รหัสไปรษณีย์...

โทรศัพท์..โทรสาร...

☐ ผู้แต่งร่วม ☐ อาจารย์ที่ปรึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ.....................................

*ระบุคำนำหน้า ยศ และตำแหน่งทางวิชาการให้ครบถ้วน

1. ชื่อภาษาไทย (นาย/นาง/นางสาว)..
   ชื่อภาษาอังกฤษ (Mr./Mrs./Miss.)..
2. ชื่อภาษาไทย (นาย/นาง/นางสาว)..
   ชื่อภาษาอังกฤษ (Mr./Mrs./Miss.)..

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่...............หมู่...............ซอย.. ถนน...

แขวง/ตำบล.................................เขต/อำเภอ.............................จังหวัด ....รหัสไปรษณีย์..................

โทรศัพท์.......................................โทรสาร..................................E-mail..

ประเภทบทความ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ ☐ บทวิจารณ์หนังสือ ☐ บทความปริทัศน์

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย ....

....

ภาษาอังกฤษ..

....

- ข้าพเจ้าขอรับรองว่า **บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์** ในวารสารใดมาก่อน และ **จะไม่นำส่งไปเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์** ในวารสารอื่น นับจากวันที่ได้ส่งบทความต้นฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
- ข้าพเจ้ายินยอมให้กองบรรณาธิการ จัดหาผู้กลั่นกรองโดยอิสระ เพื่อพิจารณาบทความนี้ และยอมรับผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ

ลงชื่อ.. ผู้ส่งบทความ

(...)

บันทึก

บันทึก

บันทึก

บันทึก